De jongste thuis

Alberdina Hermanna Schlüter

bron
Alberdina Hermanna Schlüter, *De jongste thuis*. Met illustraties van Louis Raemaekers. Gebr. Kluitman, Alkmaar 1912

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/schl016jong03_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m. de Bibliotheek Zuid-Kennemerland

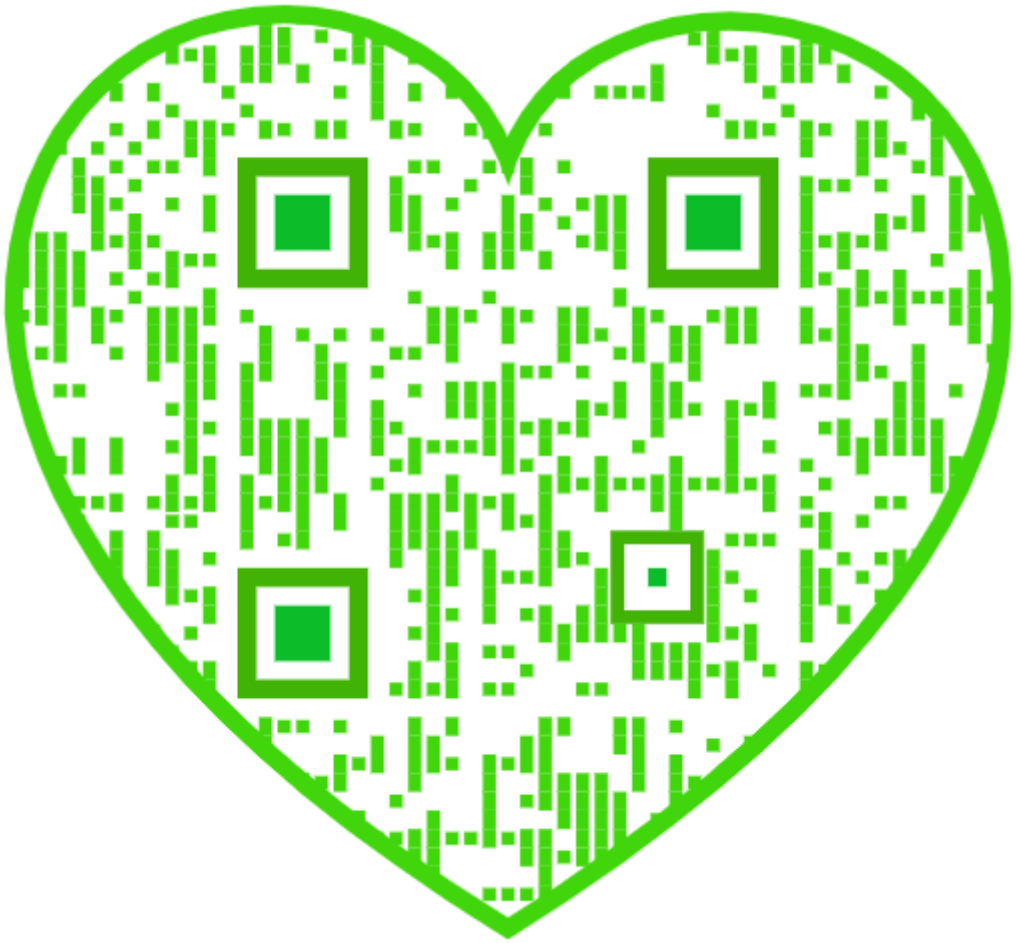

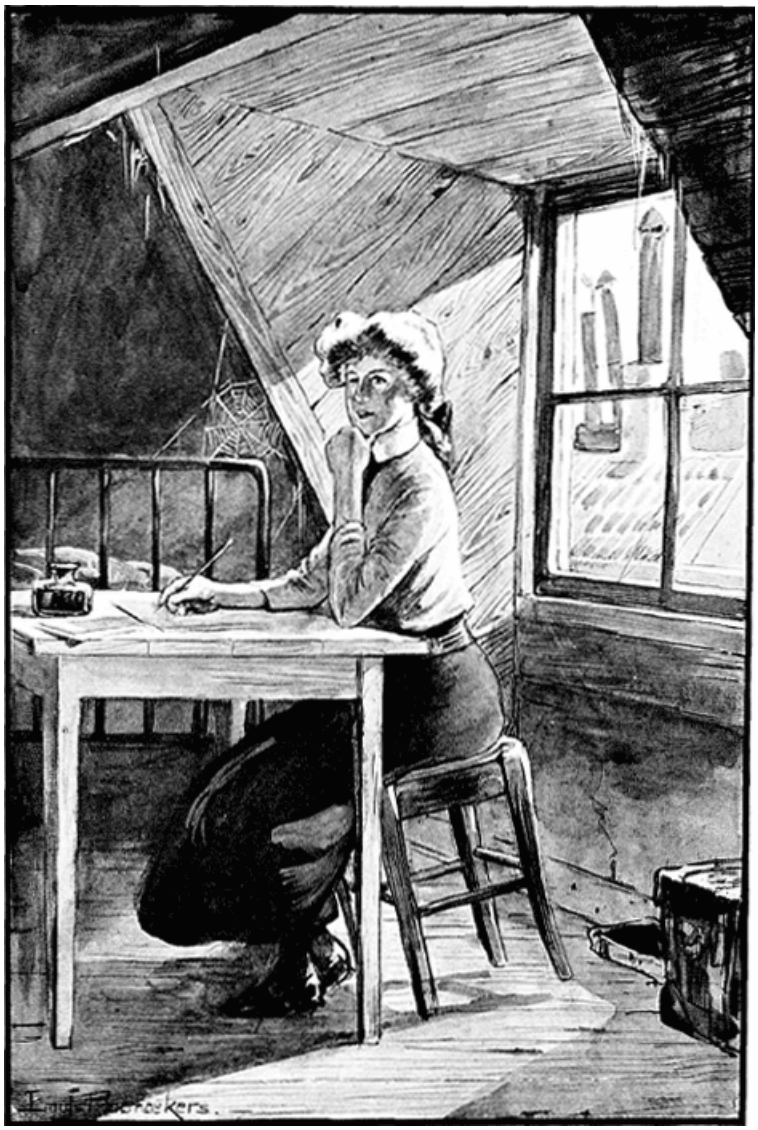

Vanmiddag ben ik boven gaan zitten om een begin te maken met het schrijven van mijn Memoires.

Eerste Hoofdstuk.

Het is Woensdagmiddag.

Ik zit boven, op 't zolderkamertje en kijk op sjofele achtergevels, platjes waar bedden te luchten staan en tuintjes waar mevrouwen in leelijke ochtendjaponnen zelf kleedjes uitkloppen en waschjes ophangen - achterkant van een ‘fatsoenlijke, stille buurt,’ waar ‘niks dan nette menschen’ wonen, zooals Jans, de werkster, pleegt te zeggen.

'k Ga met den rug naar het raam zitten; brr... dat klein-burgerlijke gedoe zou je heelemaal naar omlaag trekken en ik ben juist naar den zolder getogen voor mijn inspiraties. Hoe hooger je zit, des te beter, denk ik altijd en dat is logisch, niet waar? Mies lacht er om en

praat over kunstbevliegingen, maar, heb je nu ook wel ooit zoo'n prozaïsch schaap gezien als mijn waarde zuster Mies is, die ieder vrij uurtje plichtmatig gebruikt om voor haar Lager Fransch te werken, overdag voor de klas staat op een armenschool en daar, nota bene, bevredigd bij is?

Nu, 't mag dan aan mijn 'kunstbevliegingen' liggen of niet, ik, Josephine van Harpen, ben niet bevredigd. Ik voel me tot wat beters geboren, dan om hier te vegeteeren in een buurtje, waar de huizen allemaal precies eender zijn, met tuintjes er voor en er achter, popperig aangelegd, met keurig afgecirkelde perkjes in 't grint, een randje varens, een paar zielige coniferen, een rhabarberplant, al naar den smaak der bewoners. *Wij* hebben rozen, daar ben ik blij om; ik kan die vuurroode geraniums van de linksche en rechtsche buren niet uitstaan; ze maken zoo'n drukte om niets, 't is net alsof ze zeggen: zie je ons wel? wij zijn nog zoo min niet! En zoo zijn de menschen hier in de straat ook, 's Zondagmiddags als ze uit wandelen gaan in hun beste kleeren, de kinderen poesmooi met ingezette krullen,... nagemaakte elegantie... bah!... Ik erger me er altijd aan als ik ze zie en durf dan nog niet eens hardop mijn hart te luchten om moeder. Schattige, beste moeder, zij is wel de eenige dame hier en moet het net zoo goed als ik zien, dit laag-bij-de-vloersche leven, maar toch wil zij er nooit één woordje van hooren en is de vriendelijkheid

zelf voor al de menschen in de buurt. Die houden dan ook allemaal dolveel van haar. Er kan geen zieke wezen of moeder moet even komen; de kinderen hangen als klissen aan haar japon als zij de straat overgaat, zelfs de vervelende, kleine jongens van den overkant, die tegen *mij* de tong uitsteken en me naschreeuwen - ik kan ze niet uitstaan, omdat ze zoo plat praten en altijd verkouden zijn, en dat voelen ze, net als jonge honden - zijn ware engelen voor *moeder*, willen haar zoentjes geven en wrijven hun neusjes aan haar mantel af.

Dáár ben ik nu wel niets jaloersch op, maar tòch zou ik soms willen, dat de menschen over 't algemeen genomen, wat meer van mij hielden.

'Dat is je eigen schuld,' zegt Mies; 'je zet je te veel op een voetstuk.'

'Je hult je in een ondoordringbaar waas,' zegt Toos, die het middenmootje van ons drieën is en ze beseft heelemaal niet wat voor onzin ze uitspreekt. Als je 'waas' zegt, denk je toch direct aan iets luchtigs, iets doorschijnends, en dan *ondoordringbaar* was? - Maar met Toos moet je het nooit zoo nauw nemen; zij is allerminst literair ontwikkeld en geeft er zich dan ook nooit het air van.

'Ik ben de huissloof,' beweert ze telkens als het voorkomt en ziet er dan zoo tevreden uit als... als een... ik heb zoo gauw geen betere vergelijking bij de hand en zal dus maar zeggen: als een poes, een goeie,

zachte, behagelijk spinnende poes, die er niet aan denkt te krabben of ‘kattig’ te zijn.

Zoo luidt het oordeel van mijn zusters over mij en moeder zegt op haar zachte, lieve manier: ‘kind, je moet wat eenvoudiger zijn.’

Alle drie zijn ze het er dus in den grond der zaak over eens, maar kan ik het helpen, dat ik wat hoogers in mij voel, iets, dat me verheft boven het alledaagsche? Mies en Toos mogen daarmee tevreden zijn, ik ben het niet, ik *kan* het gewoon niet wezen. Later zullen ze het wel inzien, als ik wat *geworden* ben, als 't leelijke eendje zich tot een zwaan heeft ontpopt waarop de familie trotsch kan zijn, om met Mies te spreken. Maar zij drijft er den spot mee, dat weet ik wel.

Vanmiddag ben ik boven gaan zitten om een begin te maken met 't schrijven van mijn Memoires. Welken kant mijn kunstzin me uit zou drijven, wist ik n.l. tot nog toe niet precies, maar nu denk ik dat 'k het maar eens met *schrijven* zal probeeren; dat lijkt me 't gemakkelijkst en 't goedkoopst. Dit laatste vooral past me, want ik heb erbarmelijk weinig zakgeld.

Muziek is een vreeselijk moeilijke, langdurige studie en twee in één huis voor 't zelfde vak - moeder geeft pianolessen - is, dunkt me, niet verkieselijk; bovendien, daarmee had ik wel mogen beginnen, heb ik niet genoeg aanleg volgens de autoriteiten.

Voor schilderen heb je een atelier noodig en dat

moet precies ‘zoo’ liggen voor 't licht en de ramen moeten ‘zus’ wezen en dan kost het je een kapitaal aan verf, penseelen en weet ik wat al meer. Goede cijfers voor teekenen heb ik anders wel op school en voor mijn plezier heb ik wel eens wat geschetst, dat waardig is bevonden in onze huiskamer te worden opgehangen, maar... Ik zal hier maar een paar puntjes zetten, want als ik aan al de bezwaren denk! Zoo'n studie is ook geen gekheid; je moet al erg uitblinken, wil je later met schilderen *geld verdienen* en, dit laatste is een factor, waarmee ik wel degelijk rekening houd.

Mies heeft een vriendin, die wel eens een schetsje geplaatst kreeg in een blad en daar aardig wat mee verdiende. Leuk, geld van *jezelf* te hebben! Als mij dat nu eens overkwam! Maar ik zou liever in eens willen beginnen met een *boek*, daar krijg je toch altijd meer voor.

Nu... dan zou ik er eerst niets van zeggen thuis, en als dan 't geld, honorarium noemen ze het, geloof ik, kwam, ging ik er cadeautjes van koopen voor moeder, Mies en Toos. Ik zie ze al oogen opzetten, waar dat toch wel allemaal vandaan is gekomen! - En dan verschijn ik ten tooneele; met een vorstelijk gebaar leg ik rijen blanke guldens op tafel - ik hoop tenminste, dat ik voor de cadeautjes niet alles noodig zal hebben, want zelf moet ik toch ook wat van mijn eerste verdiende geld genieten - en maak me bekend als schrijfster...

En om nu tot dit heerlijke doel te komen, heb ik mij

op dezen Woensdagmiddag naar boven begeven, heel naar het nokje van 't huis en zit nu op 't zolderkamertje, dat we gebruiken om allerlei rommel te bergen, op een wankelend tabouretje voor de verflooze tafel, met een inktpot voor me en mooie, groote vellen geliniëerd papier; ik vind het haast zonde er op te schrijven, want zoo goedkoop was het niet, dat viel nog niets mee.

Als ik zoo om mij heen zie, is 't wel een zielige omgeving, maar verscheidene groote schrijvers hebben hun beste werken op zolderkamertjes geschreven; dit is een gedachte, die mij bepaald moed geeft voor de toekomst.

Ik heb een nieuwe pen in mijn pennenhouder gedaan en kan nu beginnen...

Gek, dat het nog zoo moeielijk is je gedachten onder woorden te brengen!

Op school heb ik toch altijd de hoogste cijfers voor mijn opstellen.

'k Denk dat ik onder mijn eigen naam zal schrijven; een pseudoniem is zoo ouderwetsch - Josephine van Harpen. *Josephine*, een echt vervelende, sentimenteele naam; *Joost* klinkt veel leuker, maar kan je dat eigenlijk wel op een boek zetten? - ‘Memoires van Joost van Harpen’ - neen, dan klinkt het toch beter zóó: ‘Memoires van Josephine van Harpen!’

Wacht, ik zal het vast opschrijven.

Ziezoo, 't begin is er, nu zal de rest wel volgen.

Jammer dat ik het niet in 't Fransch kan schrijven; ‘Mémoires de Joséphine’ zou zoo echt klinken, zoo ‘literatuur-achtig,’ maar mijn kennis van het Fransch is niet eens toereikend voor het maken van een redelijk goed opstel. Als we er een opgegeven krijgen, moet de heele familie er aan te pas komen en het eind van 't liedje is gewoonlijk, dat Mies er zich over ontfermt en het voor me op het klad maakt. Ik zal mij dus voorloopig maar aan 't Hollandsch houden.

Hoe het worden moet, heb ik al zoo wat in mijn hoofd; ik wil de geschiedenis vertellen van een meisje, dat niet tevreden is in de omgeving waarin ze leeft, en nu naar wat hoogers streeft: half waarheid, half verdichting, dit laatste om er wat meer geur en kleur in te brengen, want als 'k precies bij de werkelijkheid bleef, och lieve deugd, dan zou ik gauw uitgepraat wezen, zoo alleronbelangrijkst is tot nu toe het leven geweest van Josephine, alias Joost, van Harpen.

Met dit boek denk ik aller harten te ontroeren.

Als het eerst maar af was!

Schrijven is zeker wel een prettig baantje als het goed opschiet, maar...

He, wat is dat?

O, 't is Toos!

‘Joost, Joost,’ - nog heel in de verte.

'k Doe net alsof ik het niet hoor.

‘Joost, Joost!’ - dichterbij.

Nu staat ze onder aan de trap. ‘Waar zit je toch, Joost?’

‘Hier!’ verwaardig ik mij terug te roepen, ‘boven!’

‘Wat voer je uit? Ik zoek je 't heele huis door!’

‘Ik? - Och - e - wat schrijven,’ zeg ik bescheiden en moffel voor het geval dat Toos boven mocht komen de blanke vellen papier, waarop eens de ‘Memoires van Josephine’ zullen komen te staan, met den aanhef in vette letters, weg. Er staat een ledikant met overtollig beddegoed in 't kamertje. Onder de sprei maak ik er een behagelijk nestje voor; pas als 't er veilig en wel onder zit, zie ik tot mijn schrik een groote inktvlak door de sprei heen schemeren.

Maar Toos komt niet boven; de dikzak is op haar gemak gesteld.

‘Heb je je werk nòg niet af?’

Mijn werk - de goeierd denkt, dat ik sommetjes of thema's zit te maken, heeft er geen idee van met wat voor grootsche plannen haar zuster omgaat.

‘Neen,’ roep ik terug; er om jokken wil ik niet.

‘Maar ik kan wel komen,’ voeg ik er bij. Eigenlijk gezegd vind ik de stoornis niet zoo onplezierig. De rechte inspiratie schijnt vanmiddag toch niet te zullen komen en zoo dolgezellig is het dan juist niet, hier op zolder te zitten met al die vellen papier voor je, die je in hun onbeschreven blankheid uittartend schijnen aan

te zien. - Ik ben blij, dat ik ze onder de sprei heb gestopt.

'Oom Daniël is er,' roept Toos, 'hij vraagt ook naar jou!'

Oom Daniël, een oom van moeder, die buiten woont, is anders volstrekt geen charme van me - hij is zoo boersch - maar nu wip ik toch gauw op, blij, dat ik voor vandaag met goed fatsoen van 'Josephines Memoires' af ben, en vlieg holderdebolder de trap af, alsof het grootste geluk mij beneden in den persoon van oom Daniël zal wachten.

Toos heeft thee gezet en doet bedrijvig. Na het rommelkamertje vind ik onze huiskamer een paradijsje met de planten in de hoeken en de vroolijke kleedjes, die onze oude meubeltjes nog wat ophalen.

Ik voel mij als iemand, die na een reis door onherbergzame streken weer in de bewoonde wereld komt, en daardoor zeker valt mijn begroeting van oom, die in al zijn breedte in den leuningstoel bij de openslaande deuren zit, veel hartelijker uit dan gewoonlijk.

Oom Daniël veegt zijn rood, glimmend gezicht met een kolossalen zakdoek af - hij heeft het altijd warm - en kijkt me met zijn kleine, bruine oogjes vriendelijk aan. Ik heb een streepje vóór bij oom, maar weet dit, volgens Mies en Toos, niet te waardeeren. Gewoonlijk behandel ik den goeden man lomp en onaardig; nu ja, huichelen kan ik niet, ik heb nu eenmaal een hekel aan hem; hij

is zoo pafferig dik en lacht zoo ongemanierd hard om niets.

‘Druk aan de studie, nichtje?’ vraagt oom en lacht dan, dat het cachet van zijn horlogeketting heen en weer danst op zijn gebloemde vest, alsof hij wie weet wat voor geestigheid heeft beweerd: ‘Ha-ha-ha-ha!’

‘Ja,’ antwoord ik terwijl ik de beschuitjes naar mij toe trek, die Toos ter eere van het bezoek heeft opgezet. Meer maak ik er niet van, eerstens, omdat ik vind, dat het oom niets aangaat en tweedens, omdat ik er geen zin in heb, vooralsnog in bijzonderheden te treden over die bewuste studie op het zolderkamertje waar mijn zusters bij zijn. Mies zit toch al te kijken, alsof ze er naar haakt mij eens onder handen te nemen over mijn ‘tijd verbeuzelen,’ zooals ze mijn werken blieft te noemen. Ik geloof, dat ze jaloersch op me is, omdat ik op de H.B.S. ben, terwijl zij maar gewoon de Normaalschool doorloopen heeft; telkens maakt ze tenminste van die stekelige aanmerkingen en als mijn rapporten, wat helaas nogal eens voorkomt, niet bijster uitvallen, heeft zij er veel meer over te zeggen dan moeder.

Eerlijk gezegd moet ik bekennen, dat ik het zelf zonde van het geld vind, dat ik op de H.B.S. ben, terwijl we zoo zuinig moeten zijn; me dunkt, dat geld konden we veel beter besteden. Ik zou er liever een reisje voor willen maken; in de wetenschap zal ik toch wel nooit uitblinken. De meetkunde en aanverwante vakken

- om het eens deftig uit te drukken - zijn mijn struikelblok; ook heb ik een hartgrondigen afkeer van de Fransche grammaire en acht het bepaald verkeerd daar mijn hoofd al te zeer mee te vermoeien; 'k word er toch nooit een bolleboos in.

'k Heb twee jaar in de tweede klas gezeten, ben met 't laatste overgangsexamen met kunst- en vliegwerk in de derde gekomen, en als ik het nu niet heel erg ophaal met dit laatste rapport, heb ik warempel al weer een zwaar hoofd in 't overgaan.

't Zou een schande voor de familie wezen, zegt Mies, want met mij is het een ander geval dan het met Toos was in haar schooltijd; zij kòn niet, maar ik wil niet of denk te veel aan andere dingen, zit te droomen, - daarover zijn de geleerden het nog niet eens.

Nu, als ik weer blijf zitten, ga ik van school en wijd mij lekker geheel aan mijn literairen arbeid, dàt weet ik wel! Mies zal dan eerst wel ‘spin’ wezen, maar de hekken zullen gauw genoeg verhangen, als ze haar zuster plotseling beroemd geworden ziet.

... He wat? - Wie vroeg me iets?...

Ik kijk plots op en zie er erg schaapachtig uit, volgens Mies.

Dankje voor 't compliment.

‘Een dubbeltje voor je gedachten,’ plaagt Toos.

Nu, die zijn wel meer waard; ze moesten het eens weten!

Die schrijf ik allemaal netjes op en dan gaan de ‘Memoires van Josephine’ naar een uitgever, die er wel meer voor geeft dan een onnoozel dubbeltje.

Ik glimlach neerbuigend en verwaardig me uit hooger sferen af te dalen en mij heel prozaïsch te bepalen tot thee en beschuitjes, gekruid door een praatje over het weer.

Oom Daniël vindt het ‘onnatuurlijk warm voor den tijd van 't jaar’ en veegt zijn gezicht weer af.

Daar hij dit zelfs in den winter zegt, gaat niemand er enthousiast op in. We bepalen ons tot een knikje - ja, ja, daar hebt u gelijk in. - Zoo schuiven we geleidelijk voort naar de groote vacantie, een onuitputtelijk onderwerp van gesprek en een, dat interessant genoeg kan wezen voor rijke menschen, die er echt van kunnen genieten, maar bij ons maar verlangens opwekt, die toch niet in vervulling kunnen gaan. Ik heb tenminste, als 'k op school over reisplannen en nog eens weer reis- en uitgaansplannen binnens- en buitenslands hoor spreken, een gevoel, alsof ik een hongerige stakkerd ben, die er door de ramen van een helder verlichte restauratie naar staat te kijken, hoe weldoorvoede menschen zich te goed zitten te doen aan een keur van gerechten. Dat vind *ik* een kaal plezier. Maar je hebt van die eenvoudige zielen, die net als kinderen zijn, arme kinderen in den St. Nicolaastijd. Hoewel er niet de minste kans op is, dat ze zelf ooit iets van het moois zullen bezitten, dat ze in de

winkelkasten zien, drukken ze hun neuzen plat tegen de glazen en genieten van al het uitgestalde. - Zóó zijn Mies en Toos.

Oom heeft een aandachtig gehoor aan die twee nu hij van zijn reizen vertelt; je zoudt het niet zoo aan hem zeggen, maar hij heeft indertijd veel gereisd met zijn dochter Fientje - ze heette ook Josephine - die ziekelijk was. Jaren geleden is ze gestorven; wij hebben haar nooit gekend, maar moeder heeft wel eens verteld hoe 'n lief mensch ze was en hoe ontwikkeld voor dien tijd. Vroeger, toen ik klein was, logeerde moeder vaak met mij bij oom Daniël; toen noemde hij me altijd Fientje, als herinnering aan zijn dochter en vond het heerlijk, als ik met het ouderwetsche speelgoed speelde, dat van haar geweest is. In die dagen was ik dikke vrinden met oom; natuurlijk, als klein kind vindt je ieder, die grapjes met je maakt en met je speelt, aardig; dan kijk je nog zoo nauw niet. Maar dien onnoozelen leeftijd ben ik nu gelukkig te boven.

Nu hebben ze het over Zwitserland.

Mies praat mee, alsof ze er zelf is geweest. Dat heeft ze allemaal uit haar boeken. Leuk toch wel, als je zoo knap bent, zoo'n goed geheugen bezit! Ik heb die Alpenketens nooit uit elkaar kunnen houden. Als er toch geen kans op is, dat je er ooit zult komen, heb je er ook niet de minste animo voor, je er in te verdiepen.

Toos zegt niets; ze luistert maar - aan haar

gezicht kan je zien dat ze er heelemaal in is.

Ik zit er bij als domme Pietje; om toch wàt te doen, eet ik 't eene beschuitje na het andere op.

Oom probeert me er ook in te halen, maar ik geef korte antwoorden of brom maar zoo wat. Eindelijk beweer ik, dat ik 't land heb aan reizen en 't nooit hoop te doen. Dit is een groote jokken, maar ik heb nu eenmaal zoo'n onbedwingbaren lust in de contramine te zijn als oom Daniël wat zegt.

Wat blijft hij lang! Zou hij er op wachten dat moeder thuiskomt?

Ik kijk een paar maal onbeleefd duidelijk naar de klok en geeuw.

't Bezorgt me alleen een afkeurenden blik van Mies. Op oom heeft het geen vat; hij ziet het, geloof ik, niet eens.

Nu verlies ik mijn geduld. Ik sta op en zeg, dat ik nog een straatje om ga voor 't eten.

Mijn familie daalt in figuurlijken zin van de Alpen af en kijkt mij, aardworm, aan alsof zij zich niet kan begrijpen, dat ik mij verstout óók te bestaan.

‘Maar Joost - nù?’ begint Toos.

Mies' blikken zijn bepaald vernietigend.

Nu krijg ik er juist plezier in. ‘Welja, waarom niet?’ vraag ik luchtigjes weg. ‘'t Is zulk lekker weer!’

‘Onnatuurlijk warm voor dezen tijd van 't jaar,’ verklaart oom, terwijl hij den zakdoek weer te voorschijn

haalt. Meteen kijkt hij op zijn horloge en vergelijkt dit met onze pendule.

‘Twee minuten verschil,’ zegt hij, precies als altijd; ‘je moet de klok bij zetten; mijn horloge loopt perfekt. Ja dan zal het nu toch ook mijn tijd worden! 't Spijt me, dat ik je moeder niet heb gezien; groet haar hartelijk van me. Ik bedank de nichtjes wel voor de vrindelijke receptie, ha-ha-ha-ha! Mies, niet te veel studeeren hoor, en Toosje, ga jij maar zoo voort op den eenmaal ingeslagen weg, ha-ha-ha! Josephientje brengt me dus naar den trein? Dat 's aardig!’ Oom schudt den zussen de hand alsof hij naar Amerika zal vertrekken en bemerkt oogenschijnlijk niet hoe sip ‘Josephientje’ kijkt.

Dat ontbrak er nog maar aan, *ik* met *oom Daniël*, het type van een buitenman, door de stad loopen! 'k Schaam me mijn oogen uit 't hoofd als ik kennisjes van de H.B.S. tegenkom! Die nuffen verbeelden zich toch al zoo ver boven mij te staan, omdat moeder pianoles geeft en we in zoo'n eenvoudig buitenbuurtje wonen. Met een ruk krijg ik mijn hoed van den kapstok.

Ik *weet*, dat Mies bij zichzelf denkt: ‘net goed, dat komt er nu van.’ Ik zie het aan haar gezicht en nu, bij 't weggaan, - ze laten ons beiden uit - steek ik achter ooms rug om, de tong tegen haar uit.

Onderweg is oom Daniël zoo spraakzaam als 't maar kan. Ik zwijg in zeven talen en denk aan de ‘Memoires van Josephine.’ Of ik er vanavond aan zal

kunnen schrijven? 'k Heb mijn huiswerk ook nog niet af, maar lieve deugd, wat moet ik daaraan doen? Ik kan me niet aan twee dingen tegelijk wijden en daar mijn rapport toch wel miserabel zal wezen, is het, dunkt me, maar 't beste dááraan niet veel tijd meer te verknoeien. Hoe eerder mijn Memoires ter perse gaan, des te beter; breekt dan de bui van het weer zitten blijven over mijn onschuldig hoofd los, dan heb ik tenminste een schild, dat me kan beschermen. Want 't *is* heel wat anders, of je daar dan staat als schoolkind, een tusschending tusschen servet en tafellaken, tegen wie ieder zijn meening durft te zeggen, of dat je je kunt doen kennen als iemand van positie, die met de pers in verbinding staat en zakelijke brieven krijgt met: ‘geächte mejuffrouw’ er boven. - Natuurlijk zal ik al de brieven, die er aan te pas komen, zuinig bewaren; dat 's nog eens aardig voor later, als ik beroemd ben geworden... misschien laat ik ze dan wel in een bundeltje uitgeven met mijn portret er bij!...

Ik fleur heelemaal op door deze hoopvolle gedachten en begin nu zelfs een opgewekt praatje met oom Daniël over den tuin, de kippen en zoo 't een en ander, dat hem kan interesseeren.

Zonder kennissen tegen te komen zijn we in het station beland en dit draagt ook niet weinig bij tot mijn montere stemming.

Dáár!... Je kunt toch nooit ‘ho’ roepen, voordat je de brug over bent, dat is een waar spreekwoord.

Op 't perron heen en weer wandelend, ontdek ik twee meisjes uit mijn klas onder de menigte, vervelende kinderen, met een air en een drukte van belang. Als die ons zien, heb ik morgen geen leven op school!

Van terzijde neem ik oom Daniël nog eens op. Hij ziet er belachelijk boersch uit en is er zich niet in 't minst van bewust, dat is er 't ergste van. 'k Probeer hem een anderen kant uit te troonen, maar dit gelukt mij niet.

'*Hier* komt de trein te staan,' beweert hij en wil niet van wijken hooren.

'k Durf er niet verder op aan te dringen; hij praat zoo hard en lacht dan zoo daverend, dat het wel de aandacht *moet* trekken. We zullen er dus maar het beste van hopen; 'k draai zoo'n beetje om hem heen, dat ik vóór hem en met den rug naar Carolien en Fanny gekeerd kom te staan.

Daar is de trein...

Er zijn gelukkig veel passagiers. Dat geeft een gewirwar en gedrang, dat je mekaar uit 't oog verliest. 'k Zie de meisjes al niet meer - zoo, dat 's beter afgeloopen dan ik dacht... Zeker zijn ze al weg.

Oom Daniël reist derde; ook al zoo'n vervelende eigenschap! Het paste hem beter tweede te gaan dan mij; waarom doet hij het dan niet?

Ziezoo... 'Dag oom!' hij zit er in...

Van blijdschap dat het zoo goed is afgeloopen, knik en wuif ik erg hartelijk.

Dit schijnt den goeden man verbazend veel genoegen te doen; hij komt naar 't raampje, laat het neer en steekt me allebei zijn handen toe. Nu wordt het nog eerst recht een hartelijk afscheid!... Ik ben er eigenlijk wat verlegen mee, want zóó was het van mijn kant niet bedoeld.

Nu hoopt oom Daniël kolen vuurs op mijn hoofd; hij stopt mij een rijksdaalder toe en lacht dan daverend om mijn verbluft gezicht.

En juist op dit gedenkwaardige oogenblik komen Fanny en Carolien met een dame, die ze afgehaald hebben, langs de coupé. In één seconde overzien ze den heelen toestand: de derde klas, oom Daniël er in, ik ervoor...

'k Heb het land; zelfs 't onverwachte buitenkansje kan het niet verhelpen, integendeel, dat maakt het nog erger, want ik voel me, alsof ik den rijksdaalder gestolen heb... *Verdiend* heb ik 'm in geen geval aan oom Daniël.

Als in een roes zie ik den trein wegstoomen en kijk naar ooms goedig, knikkend gezicht, totdat ik het niet meer kan onderscheiden.

Als ik thuiskom is er al gedekt. Moeder doet juist haar hoed af en Antje, onze kleine hittepetit, vliegt bedrijvig door het keukentje. Dat hoor je aan het gerammel van aardewerk en 't gekletter van pannedeksels. Je zoudt meenen, dat er een kok met een regiment helpers aan den gang was voor ons ‘diné.’

'k Heb onderweg een literflesch room gekocht en twee pond aardbeien voor ons dessert - àls ik trakteer doe ik het royaal - en zet de heele zaak op het buffet.

Dadelijk zit Toos er met haar vingers aan - ze is zoo nieuwsgierig - en doet den zak open. ‘Wat een massa aardbeien! Hoe kom je dááraan?’

‘Weggepakt van een uitstalling,’ zeg ik doodkalm.

Toos kijkt mij aan alsof ze wezenlijk even twijfelt...

‘Zoo'n groote flesch room,’ mompelt ze. Zuinig is ze ook, onze huishoudster!

Als moeder binnenkomt en we aan tafel gaan, geef ik eenige uitlegging; veel maak ik er niet van, om begrijpelijke redenen. Hoe graag ik anders ook een rijksdaalder krijg, dezen had ik toch maar liever niet gehad. 't Scheelt niet veel, of ik voel me eenigszins verteederd tegenover goeien ouden oom Daan, die mijn onaardig lomp doen zoo maar over 't hoofd heeft gezien; hij *moet* het toch wel bemerkt hebben... en ik neem me voor...

Pats! - Met één slag wordt dezen voornemens den bodem uitgeslagen door Mies, mijn de wijsheid in pacht hebbende oudste zuster. Daar begint ze warempel van voren af aan, nu zich sterk voelend met moeder als rugsteun, mij de les te lezen over mijn ongepast gedrag van vanmiddag!

Dat heb ik zelf al lang bedacht, en *ik* was al tot de toepassing genaderd...

Ze pakt uit en sleept er alle mogelijke dingen met

de haren bij, die er niets mee hebben te maken. Nu word ik driftig en erg ook. Ik snauw haar af en moeder, die tusschen beiden komt, bij ongeluk eveneens. Dàt spijt mij achteraf, maar op 't oogenblik zelf ben ik in zoo'n booze bui, dat ik 't niet eens goed besef. Toos bemoeit er zich ook mee en krijgt ook haar deel.

De worteltjes en aardappelen worden koud op ons bord en de runderlapjes stolten met de jus tot een stijve, onsmakelijk er uitziende massa. 't Etensuurtje, anders het gezelligste van den dag, is totaal bedorven. Wie z'n schuld is het? De mijne of die van Mies?

Ik word als een klein kind van tafel gestuurd en zou nu alle gelegenheid hebben dit probleem op te lossen terwijl ik op mijn kamertje zit, maar 't kan me op dit oogenblik bitter weinig schelen. 'k Ben boos op iedereen en 't begroot me van de aardbeien met room; als ik dát had kunnen voorzien.... maar zoo gaat het, als je gul bent.

'k Voel me hevig verongelijkt. Omdat Mies de oudste is, heeft ze nog niet het recht zóó tegen mij op te treden. En moeder stijft haar nog in haar eigenwijsheid, in plaats van mij de hand boven het hoofd te houden. Ze zijn allemaal tegen mij en waarom?... Om een nietigheid, iets, dat feitelijk niemand aangaat dan oom Daniël en mij...

Soms denk ik, dat ik er niet bij behoor en op een dag zooals vandaag, voel ik dit weer heel sterk. 't Zou

me niets verwonderen als ik een vondeling was; ik lijk niets op Mies en Toos en op moeder niet, evenmin op vaders portret; dat kan ik zelf best zien, en ook ‘van binnen’ ben ik heel anders, *veeleischender.* Jazeker, ik stel veel hoogere eischen aan 't leven; ik kan mij op den duur niet gelukkig voelen in zoo'n bekrompen omgeving, 'k moet mijn vleugels uitslaan...

Als een bliksemstraal flitst de gedachte mij door 't hoofd: weg te loopen en pas terug te komen, als ik beroemd zal zijn geworden, maar... ik heb nog wel zooveel gezond verstand om in te zien, dat dit onzinnig zou wezen. Zoo iets is goed en wel voor knaleffect in een boek, maar in het werkelijke leven bedenk je je eerst nog wel eens deugdelijk, voordat je tot zoo'n stap overgaat. Zonder geld kom je niet ver - ik bezit niets dan 't restje van mijn rijksdaalder - en van kunstbevliegingen, om dit leelijke woord nu ook maar eens te gebruiken, kan je in onze hedendaagsche, prozaïsche maatschappij toch bezwaarlijk leven.

Neen, neen, ik moet voorloopig maar stil blijven waar ik ben, in eigen kring, een onbegrepene...

Ik voel me slachtofferachtig en kijk in den spiegel om te zien, hoe mij dit wel staat.

'k Vind het bepaald interessant zoo'n rol te spelen en denk op eens aan de ‘Memoires van Josephine’. 'k Zou er nu eigenlijk best een eindje aan kunnen schrijven; ik ben er juist in een geschikte stemming voor.

Ik veeg mijn oogen af en tijg naar boven, om ‘Josephine’ uit het ledikant op te diepen.

Rrt, rrt, rrt, zoo gaat de pen over 't papier.

'n Paar vellen heb ik al vol. Nu lukt het wel!

'k Zou wel eens willen weten of andere ‘literaire’ menschen er na huiselijke onaangenaamheden ook juist zoo goed voor in de stemming zijn. Ik schrijf mijn heele booze bui weg, dat is er het leukste van; 'k veronderstel, dat mijn reservoir van kwaadheid anders over mijn familie uitgestort zou zijn en nu loopt het geleidelijk leeg, afgevoerd door inktbeekjes. 'k Gebruik rooden inkt, net als onze Mademoiselle op school - mijn Fransche opstellen en thema's zien er bepaald fleurig uit, bezaaid als ze zijn met roode streepjes en teekentjes.

'k Vind het wel zonde, dat ik mijn mooie papier niet aan twee kanten mag beschrijven. Is dat nou zoo'n moeite voor den zetter het even om te keeren? Verbeeld je, dat ik eens zoo iets beweerde op school en de bladen van mijn schriften maar aan één kant beschreef, om me de moeite van 't vloeien te besparen - dàn zou je eens wat hooren! - Maar als een groot mensch zoo'n idee heeft, is het altijd practisch en moet je er naar doen.

Heden, is dat schrikken! Antje komt binnen met een kopje thee. Ze kijkt nieuwsgierig naar mijn behuild gezicht. Natuurlijk heeft ze 't spektakel daarnet wel gehoord en denkt er het hare van. Ik doe zoo opgewekt mogelijk

om den indruk er van bij haar uit te wisschen, terwijl ik belangstellend naar mijn familie informeer.

‘Mevrouw leest de krant, juffrouw Merie stedeert en juffrouw Ketoo zit te naaien,’ bericht Antje nauwgezet en verdwijnt dan.

'k Hoop in vredesnaam, dat ze zich nu maar niet geroepen voelt, ze beneden van mijn doen en laten op de hoogte te brengen; om dit te voorkomen, besluit ik zelf in den huiselijken kring terug te keeren. ‘Josephine’ is aardig opgeschoten; ik heb geen zin weer naar zolder te gaan en stop haar nu maar zoo lang in de waschmand - mijn booze bui is over, wat zou mij dus nog verhinderen!

Als ik binnenkom, kijken mijn zusters geen van beiden op. Mies blijft met de handen onder het hoofd zitten en tuurt strak in een boek, terwijl zij haar lippen beweegt; Toos pikt, alsof haar leven er van afhangt en verwaardigt mij evenmin met een blik; flauw, zeker opgestookt door Mies!

Bijna word ik weer boos, maar ik bedwing mij en haal mijn schouders op, terwijl ik achter mijn zusters om naar moeder loop. 'k Kan het evenwel niet nalaten Toos in 't voorbijgaan in haar bovenarm te knijpen en tegen Mies' stoel aan te stooten.

Ik geef moeder een zoen, zij geeft er mij een en dan knikken we elkaar nog eens toe. Dat is bij ons altijd een teeken, dat het weer in orde is.

Moeder wijst naar 't buffet met een glimlach van

verstandhouding. Die schat... daar staat een heerlijk bordje aardbeien met room voor mij klaar, en ik... ik dacht nog wel, dat 'k er niet bij behoorde... een vondeling was...

'k Ga in een gemakkelijk stoeltje zitten, dicht bij moeder en geniet, met mijn oogen half dicht, van 't verrukkelijke hapje. Alle zwartgallige gedachten gaan er voor op de vlucht en ik begin wezenlijk weer wat schik in mijn leven te krijgen.

Tweede Hoofdstuk.

Het is net zooals ik dacht! Natuurlijk zit ik weer in het hoekje waar de slagen vallen en, zooals 't gewoonlijk gaat, een ongeluk komt nooit alleen, een combinatie van narigheden is boven mijn onschuldig hoofd losgebarsten.

Om te beginnen ben ik blijven zitten. 't Komt door de meetkunde en door 't Fransch. Was 't nu maar één van de twee geweest, dan zouden ze er mij nog wel met een her-examen hebben doorgesleept, dat kon ik wel aan den speech van de directrice bemerken, maar... 't was een schrale troost voor me.

'k Vond het toch een benauwend oogenblik, toen al de dames onze klas in kwamen, met de directrice voorop,

om ons vonnis voor te lezen. Of je al in 't hoekje van je bank kroop en je klein maakte achter de andere meisjes, 't gaf niets, hooren moest je het en daarbij hadt je 't vernederende bewustzijn, dat alle leeraressen en meisjes 't mee hoorden.

Ik ben niet gauw verlegen, maar toen ik al die oogen op mij gevestigd zag - of me verbeeldde dat zij op mij gevestigd waren, wat in de uitwerking feitelijk op 't zelfde neerkomt - kreeg ik toch een geduchte kleur en had niet veel meer te commandeeren.

Toen twee jaar geleden dezelfde vertooning, met het voor mij even ongelukkige resultaat, werd afgespeeld, was ik met mazelen thuis, een omstandigheid, die èn op school èn thuis stellig een verzachtenden invloed had. Dit bemerkte ik nu, bij deze gelegenheid, nog ‘nachträglich,’ zooals onze Fräulein zou zeggen. Die vriendelijke ziel had bepaald medelijden met mijn lotgenooten en mij - we waren met ons vieren - en knikte ons deelnemend en bemoedigend toe, toen de slag viel. Als het aan haar had gelegen, zouden we er nog wel met her-examens en taken en beloften van beter op te zullen passen, door zijn gekomen, dat geloof ik zeker, maar... één zwaluw maakt nog geen zomer en één goede Fräulein is er nog geen waarborg voor, dat op de leeraressenvergadering *allen* ten gunste van je zullen stemmen.

'k Moet bekennen, dat ik onder een hoedje te vangen was, toen ik thuiskwam.

Moeder zei niet veel, maar och, ze keek zoo teleurgesteld en dat hinderde me meer dan een standje zou gedaan hebben. Toos huilde en maakte mij zoo waar ook aan den gang. 't Was een naargeestige toestand. Mies bromde en voer uit; dit kon mij nog het minst schelen; van haar ben ik 't al niet anders gewend. Ook onze Antje nam een levendig aandeel in het gebeurde. 'k Geloof, dat ze het zelfs wel interessant vond, eens zoo iets mee te maken. Ik hoorde haar tenminste op een toon, alsof het een heel pretje was, uit het raam hangend aan 't meisje van de buren vertellen: ‘onze jongste juffrouw, Josefien, is gezakt met der eksame en nou huile ze allemaal!’

Ook plezierig, als je schande zoo wordt rondgebazuind! Want natuurlijk wist Jaantje toen niets beters te doen, dan het subiet aan haar mevrouw over te brieven en die zal het wel weer door hebben gegeven, zoodat de heele buurt nu wel op de hoogte zal wezen van ‘het zakken met der examen van juffrouw Josefien.’

Ikzelf ben er gauwer overheen gekomen, dan ik na den eersten schok dacht. Gelukkig maar, hoe zou ik anders de tweede catastrophe hebben kunnen doormaken, die zooeven plaats had en me meer overblufte dan de eerste het gedaan heeft, omdat ze, in tegenstelling daarmee, geheel onverwacht is gekomen.

't Is een paar dagen na 't ‘zakken’; 't regent, dat het giet, wat ik zeer toepasselijk vind.

Eindelijk heb ik den brief af, die oom Daniël mijn tegenspoed moet berichten; moeder stond er op, dat ik zou schrijven en wel dadelijk. Ik vond 't nu juist niet zoo noodig er oom Daniël bij te halen; als mijn voogd, oom Louis, 't maar weet is 't voldoende, dacht ik, maar al mijn tegenstribbelen mocht dezen keer niet baten, hoogstens heb ik er een paar dagen uitstel mee gewonnen.

Nu dan, de brief *is* klaar en ligt gereed met een postzegel er op, als de avondpost er ons een van oom Daniël brengt. Hij schrijft zelden of nooit, dus, dat er wat bijzonders in moet staan, kunnen we wel op onze vingers natellen.

Of 't wat bijzonders is! Hij stelt niets minder voor dan één van zijn nichtjes mee op reis te nemen! Sedert jaren heeft hij er geen lust in gehad, maar nu wil hij toch, voordat hij er te oud voor wordt, Zwitserland zoo graag nog eens terugzien.

Ik geef een schreeuw als moeder dit aan ons drieën voorleest, want natuurlijk, ik twijfel er niet aan of oom zal *mij* meenemen; ik heb immers altijd een streepje bij hem vóór gehad!

Gek, zoo gauw als je gedachten kunnen gaan; op 't zelfde oogenblik overleg ik, hoe gelukkig het is, dat ik zoo getreuzeld heb met mijn brief, want, of hij erg op een ‘gezakte’ nicht als reisgezelschap zou gesteld wezen?

't Spreekt vanzelf, ik wil er niet om jokken, maar hij kan 't nu immers even goed hooren nà de reis?

Ik ben al in de wolken van blijdschap!

Maar... och stumperd, wat tuimel ik daar gauw weer uit... oom vraagt *mij* niet, dat staat er nadrukkelijk bij, maar Mies of Toos, en wel, omdat ik op dien middag van zijn laatste bezoek (toen hij eigenlijk kwam om ons er eens over te polsen) heb beweerd een hekel aan reizen te hebben! Ik was 't zelf al weer vergeten zoo'n onzin te hebben uitgekraamd.

O, o, o, hoe is het toch mogelijk, dat zóó iets verrukkelijke mij nu door mijn eigen schuld moet ontgaan!

Mies, de gelukkige, - ze zal er voor omstaan met Toos, maar bij zulke gelegenheden boft ze altijd en zoo zal haar dit buitenkansje dus ook wel weer ten deel vallen - Mies dan, merkt schamper op, dat *ik* tòch niet met *oom* op reis zou willen gaan, omdat ik me er al voor schaam met hem over straat te loopen.

Nou, alsjeblieft, dat scheelt ook nogal wat! Hier ben je aldoor in angst kennissen tegen te zullen komen; die kans loop je in 't buitenland niet, ik tenminste niet; 'k heb geen een on-Hollandsche kennis; zelfs onze ‘Fräulein’ onze ‘Mademoiselle’ en onze ‘Miss’ van school, zijn geen *echte*; ze zijn net zoo goed Hollandsch als ik en daarom kan het me zoo ergeren, wanneer ze onder de les doen alsof ze je niet verstaan, wanneer je bij vergissing of voor 't gemak een Hollandsch antwoord geeft.

Neen, wat dat aangaat, zou ik heel Europa wel door kunnen reizen met oom Daniël.

En zelfs al *zou* nu 't ongedachte eens gebeuren, dat ik een van de meisjes uit mijn klas tegenkwam op den Rigi, Pilatus, Jungfrau of hoe die bergen heeten, wel, ik geloof, dat ik dan zoo verrukt zou wezen van al het heerlijke en grootsche om mij heen, dat alle andere gedachten op den achtergrond zouden worden gedrongen. Hieruit blijkt toch wel duidelijk, hoe gunstig zoo'n reis op mijn gemoedstoestand, hoe verheffend op mijn heele zijn en denken, zou werken. En wat ook een aanwinst voor 'Josephines Memoires!'

Tranen van spijt springen mij in de oogen.

Zou ik, zòu ik het durven wagen nog gauw, stilletjes, een briefje te schrijven om hem te zeggen, dat 'k er niets van meende dien middag?

Maar neen, dat zou niet fair wezen, vind ik, tegenover Mies en Toos.

Och, oom Daniël, al wou u als een vogelverschrikker door Zwitserland reizen, ik ging mee als u 't mij vroeg, gerust, ik ging mee!...

Moeder heeft medelijden met me, dat zie ik aan haar gezicht. Ik ga rechtop zitten, strijk mijn haar weg, trompetter vervaarlijk in mijn zakdoek en tracht dan te kijken, alsof de heele zaak mij dood-onverschillig laat. 't Is mijn eer te na er om te huilen, waar Mies en Toos bij zijn. Straks zal ik boven mijn scha wel inhalen.

Antje komt binnen om de boodschappen.

'Ja, neem dien brief ook maar mee;' 't kan mij niets

meer schelen. Misschien wordt oom Daniël verteederd door mijn roerende beschrijving van de ramp op school en stuurt hij mij 't een of ander tot troost en opbeuring. Ik vind zelf, dat ik zoo'n opfleurinkje wel hard noodig heb...

Toos diept een papier uit de prullenmand op en maakt er twee reepjes van ongelijke lengte van.

'Toe Joost, houd jij ze even vast, wil je?' Toos' stem trilt, zoo zenuwachtig is ze. *Zij* zit nog in spanning, *ik* ben er al boven verheven.

'Och jawel,' zeg ik edelmoedig; 'geef maar hier.'

Ik kijk Mies eens aan; die is ook niet op haar gemak, al heeft ze een voorsprong op Toos, door het feit, dat ze *altijd* aan het langste eind trekt.

Mijn zusters mogen mij wel dankbaar zijn voor mijn ondoordachte uitlating; als ik mee had moeten trekken was de kans voor beiden al weer kleiner geweest.

'Joost, ben je klaar?' vraagt Mies gejaagd.

Ik zit, nota bene, al lang te wachten op den beslissenden trek. 't Komt me voor, dat ze er allebei eigenlijk tegenop zien, liever nog in de onzekerheid blijven mèt de hoop...

'Komaan kinderen,' zegt moeder, 'wie zal het doen?'

'Ik,' spreekt Mies kordaat, terwijl ze een paar stappen naar voren komt... haar hand uitsteekt... trekt...

Een gil, alsof Mies minstens den haan van een pistool heeft overgehaald, weerklinkt. We schrikken er allen van.

Als de kruitdamp is opgetrokken - ik spreek in figuurlijken zin - ontwaar ik het bleeke, ontdane gezicht van mijn oudste zuster. Ze staart op het noodlottige reepje papier in haar hand, het *kortste.*

Toos begint te schreien, van blijdschap.

Ik vind, dat Mies meer reden heeft tranen te vergieten, net als ik, en even troost me toch de gedachte, dat ik een lotgenoote heb.

'k Gun, ná mezelf, *Toos* dit buitenkansje het meest. Ze heeft nooit eens wat en is altijd maar thuis bezig voor het welzijn van ons allemaal. Oom zal wel prettig reisgezelschap aan haar hebben. Ze stelt zich nooit op den voorgrond, vindt alles goed en denkt het eerst aan een ander.

Mies zou vervelend zijn van pedanterie. Omdat ze de kaart op haar duimpje kent, zou ze zich bepaald geroepen voelen bij iederen bergtop dien ze zag, den naam te zeggen en er bij mee te deelen hoe de keten heet, waartoe hij behoort, waardoor hij begrensd wordt en nog een hoop dingen meer, die je op een aardrijkskunderepetitie heerlijk kunnen helpen, maar op een reis, mijns inziens, geheel misplaatst zouden zijn.

Oom mag ook blij zijn, dat hij mij niet meekrijgt; ik heb er nu eenmaal aanleg voor in ongelegenheid te geraken. Als dit thuis al zoo is, onder 't wakend oog van moeder en zusters, hoe zou het dan wel op reis zijn, in volle vrijheid, want oom Daniël reken ik niet mee.

Na de eerste ontsteltenis neemt Mies, dit moet ik haar ter eere nageven, de teleurstelling heel aardig op. Ik weet, dat het een groote teleurstelling voor haar moet wezen; wel beschouwd zou het aan haar ook nog 't meest besteed zijn; zij weet van zooveel dingen af, die een minder geleerd mensch eerst in een reisboek moet opsnuffelen en deze nu in natura te zien, zou ze stellig heerlijk hebben gevonden. Nu heb ik toch medelijden met haar; ze houdt zich taai, net als ik; we mogen straks ieder wel een extra zakdoek mee naar bed nemen.

Toos komt ook tot kalmte. Ze veegt haar oogen af en wordt door ons alle drie omhelsd, alsof zij degene is, die troost noodig heeft. Als er onverwacht iemand binnenkwam, zou dit aanleiding kunnen geven tot averechtsche gevolgtrekkingen.

We beginnen allen door elkaar te praten, zooals het meer gaat als de spanning voorbij is, bijvoorbeeld na een gezamenlijk doorstane ramp. Toos is de heldin van den avond en ze schikt zich verwonderlijk goed in die rol. 't Huishoudelijke werk, dat Toos anders doet, wordt mij voor de toekomst opgedragen, - ik heb nu immers toch vacantie, - en als Mies twijfelt aan mijn bekwaamheden, belooft moeder een oogje in 't zeil te zullen houden.

Geheel tegen haar gewoonte laat Toos dit alles nu nogal gemakkelijk over. Grappig, ze begint werkelijk al het air van een dame uit de groote wereld aan te nemen, nu ze met den meesten ernst de gewichtige toilettenvraag

behandelt. Wat zal Toos aantrekken, wat zal ze meenemen? Dit onderwerp neemt al onze aandacht in beslag.

Moeder heeft ooms brief nog eens ingekeken en ontdekt, wat eerst niet zoo tot ons door is gedrongen, n.l. dat de reis op aanstaande week is bepaald. Veel tijd tot voorbereidende maatregelen zullen we dus niet hebben. We gaan in gedachten onze eigen garderobes na en overleggen wat voor bruikbaars daar in is, dat Toos mee zou kunnen nemen.

't Wordt bepaald geänimeerd en 't geheel zou nog gezelliger zijn, als ik het gelukkige persoontje was, wie al deze bemoeiïngen gelden, bedenk ik zoo in stilte. Nu probeer ik maar troost en bevrediging te vinden in 't idee, dat dan toch tenminste mijn Zondagsche blouse en een daagsche linnen - van 't jaar pas nieuw geweest - in Zwitserland zullen komen, want Toos heeft er genadig in toegestemd die mee te nemen. Ik weet vooruit, dat ik ze kapot terug krijg - mijn blouses zijn Toos te nauw - maar ik laat het maar zoo, dan kan ik er later altijd mee geuren, dat mijn kleeren in Zwitserland zoo'n knoei hebben gekregen. *Wie* er in die kleeren gezeten heeft, laat ik dan wijselijk in het midden... en dat doet er ook niet toe voor een ander - 't is in ieder geval een van de familie!

Mies doet ook heldhaftige pogingen om vroolijk mee te praten, maar 't gaat haar niet zoo natuurlijk af als mij. Dat komt, omdat zij niet zoo gewend is aan teleurstellingen; de dingen zijn haar altijd nogal meegeloopen. Van dien

kant bekeken, moet ik dus maar dankbaar zijn voor mijn tegenspoeden; ‘alles wordt gewoonte,’ zegt onze oude Jans.

't Is net alsof er een omwenteling in ons huishouden heeft plaats gehad. Toos, het sloofje, zit nu bovenaan en deelt de lakens uit en 't malste er van is nog, dat iedereen het als de natuurlijkste zaak van de wereld beschouwt. Wat een kleinigheid - want dat trekken van 't papieren reepje noem ik een kleinigheid - toch voor groote gevolgen kan hebben!

We prijken allen met kleuren als boeien wanneer 't eindelijk bedtijd is.

Mies is ook wat uit de plooi gekomen, dank zij een grooten atlas, dien ze uit de kast heeft gehaald om de onervaren reizigster in te wijden in de beginselen van de Alpenkunde. Als Mies onderwijzen kan, is ze in haar element; dan wordt ze zelfs welsprekend. Ik vrees, dat de arme Toos met haar hoofd vol blouse- en andere toiletbelangen geen erg dankbare leerling is. Met haar over de kaart geleund, waarop Mies' vinger meren bevaart en bergen beklimt, steek ik er meer van op. Kon ik deze nieuw verworven kennis nu maar eens in de praktijk bewijzen! - Ik slaak een diepen zucht die, dank zij het late uur, overgaat in een welgemeenden geeuw.

‘Meisjes, kijkt toch eens op de klok!’ roept moeder. ‘Morgen komt er weer een dag naar we hopen.’

Toos verklaart volstrekt geen slaap te hebben en wordt

op eens weetgierig; Mies moet haar dìt nog uitleggen en dàt...

‘Kind, je hoeft toch niet met den nachttrein mee,’ zeg ik tamelijk onvriendelijk; slaperig en moe als ik ben, kan heel Zwitserland mij plotseling niets meer schelen - ik kom er immers toch niet - en als Mies voortgaat te onderrichten met een ambitie eener betere zaak waardig... draai ik het licht uit...

Ik schrik zelf van de plotselinge duisternis en wil het goedmaken door 't kraantje gauw weer open te doen, maar 't is te laat; uit blijft het licht en een afschuwelijke gaslucht verspreidt zich door de kamer. Toos stoot zich bij haar poging om 't kraantje te sluiten; Mies loopt een stoel omver op haar weg naar de deur, die ze open wil zetten en moeder, die juist de pendule opwond, bezeert haar vinger aan den schoorsteenmantel.

Van dit alles krijg ik natuurlijk de schuld.

Dit doet mij zoo tragisch aan, dat ik op eens in tranen losbarst. Moeder komt op den tast, in 't donker, naar mij toe en zegt, dat ik overspannen ben, noodig naar bed moet.

Dat zal wel waar wezen! Deze bui had eigenlijk pas boven tot uitbarsting moeten komen, als Toos sliep, maar nú het eenmaal zoo is, vind ik het troostrijk mijn hoofd tegen moeders schouder aan te kunnen leggen en al mijn verdriet op dit veilige plaatsje uit te snikken.

Toos, die 't licht weer aan heeft gestoken, is er verlegen mee.

‘Ik was zoo dol... dolgraag gegaan,’ stamel ik, ‘maar ik gun het jou ook wel, dàt is 't niet...’

Mies is al naar boven geloopen; ze was zeker bang, dat ze anders ook zou beginnen.

't Is vreeselijk flauw van mij, dat weet ik, maar nu ik eenmaal aan 't huilen ben, kan ik er haast niet meer mee ophouden.

Toos is engelachtig; ze biedt zelfs aan, oom te zullen schrijven, dat zij er van afziet en of hij mij nu wil meenemen, maar natuurlijk wijs ik haar voorstel van de hand. Op zoo'n manier wil ik niet op reis. Toos moet gaan - dit zegt moeder ook - nu 't haar wordt aangeboden.

Wie weet, wat voor gelegenheid zich later nog eens voor mij voordoet...

Ik denk hierbij aan ‘Josephine’ en schep weer moed; 'k glimlach zelfs door mijn tranen heen bij de gedachte aan die bron van inkomsten, waarvan niemand weet en ga ten slotte welgemoed, arm in arm met Toos, naar ons gemeenschappelijk slaapkamertje.

't Is een drukte van belang bij ons deze heele week!

Toos is de spil, waar alles om draait. Verwonderlijk, zooveel nooden en behoeften zich bij je openbaren als je op reis zult gaan; op zoo'n manier wordt het een duur grapje, zelfs al ben je geïnviteerd.

'k Geloof daarom, dat het ook uit een zuinigheidsoogpunt beschouwd, beter was geweest, als oom *mij* maar

mee had gevraagd. Ik zou zooveel vieren en vijven niet hebben gehad als Toos, die zich van ons drieën altijd 't meest tot ‘ijdelen opschik’ aangetrokken heeft gevoeld. 't Is maar, dat ze er vroeger niet aan toe durfde geven, den schralen toestand van haar beurs in aanmerking nemend, maar nu is plotseling onze huishoudelijke zus losbandig geworden en springt met guldens om, zooals ze het vóór dezen niet met kwartjes zou gedaan hebben.

Voor de gezelligheid neemt oom nog een nichtje mee van den anderen tak, Coba heet ze; jaren geleden hebben we haar eens bij oom Daniël gezien en toen was 't wel een aardig kind. Ik herinner mij nog haar jurk, een Schotsche ruit met fluweeltjes opgemaakt; dat was toen mode en we vonden het prachtig. We konden zelf dat jaar geen nieuwe jurk hebben en voelden ons als eendjes in de nabijheid van een pauw; dat weet ik nog heel goed van mezelf.

Ik vermoed, dat de herinnering aan die Schotsche jurk Toos tot zulke buitensporigheden verleidt. Coba's toilet zal nu ook wel naar rato zijn en dat Toos niet bij haar af wil steken, kan ik mij begrijpen, maar daarom behoeft ze nog niet in een ander uiterste te vervallen.

'k Ben in mijn heele leven niet in zooveel modewinkels geweest, als in deze paar dagen. 't Is een twijfelachtig plezier, vooral als het niet eens voor jezelf is! Mies is voor die karweitjes heelemaal niet te gebruiken en daarom moet ik mee, want Toos vindt het volgens

haar zeggen ‘zoo eng’ alleen boodschappen te doen. Moeder heeft er niet altijd gelegenheid voor, maar helpt ten slotte bij de beslissende keus thuis uit de dingen, die wij ‘op zicht’ laten komen.

Dit op zicht laten komen is Toos' zwakke punt. 't Is maar heel goed, dat ik er bij ben, om een beetje te remmen, anders zou ze den halven winkel laten leegdragen. 't Is thuis nu toch al zoo'n herrie; je valt over de mantel-doozen in de gang en 't geeft een heele agitatie 't mooie spul, dat er in is geweest, er weer netjes zonder vouw of kreukel in te passen.

Mies trekt zich van een en ander niets aan en komt pas op de proppen als de keus gedaan is en we aan 't bewonderen toe zijn.

Nu, dat is het dankbaarste deel van 't werk; je oogst lachjes en complimentjes over je goeden smaak en krijgt op den koop toe een vriendelijk gezicht van het slachtoffer... maar degenen, die het er naar toe sturen, dat 't zoover komt en zich inspannen met àf te raden en aàn te prijzen, worden met niets dan ondank beloond; dat heb *ik* ondervonden. Tegen moeder durft Toos zich niet zoo te laten gaan, dus komt alles op mijn hoofd neer.

Weelde heeft toch maar een afbrekenden invloed, dat zie je aan mijn zuster Toos, die in eenvoudige omstandigheden een goeie ziel is, van wie zelfs geen kip ooit een hard woord zal hooren, maar in haar nieuwe positie van ‘jonge dame, die op reis gaat,’ soms bepaald

onuitstaanbaar kan wezen. Ik denk, dat ze er nog in groeien moet. Eén goed ding is er bij al dit vliegen en draven; 't maakt, dat ik niet zoo veel aan mijn eigen teleurstelling kan denken.

't Inpakken is ook geen kleinigheid! 'k Denk, dat oom Toos zal zien aankomen met zóóveel bagage en dan beweert ze nog wel, dat ze niets dan 't hoognoodige meeneemt.

Toos is een en al agitatie en zegt, tot niets verstandigs in staat te zijn, wat Mies schampere opmerkingen ontlokt. *Zij* steekt geen hand uit, maar critiseert in de verte; ook een opvatting; goed genomen is het wel de gemakkelijkste.

Ik sloof en draaf en sjouw en voel me als een Asschepoester, maar voor mij bestaat er geen kans toch ten slotte nog naar het bal te zullen gaan; wel sneu!...

... Oef, de koffers zijn gepakt; in 't valies prop ik het restje; Toos' hoed en stofmantel hangen klaar en 't taschje voor geld en kleinigheden staat binnen; ...handschoenen?... óók present. Ik krijg van moeder een prijsje voor mijn hulp en ga daarmee naar bed; morgen is het vroeg dag.

Op een onmogelijk uur word ik door Toos wakker gemaakt; 't is nog nacht. Ze beweert niet meer te kunnen slapen van plezier en wil wat praten. Dat voorspoed een mensch zoo zelfzuchtig kan maken! Ik ben niet van plan

haar daarin te stijven en geef geen antwoord. Maar dit brengt me van den wal in de sloot.

‘Joost, Joost,’ begint Toos weer en daar ze niet harder durft roepen om moeder, die in de kamer hiernaast slaapt, komt ze bij me in bed.

‘Dit's gezelliger,’ vindt ze; ik deel die meening niet, maar enfin, ik ben er al aan gewend in de verdrukking te komen.

'k Houd mijn oogen toe en doe alsof ik slaap, maar dit verhindert Toos niet aan één stuk door te babbelen. Op dat punt is ze net een kind; als je tusschenbeide maar eens ‘hm’ of ‘zoo’ zegt, is ze tevreden. Dit doe ik dan maar als 't heelemaal niet anders kan, bij wijze van droomen.

Toos stelt honderd vragen voor één omtrent Coba, die natuurlijk onbeantwoord blijven; 'k geloof, dat ze het niet eens bemerkt; dan weer heeft ze het over oom Daniël, dien ze een ‘snoes’ vindt; ik zou deze benaming nu niet bepaald voor hem kiezen, maar enfin.

Nu begint ze over Zwitserland.

Ik houd me eerst taai, maar als ze averechtsche dingen gaat beweren omtrent de reisroute, moet ik me er wel mee bemoeien voor de eer van mijn familie. Verbeeld eens, dat Toos er zoo op los praatte tegen Coba! Die zou meenen, dat ze nooit aan aardrijkskunde had gedaan.

'k Wip overeind en maak mijn zuster door het plotselinge van deze beweging aan 't schrikken.

‘Heden,’ zegt ze, ‘ik dacht dat je sliep.’

‘Tegen wie was je dan aan 't redeneeren of meende je, dat ik je in mijn slaap ook wel hooren kon?’

‘Nu ja, ik bedoel ook niet ècht slapen, maar zoo'n beetje,’ beweert ze zoo onlogisch mogelijk en luistert dan gedwee naar mijn uitlegging, die Mies eer aan zou doen, totdat... het haar begint te vervelen.

‘Lieve deugd, dat onthoud ik toch niet allemaal! Als ik er ben zal ik 't wel zien! Denk je, dat Coba zoo'n kraan is?... O, Joost schei alsjeblieft uit; je lijkt Mies wel!... Ze hadden jou gerust wel naar de vierde kunnen laten gaan, tenminste voor aardrijkskunde!’

‘Ik ben ook alleen maar voor meetkunde en Fransch gezakt,’ antwoord ik op mijn teenen getrapt. ‘Nu, 't is mij goed, als je 't niet hooren wilt, dan maar niet. 'k Ga ook veel liever nog wat slapen. 't Was voor je eigen bestwil.’ Meteen draai ik me naar den muur en zwijg. Toos houdt zich, o wonder, ook stil... zoo sukkelen we beiden in slaap.

Onze rust is evenwel van korten duur, tenminste zoo komt het mij voor, als met hevig geratel de wekker afloopt. 't Is mij, alsof ik pas die aardrijkskundige voordracht heb gehouden....

Ik steek mijn hand uit en raak Toos' neus aan. Zij zucht in haar slaap en trekt haar voorhoofd in rimpels. Natuurlijk heeft ze het leeuwenaandeel van de beschikbare ruimte voor zich genomen.

‘Koekoek,’ zeg ik hardop.

Toos spert haar oogen open en kijkt verbaasd.

‘He wat?... Begin je nu al weer en nog wel over “natte hist” (dat is onze schoolterm voor natuurlijke historie...) he, ik heb van je aardrijkskundeles gedroomd; ik moest 'm opzeggen voor oom en ik wist er niets van en Coba lachte me uit.’

‘Als dát maar geen voorteeken is,’ begin ik op somberen toon, terwijl ik over haar heen klim. ‘Ziezoo, nu heb jij het rijk alleen, koekoek; 't vogeltje, dat in 't nestje thuis behoort, heb je er uit verdreven; wacht maar, 't zal je er nog eens naar gaan!’

Nu gaat er Toos een licht op. ‘O, bedoelde je dàt,’ zegt ze langzaam....

.... ‘Meisjes, meisjes, zijn jullie op?’ klinkt even later moeders stem uit de andere kamer.

‘Ja-a-a,’ roep ik terug voor Toos mee, die nu ook overeind komt.

Weldra begint dan een harddraverij van heb ik jou daar.

Door het huis wordt het nu ook levendig. Moeder gaat naar beneden om theewater op te zetten; Antje belt een half uur vroeger dan anders, en al gauw hooren we haar bedrijvig gedoe in gang en huiskamer.

‘O Joost,’ zucht Toos, die voor de vierde maal haar haar laat zakken, ‘ik kom nooit klaar vanochtend; ik weet niet hoe het moet,’... en 't scheelt warempel niet

veel, of ze zal een deuntje beginnen te huilen. ‘Krijg jij vast mijn blouse!’

‘De mijne bedoel je,’ verbeter ik, want Toos zal de reis in mijn nieuwe linnen blouse aanvaarden, maar deze opmerking gaat voor haar verloren.

Eindelijk ontferm ik mij over haar en bied me aan als kapster. Veel geduld heb ik niet en hardhandig ben ik ook. 't Arme slachtoffer kreunt en steunt en denkt zeker: wat ben ik begonnen! Ze durft het evenwel niet hardop te zeggen, zoo lang ze nog onder mijn handen is.

Met al de golvingen en krulletjes, waaraan Toos gewoon is, houd ik mij niet op. We hebben nu geen tijd voor tierlantijntjes. Ik trek de lokkenpracht, die de trots van mijn zuster is, strak naar achteren en steek 't heele geval op in een eenvoudig toetje. Zoo, stevig zit het, en dat is een hoofdvereischte als je den heelen dag in den trein moet doorbrengen.

Toos kermt, als ze zich ten slotte in den spiegel bekijkt.

‘Zóó kan ik niet gaan, ik moet het overdoen,’ jammert ze.

Mies, die juist binnenkomt, maakt de zaak nog erger door te verklaren, dat Toos ‘nergens op lijkt.’

‘Nu, dan is ze in ieder geval origineel,’ zeg ik, boos omdat mijn hulpvaardig dienstbetoon zoo weinig waardeering ondervindt. Nu wil Mies haar kunsten eens vertoonen. 't Zal mij benieuwen wat dáár van terecht komt.

't Is wel een bewijs dat Toos geheel van haar positieven is, als ze Mies haar hoofdtooi toevertrouwt.

Ik ben gelukkig klaar en maak dat ik weg kom. 't Is nooit prettig werk te zien uithalen, waar je je best op hebt gedaan!...

... Zoo heel vlot schijnt het Mies toch ook niet af te gaan, denk ik met een gevoel van voldoening, als driftige kreten van boven tot mij doordringen, terwijl ik broodjes sta te boteren.

Antje, met haar muts scheef van de haast, vliegt heren derwaarts, gewapend met veger, blik en stofdoek. Als je 't niet beter wist, zou je meenen, dat onze hittepetit straks naar Zwitserland zal gaan en nu eerst alles nog een beurt wil geven.

‘Dat heb ik nou altijd as der iemand met de spoor mee mot,’ zegt Antje; ‘dat pakt me zenùwe zoo an en daarom kon ik ook niet in m'n vorige diensje blijve. 't Ware beste mensche, daar niet van, maar meheer was zooveul as reiziger en most elleke dag met de spoor mee; ik had op 't lange leste geen asem meer in me, zoo draafde ik mee; daarom kon ik daar ook niet blijve.’

Na deze verklaring verdwijnt Antje weer naar de keuken.

Eenigszins voel ik me vanochtend als zij. Ik kijk telkens op de klok en bibber van ongeduld, dat Toos nu nóg al niet komt. 't Is over half zeven; ze moet nog ontbijten en om half acht gaat de trein al. Haar reisgezelschap

heeft vannacht in Amsterdam gelogeerd en moest dus nóg eerder op dan wij.

Moeder kan het ook niet meer uithouden en gaat kijken waar Toos blijft.

Onderwijl komt er een besteller om de bagage.

‘Ze komen je al halen,’ gil ik naar boven om mijn zuster een heilzamen schrik aan te jagen. Dat helpt. Ik geloof, dat Toos meent, oom Daniël en Coba in hoogsteigen personen beneden te zullen aanschouwen. Ze komt de trap afrennen en kijkt onderzoekend rond.

‘Daar gaan je koffers,’ zeg ik bij wijze van toelichting; ‘als je nu wat vergeten hebt, is het net precies te laat.’

Moeder troont haar mee, de huiskamer in. Ik werp een blik op Toos' kapsel en grinnik in stilte. Leek Toos nog maar ‘nergens op,’ ze is nu precies een vogelverschrikker, maar om haar gevoel en dat van Mies, die juist binnenkomt en ietwat wantrouwend naar mij kijkt, te sparen, houd ik die gedachte voor me. Ik kàn wel aardig wezen, als ik 't wil!

We bedienen Toos allemaal. De een schenkt haar thee in, de ander legt een broodje op haar bord, de derde snijdt kaas en allen te zamen animeeren we haar, om toch maar goed wat te gebruiken.

Antje, die haar boterhammen komt halen, zal wel denken, dat het geen erg royale boel is, daar ‘waar juffrouw Ketoo naar toe gaat,’ en ze het er dáárom vooraf nog maar eens flink van nemen moet.

Maar Toos doet ons ontbijt weinig eer aan.

‘He, te denken dat ik morgen om dezen tijd al naar die verrukkelijke sneeuwbergen zit te kijken,’ zegt ze op den ietwat aanstellerigen toon, dien ze zich in 't laatst heeft aangewend.

‘Kind, dan zal je toch van een kale kermis thuis komen,’ zoo wijs ik haar terecht; ‘morgen om dezen tijd ben je nog in Luzern en daar zie je bergen, maar nog geen *sneeuw*bergen. Bovendien zal je waarschijnlijk dan nog slapen als een marmot. 'k Vind het niets voor jou, zonder por van buiten af, voor dag en dauw op te staan.’

‘Misschien geeft Coba haar dien por,’ meent Mies. die gedurig met eenige onrust naar het wankele toetje op Toos' bol kijkt en met gegronde redenen. Als ze dàt heelhuids in Zwitserland krijgt, zeg ik zoo gauw niet meer, dat iets onmogelijk is.

Met ons drieën brengen we de reizigster weg. 'k Geloof, dat ze het wel ‘echter’ gevonden had met een vigilante te gaan.

Dank zij Antje, weet de heele buurt wat er aan de hand is. Overal zien we gezichten voor de ramen en kinderen aan de hekjes, die Toos met open mond aanstaren. Iets van haar glorie straalt ook op ons, gewone thuisblijvers, af; ik steek tenminste mijn neus in den wind en ‘voel’ me.

Moeder en Toos loopen gearmd vooruit, Mies en ik stappen er achteraan; 't gaat in een vaartje, want we zijn

laat. Stel je voor, dat de trein eens voor onzen neus weg stoomde! Die gedachte benauwt me, alsof ik zelf mee moet.

We slaan den hoek om. Een blik op de stationsklok stelt mij gerust. Gelukkig nog bijtijds!

Op 't perron beland, na voor de bagage gezorgd te hebben, voelen we ons allen min of meer warm en zenuwachtig. Bijna krijg ik nog ruzie met Toos door te beweren, dat ik het ‘buitengewoon warm’ vind ‘voor dezen tijd van den dag’, aldus oom Daniëls lievelingsuitdrukking met een kleine variatie aanhalend. Ze meent, dat dit als een steek op oom bedoeld is, van wien ze tegenwoordig niet het minste kan hooren.

't Is veel te warm om te kibbelen. Ik poog haar dus tot bedaren te brengen, door er haar op te wijzen, dat men toch ook wel woorden van beroemde mannen aanhaalt, zonder daarmee een beleediging te bedoelen.

't Binnendaveren van den trein bespaart me verdere verklaring; gelukkig maar, want steekhoudend was mijn redeneering niet.

Uit een harmonicawagen wuiven twee dikke, grove handen.

‘Dáár moeten we zijn, dáár,’ gilt Toos en draaft met den nu remmenden trein mee. We raken elkaar kwijt - 't is druk, ondanks het vroege uur - maar op een gegeven oogenblik duiken we weer uit den maalstroom op, begroeten oom Daniël, die naar den uitgang van den wagen is gekomen, en hernieuwen de kennis met Coba.

'k Ontdek in de gauwigheid dat ze een Schotsche blouse aan heeft, - lieflijke herinnering aan de Schotsche jurk met de fluweeltjes - en tracht dit Toos toe te seinen, maar ze is weer eens langzaam van begrijpen en vraagt hardop: ‘hé, wat zeg je?’ zoodat ik het maar opgeef.

't Binnenstouwen van de handbagage veroorzaakt nog eenige moeilijkheid. Ik zie aan ooms gezicht, dat hij niet zooveel verwacht had; de coupé, waar ze komen te zitten, is met Toos er bij vol en de medepassagiers kijken niet al te vrindelijk, als er zoo boven hun hoofd gescharreld wordt en ze onwillekeurig een stoot of een duw oploopen.

Aan afscheid nemen heb ik altijd een hekel gehad. Je krijgt er zoo'n raar, slikkerig gevoel in je keel van, zelfs al kan het eigenlijke weggaan je niet eens zooveel schelen. Toos begint haar zakdoek te voorschijn te halen nu het er aan toekomt. Sneu voor oom en van haar kant erg onbeleefd, maar breng haar dat op zoo'n oogenblik eens aan haar verstand!

Na moeder en Mies krijg ik een beurt; 'k ben niets op zoo'n tranenomhelzing gesteld en boen mijn gezicht na afloop ferm af.

Oom belooft moeder alle mogelijke zorg voor Toos te zullen dragen; hij lacht op zijn gewone luidruchtige manier tegen ons drieën en spreekt gelukkig geen woord over mijn ‘zakken.’ Coba staat er maar stil bij. Wat zal ze ook anders: wij zijn haar vreemd en van Toos krijgt ze op 't oogenblik geen erg fleurigen indruk.

Ik denk er aan, hoe ik hier een tijd geleden óók was. 'k Zou het nu nog niet zoo onaardig vinden, als Carolien en Fanny me zagen staan voor een waggon tweede klas van een D-trein met bestemming naar Zwitserland, en als ik dan kon vertellen, dat ik mijn zuster wegbreng, die op reis gaat...

Als de trein vertrokken is en wij met ons drietjes langzaam het perron afloopen, toch even er van onder den indruk, dat één uit ons kringetje voor zoo'n tijd van ons weg is gegaan, - Mies en ik hebben er nog het sneue gevoel bij, dat *wij* de gelukkigen niet zijn, aan wie deze reis te beurt valt - wordt moeder staande gehouden door een mevrouw, bij wie ze les geeft. Wij hebben een hekel aan haar, omdat ze altijd zoo neerbuigend doet.

Ook nu spreekt ze moeder heel minzaam aan en maakt een opmerking over de vroege ontmoeting op deze plaats.

'Ik bracht mijn dochter naar den trein,' zegt moeder eenvoudig en daarbij blijft het. Het brandt mij op de tong 't uit te kraaien, dat Toos een buitenlandsche reis gaat doen, maar een zeker iets in moeders gelaat weerhoudt me.

'Waarom zei u niet, dat Toos *op reis* is, naar *Zwitserland*?' kan ik niet nalaten te vragen, zoo gauw we buiten 't gehoor zijn.

Moeder glimlacht.

'Zou je denken, dat ik daardoor in aanzien was gestegen?'

‘Nu, in ieder geval had ik het leuk gevonden, juist tegenover dat mensch met haar air...’

‘Joost,’ herneemt moeder zachtjes, ‘als de achting, die mevrouw van der Lemmen voor mij koestert, dáárvan afhankelijk zou zijn, hecht ik er geen greintje waarde aan, dit moet ik je eerlijk bekennen.’

Al voortloopend denk ik over moeders woorden na.

Ik wou, dat ik net zoo was als moeder, dan zou ik ook zoo kalm mijn weg kunnen gaan en zeker niet altijd zooveel dingen met mezelf hebben uit te vechten...

‘Joost zou het wel in de krant willen zetten, dat Toos naar Zwitserland is,’ merkt Mies op en ze zegt het op een toon, alsof zij boven zulke gevoelens verheven is.

Dat 's nu altijd zoo vervelend van Mies. Net als 'k mezelf onder handen heb genomen en aan de toepassing genaderd ben, komt zij er plompverloren tusschenin. Natuurlijk zet ik dan direct mijn stekels weer op; de zucht tot zelfverdediging ligt in de menschelijke natuur.

Als we niet met moeder liepen, zou ik haar aanvliegen; nu bepaal ik me tot een uitval met den mond.

Ik voel moeders zacht verwijtenden blik en dat maakt me nog boozer op Mies. De invloed van moeders zooeven gesproken woorden, is al weer heelemaal vervlogen.

Baloorig stap ik mee, onze vervelende straat in. Tot troost beloof ik mezelf een uurtje ongestoord schrijven aan

‘Josephines Memoires,’ die in den laatsten tijd, door al de beredderingen voor Toos, op den achtergrond zijn geraakt; letterlijk op den achtergrond, want toen ik ‘Josephine’ in de waschmand niet meer veilig achtte, heb ik haar achter onze linnenkast gestopt.

Derde Hoofdstuk.

Het is erg stil door huis, nu Toos weg is; zij bracht nog wat leven in de brouwerij en zoo 'n enkel kibbelpartijtje daargelaten, konden we het toch eigenlijk opperbest met elkaar vinden. Aan Mies heb ik niets. Die zit maar te blokken om den tijd in te halen, dien ze door de drukte vóór Toos' vertrek verloren meent te hebben. Ze zegt boe noch ba buiten het gewone, dagelijksche om en huist geheel op haar kamertje. Je mag er niet binnen komen zonder te kloppen, stel je voor!

Moeder heeft nog geen vacantie en is dagelijks en route. 't Heet, dat ik nu het huishouden doe, maar ik vind het veel te prozaïsch, om er me erg in te verdiepen en

laat Antje dus maar scharrelen. Ze maakt een ruim gebruik van haar vrijheid en brengt den tijd hoofdzakelijk door met buurpraatjes, zoodat het er raar bij ons zou uitzien, als oude Jans zich niet wekelijks een paar dagen over ons kwam ontfermen. Die Vrijdag en Zaterdag, dat zijn de eenige dagen, waarop ik mij niet aan ‘Josephines Memoires’ kan wijden; onophoudelijk haalt Jans mij er af en, om dan niet al te groen te lijken, moet ik wel net doen, alsof ik 't hoogste belang stel in haar boenen, poetsen en dweilen. - Of 't me heel handig afgaat?

Oude Jans is een slim menschje. Ze kan me soms aankijken, alsof ze denkt: ‘wat ben jij nog een kind!’ Noode zegt ze ‘juffrouw’ tegen me en een enkelen keer neemt ze de vrijheid mij op mijn plichten te wijzen, zooals verleden week, toen moeder zoo moe thuis kwam en ik voor niets gezorgd had, zoodat ze dadelijk zelf aan den gang moest gaan. 'k Had er achterna genoeg het land over, maar op 't oogenblik zelf prikkelde Jans' wijs gedoe mij zóó, dat ik brutaal werd op den koop toe. Moeder zei niets, keek alleen maar teleurgesteld; - ik kan beter tegen een standje... Moeder kan tegenwoordig erg wit zien en ze is gauwer moe dan anders. 't Is ook maar geen pretje in de warmte kleine kinderen de beginselen van vingerzetting en aanslag aan 't verstand te brengen en meer gevorderden de domste fouten te hooren maken! Ik zou er het geduld niet voor hebben en 'k bewonder moeder, dat ze altijd zoo kloekmoedig haar

weg gaat en nooit tobt of klaagt. Eens vroeg ik haar, hoe dat toch zoo komt.

‘Omdat ik 't beschouw als werk, dat mij door God is opgedragen en ik weet, dat Hij er mij bij helpt,’ antwoordde moeder toen zoo eenvoudig weg.

Laatst zei oom Daniël spottenderwijs: ‘je moeder is vroom.’

Nu, dat is moeder ook echt; ze loopt er niet mee te koop, maar je ziet het uit alles en ik geloof heusch, dat het beetje goeds, dat er nog aan mij is, daardoor komt.

Op 't oogenblik beleeft moeder anders niet veel plezier van me. Ik weet 't zelf heel goed, dat ik onuitstaanbaar ben, maar, 't ligt aan de omstandigheden. Van Toos komt de eene opgewekte brief na den anderen; ze geniet dol en kan oom, die van alles verzint om haar plezier te doen en Coba, die allergezelligst en vroolijk is, maar niet genoeg roemen. Voor haar is 't leven enkel zonneschijn, maar voor mij, die zoo'n reis nog zooveel beter zou weten te waardeeren, volgt de eene regenbui op de andere en ziet de lucht grauw en saai. In een fleuriger omgeving zouden mijn gaven zeker veel beter tot hun recht komen; hier verzuren ze. Ik zou moeten uitzien in een mooi park met hooge boomen en een rijtuig tot mijn beschikking moeten hebben, in plaats van dag aan dag op een gloedwarm zolderkamertje te zitten koekeloeren in burgerlijke tuintjes en tot verpoozing boodschappen te doen in de stad, waar de straatsteenen en de huizen

genoeg hitte uitstralen om een os te kunnen braden.

Met ‘Josephine’ schiet ik langzaam aan op. Ik laat haar nu de reis maken, die Toos doet en verwerk Toos' brieven tot enthousiaste natuurbeschrijvingen. Toos schrijft wel aardig en soms zijn haar opmerkingen over menschen en dingen raak ook, maar 't is alles zoo gewoontjes, zoo laag bij den grond. Van Toos kan men 't trouwens niet anders verwachten.

Dat Toos zoo met Coba is, maakt mij jaloersch; een heusche vriendin heb ik niet. De meisjes van school zijn haast allemaal nuffen; een paar uit de klas zouden me wel aantrekken, maar met die heb ik 't juist dadelijk aan den stok gekregen over een kleinigheid; 'k weet al niet eens meer, waarover het eigenlijk ging. Dat is nu zoo vervelend, altijd als 'k van iemand houd, heb ik een onbedwingbaren lust, om met 'm te kibbelen. Thuis hindert dit niet zoo en komt het later wel weer terecht, maar vreemden krijgen dan in eens genoeg van je. Enfin, ik zal mijn weg ook wel alleen kunnen vinden.

Naar de H.B.S. ga ik toch niet meer, gelukkig! Ik heb er schoon mijn bekomst van. Voor de tweede maal twee jaar een klas te doorloopen, zou te veel van het goede zijn. Moeder ziet dit gelukkig ook in.

Mies stelde voor, dat ik na de groote vacantie naar de Normaalschool zou gaan; daar heb ik niets geen zin in. Ik voel er niet de minste roeping voor, gewoon ‘schooljuffrouw’ op een Lagere School te worden en

Mies' voorbeeld is er ook niet op aangelegd me tot andere gedachten te brengen; ze is één stuk dor proza.

Nu wil moeder eens met mij naar Amsterdam gaan om met mijn voogd over mijn toekomst te beraadslagen. Natuurlijk moet het er op aan, dat ik wat ga verdienen, dat begrijp ik zelf heel goed en ik wil het ook graag, maar... niet als onderwijzeres, als *schrijfster*.... Tot nu toe heb ik mijn incognito weten te bewaren, maar dat zal ik nu moeten opgeven en 'k voorzie een harden strijd, dien ik alleen tegen de verbonden mogendheden - mijn heele familie - zal hebben te voeren.

Oom Louis is op en top een zakenman en tante Clementine, in de wandeling tante Clé genaamd, is een lief, best mensch, maar zoo prozaïsch als mijn zuster Mies is. Veel heil verwacht ik dus van de besprekingen met die twee niet.

Van mijn aanvankelijk plan om ‘Josephine’ mee te nemen, zie ik toch maar af; ze zou in die omgeving niet worden gewaardeerd, en voor al het werk, dat ik er aan gehad heb om haar tot zoover te krijgen, vind ik dit begrootelijk. Ook aan moeder verraad ik het bestaan van ‘Josephine’ nog niet en spreek alleen in vage termen over datgene, wat ik als mijn roeping beschouw. Ik wil liever ineens met 't geheele werk, kant en klaar gedrukt, voor den dag komen; dat zal meer indruk maken.

'k Wou, dat het al zoover was!

Om mezelf een beetje op te vroolijken, bestudeer ik

de krant tegenwoordig hartgrondig om naar een uitgever te zoeken, wien ik mijn boek zal kunnen aanbieden. Heb ik er een uitgepikt, dan komt hij in een blauw schrift. Zoo heb ik er nu zeker al een dozijn bij elkaar, om later uit te kiezen. 'k Denk, dat ik ze zal laten ‘trekken’ op de manier van Mies en Toos voor de reis, maar daar ik het twaalftal beeren moeielijk hier kan noodigen - verbeeld eens, wat een opschudding zou dat geven, dan wist de heele buurt meteen wat voor talent in haar midden is ontloken - zal ik zelf het ‘trekken’ op me nemen en heel eerlijk ieder gelijke kans geven...

Ik ben het nog niet met me zelf eens, of ik ze er *allen* vóóraf mee in kennis zal stellen, of er alleen, na den beslissenden trek, den bevoorrechte mededeeling van zal doen en de elf anderen, voor wie het toch min of meer sneu moet zijn, maar in gelukkige onwetendheid zal laten. Dengene, die 't wordt, zal ik wel uitvoerig schrijven in ieder geval, hoe alles in zijn werk is gegaan, en er daarbij vooral den nadruk op leggen, hoe onpartijdig en eerlijk ik de zaak behandeld heb; hij zal er, dunkt mij, het aangebodene des te meer door waardeeren.

Als 't er een hier in de stad is, ga ik er zelf heen met moeders kapotje op, om er waardig uit te zien; van den eersten indruk hangt alles af.

't Beslissende oogenblik naakt.

Moeder en ik zijn in Amsterdam, op weg naar oom

Louis en tante Clé. Zoo lang het plan nog geen vasten vorm had aangenomen, was ik er doodkalm onder en kon met een gerust geweten verklaren, er niets, niemendal om te geven, maar nù, nu ik naast moeder door de drukke stad loop, heb ik niet veel te vertellen. Ik ken oom Louis zoo weinig - hij doet ons zelden de eer aan van een bezoek, heeft het te druk - maar 'k heb een herinnering aan zijn afgemeten deftigheid en koelheid! zijn tegenwoordigheid werkte toen zoo bevriezend.

Nu, wat dàt aangaat, ik puf op 't oogenblik en 'k benijd Toos, die nu juist vandaag met den trein een eind den Jungfrau op zal gaan en haar hart dus zal kunnen ophalen aan sneeuw en ijs. Deze gedachte brengt mij op oom Daniël; ik wou, dat we hem maar gingen raadplegen; ik kan een potje bij hem breken en zou er wel kans toe zien, hem naar mijn kant over te halen.

Moeder is ook stil. Ik weet, dat zij ook legen dit bezoek opziet en vind dat een soort van troost. Ondanks de warmte, geef ik haar daarom een arm....

Keizersgracht... hier moeten we zijn.

Ik zie het huis al! Dat past net precies bij oom Louis, zoo statig, zoo stijf.

We bellen aan...

Mijn hart klopt hoorbaar. Wat laten ze ons vreeselijk lang wachten! Ik voel mij als een arm mensch met negotie, dat vreest straks afgesnauwd te zullen worden.

Eindelijk een sloffende tred door de lange gang.

Een welgedane, deftige meid met een keelbandenmuts, - 't tegenbeeld van onze magere hittepetit wier ‘losse mus’ altijd op 't punt is weg te vliegen - doet open. Haar gezicht is zoo effen en haar bewegingen zijn zóó afgemeten, dat ik er geheel en al van onder den indruk kom. Als het tusschen stoep en deur al zóó is, hoe zal het dan straks in de kamer wel wezen?

We mogen binnenkomen; gelukkig. Ik vreesde heusch een oogenblik, dat de deftigheid er ons niet waardig voor zou keuren en, hoewel ik dit bezoek een ware bezoeking vind, zou die beleediging me toch te kras wezen.

Over een looper, waarin onze voet wegzinkt, komen we in de ontvangkamer, waar stijve, kille pracht heerscht.

Hé, zóó'n omgeving zou toch ook niet voor mijn werk deugen! 'k Geloof, dat ik er dàn het zolderkamertje nog boven verkiezen zou. Hier overmaat van kou, dáár overmaat van warmte. Ik raak aan 't philosofeeren over den juisten middenweg en dit leidt mijn gedachten af van de naaste toekomst....

Iemand lang te laten wachten, schijnt deftig te wezen. We moesten er Antje thuis ook maar op dresseeren om zoo, bij voorkomende gelegenheden - een uitgeversbezoek bijvoorbeeld - ons te kunnen doen kennen als menschen, die hun wereld verstaan.

Tot zoover ben ik met mijn bespiegelingen genaderd, als tante Clementine binnenruischt in een japon, die ik veel te mooi voor in huis vind, en ons hartelijk, tegelijk een

ietsje neerbuigend, verwelkomt. Oom is nog op 't kantoor, maar zal straks wel verschijnen.

We praten over koetjes en kalfjes en ik doe mijn best een damesachtigen indruk te maken, om 't schoolidee zoo ver mogelijk op den achtergrond te brengen. Ik geloof niet, dat er ik uitzie als een gezakt kind van de derde klas H.B.S. 'k Drink de thee, die gepresenteerd wordt door een deftigheid van luchtiger, eleganter soort dan de dienstmaagd, die ons opendeed, met kleine, sierlijke teugjes, neem het allerkleinste koekje van 't zilveren schaaltje, dat mij voorgehouden wordt, raak er ternauwernood aan, hoewel ik er een half pond van op zou kunnen - 'k krijg altijd honger bij dergelijke benauwende gelegenheden - en spreek wat gemaakt en aanstellerig, zooals Toos deed, toen haar de reisluxe naar het hoofd was gestegen.

Moeder staart mij verbaasd aan; ze kent haar eigen Joost niet meer terug in de jonge dame, die zoo precies op haar plaats toont te wezen in tante Clementines salon. Ik vrees, dat moeder maar liever wou, dat 'k mijzelf was; ze heeft een hekel aan alles wat onnatuurlijk is, maar nu ik eenmaal zoo ben begonnen, moet ik er wel mee doorgaan.

Tante Clé heeft bepaald schik aan mij en praat met me als met een groot mensch. Over school en zoo wordt niet gerept; ik begin het doel van ons bezoek zoowaar te vergeten en vind het geheel nu zoo onaardig niet. 't Is net, alsof we een comediestukje opvoeren; mijn rol is de amusantste...

We hebben 't ook over Toos' buitenkansje. Tante Clé lacht zoo'n beetje om oom Daniël, maar vindt het ondertusschen toch maar wàt heerlijk voor Toos. Moeder heeft den laatsten brief van Toos, die juist even voor ons vertrek kwam, in den zak en laat hem tante op haar verzoek lezen. Deze is uitbundig in het bewonderen van ‘zoo'n aardige, werkelijk *alleraardigste* beschrijving.’

Dit is op z'n zachtst genomen overdreven. Van zulke brieven gaan er wel dertien in een dozijn, neen, dan acht ik de natuurbeschrijvingen in ‘Josephines Memoires’ heel wat - nu ja, laat ik 't maar zeggen - heel wat *mooier*; valsche bescheidenheid dient tot niets. Nu spijt het mij toch, dat ik ‘Josephine’ niet bij mij heb...

Tante Clé wil den brief ook aan oom laten lezen en vraagt, of moeder hem wel een poosje missen kan, want oom heeft het altijd druk en dat moet dan juist zoo eens treffen, dat hij er een oogenblikje tijd voor vindt.

Natuurlijk is het moeder best en Toos' veelgeprezen brief verdwijnt in een laadje van tantes bureautje. Als die er vooreerst uitkomt, ben ik een boon... Tante is straks 't heele geval vergeten, dat kan je wel op je vingers narekenen... 't Is alsof mij dit even, heel achter in een hoekje van mijn hart, plezier doet.

Ik ben toch niet jaloersch opToos? Onzin en toch...

O lieve tijd, dáár is oom Louis, tegelijk met de elegante gedienstige, die voor den tweeden keer thee ronddient.

Opstaan, een licht, luchtig buiginkje voor iemand maken, zooals mijn rol mij dat voorschrijft, en meteen van een ander iemand een zeer broos kopje, half gevuld met sterke thee, aannemen en daar vlug en handig van een ook al aangeboden blaadje melk indoen en klontjes suiker met een beeldig, doch onhandelbaar nijpertje, ziedaar een combinatie, die mij een allerongelukkigst figuur doet slaan, terwijl er immers juist zooveel van afhangt een goeden indruk te maken?

Als ik mijn onhandigheid besef, raak ik heelemaal het stuur over mijzelf kwijt. Het klontje ontglipt het nijpertje, ik wil 't gauw met de hand pakken en daardoor komt 't kopje aan het glijden... geen balanceeren vermag het te redden, het mooie kopje van fijn, Japansch porcelein - ik kan wel schreien van narigheid - ligt aan gruizelementen aan ooms voeten en op zijn eene laars glimt het plasje thee.

Zeggen de Duitschers niet, dat scherven geluk aanbrengen?

Dan toch zeker pas in de verre toekomst! Op 't oogenblik zelf bezorgen zij je niets dan ellende.

Als een hoopje ongeluk zak ik terug in den lagen stoel, terwijl de scherven worden opgezocht. 't Is, alsof ooms blikken op mijn rug zullen uitkomen, zoo doordringend ziet hij mij aan.

De gedienstige heeft den rommel weggebracht en reikt mij nu, met een eenigszins spotachtigen trek om den

mond, een ander kopje thee over. Uit vrees voor een herhaling van 't ongeval, bedank ik voor suiker en ook bij vergissing voor melk. Zij is wel zoo goed dit laatste over het hoofd te zien en verwaardigt zich, mij van melk te bedienen, zooals ze 't een onhandig, klein kind zou doen, dat ter kwader ure op een grootemenschenvisite in een deftig salon beland is.

Ik ben er haar dankbaar voor - zwarte thee is net een drankje - maar durf het haar niet te zeggen, uit vrees mogelijk iets onbehoorlijks te zullen doen.

Suiker krijg ik niet; ze acht zeker, dat ik het niet verdien; een koekje wordt mij wel gepresenteerd, maar ik vind het veiliger te bedanken.

Onderwijl maakt moeder excuses tegenover tante Clé; ik hoop maar, dat het geen erg duur kopje is geweest, maar 'k ben bang van wel. Ik voel me vreeselijk schuldig en in mijn ijver om toch wat goed te maken, zet ik dit kopje voorzichtig neer en diep dan mijn zakdoek op - gelukkig is 't een schoone - om oom Louis' laars, die aan de aandacht van het meisje ontsnapt is, af te vegen. Hij begrijpt het niet, en trekt zijn voet haastig terug, terwijl hij met opgetrokken wenkbrauwen naar de voor hem neergeknielde nicht kijkt.

Bij al 't akelige, treft het grappige van den toestand mij toch zóó, dat ik een lachkriebel niet kan bedwingen, hoeveel moeite ik er ook voor doe; tegelijkertijd rolt er een dikke traan nog van zooeven bij de thee op oom Louis'

laars. Hier heb ik dus de illustratie van wat ik op school aangaande humor, d.i. de vereeniging van een lach en een traan, heb geleerd. Ik had nooit kunnen denken, dat ik het zoo gauw zelf zou ‘beleven.’ 't Is een benauwende geschiedenis, hoor!

‘De thee,’ zeg ik met een verwonderlijk geluid er achter, dat evengoed voor een snik als voor een lach kan gelden, ‘'t is zonde voor uw laars,’ maar ik durf toch den weerspannigen voet niet te grijpen.

‘Laat maar,’ antwoordt oom tamelijk stroef, ‘ik waardeer je goede bedoeling. Ga toch zitten.’

Als een hondje, dat straf heeft gehad, keer ik naar mijn plaats terug en gebruik den zakdoek om mijn oogen af te vegen.

O foei, ondanks de kilheid van het salon krijg ik het vreeselijk warm. Niemand zegt wat, o - àls de een of ander toch maar eens iets beweerde!

Ik kijk naar een schilderij aan den wand, om me een houding te geven. Het stelt de Axenstrasse aan den Vierwaldstättersee voor; dat weet ik, omdat Toos ons een Ansicht van 't zelfde punt heeft gestuurd. Wat is dat meer diepblauw! Wat moet het verrukkelijk zijn, daar door die rotsgewelven te loopen en telkens dat heerlijke uitzicht te genieten.

Eindelijk kucht oom Louis even en begint afgemeten en plechtig op een toon, alsof hij een verslag voorleest, mijn mislukking op school te behandelen, die haar toppunt bereikt heeft, in mijn weer-blijven-zitten.

Ik wist niet dat het zóó erg was. 't Maakt toch wel indruk op je, als je zoo eens van een ander hoort, dat je eigenlijk geen oortje waard bent. 't Begroot me voor moeder; 't moet erg ontmoedigend zijn, een kind, waar je ruim vijftien jaar lang aan ‘opgevoed’ hebt, zoo te hooren aftuigen.

Tante Clé knikt als oom knikt en schudt haar hoofd als hij 't zijne schudt. Op ieder ander oogenblik zou dit gebarenspel mij vermaken, zoo potsierlijk is het.

Er blijft, in figuurlijken zin genomen, niet veel van mij over. De salon-jongedame is al lang ingekrompen tot een schoolkind en dat schoolkind is onder ooms vernietigende rede bezig weg te slinken tot een stofje, een nietsje... wanneer het gevoel van eigenwaarde, dat ieder mensch, ook den diepstgezonkene, aangeboren is, mij plotseling aandrijft, tenminste nog een kruimeltje van mezelf uit de schipbreuk te redden.

‘Ik deug toch nog wel voor *iets*,’ zeg ik hardop en omdat ik zelf schrik van mijn stoutmoedigheid, klinkt er een brutale toon in door, die er oorspronkelijk niet in bedoeld was. Maar ik heb geen tijd dit uit te leggen; ik moet het snippertje durf, dat ik nog over heb, nu maar meteen gebruiken.

‘Jazeker,’ herneem ik, ‘u doet precies, alsof er aan mij toch geen eer te behalen zal wezen, maar dat zal ik u wel eens lekker anders toonen.’

‘Joost, kind,’ begint moeder waarschuwend, maar ik

doe, alsof ik 't niet hoor. 'k Heb me onder 't praten opgewonden en ben nu heelemaal over mijn verlegenheid heen. 'k Verbeeld mij, dat ik weer op school ben en mijn goed recht verdedig tegenover een leerares, die ‘den pik’ op mij heeft. 't Eene woord haalt het andere uit, ik redeneer, redeneer...

Oom Louis zit verbluft te kijken; hij heeft zeker niet zooveel welsprekendheid achter mij gezocht. Tante Clé schudt haar hoofd en ziet moeder aan, alsof die het helpen kan. Geen van drieën pogen ze evenwel mijn woordenvloed te stuiten. Dat ben ik niet gewend; als niemand je tegenspreekt, of er tenminste op in tracht te gaan, is de aardigheid er gauw af. Zoo komt het, dat ik mijn betoog eenigszins plotseling eindig en uitdagend de grootemenschen aankijk.

Ik verwacht minstens een hevig standje van oom Louis, maar er komt niets.

Zijn zwijgen benauwt me.

Zal ik nu weer beginnen? Maar ik ben den draad van mijn redeneering kwijt en bovendien ontnuchtert deze stilte mij.

Ik zet een tamelijk onnoozel gezicht, terwijl ik met den kwast van mijn stoel speel.

‘En heb je al eens iets gepresteerd op het gebied, dat je noemde, Josephine?’ vraagt oom Louis mij nu, deftig, bedaard, met een tintje spot in zijn stem.

Het oogenblik is gekomen, waarvan ik mij vroeger

altijd zooveel voor heb gesteld: het oogenblik, waarop ik mij bekend zal maken als schrijfster. Vreemd toch, van glorie bespeur ik nu geen zier, 'k zie er eerder tegenop het te zeggen, maar toch, het *moet*.

‘Ja,’ antwoord ik kort en bondig en 't klinkt weer brutaal, zonder dat ik het kan helpen; ‘ik heb al zes en veertig bladen vol!’

‘Vol?’ herhaalt oom, tergend langzaam, ‘waarmee?’

‘Met Memoires! Ik schrijf mijn Memoires, of eigenlijk zijn 't de mijne niet, maar die van ‘Josephine.’

Ziezoo, 't is er uit.

Triomfantelijk kijk ik het kringetje rond, om blikken van niet-begrijpen te ontmoeten. Ik tracht er mij niets van aan te trekken; auteurs worden in 't begin van hun loopbaan wel meer niet begrepen of gewaardeerd, vooral in eigen kring. Wacht maar, later, als ik bekend geworden ben, zal mijn familie nog wel eens aan dit uur terugdenken!

'k Schep weer moed en begin ‘Josephine’ zoowat toe te lichten, zonder te veel van haar Memoires te verklappen; dan zou bij in-druk-verschijnen de aardigheid er grootendeels af wezen, en dit zou jammer zijn. Ook uit een oogpunt van bescheidenheid vind ik dit beter, maar tante Clé weet deze nederigheid klaarblijkelijk niet te waardeeren en vraagt me er meer van, dan ik beantwoorden kan en wil; ten slotte biedt ze mij aan, het vast eens voor mij door te zullen lezen... maar dàt sla ik

met één slag af. ‘O nee,’ zeg ik bruusk, ‘doet u dat maar niet, u zoudt er toch niets van begrijpen!’

't *Is* brutaal, ik weet het wel, maar met al dat gevraag maakte ze me tureluursch en nu is 't meteen uit.

‘Je neemt een houding aan en spreekt op een manier, die je niet past, nichtje,’ zoo wijst oom Louis mij terecht, terwijl hij zijn lorgnet opzet om me te bekijken; hij kan zich zeker niet begrijpen, dat ik van de familie ben.

‘Ik schaam mij over mijn meisje,’ zegt moeder zachtjes op o, zoo'n bedroefden toon, tegen oom en tante; ‘'t zou misschien wenschelijk zijn, dat we ons bezoek maar afbraken.’ Meteen staat zij op en ziet er plotseling zoo gebogen, zoo... *oud* uit, dat het mij het hart afknijpt. Ik vlieg naar haar toe en wil haar om den hals vallen zooals gewoonlijk na een onaardige bui, maar moeder weert mij af.

Dat is nog nooit gebeurd!

'k Geef er natuurlijk tante Clé de schuld van en steek het niet onder stoelen of banken hoe ik dat vind. Alsof tante mijn zuster Mies is, zoo vaar ik tegen haar uit. Onpartijdig en eerlijk ben ik in ieder geval wel; ik zeg wat ik te zeggen heb, zonder aanzien des persoons...

Een vreemd gekreun doet me plotseling midden in een zin ophouden. Ik keer me om en zie moeder doodsbleek achterover zinken - oom Louis vangt haar nog juist in zijn armen op. Samen met tante Clé legt hij haar op een sofa.

Moeders oogen zijn gesloten en zij ziet er zóó naar uit... ik vrees het ergste... 'k dring oom op zij en laat me, woest snikkend, bij haar op de knieën zinken - 'k wrijf haar koude handen, roep haar de liefste namen toe...

Daar legt oom zijn hand op mijn schouder; hij spreekt met me, zacht en dringend, dwingt me op te staan en o wonder, zonder tegenstribbelen gehoorzaam ik hem.

Al mijn heftigheid is verdwenen.

Tante Clementine maakt moeders kleeren los, wascht haar met eau-de-cologne...

Ik zie het van uit de verte aan, durf niet naderbij te komen. 't Is mijn schuld, dat moeder zoo ziek is, dat voel ik, dat weet ik...

O, als God mij toch maar niet straft, door haar te laten... ik durf 't vreeselijke woord zelfs niet in gedachten te noemen...

Oom fluistert met tante en gaat dan de kamer uit.

Een oogenblik later hoor ik hem telefoneeren aan den dokter.

Even stelt mij dit gerust, maar dan weer besef ik, dat 't wel heel erg moet zijn, geen gewone flauwte...

Tante vraagt om heete kruiken, warme doeken, doch ik ben zoo overstuur, dat ze niets geen hulp aan mij heeft. Ik ben niet eens in staat een boodschap naar de keuken over te brengen. Oom Louis doet het nu in mijn plaats.

Gelukkig is er warm water. In een ommezien is de

meid er met kruiken, ook de andere gedienstige komt binnen met een fleschje vlugzout, dat haar mevrouw wel eens gebruikt.

Het baat niets, volstrekt niets.

Ik schrei zoo wanhopig, dat ze me de kamer uit moeten brengen. Willoos laat ik mij door de meid, die ons opengedaan heeft, leiden, de trap op, naar de logeerkamer.

Ze legt gauw een paar lakens op 't bed en schikt de kussens en dekens.

Zoo maar, met mijn kleeren aan, val ik er op neer; zij neemt me mijn hoed af, trekt mijn schoenen uit en tracht het me zoo gemakkelijk mogelijk te maken, terwijl ze bij dit alles gelukkig zoo weinig mogelijk spreekt, - onze Antje zou zeker aan één stuk door ratelen; dat zou ik nu niet kunnen verdragen - maar àls ze wat zegt zijn het woorden, die je goed doen, troost geven, ondanks de stroeve manier, waarop ze gesproken worden. Ik voel mij als in een kerk, zoo met Lina bij me; er gaat zoo'n kalmte van haar uit... Als ze weg wil gaan, houd ik haar vast.

Eindelijk hooren we het dokterskoetsje voor de deur stilhouden. Nog voordat er gebeld is, wordt er opengedaan. Zeker hebben ze op den uitkijk gestaan. Even gepraat beneden in de gang, dan stilte...

Ik span mij in om een geluid op te vangen, maar tevergeefs. 't Is hier niet zoo gehoorig als bij ons.

'k Houd mijn handen onder de sprei gevouwen en probeer te bidden - o, ik *wou*, dat ik was zooals moeder, dán zou ik het wel beter kunnen... Zou God wel willen luisteren, naar zoo'n ondeugend nest als ik ben?...

Veel van wat moeder gezegd heeft in vertrouwelijke schemeravondpraatjes, komt langzamerhand bij mij boven... Ik begin met om vergeving te vragen... dán wordt het rustig in me en kan ik ook bidden om moeders herstel.

Lina denkt, dat ik slaap en gaat zachtjes de deur uit; op het portaal staat ze het vertrek van den dokter af te wachten.

't Duurt zoo vreeselijk lang!

Ik laat me van 't ledikant glijden en loop op kousen naar haar toe.

‘Neen,’ fluister ik, als ze mij weer naar bed wil brengen, ‘laat mij bij je blijven!’

Beneden wordt een deur opengedaan. Ik beef zoo, dat ik niet de trap af kan, maar op de bovenste tree blijf zitten.

Lina gaat eens poolshoogte nemen voor me.

Als ze terugkomt, staat haar stroef gezicht een graadje minder effen.

‘Mevrouw is bijgekomen, maar moet heel rustig worden gehouden; de dokter is er nog,’ fluistert ze.

‘O, dan moet ik naar haar toe,’ roep ik uit, plotseling opgefleurd door 't gunstige bericht en ik neem het Lina

kwalijk, dat zij mij tegenhoudt. ‘Moeder zal niet weten waar ik blijf. Je hebt niet het recht, mij den weg te versperren,’ voeg ik er driftig bij en duw haar op zij. Dan loop ik naar beneden en wil de deur van het salon opendoen.

Deze is evenwel op slot.

Ongeduldig tik ik aan.

Heel voorzichtig wordt de sleutel omgedraaid, de deur op een kier opengedaan...

‘Ik wil naar moeder,’ drein ik als een koppig, klein kind, ‘u moogt er mij niet buiten sluiten.’

‘Sst,’ klinkt het achter uit de kamer op waarschuwenden toon, en ‘sst,’ herhaalt oom Louis, wiens gezicht even verschijnt.

‘Ik moet er in,’ zeg ik nu wat zachter.

Oom komt in de gang en sluit de deur weer zorgvuldig achter zich toe.

‘Iedere aandoening zou nu levensgevaarlijk voor je moeder kunnen worden,’ verklaart hij heel ernstig; ‘je bent oud genoeg, Josephine, om dit te begrijpen.’

Ik laat beschaamd het hoofd zakken. Oom Louis heeft zoo iets over zich, iets, waar ik niet tegenaan kan. Hij belooft evenwel, het mij dadelijk te zullen laten weten, als de dokter geen bezwaar meer tegen mijn komen heeft, en gaat dan weer naar binnen.

Terwijl ik de trap op sluip, om mijn schoenen te halen, hoor ik op 't portaal Suze, het derde meisje, Lina

van het voorgevallene op de hoogte brengen. Ze is zeker blijven luisteren, nadat ze de thee heeft rondgediend, dat spook... Zij hebben er geen erg in, dat ik hier sta; 't is een donker hoekje.

Nu, ze geeft een mooie beschrijving van me, dat moet ik zeggen!...

‘'t Is er me eentje, een kat om niet zonder handschoenen aan te pakken,’ zoo hoor ik haar zeggen, ‘geen wonder, dat haar moeder er zoo wit en miserabel uitzag - allemaal van verdriet over dat nest; en nou, dat ze stijf van haarzelven leit, is 't huilen geen gebrek. Krokodillentranen, mensch, anders niks!’

... 'k Ben woedend op die meid; ik zal 't haar wel eens ongemakkelijk aan 't verstand brengen hoe ik over luistervinken denk...

Wacht, nu zal Lina er ook 't noodige over te vertellen hebben! Ik ben benieuwd, wat voor fraaiïgheden ik nu nog over mezelf zal hooren! Onwillekeurig blijf ik nog even staan.

Maar neen... ‘Arm kind,’ zegt Lina, meer in zichzelf, dan tot haar kameraad, ‘wat zal ze nog veel hebben door te maken.’

Haar woorden gieten olie uit op de golven. Ik denk niet meer aan een strafoefening, maar ga op de trap zachtjes zitten snikken, uit medelijden met mezelf.

Daar vindt oom mij, als hij me, na den dokter te hebben uitgelaten, komt halen om moeder even een kus

‘Ja,’ antwoord ik kort en bondig....

te geven. Ik mag geen woord spreken, want moeder is heel zwak.

Op mijn teenen volg ik hem in het salon, dat nu in een ziekenkamer is herschapen; er hangt een scherpe, prikkelende lucht van medicijnen, de gordijnen zijn dicht... 't Schemerdonker doet me angstig aan.

Half voortgeduwd door oom, kom ik bij de canapé waar moeder op ligt.

't Was heel niet noodig geweest mij het spreken te verbieden; 't zou me niet mogelijk zijn een woord uit te brengen, mijn keel is als toegeschroefd.

Moeder steekt haar hand uit en ziet mij vriendelijk aan.

'Joost, lieve kind,' fluistert ze.

Ik geef haar een kus, waarop mijn tranen weer beginnen te vloeien. Tante Clé, die aan 't hoofdeneind staat, veegt haar oogen af en wenkt mij toe, nu maar weer heen te gaan.

'k Gehoorzaam daar maar al te graag aan; 't is alles zoo droevig... moeder lijkt niets op *moeder*...

Als ik straks alleen in de andere kamer zit, bedenk ik, dat nu haast niemand meer op zichzelf gelijkt hier in huis; oom Louis, de ongenaakbare, deftige, niet, tante Clé niet en Lina, uiterlijk zoo stroef, niet uit de plooi komend, terwijl ze in haar hart toch zoo echt warm meevoelt, evenmin... Alleen Suze, 't kamerkatje, is gebleven zooals ze was, *onuitstaanbaar*... en... ikzelf?...

Vierde Hoofdstuk.

We hebben een zorgvollen tijd doorleefd. Moeder is door hevige zenuwkoortsen aangetast geweest en was een paar dagen zelfs zoo naar, dat er om Toos getelegrafeerd moest worden; Mies was er op het eerste bericht van moeders ongesteldheid al.

't Is gekomen tengevolge van overspanning, zei de dokter; moeder heeft het al lang onder de leden gehad en bij zoo iets is een kleine aanleiding - hij meende de reis in de warmte - dikwijls voldoende om de ziekte tot uitbarsting te brengen.

Wat mij dit een pak van het hart was! Geen mensch weet, wat ik in die dagen, toen het zoo heel erg was, uit

heb gestaan; Lina alleen heeft er misschien iets van vermoed.

Oom en tante hebben met geen enkel woord meer gezinspeeld op mijn gedrag van dien middag, wat ik in stilte erg heb gewaardeerd. Mies en Toos weten dus van niets...

Nu is, Goddank, alle gevaar geweken, maar het herstel gaat uiterst langzaam. Er mag nog niemand bij moeder worden toegelaten, behalve tante Clé en de verpleegster. Daarom is het beter gevonden, dat wij drieën nu maar weer naar huis zouden gaan. Hoe rustiger de omgeving is, des te gunstiger zal het op moeders toestand werken...

Na de doorgemaakte spanning voelen we ons alle drie min of meer ‘op,’ nu wij op den avond van onze aankomst weer om de ronde tafel in onze goede, oude huiskamer zitten. Moeders stoel staart ons vreemd leeg aan; ik sta even op om 'm weg te zetten en schuif den mijne dan wat naar Mies toe.

Toos heeft natuurlijk nog weinig gelegenheid gehad, van haar reis te vertellen, die juist één week te vroeg is afgebroken, en haalt nu het dagboek te voorschijn, dat ze voor moeder heeft bijgehouden, om er ons wat uit voor te lezen. Haar Ansichten laat ze er bij kijken.

't Is er juist een avond voor om doezelig, met de oogen halfdicht, te luisteren naar haar verhalen, vind ik;

in de Ansichten zal ik mij morgen wel eens verdiepen. Mies ergert zich, geloof ik, over mijn gebrek aan belangstelling, maar zelf geeuwt ze tersluiks achter haar hand; - dat bekijken maakt slaperig.

Toos let er niet op, zoo vervuld is ze van haar herinneringen. Hoewel ze er ook moe uitziet, is zij toch verreweg het opgewektst van ons drieën; geen wonder, overmorgen gaat ze ter vergoeding van de week Zwitserland, die ze gemist heeft, bij Coba logeeren, met wie ze dikke vrinden is geworden. Coba woont aan 't Bezuidenhout in den Haag en Toos stelt zich dus veel voor van het Bosch en Scheveningen. Ik wou, dat Coba mij had meegevraagd!...

Uit baloorigheid begin ik de reisbeschrijving te critiseeren, eerst stil voor mezelf, maar dan kan ik het niet laten 't hardop te doen.

‘Hè, wees toch niet altijd zoo vervelend,’ zegt Mies wrevelig; ‘ik vind het erg aardig, ga door, Toos!’

‘Nu, ik geef me ook niet voor schrijfster uit,’ verklaart Toos nederig; ‘'t zijn maar krabbeltjes bij wijze van een praatje met moeder, anders niets,’ en ze vervolgt haar voorlezing.

Ik heb nu zoo lang niemand geplaagd, dat het een ware ontspanning, ja, een behoefte voor me is, het nu weer eens te doen, maar zóó willen mijn zusters het niet opvatten. Als ik op Mies' herhaalde aanmaning niet uitschei, wordt zelfs de zachtzinnige Toos boos.

We zijn alle drie moe en dit maakt er de stemming niet beter op.

'... Hè, dat we nu den eersten avond al weer gekibbeld hebben,' zegt Toos verdrietig, als we spoedig daarop aanstalten maken naar bed te gaan, daar de aardigheid nu toch van 't voorlezen af is.

Ik denk aan de goede voornemens, die 'k in die eerste treurige dagen van moeders ziekte heb opgevat, en heb het land. 'k Stuur ook altijd en overal den boel in de war!

De menschen zijn engelachtig voor ons; de heele buurt loopt af en aan om te vragen hoe het met moeder is en omdat iedereen zooveel van haar houdt, worden wij overladen met vriendelijkheden. Als Mies en ik nu niet braaf en goed worden, dan weet ik het niet; 't is wel eens heerlijk, je te laten verwennen!

Ik ben er niets te grootsch voor - misschien is het gebrek aan karakter - om eens een lekker schoteltje, dat van den overkant gebracht wordt, aan te nemen, of geurige frambozen uit den tuin links, met de vuurroode geraniums... Mies lacht me uit om mijn inconsequentie, maar we vliegen er elkaar niet om in 't haar; ik lach dan maar mee.

Sedert dien eersten avond hebben we niet meer echt gekibbeld. Mies is wezenlijk veel aardiger geworden en offert menig uurtje van haar kostbaren tijd voor mij op.

Ik doe ook mijn best niet vervelend te wezen... Als *ik* eens zoo erg ziek werd, als moeder nu is, zou niemand er veel om geven en dat is toch een akelige gedachte... 'k Zeg het niet hardop, dat ik dáárom probeer goed te zijn, het zou zelfzuchtig schijnen en - het *is* ook eigenlijk wel zelfzuchtig... Misschien kom ik daar later ook nog overheen, zoodat ik dan op moeders manier goed kan wezen...

Soms vrees ik, dat er gauw weer een bui zal komen. 't Is wel een beetje een onnatuurlijke toestand voor me.

Wij waren met ons beiden bij oom Daniël te logeeren gevraagd, maar Mies moest om haar school bedanken - de vacantie was juist om - en ik wou haar, als brave zuster, niet alleen laten. Een groote opoffering was het niet voor me. Oom Daniël dacht misschien van wel; hij gaf me tenminste een prijsje in zijn brief. Terwille van de eerlijkheid heb ik hem toen uit den droom geholpen; heel beleefd klonk het niet, toen ik 't Mies voorlas en zij maakte bezwaar hem te verzenden, maar, terwijl ze naar school was, deed ik 'm toch op de post. Eerlijk duurt het langst! Ik krijg wel haast nooit een pluimpje, maar een, dat onverdiend is, wil ik toch ook niet hebben.

Gelukkig voor de goede verstandhouding tusschen Mies en mij, heeft oom het niets kwalijk genomen, getuige het postwisseltje, dat hij voor 't huishouden zond.

Oude Jans is nu heele dagen bij ons en blijft 's nachts

slapen ook; dat willen oom Louis en tante Clé zoo hebben en zij betalen het.

'k Vind het wel gezellig; Jans is een leuk mensch, met wie ik best kan opschieten. Antje doet flink haar best; 'k heb dus wel den tijd me aan ‘Josephines Memoires’ te wijden. Oom en tante hebben er sedert dien middag niet meer over gesproken; ze beschouwden het zeker als kinderspul en dachten, hoe minder notitie we er van nemen, des te beter zal het wezen. *Ik* heb er ook geen woord meer van gekikt; dat was mijn eer als schrijfster natuurlijk te na. 'k Zal hun wel eens *toonen* hoe groote ernst het mij is!

Wel heeft oom Louis den laatsten middag over zijn plannen met mij gesproken. Hij wil, dat ik voorloopig begin met privaatlessen te nemen, hier in de stad, om niet alles te vergeten wat ik geleerd heb. Door moeders ziekte heeft hij er niet eerder werk van kunnen maken; 't zal dus nu wel de volgende maand worden, voordat het er van komt. ‘*Voorloopig*,’ zei oom; later wil hij met moeder overleggen, hoe het verder met mij moet. Hij is sterk voor het Lager onderwijs, geloof ik, en ziet me al, als Mies, voor een klas woelige kinders staan.

'k Heb er maar niet veel op gezegd, maar dacht er 't mijne van. Vóór dien tijd hoop ik ‘Josephine’ af te hebben en als ik dan een brief van een firma kan overleggen, die mijn boek graag wil uitgeven, zal oom stellig ook inzien, dat ik mijn talent niet mag begraven en

dus wel zoo wijs wezen, zijn plan op te geven.

Omdat ik hiervan zoo vast overtuigd ben, loop ik me er ook niet warm over, maar pen liever vlijtig voort aan ‘Josephine,’ voor wie ik al weer nieuw papier heb moeten koopen.

Dát mag ik bij het honorarium wel goed in rekening brengen!...

Hoera! hoera! hoera!

Mijn eerste letterkundige brief is gekomen!

Als ik 't niet met eigen oogen op 't adres zag staan, zou ik het niet *kunnen* gelooven.

Ik kan er niet toe komen hem open te doen en staar verrukt naar dat woordje onder mijn naam: *letterkundige.*

We zitten aan de koffie, Mies met een Fransch boek naast haar bord, waarin ze ijverig leest; ik heb de krant te pakken om mijn uitgeverslijstje weer met een paar namen te verrijken. Een doodnuchtere, kalme toestand dus, en dan op eens komt Antje met de post binnen: berichten uit Amsterdam, aan Mies, als oudste, geädresseerd, een brief van Toos aan ons beiden en... 't epistel aan ‘mejuffrouw van Harpen, letterkundige...’ De *M* van mejuffrouw en *letterkundige* beide in drukletters, wat heel zakelijk staat...

Ik geef een gil van schrik als ik 't lees en maak er mij meester van, maar 'k durf den brief toch niet open te doen.

'k Vind het zoo ‘eng’ om met Toos te spreken; wat voor geheimzinnig iemand zou mij toch wel schrijven en... hoe... weet... hij... *het*, n.l. *dat ik letterkundige ben*?

Als ‘Josephines Memoires’ nu af en naar één uit het blauwe schrift verzonden waren, maar zoover is het er nog niet mee... Ik tuur op den brief en begin het bepaald een griezelig geval te vinden...

‘Wat heb je daar toch voor een brief?’ vraagt Mies, die 't epistel uit Amsterdam is doorgevlogen, gelukkig met goede berichten over moeder; dit vertelt ze mij gauw en herhaalt dan haar vraag. Ze is nieuwsgierig, dat zie ik wel.

‘Waarom doe je 'm toch niet open!’ zegt ze ongeduldig.

Nu duw ik haar het adres onder den neus, en kijk haar aan, om te genieten van haar verbazing als ze *het* leest.

‘Mejuffrouw van Harpen, letterkundige,’ prevelt ze en schiet dan in den lach. - ‘Geef gauw hier! O, wat leuk! Wat zal Toos zeggen!’

Maar ik houd *mijn* brief stevig vast. ‘Toos,’ herhaal ik, ‘Toos heeft niks te zeggen,’ en meteen scheur ik 'm open.

‘Joost! Hij is immers niet voor jou,’ roept Mies, ‘zie je dat dan niet?’

Ik ben evenwel al aan 't lezen: ‘Geachte mejuffrouw. Met genoegen maakten we kennis met het gezondene. Gaarne verwachten we het vervolg uwer reisbeschrijving

om, als dit ons even goed bevalt, uw stuk in zijn geheel in ons blad op te nemen; hoogachtend

M.A. Geelster - Gilse.'

Nu is 't mijn beurt om verbaasd te kijken. Reisbeschrijving? Daar snap ik niets van.

Mies schatert het uit. 'Kind, nu worden we nog beroemd door onze zuster! Hadt je dàt van onze Toos gedacht?'

'Van Toos?'

'Ja, van wie anders? Je weet wel, de reisbeschrijving, die ze ons voorlas? Nu, ik vond, dat er zulke alleraardigste passages in voorkwamen en heb er daarom den volgenden dag stilletjes een gedeelte van overgeschreven. Ik wou eens probeeren of "De Meibloem" het op zou willen nemen; daar schrijft Lize van Klaveren ook wel eens een schetsje voor.'

Ik staar Mies met groote oogen aan.

'En hebben ze dàt aangenomen, dat van Toos?' stotter ik, 'ze kan immers niet heusch *schrijven* -' en dan word ik plotseling kwaad - 'nu en ik vind het een voddige redactie, waar ze zulke prullen willen plaatsen! Je zei laatst zelf, dat Toos 't zoo nauw niet neemt met de naamvallen.'

'Hè, Joost, wat ben je nu weer onaardig,' zegt Mies; 'in plaats dat je nu blij bent om Toos...! Natuurlijk heb ik er onder 't overschrijven hier en daar wat in verbeterd; Toos heeft het ook zoo maar los weg geschreven,

- maar dat mag je haar niet vertellen, hoor! Als je het toch doet, vergeef ik het je nooit!'

'Nu, houd je maar bedaard,' mompel ik, wel een beetje beschaamd over mijn uitval. 'Weet Toos ervan?'

'Neen, dat is juist zoo leuk! Ze zal zóó verrast wezen! Ik wed, dat ze het niet zal kunnen gelooven. 'k Ga haar dadelijk schrijven en dan stuur ik er den brief bij.'

Mies neemt 't epistel, dat zooveel emotie te weeg heeft gebracht, op, en leest het nog eens over.

'Joost,' zegt ze dan, 'hoe ter wereld kon je denken, dat deze brief voor *jou* was?'

Ja, dat begrijp ik nu zelf ook niet. 'k Brom zoowat van 'n vergissing en vind het maar gemakkelijk, dat Mies er niet verder op ingaat. Oliedom was het van mij! Ik ben maar blij, dat Mies er niet het rechte van weet en dus niet beseffen kan, *hoe* dom haar jongste zuster eigenlijk wel is geweest.

Met dit al vind ik het een sneu gevoel. Dit's de tweede keer, dat Toos mij overtroeft. 'k Blijf er bij, ik kan maar niet begrijpen, hoe ze zulke 'gewone' bijdragen willen opnemen; zeker is het uit gebrek aan degelijker spul! Ik zou wel eens willen weten, wat ze van *Josephines* reisbeschrijving zeggen zouden; dáár zit tenminste gloed en leven in!

'Met genoegen maakten we kennis met het gezondene,' schrijft die mevrouw Geelster. Misschien dat het dán wel zou luiden: 'we zijn opgetogen over het gezondene,' of

zoo iets dergelijks. ‘Met genoegen,’ klinkt, wel beschouwd, vrij koel. 't Is al het minste wat je er van zeggen kunt. 't Botweg terug te sturen met een ‘dank u, zulke prullen kunnen we niet gebruiken,’ zullen ze niet beleefd hebben gevonden tegenover een dame. Ik denk, dat ze 't nu maar aan den binnenkant van den omslag zullen plaatsen; daar loopt het niet zoo in het oog.

'k Glimlach medelijdend over Mies' zichtbare verrukking.

Als ze hierover al zoo boven de wolken is, wat zal ze dan wel zeggen als *mijn boek* verschijnt! Een boek is toch nog heel wat anders dan een artikeltje in een tijdschrift, hoe heet het ook weer?... O ja, ‘De Meibloem.’

‘Mies,’ zeg ik, ‘heb jij wel eens zoo'n “Meibloem” gezien?’

‘Ja, bij Lize; 't is een erg aardig blad voor meisjes van twaalf tot zestien jaar.’

Ik haal mijn neus op.

‘Voor zulke kinderen nog!’

‘Joost, doe nu niet zoo mal, je bent zelf pas vijftien!’

‘Bijna zestien,’ verbeter ik, ‘maar ik voel mij wel als twintig.’

‘Och kom, dat zou men soms niet aan je zeggen,’ plaagt Mies; ‘je hebt dan meer van een kind van *zes* jaar.’

Ik ben op 't punt op te stuiven, maar ik bedwing me, bijtijds bedenkend, dat dit beneden de waardigheid zou wezen van een jongedame, die zich al twintig jaar oud voelt.

Als Mies even de kamer uit is, schrijf ik gauw het

adres van de redactrice op. Ik wil die Meibloemenmevrouw toch voor de aardigheid eens verrassen met een gedeelte van Josephines *mooie* reisbeschrijvingen. Gemakkelijk toch wel, dat de Memoires op losse vellen zijn geschreven, nu kan ik er de bladzijden, die ik noodig heb, maar zoo uitnemen, in plaats van ze te moeten overpennen. Ik ben van plan mij ‘mejuffrouw van Harpen, letterkundige’ te onderteekenen en er Mies niets van te zeggen, noch Toos er over te schrijven; voor mijn zusters moet het ook een verrassing blijven.

Even komt de vraag bij mij op, of het wel aardig is Toos zoo in de wielen te rijden, maar ik stel mezelf gauw gerust met de gedachte, dat dit allerminst mijn plan is. Als ik mijn brief maar heb, mijn brief met de beoordeeling, dan trek ik mij terug en zie af van de plaatsing; zoo edelmoedig ben ik wel.

‘Geachte mevrouw,’ schrijf ik dan, ‘'t spijt me voor uw blad, dat ik u mijn bijdrage niet -’ neen, dat klinkt te pedant - ik zal eenvoudig schrijven: ‘om bijzondere redenen kan ik u mijn bijdrage niet laten houden; 't spijt mij wel, maar het kan werkelijk niet.’ - Dat is beleefd en heeft tevens een gewichtig tintje.

Zoo heel veel kan het mij ook niet schelen of het in ‘De Meibloem’ geplaatst wordt of niet, daar ik het geheel immers toch als boek wil uitgeven? 't Is *mij* meer om de beöordeeling te doen en zoo zullen Toos en ik beiden gebaat zijn.

Met de lichting van drie uur gaat Josephines reis al weg, begeleid door een briefje.

Of ik er gauw antwoord op zal krijgen? Morgen misschien al?

's Avonds pols ik Mies voorzichtig. ‘Wanneer heb je het eigenlijk verzonden, dat van Toos?’ vraag ik onverschillig.

‘Wel, ik moet er mee wachten totdat Toos het me uit den Haag stuurt; ze heeft haar dagboek natuurlijk mee. Zij zal het wel vlug doen, want ik heb haar geschreven dat er haast mee is; ik moet alles ook nog overpennen of-te-wel persklaar maken,’ verklaart Mies, die, dat zie je haar aan, echt schik in het geval heeft.

‘Neen, ik bedoel het *eerste* stuk.’

‘O, dat? Dinsdag nadat we thuisgekomen zijn, heb ik het in orde gemaakt en 's avonds is het in de bus gegaan.’

‘Dat was de - laat 's zien... achttien, negentien, twintig... de zes en twintigste en nu is het al weer de elfde September... nou zeg, erg happig schijnen ze er toch niet op geweest te zijn, dan hadden ze, dunkt me, wel eerder teruggeschreven!’

‘Lize heeft me wel eens verteld, dat drie of vier weken op antwoord wachten nog niets lang is.’

Dat beteekent niets, vind ik. Lize is volstrekt geen autoriteit op dat gebied; zooveel bijzonders is haar geschrijf ook niet. Maar om Mies, die erg met Lize wegloopt, niet boos te maken, zeg ik het niet hardop.

‘Ik had er nog zoo gauw niet bericht op verwacht,’

beweert Mies; ‘wat zou het heerlijk wezen als ze het nu ook vlug plaatsten! Ik poper van verlangen om het aan moeder te schrijven, maar dat mag natuurlijk nog niet.’

‘Weet je ook van Lize hoe lang het gewoonlijk duurt voordat het er in komt?’ vraag ik, ook om wat meer belangstelling te toonen dan ik tot nu toe aan den dag heb gelegd.

‘Dat hangt er van af,’ antwoordt Mies... ‘Wat *zal* Toos opkijken als ze haar honorarium krijgt! Ze tobt er altijd zoo over, dat ze niets verdient.’

Hm, uit dit oogpunt heb ik de zaak nog niet beschouwd.

Ik moet er toch nog eens rijpelijk over denken of ik *mijn* bijdrage toch ook maar niet in ‘De Meibloem’ zal laten opnemen. Je leest wel eens meer twee beschouwingen over 't zelfde onderwerp in één blad en om nu heel eerlijk tegenover Toos te blijven, zou ik direct de voorwaarde kunnen stellen, dat ze in ieder geval dat van haar óók moeten plaatsen.

'k Blijf er bij, dat het een sloffe boel is, daar bij die ‘Meibloem’!

't Is nu op den kop af zeventien dagen geleden, dat ik *het* heb weggestuurd en nog is er geen antwoord gekomen. Dat van Toos - 'k heb het uitgerekend - is veertien à vijftien dagen onderweg geweest. 't Is geen manier van doen, iemand zóó lang te laten wachten.

Als ik nu maar wist of het in dergelijke gevallen

gewoonte is er een brief overlieen te schrijven! 'k Zou die mevrouw Geelvink - of hoe heet 't mensch - dolgraag eens mijn meening zeggen, maar ben toch ook weer bang, voor een beginneling te worden aangezien.

Van Toos kwam, zooals te verwachten was, een opgewonden brief, tegelijk met het dagboek. Ze is meer dan verrukt over de eer, die haar 'nietswaardig gekrabbel,' dit zijn haar eigen woorden, ten deel zal vallen en wil als ze van den Haag terugkomt - maar vooreerst blijft ze er nog wat om Coba, die ongesteld is geworden, gezelschap te houden - moeder in Amsterdam opzoeken en... dan meteen de redactrice van 'De Meibloem' gaan zeggen, hoe heerlijk ze het vindt. Echt iets voor Toos, zoo onnoozel naïef te doen!

Ik ga niet naar die redactrice om me zoo kinderlijk aan te stellen. 't Mensch mocht eens denken, dat ze mij een heelen dienst bewees door mijn stuk te plaatsen en honorarium dus eigenlijk overbodig was. Neen, iets anders zou het wezen, als ik naar haar toeging om haar een heilzamen schrik aan te jagen; dan stel ik een verbolgen schrijfster voor, die op 't punt is haar geduld te verliezen. 'k Geloof heusch, dat ik dit maar zal doen; een bezoek is heel wat anders dan een brief. Om haar de maat evenwel vol te meten, zal ik wachten totdat de drie weken om zijn; dat is toch royaal gerekend.

Aan Mies zeg ik dan, dat ik eens naar moeder ga kijken, dan jok ik niet, want natuurlijk geldt mijn eerste bezoek

haar. Mies is er al eens geweest, dus komt mijn beurt nu.

Ik krijg zoo'n lust in de expeditie, dat ik nu haast maar hoop, geen antwoord te zullen krijgen.

Als de post komt, ben ik er als de kippen bij. Mies plaagt me er mee en vraagt, van welk gewichtig personage ik toch wel een brief verwacht.

Dan glimlach ik geheimzinnig en zeg ‘van den koning van Siam’ of dergelijken nonsens.

Antje hoorde het laatst en verkeerde werkelijk een oogenblik in de meening, dat er iets van aan was; ze is zoo'n gansje. Sedert Toos' Zwitsersche reis, die grooten indruk op haar heeft gemaakt, acht ze ons tot alle buitenissigheden in staat.

‘Van een ko...’ begon onze hittepetit al, terwijl ze haar oogen wijd opensperde, waarop ik mij haastte haar aan het verstand te brengen, dat het maar een grapje was. Ze zou in staat wezen, de heele buurt bij elkaar te trommelen met zoo'n sensatiebericht.

We beleven op het oogenblik nóg een emotie! Wat in zoo'n prozaïsche omgeving je leven al niet in beweging kan brengen - we krijgen nieuwe buren!

Sedert den eersten Augustus staat het huis rechts van ons, leeg. Er woonden een paar oude menschen in, van wie we weinig bemerkten; hun vertrek liet ons dus vrijwel onverschillig. En eigenlijk moest het mij ook niet kunnen schelen, wie er nu in zullen komen, want de ‘nieuwen’

zullen wel weer van 't zelfde slag als de vorigen zijn, hoogstens met variatie van den leeftijd. Wat zou je hier in de straat trouwens anders kunnen verwachten!

Toch ben ik er gedurig mee bezig.

Wel een bewijs, hoe kleinzielig ik ook al geworden ben in deze omgeving, waar het stilhouden van een dokterskoetsje, bijvoorbeeld, al een gebeurtenis is, die een halven dag lang stof oplevert voor een gesprek.

't Schijnt dat ze het huis zijn komen zien, terwijl wij in Amsterdam waren. Een mevrouw in den rouw was het, met nog een dame, heeft Antje van 't meisje hier tegenover gehoord, maar die eene dame kwam enkel maar mee kijken.

Een mevrouw in den rouw, dat klinkt zoo triestig; zeker is ze weduwe, net als moeder. Of ze ook kinderen heeft?

'k Vind het dwaas van mezelf, dat ik er zóó mee vervuld ben; toch verlang ik naar 1 October, dan komt ze.

Den eersten October beginnen mijn lessen ook; dat is minder prettig. 'k Heb ‘Josephine’ nog niet af en kan er in deze paar dagen ook niet mee klaar komen. Bovendien zou ik haar nu toch niet aan een uitgever kunnen zenden, omdat de bladzijden reisbeschrijving er immers tusschenuit missen. Een reden te meer, die redactrice eens persoonlijk tot wat meer spoed te gaan aanmanen.

‘Mevrouw,’ zeg ik dan, ‘wat ik u zond, is een fragment van een boek, dat ik laat uitgeven. Er is haast bij en het wachten is geheel op u. Als u mij niet kunt beloven,

dat het de volgende week in “De Meibloem” komt, neem ik het maar liever dadelijk weer mee...’ Dit laatste bedoel ik alleen maar als dreigement. 'k Zou het sneu genoeg vinden als ze er eens op inging en zei: ‘ga uw gang juffrouw, hier is het.’

'k Zal toch maar liever voorzichtig aan doen en eerst eens polsen, of ze het al gelezen heeft. Als zij het gelezen *heeft*, voel ik mij zeker van mijn zaak. Dan kan het wat lijden, want ik durf zeggen, dat het zich niet alleen meten kan met dat van Toos, maar er ook ver boven gaat, en daarover heeft ze al zoo de loftrompet opgestoken.

't Is me soms net, alsof ik uit twee personen besta; 't eene oogenblik staat de schrijfster op den voorgrond, die heel wat te commandeeren heeft, het andere oogenblik 't ‘gezakte’ schoolkind, dat alles van de grootemenschen heeft af te wachten.

Zoo was het vooral weer gisteren, toen ik met Mies ter kennismaking naar de juffrouw toog, die mij de noodige wijsheid zal ingieten.

Mies trad geheel op als oudere zuster en deed zoo beschermend, dat ik er draaierig van werd. De juffrouw scheen dit evenwel geheel volgens de orde te vinden en richtte dan ook hoofdzakelijk het woord tot Mies, terwijl ik leven moest van den afval: een knikje, een vraag, waar zijzelf en Mies al het antwoord op gaven, en meer van die maniertjes, die grootemenschen er op na houden, om kinderen op hun gemak te zetten.

't Werkte bepaald terneerdrukkend op mij; ik weet, dat ik een ongelukkig figuur sloeg.

Van Mies kreeg ik na afloop een prijsje, omdat ik er zoo deemoedig en bescheiden bij had gestaan, wat me deed opstuiven.

Deemoedig en bescheiden... 'k zou wel eens willen weten, waarom ik dat moest wezen.

't Zou me spijten als juffrouw Rader ook zoo'n verkeerden indruk van mij had gekregen! Daar ik er een hekel aan heb in een verkeerd daglicht te komen, zal ik bij de eerstvolgende gelegenheid mijn best dienen te doen, dezen indruk weer uit te wisschen; oneerlijk wil ik niet zijn.

Hoe ik juffrouw Rader vind, kan ik eigenlijk nog niet zeggen. Dat zal de tijd moeten leeren. Maar ik blijf de hoop koesteren, dat ik niet al te lang onder haar handen zal behoeven te zijn en weldra, met roem beladen, naar oom Louis zal kunnen gaan, om hem te zeggen: ‘nu is uit het leelijke eendje een zwaan gegroeid.’

Dit tooneel heb ik mij nu al honderdmaal voorgesteld; telkens geniet ik er weer echt van en spin de onderdeelen meer in het bijzonder uit.

Gisteravond, toen Mies en ik bij elkaar zaten en ik, om me te troosten over de nederlaag van 's middags, daar weer mee bezig was, vroeg ik haar: ‘zeg, krijgen menschen die schrijven, ook wel eens lauwerkransen net als musici en tooneelspelers?’

Mies vatte het eerst zoo gauw niet. Ik herhaalde mijn vraag.

Toen dacht de ziel, dat ik Toos op 't oog had en begon te lachen.

‘Stel je voor,’ zei ze, ‘onze goeie Toos met zoo'n krans, wat zou ze het “eng” vinden! Neen, die is al heel blij als ze, behalve van ons, maar niets meer over haar buitenkansje hoort. 't Is natuurlijk erg aardig, maar je moet het nu ook al weer niet overschatten; al wordt die reisbeschrijving nu van haar geplaatst, daarom is Toos nog niet op eens een schrijfster van beteekenis.’

Och kom, wat je zegt; als we het van Toos moesten hebben, zou onze familie wel van lauweren verstoken blijven; van die waarheid ben ik minstens evenzeer doordrongen als mijn zuster Mies.

‘Maar als *ik* nu eens met zoo'n lauwerkrans om mijn hals thuiskwam,’ zei ik hardop, om eens te zien wat Mies daarop te vertellen zou hebben en zoo meteen een voorproefje van de aanstaande glorie te genieten.

‘Dan zou ik denken, dat 't zonde was van de laurierbladen en ze nuttiger in hâché gebruikt zouden kunnen worden,’ antwoordde Mies, die altijd een emmer koud water bij de hand heeft om mijn geestdrift te blusschen.

Maar dezen keer gelukte haar dat niet. Ik werd er zelfs niet boos om; zoo veredelend schijnt ‘Josephine’ al op mij te werken!

Vijfde Hoofdstuk.

Heb ik 't niet gezegd? Ben ik geen ongeluksvogel?

Den heelen ochtend heb ik post gevat voor 't raam om de nieuwe buren te zien komen, maar natuurlijk, ze verschenen niet.

Vanmiddag dezelfde vertooning. Ik werd er wee van, al maar door naar die vervelende huizen aan den overkant te kijken. 't Motregende; de losgeraakte wingerdranken zwiepten naargeestig langs de ruiten met anderhalf vuil, rood blad er nog aan. Geen kip liep er over straat. 'k Was boos op mezelf, dat ik *bleef* kijken en gaf in mijn hart oude Jans gelijk, die de verzuchting slaakte: ‘'t is zonde, wat staat dat kind haar tijd weer te

verbeuzelen,’ stellig met de bedoeling, dat ik het zou hooren.

Ja, wat had ik dezen tijd prachtig voor ‘Josephine’ kunnen besteden! Toen ik er eindelijk maar toe over wou gaan, ontdekte ik dat 't niet kon, omdat ik noodig naar de les moest.

't Was op 't nippertje.

Juffrouw Rader keek alsof ze verwacht had, dat ik - blakend van verlangen - minstens vijf minuten voor 't afgesproken uur present had willen wezen; nu was 't er wel acht minuten over.

't Speet mij te bemerken, dat mijn gedrag toen bij de kennismaking, tot zulke ongerijmde veronderstellingen aanleiding had gegeven en 'k haastte mij dus de juffrouw beter in te lichten; ik heb een hekel aan onwaarheid.

Met dit al denk ik, dat zij mij geen erg prettige leerling vond.

't Leeren ging ook maar zoo-zoo. Ze vroeg mij ook juist allerlei dingen, die ik niet wist. Ik kan niet zeggen dat 't een vermakelijke toestand voor me was, telkens met den mond vol tanden te staan; in een klas doet dit er niet zooveel toe, daar ga je wel onder de massa door, maar hier, zoo op mijn eentje, hinderde het mij zóó, dat ik bepaald kwaad werd op de juffrouw met haar malle vragen; toen ze dit bemerkte, lachte ze mij uit, wat de zaak nog erger maakte.

Ik vrees, dat ik brutaal optrad, maar aan wie de schuld?

We waren allebei blij toen de les uit was!

Ik op een holletje naar huis, doodnieuwsgierig vanwege de buren.

'k Vergat heelemaal, dat ik Mies van haar school zou hebben afgehaald.

In 't begin van de straat zag ik al, dat er een verhuiswagen voor de deur stond. 'k Liep zoo hard als ik kon.

Antje deed me open en ontving me met een heel gewichtig gezicht.

‘Net was u weg en ik was der ook niet en toen kwame ze in een viesjelant; Jans het 't me verteld.’

Dáár... Ik gooide mijn paraplu in den standerd en stoof naar boven.

Zeg nu eens, dat ik geen ongeluksvogel ben!...

Om mij tegenover Jans een houding te geven, durf ik nog niet eens erg nieuwsgierig te doen en vraag dus maar terloops, wie er al zoo uit die vigilante zijn gekomen.

‘Een mevrouw, een meissie en een jongen,’ antwoordt Jans, terwijl zij met haar werk doorgaat.

‘Hm, en - enne - leken ze nogal aardig? Hoe oud is dat meisje zoowat?’

‘Docht je dat 'k dat an der neus kon zien?’ zegt Jans pruttelig.

‘Was 't een mevrouw in den rouw?’

Antje is er ook bijgekomen en staat met open mond te luisteren. Ze is wat bang voor Jans en zou haar zelf geen bijzonderheden durven vragen, hoewel ze een en

al nieuwsgierigheid is. Zoo met mij als bondgenoote vindt ze 't nogal veilig.

Ik moet mijn vraag herhalen. Jans klaagt tusschenbeide over doofheid, hoewel zij de dingen, die haar interesseeren, toch altijd ongemakkelijk goed kan hooren.

'Was die mevrouw in den rouw, Jans?'

'Hé? - Wâblief? - Of ze in den rouw was? - Docht je nou, dat 'k niks anders te doen had dan naar die vreemde mensche te kijke? *Ik* weet gelukkig nog wel wat me plichte benne en van tijd verbeuzele ben *ik* niet thuis. Der zijn wel lui, die der anders over denke,' voegt ze er op bestraffenden toon bij.

Dit kunnen Antje en ik zeker in onzen zak steken.

'Heb je *mijn* ooit uit 't raam zien hange met me mus scheef op me hoofd,' - Antje zet gauw *haar* 'mus' recht - 'om te prate met de meissies van de buurt?' zoo vervolgt oude Jans haar strafpredikatie.

Natuurlijk haasten wij ons het tegendeel te verklaren.

'Nou dan,' zegt Jans triomfantelijk, 'en heb je mijn ooit *ure* op den zolder gezien anders dan om schoon te make?' Dit is meer in 't bijzonder aan mijn adres gericht.

Ik kan niet nalaten Jans onder 't oog te brengen dat, al is 't dan niet met schuier of dweil, ik toch wel degelijk ook *werk* op zolder.

Oude Jans glimlacht tevreden en knikt.

'Je bent zoo geleerd, juffrouw Joossie, je kent zeker dat spreekwoord ook wel van den schoen en wie 'm

antrekt, is 't niet? - Nou dan, wie zeit asdat ik uwes op 't oog heb? Je verraait jezelvers.'

Ik zie wel in, dat er met Jans niets te beginnen is en geef dus mijn poging, om van haar wat naders te weten te komen, maar op.

Antje gaat mee naar beneden en fluistert me vertrouwelijk toe, dat Jans de bokkepruik op heeft. 'Maar wij same trekke der ons niks van an, is 't niet, juffrouw?'

Tegen die familiariteit komt evenwel mijn heele 'ik' op; al hebben we nu beiden pas een terechtwijzing gehad, die Jans tegenover mij trouwens óók niet voegde, daarom behoef ik mij nog niet op één lijn te stellen met onze hittepetit. Om haar dit maar meteen, eens vooral, aan 't verstand te brengen, snauw ik haar ferm af; zooals 't meer gaat, 't komt erger aan dan de bedoeling is, wat mij achteraf voor de stumperd spijt. Ze kijkt zoo beduusd en haar muts, och arme, is van schrik en ontsteltenis weer op één oor gezakt.

Ik loop den tuin in; 'k wil eens probeeren wat van de nieuwe buren te zien te krijgen.

't Regent wel niet meer, maar 't is er alles nat, vuil en glibberig met die dorre bladeren. Wacht, ik kon wel eens een beetje schoon schip maken, ze op een hoop vegen...

'k Haal bezem en hark uit 't schuurtje, ook een oude mand en begin mijn allesbehalve poëtisch werkje, telkens tersluiks opziende naar de ramen van hiernaast.

De verhuizing is in vollen gang, dat hoor ik, maar van de nieuwe bewoners zie ik niets.

Jans kijkt uit het venster van moeders slaapkamer, die ze ‘doet,’ en knikt goedkeurend tegen me. Zij meent zeker, dat mijn ijver het gevolg is van haar terechtwijzing.

‘Ik doe het voor mijn gezondheid na het harde werken,’ roep ik haar toe, met mijn handen als een spreekbuis aan mijn mond.

Oude Jans steekt haar hoofd met zoo'n haast het raam uit, dat haar muts à la Antje komt te staan.

‘Als je nou maar altijd naar mijn wou luistere,’ begint ze in haar nopjes.

‘Jans,’ zeg ik, ‘'k beweerde straks, dat ik je nooit uit het raam heb zien hangen met je muts scheef op je hoofd, maar om de waarheid niet te kort te doen, zou ik dit *nu* niet...’

‘Och, ondeugend nest,’ lacht Jans en schudt haar vuist tegen mij, onderwijl met de andere hand haar weerspannig hoofdtooisel grijpend, ‘'t is wat moois, een oud mensch met der eige woorde dood te slaan! Wacht maar, 't zal der je nog 's naar gaan!’

‘Kom maar op als je durft,’ roep ik en zwaai den bezem strijdlustig rond.

Daar komt Mies naar buiten, nog met hoed en mantel aan.

‘Hè, Joost,’ zegt ze, ‘wat ben je toch nog een kind! 't Eene oogenblik klaag je er over, dat Jans je nog niet

voor vol aanziet en dan geef je er zelf weer aanleiding toe met je malligheid. 't Zal mij benieuwen, wanneer je je eindelijk eens naar je leeftijd zult leeren gedragen.'

'Ik kan wel hooren, dat jij pas voor de klas hebt gestaan,' brom ik; 'mag een mensch zich dan niet eens meer amuseeren op zoo'n triestigen dag? Mijn leven is tegenwoordig toch al saai genoeg.'

'Hoe is het op de les gegaan?' informeert Mies haastig.

Ik geef haar vrij vinnig den raad dit maar eens aan juffrouw Rader te vragen en ga dan met zoo'n ijver aan 't vegen, dat de pas afgevallen bladeren omhoog warrelen. De anderen blijven wel als een natte, opeengepakte massa liggen; ik veeg ze op een hoop achter in den tuin.

Mies haalt haar schouders op en gaat naar binnen.

'Er is met Joost toch niets te beginnen,' denkt ze zeker en daarin geef ik haar schoon gelijk.

Plotseling zie ik een jongensgezicht over de schutting kijken, lachend om mijn gevecht tegen den wind, die de losse, pas op den hoop gebrachte bladeren, weer verstrooit.

'Als wij niet aan 't verhuizen waren, zou ik je komen helpen,' zegt de jongen vriendschappelijk.

'Dank je, 'k kan het zelf wel af,' antwoord ik, nog korzelig over 't gezeur met Mies.

'Ja, dat geloof ik ook wel; je bent nogal wat mans,' klinkt het vroolijk.

'Hoezoo?'

‘Nu, ik hoorde je daarnet, tegen...’

‘Tegen mijn zuster,’ vul ik aan; ‘ze kan zoo vreeselijk bazen, dan moet ik natuurlijk wel eens optreden.’

Mijn nieuwe kennis zegt er niets op. Dit vind ik vervelend. 'k Heb zoo 't gevoel, dat ik mij moet verdedigen, en ga uitleggen hoe het komt, dat ik eindelijk mijn geduld met Mies heb verloren.

‘Ze is de oudste, zie je, en oudste zusters hebben altijd zooveel praats; dat is nu goed en wel als je klein bent, nog een schoolkind, maar zooals ik nu...’

‘Ben je dan al van school?’

‘Ja, dat is te zeggen, ze hebben me er af genomen, omdat 'k al weer ben blijven zitten.’ - Ik krijg er een kleur van; je eigen nederlagen te moeten bekennen, is geen pretje.

De jongen gaat er niet op in; dat 's wel aardig.

‘Ik krijg nu voorloopig privaatles,’ vertel ik gauw om mijn verlegenheid te verbergen, ‘maar 't zal wel niet veel geven; er is aan mij toch geen eer te behalen.’

‘Nou zeg, dat geloof je zelf ook niet; je ziet er me net naar uit, dat je een goeden dunk van jezelf hebt.’

‘Zoo, vindt je dat?’

Ik ben op 't punt kwaad te worden, maar bedenk me bijtijds; wel beschouwd heeft hij gelijk, maar dat hij zoo iets in eens aan iemands neus kan zien!...

'k Bekijk hem nu eens wat beter: een heel gewoon jongensgezicht dat, als 't in rust is zooals nu, er eerder

ernstig uitziet dan vroolijk, hoewel het toch ook heel guitig kan staan, dat heb ik zooeven bemerkt.

‘Hoe oud ben je eigenlijk?’ vraag ik dan.

‘Ruim veertien.’

Ik zou hem ouder geschat hebben.

‘Is je zus ouder dan jij of jonger?’

‘Elsje is verleden week zestien geworden.’

‘Elsje, wat een aardige naam! Ik ben altijd jaloersch op menschen met aardige namen; de mijne klinkt zoo sentimenteel, *Josephine*, maar 'k word Joost genoemd, dat is tenminste iets. Hoe heet jij?’

‘Jan, Jan Verhagen, maar nu zal ik eens weer naar binnen moeten, 's kijken of ik moeder ook kan helpen!’

Dit is mij evenwel niet naar den zin. Ik vind 't leuk zoo ongedacht wat van de nieuwe buren te hooren en grijp deze gelegenheid met beide handen aan.

Of die Elsje een geschikt kind zou wezen? Zestien, dan zou ze mooi bij mij passen! Je kunt wel aan Jan's manieren en zoo zien, dat hij, net zoo min als wij, hier in de straat behoort; dit doet mij plezier; 'k hoop dus in Elsje een verwante ziel te zullen vinden, een *vriendin*...

Hè, als dat eens waar was! 'k Voel mij soms erg eenzaam; dat ik geen echte vriendin heb, vind ik heel naar, al doe ik ook gewoonlijk of het mij niets kan schelen.

‘Vervelend hè, zoo'n oudere zuster,’ begin ik om een aanloopje te hebben.

Jan, die zich al heeft laten zakken, kijkt weer boven de schutting uit; hij zet een paar verwonderde oogen op.

‘Vervelend? Hoe zoo?’

‘Wel, ik weet het genoeg aan die van mij hoe ze kunnen bazen; ik heb er twee, maar de eene is nu uit logeeren. Ik ben soms “spin” op ze.’

‘O maar *Elsje* is niet zóó,’ zegt hij vol overtuiging, terwijl zijn oogen beginnen te schitteren. ‘Els is de liefste, beste zus, die er bestaat. Maar nu moet ik heusch naar binnen, dag Joost!’

‘Dag Jan!’

Met den bezem als een geweer op den schouder, ga ik ook naar huis. Die lofrede bevalt me maar matig. Je hoort het niet vaak, dat jongens hun zuster zoo ophemelen. 't Klinkt onnatuurlijk, vind ik. Of Jan is een saaie jongen, òf Elsje een vervelend, braaf kind!

Nu, saai is Jan niet, geloof ik; met hem zou ik, dunkt me, wel kunnen opschieten, maar of Elsje wat voor mij zal wezen, betwijfel ik zeer. Ik houd niet van zulke ‘lieve meisjes;’ die doen gewoonlijk valsch achter je rug. Daar moet ik niets van hebben; dan nog maar liever eens een eerlijk kibbelpartijtje met Mies of Toos, waarbij je elkaar de waarheid in 't gezicht zegt, al komt het wel eens wat hard aan.

Teleurgesteld kom ik binnen. Ik had me zóó op een

vriendin verheugd, maar zoo gaat het nu geregeld - alles loopt mij tegen.

Mies profiteert van 't rustige uurtje voor 't eten om alweer met haar neus in de boeken te zitten. Ik vind het niet de moeite waard haar van 't praatje over de schutting te vertellen. Ze zou er misschien maar weer wat over te zeggen hebben, 't ongepast vinden of zoo.

Tot tijdverdrijf neem ik het spoorboekje op. Eens even een trein uitzoeken voor overmorgen, dan is de termijn om!

Die Meibloemenmevrouw moest eens weten wat haar boven het hoofd hangt!

Elsje mag dan een voorbeeld van braafheid en liefheid wezen, maar lui is ze ook, dat heb ik met eigen oogen gezien.

Terwijl ze allemaal bij haar thuis druk in de weer zijn, zit zij kalmpjes voor de ramen. Toen ik vanmorgen voorbijkwam, troonde zij daar al als een prinses en zooeven zat ze er nog. Een mooie hulp voor haar moeder is ze op zoo'n manier! Dan hebben ze, als het er op aan komt, thuis nog meer aan mij, ofschoon ik niet zoo lief ben.

Trotsch schijnt ze ook te zijn, dat nest! Tenminste, toen ik tegen haar knikte, om van mijn kant vriendschappelijk te beginnen, kreeg ik niet eens een groet terug. En ze zag me toch wel; ze keek me juist heel strak aan.

Dàt noem ik evengoed brutaal als iemand een haastig antwoord geven!

Jan werkt mee als een knecht; ik hoorde het van Antje, die er vanmorgen - lumineuse inval van Mies - een keteltje chocola heeft gebracht.

Een meid hebben ze hiernaast nog niet; jammer voor Antje, die er nu ook geen buurpraatje kan maken.

Mevrouw was druk bezig in de keuken, vertelde ze en de jongeheer hielp hard mee alles op z'n plaats te brengen. De juffrouw had ze niet gezien.

Later zag ik uit 't raam boven ‘de juffrouw’ op haar gemak door den tuin kuieren. Ik was er bepaald verontwaardigd over en Mies ook, toen ik 't haar vertelde. We waren het buitengewoon eens en zaten mekaar tegen het nieuwe buurmeisje op te hitsen, dat 't een aard had. Dit leidde Mies' aandacht wat van mij af en daarom werkte ik het ook nogal in de hand. Vitten moet ze nu eenmaal en als er niemand anders voor in de termen valt om ‘bevit’ te worden, ben ik er de aangewezen persoon voor.

Nu Mies zoo mild tegenover mij gestemd was, kon ik ook met mijn Amsterdamsch plan voor den dag komen zonder voor herrie te vreezen. Ze vond het zelfs heel aardig en ging dadelijk de treinen voor mij nakijken.

Ik zei maar niet, dat ik 't gisteren zelf al gedaan heb; 'k weet bij ondervinding hoe vervelend het is, als je iets voor iemand wilt doen en er dan plots een domper op gezet wordt.

Toen zij er een paar naar haar zin had uitgezocht, schreef de secure Mies ze voor mij op een papiertje en voegde er de vermaning bij, dit vooral goed te bewaren.

‘Jawel juffrouw,’ zei ik gehoorzaam en borg het gedwee weg. Ik wou de stemming niet bederven.

Per slot van rekening doe ik toch precies wat ik wil.

Als ik weet dat mijn stuk in ‘De Meibloem’ komt, loop ik natuurlijk niet recht door naar den trein, maar ga eerst nog even op de Keizersgracht aan, om de blijde mare te vertellen. Misschien houden ze er mij dan wel te eten en richten een heel feestje ter eere van mijn eerste pennevrucht aan, als het tenminste om moeder kan. Ik zie mezelf al, met zegeteekenen beladen, naar huis terugkeeren: al is het dan geen lauwerkrans, bloemen verwacht ik stellig. - Eenig zal 't wezen, 't gezicht van Mies te zien als ze me opendoet: eerst kwaad, omdat ik zooveel later ben dan ze dacht, dàn verbaasd over de bloemen en dàn nòg meer verwonderd - o, ik *wou*, dat het al morgenavond was!

Mies vindt, dat ik wel wat meer belangstelling mocht hebben voor het werkelijk hartroerend verhaal over een paar arme stumperds van haar school, waarmee ze vandaag is thuisgekomen: de vader geen werk, de moeder ziekelijk en letterlijk gebrek aan alles.

Zij beschuldigt mij van onverschilligheid en gaat er zich nu voor schadeloos stellen door het Toos uitvoerig in een brief te beschrijven.

Nu, onverschillig ben ik er niet voor, allesbehalve - ik wou, dat ik hen helpen kon, maar mijn spaarpot is leeg als gewoonlijk - 't is maar, dat mijn gedachten nu zoo in beslag zijn genomen door 't bezoek aan ‘De Meibloem,’ maar dit kan ik Mies natuurlijk niet vertellen. In stilte neem ik mij evenwel voor, wat van mijn eerste honorarium

voor dat arme gezin te zullen afstaan en voel mij recht voldaan over dit besluit.

Minder gesticht ben ik over Mies' opdracht om er morgen, als ik toch bij oom Louis en tante Clé ben, eens een balletje van op te gooien, hoe treurig die Jansens er aan toe zijn.

‘Dank je wel,’ zeg ik, ‘bedelen wil ik niet, voor mijzelf niet en ook niet voor een ander; dat strijdt tegen mijn principes.’

‘Zeg liever, dat het tegen je gemakzucht strijdt,’ antwoordt Mies. ‘Je bent anders brutaal genoeg, houd je nu maar niet zoo.’

‘Oom en tante hebben tegenwoordig al genoeg onkosten voor ons,’ beweer ik, niet van zins zoo gauw toe te geven; ‘'k vind het bepaald onbescheiden, nu al weer op hun beurs te speculeeren, maar ik beloof je, bij 't eerste buitenkansje dat ik heb, om je beschermelingen te zullen denken.’

‘'k Vrees, dat ik niet veel vertrouwen in jouw ijle kunstbevliegingen stel,’ zoo bespot Mies mijn edelmoedig aanbod; ‘wat is het laatste nieuws op dat gebied?’

‘Een boek,’ flap ik er op eens uit.

Dit maakt toch eventjes indruk; 'k zie het aan de uitdrukking van Mies' gezicht, al probeert ze ook dadelijk weer gewoon te kijken.

‘'t Is al bijna af,’ vertel ik verder, om haar te overbluffen, ‘en ik heb er ook al een uitgever voor!’

Dit laatste is nu wel een beetje voorbarig gezegd, maar als er, goed geteld, nu al zestien in 't blauwe schrift staan, bouw ik mijn speculaties toch niet op zand.

Heden, wat zet me die Mies voor oogen op! Ik voel me verplicht, er gauw een kalmeerend berichtje op te laten volgen. ‘Maar voorloopig komt het nog niet uit,’ zeg ik dus.

‘Waarom niet?’

‘Om allerlei redenen en nu zal je mij plezier doen als je er niet verder naar vraagt,’ zoo wijs ik haar terecht, bang dat ik meer zal beweren dan ik kan verantwoorden.

't Is ook zoo'n ongekend genot voor mij, Mies tegen me te zien opkijken, dat de verleiding werkelijk groot is.

Ik zal mij evenwel zien te bedwingen tot morgenavond, als ik dat van ‘De Meibloem’ weet. Me dunkt, ik moest mevrouw Geelster vragen mij haar oordeel zwart op wit te willen geven, dan kan ik 't mijn familie laten *lezen.* Woorden vervluchtigen zoo gauw en bovendien klinkt het zoo pedant, een loftuiging op je eigen werk mondeling te herhalen.

Vanavond geniet ik toch al vast een voorproefje van mijn roem: Mies behandelt mij bepaald met onderscheiding. Ik denk, dat het succès van Toos haar heeft geleerd, niet al te sceptisch te zijn met betrekking tot iemands talenten.

Hoe het zij, ik laat het mij lekkertjes aanleunen en voeg mij gemakkelijk in deze rol. Aan prettige dingen ben je in een wip gewend, dat hebben we aan Toos gezien, toen met de toebereidselen voor de reis!

Allerhartelijkst ben ik door tante Clé ontvangen, dat moet ik zeggen. Al was ik 't meest beminnelijke nichtje, dat nog ooit een tante heeft opgezocht, ze zou niet liever tegen mij hebben kunnen wezen.

Oom heb ik niet gezien, ik was wel zoo wijs juist onder kantoortijd te komen; oom Louis zou me te veel herinneren aan den middag, dien ik maar 't liefst als een droom, als nooit geweest, zou willen beschouwen... Kom ik straks met roem beladen terug en ontmoet ik hem dan ook, dàn is het natuurlijk een ander geval.

Lina deed mij open, even deftig, even stijf als toen. Alleen een zweempje van een glimlach - haast voordat je het goed en wel kon opmerken, was 't al weer verdwenen - was er het bewijs voor, dat ze mij herkende.

Ik mocht een uurtje bij moeder zitten, die nog steeds te bed ligt. De zuster bleef aldoor om en bij ons, zeker om er voor op te passen, dat ik moeder niet zou vermoeien. Van eens vertrouwelijk met elkaar praten was dus geen kwestie, maar dit kon mij ook eigenlijk niet schelen. Moeder in bed, als patient, die ontzien moet worden, of moeder gewoon in haar dagelijksch werk, de steun voor ons allemaal, zijn als 't ware twee verschillende personen voor me. 'k Geloof heusch, dat ik voor *deze* moeder wat verlegen was; daarom vond ik 't niets naar dat ze ons niet alleen lieten, ik wist toch bijna niets te praten.

Ik bekortte het uurtje zelfs ook nog wat, 't geen tante Clé aan voorzichtigheid en bedachtzaamheid toeschreef. Ze zei bij het afscheid tegen me, dat het haar zooveel plezier deed, mij zoo vol zorg voor mijn moeder te zien, maar toen bedierf ik den heelen gunstigen indruk weer, door met mijn gewone haast te verklaren, dat 't heelemaal geen voorzichtigheid was en ik nu al wegging, alleen maar, omdat 'k niet wist, waarvoor ik nog langer zou blijven.

Tante Clé en de zuster schrikten er van, want erg hartelijk voor moeder klonk dit niet, maar moeder begreep wel hoe ik het meende. Zij glimlachte en knikte mij toen eens even ‘echt’ van uit haar kussens toe. Dat vond ik 't heerlijkste van mijn bezoek aan moeder; 't was weer zoo gewoon.

Alles bij elkaar genomen, is de visite op de Keizersgracht, waartegen ik heimelijk nogal heb opgezien, mij dus erg meegevallen.

Dit geeft mij moed voor bezoek nummer twee aan ‘De Meibloem.’ Ik steven er met een flinken stap op af.

Gelukkig is 't mooi weer; ik heb mijn besten hoed op en zou dolgraag een voile voor hebben gedaan, om er wat ouwelijker uit te zien, maar aangezien Mies noch ik zoo'n lapje tulle onder onze garderobe tellen en mijn beurs geen buitensporigheden toelaat vooralsnog - wie weet wat ik doe, als 'k mijn honorarium van ‘De Meibloem’ heb, - moet ik maar roeien met de riemen, die ik *heb*, n.l. Mies' glacéhandschoenen, die ik stilletjes exprès voor dit bezoek heb meegenomen.

Onderweg trek ik ze aan; ze zijn mij wel een beetje te groot, maar staan erg gekleed, dunkt me. Op dit punt ben ik nog niets gewend.

Moeder zegt altijd, dat we geen glacéhandschoenen behoeven te dragen, voordat wij ze zelf betalen kunnen. Nu, ik ben bijna zoover, gelukkig!

Na een eind getramd en dan weer een paar straten ver geloopen te hebben, kom ik eindelijk waar ik wezen moet.

'k Delf het papiertje met het adres uit mijn zak op

en kijk naar het nummer. Acht en vijftig, ja, daar moet het dus zijn.

't Is een bovenhuis. Mijn hart bonst als ik de stoep op loop. De dingen zijn in werkelijkheid toch nog heel anders, dan je ze je voorgesteld hebt. 't Liefst zou ik nu weer omkeeren, maar ik houd me flink.

'M^{w} Geelster - Gilse' staat op de deur.

In orde.

Ik haal de schel over, in mijn verlangen om toch vooral ferm te zijn, met een forschen ruk. Heden, ik schrik zelf van 't lawaai, dat ik maak. Ze zullen meenen, dat er een belletje is getrokken. Ja, wegloopen gaat toch niet meer.

Daar is de meid al, bovenaan de trap, met 't deurtouw nog in de hand.

Ik vraag of mevrouw thuis is en voeg er meteen maar bij, dat ik voor de redactie kom.

'O... wilt u dan maar boven komen?'

'k Word in een eenvoudige voorkamer gelaten; gezellig ziet het er uit, heel anders dan bij oom en tante bijvoorbeeld.

Toch voel ik even teleurstelling. Ik heb me een redactiekamer anders voorgesteld; hoe, dat weet ik zelf niet, maar in ieder geval niet zoo gewoon. Er hadden minstens stapels 'Meibloemen' op tafel en op de stoelen opgehoopt moeten liggen, vind ik.

Van den stoel, die mij aangeboden wordt, maak ik een bescheiden gebruik: ik balanceer zoowat op het puntje.

Voordat ik nog tijd heb gehad de kamer beter in oogenschouw te nemen, komt mevrouw Geelster al binnen.

Bezoekers lang te laten wachten, schijnt dus op redactie-bureaux toch niet deftig te zijn.

Zij ziet er ook al heel anders uit, dan ik mij een redactrice heb voorgesteld. Ik weet eigenlijk niet of 't mij spijt, of dat ik het prettig vind. Mevrouw Geelster is net iemand om dadelijk mee op je gemak te wezen; ze doet mij aan moeder denken.

Jammer dat ik geen visitekaartjes bezit; dat was in dit geval zoo gemakkelijk geweest, dan wist ze in eens wie ze voor zich had. Nu moet ik mezelf wel voorstellen en dit doe ik ook, met een buiginkje: ‘juffrouw van Harpen, letterkundige,’ zeg ik. Dit laatste voeg ik er volledigheidshalve maar meteen bij, dan weet ze dadelijk waaraan ze zich te houden heeft.

Mevrouw lacht en haar oogen lachen vroolijk mee. Dan steekt ze haar hand uit en zegt, dat ze blij is, kennis met mij te maken.

't Is toch wel prettig, als je zoo door je werk geïntroduceerd bent, denk ik bij mezelf, terwijl ik haar het lachje terug geef.

Wij gaan zitten; mevrouw schuift haar stoel wat aan - 'k voel me heelemaal op mijn gemak! Zie je, dat komt nu door de kunst; verwante zielen trekken elkaar aan.

Ik kan 't niet over mijn hart verkrijgen, direct als verbolgen schrijfster op te treden tegenover dit vriendelijke mensch. Ze heeft immers net gezegd, dat ze blij is kennis met me te maken, nu kan ik haar dit genoegen toch maar niet botweg bederven als 't niet hoognoodig is.

‘Ik kom om mijn stukje,’ begin ik zoo zachtzinnig mogelijk, ‘dat voor ‘De Meibloemen.’

‘O zeker,’ zegt mevrouw Geelster, ‘we zullen het met genoegen plaatsen; ik meen, dat ik het u al geschreven heb. Maar u zult nog wat geduld moeten oefenen; er is altijd zooveel copy en bovendien is zoo 'n reisbeschrijving ook meer geschikt voor 't voorjaar dan voor dezen tijd van 't jaar, nu 't reisseizoen alweer voorbij is.’

‘Zóó lang nog?’ Een zucht ontsnapt mij en ik kijk mevrouw onthutst aan.

‘O, maar dat is nog niet lang! 't Gebeurt wel eens, dat er stukken zijn, die een jaar op plaatsing moeten wachten.’

Ik kan van verbazing geen woord uitbrengen. Een heel jaar! Dan weet je zelf haast niet meer wat je geschreven hebt, dunkt me. Neen, als 't zoo met de schrijverij gesteld is, mag ik nog van geluk spreken, dat 't mijne er met 't voorjaar in komt.

‘Maar dan ook *vast* met 't voorjaar?’ vraag ik nog eens met nadruk, want ik smeed het ijzer graag terwijl het heet is; ‘op uw woord van eer?’

Mevrouw Geelster lacht weer; een prettige, zonnige lach is het.

Ze doet een kast open en bladert in papieren.

‘Uw stukje is voor een der Aprilnummers van 't volgende jaar bestemd,’ zegt ze dan vroolijk.

Komaan, dat 's tenminste iets. Nu moet ik de beöordeeling van mijn werk nog hebben en dan ga ik weg.

Over dat van Toos spreekt ze heelemaal niet. Zou ik er naar vragen?

Nu, dan misschien straks, heel op 't laatst; eerst mijn eigen dingen afhandelen, dáárvoor ben ik gekomen.

‘En.... enne....’ begin ik, ‘ik dacht, ik wou.... 'k had eigenlijk eens bericht verwacht hoe u 't *vond*.’

‘Dat heb ik toch geschreven,’ antwoordt mevrouw Geelster; - ik schud heftig van neen. *Neen*, ze *heeft* mij niet geschreven, - dat zei ze daarnet ook al - ik kan er niet tegen, als menschen aldoor dingen beweren, die niet waar zijn; ze zal 't wel niet exprès doen, maar vervelend *is* het. 'k Doe evenwel mijn best niet driftig te worden en zeg zoo kalm mogelijk: ‘ik geloof, dat u zich vergist, maar vertelt u het mij dan nu maar; daarvoor ben ik eigenlijk hier gekomen.’

‘'t Is een heel aardige, onopgesmukte beschrijving, die ons door den eenvoud dadelijk aantrok,’ begint mevrouw gewillig, terwijl ze mij vriendelijk aanziet.

Dit is nu niet precies de loftuiging, die ik verwacht heb, maar misschien moet deze nog volgen. Ik tracht het wat in de hand te werken.

‘Maar-re voor de kunst, vindt u 't niet iets voor de kunst... eh... *artistiek*?’ - Ziezoo, 't is er uit.

Vol gespannen verwachting kijk ik haar aan.

‘Nu begrijp ik u niet goed. Kunt u mij niet uitleggen hoe u dat bedoelt?’

‘Of 't artistiek is.... artistiek geschreven,’ stoot ik er uit; vervelend, dat ze het uit zichzelf niet begrijpt; zoo iets moet je toch voelen, dat laat zich niet uitleggen.

‘'t Is heel natuurlijk en aardig geschreven; u hebt zeker pas zelf de reis gemaakt en toen uw gevoelens neergeschreven onder den indruk van 't oogenblik, is 't niet? Vooral dat bezoek aan het Rütli, met de daar door heen gevlochten geschiedenis van Wilhelm Tell, is

goed weergegeven en wat het voornaamste is, 't geheele stukje is zuiver van gevoel gehouden. Van zoogenaamd artistiek mooi-doen is in uw werk gelukkig geen sprake. Neen, dan krijgen we wel andere producten onder de oogen. - Hoe is het? Nog niet tevreden?'

Mevrouw ziet mij verwonderd aan.

'Kindlief,' zegt zij dan hartelijk en 't is me, alsof ik moeder hoor, 'verzorg uw kleine, eenvoudige muze maar en wensch niet meer te presteeren dan ge kunt. Als ieder zijn gave gewillig gebruikte, naar de mate waarmee zij hem of haar geschonken is, zouden er niet zooveel ongelukkige stumperds rondloopen, die zich verbeelden verkeerd begrepen te worden en misplaatst te zijn in 't hoekje, dat hun op deze wereld is aangewezen. Ge zijt nog zoo jong, ik mag als oudere vrouw van ondervinding zoo wel tot u spreken, niet waar? Ik doe het uit hartelijke belangstelling.'

Ik maak zeker een heel onnoozelen indruk, zooals ik mevrouw Geelster aanstaar... Het Rütli? De geschiedenis van Wilhelm Tell?... Maar daarover heb ik het heel niet gehad in 'Josephines Memoires'! Mijn reiswijsheid moest ik natuurlijk uit brieven van Toos putten en de brief, die juist daarover handelde, is immers direct nadat moeder en ik 'm vluchtig in den trein gelezen hebben, op dien gedenkwaardigen middag in 't laadje van tante Clementines schrijfbureau terechtgekomen? - Ik ben juist in *mijn* beschrijving heel 'artistiek' over dat ontbrekende heengesprongen, wat 'n heele toer was, dat weet ik nog best. - Mevrouw heeft het dus aldoor over *Toos' stuk* gehad! Ze meent, dat ik *Toos* ben: juffrouw

van Harpen, letterkundige, zonder voorletters of iets, ja, dat is haar dan toch ook niet kwalijk te nemen! - Na den eersten schok ben ik er blij om, dat 't zoo is - voor Toos is deze beöordeeling heel aardig en goed - zij zal niet meer verwachten - maar *ik* ben er niet mee tevreden. 'k Zou me schamen als ik 't wèl was.

'Hebt u niet nòg een reisbeschrijving ontvangen?' vraag ik nu.

'Nòg een reisbeschrijving? Oók van...?'

'Ja,' zeg ik maar gauw; ''t zou mij vreeselijk spijten, als ze 'm op de post hadden weggemaakt!'

'Nu, zoo 'n vaart zal 't wel niet loopen,' meent mevrouw geruststellend, ''k zal 't eens even vragen; ik ben eenigen tijd van huis geweest en toen heeft mijn vriendin, met wie ik samen woon, de redactie-zaken voor mij behandeld.'

Mevrouw Geelster-Gilse af.

Ik hoor haar in de andere kamer met iemand praten.

'k Wou haar gezicht wel eens zien, als ze nu haar vergissing gewaar wordt! Ze mag die vriendin wel op 't hart drukken de redactie-zaken voortaan niet zoo slof te behandelen; 't is wat moois, dat ze haar mijn stuk nog niet eens heeft gegeven!

Daar is ze weer.

'Er zijn nog *twee* zendingen gekomen van juffrouw van Harpen terwijl ik van huis was,' zegt ze en kijkt me aan, alsof ze vragen wil: 'klopt dat?'

'O ja, jawel,' haast ik mij te antwoorden.

Mies heeft immers ook nog de rest van Toos' reisbeschrijving gezonden?

Mevrouw Geelster gaat naar de kast en bladert weer in papieren.

‘De ééne copy is bestemd voor Mei... juist...’

‘Op den omslag?’ vraag ik haastig, ‘of binnenin?’

Mevrouw glimlacht weer. ‘Binnenin,’ zegt ze dan; ‘op den omslag komen geen bijdragen.’

Dit laatste verkleint de eer van ‘binnenin’ te staan wel een beetje, maar enfin - wie het onderste uit de kan wil hebben...

Ik ben blij, dat het tenminste terecht is en geplaatst zal worden.

‘De andere copy, die ons is toegezonden, kunnen wij evenwel niet gebruiken,’ vervolgt mevrouw Geelster, nog altijd bij de kast met de papieren, - ‘maar daar er geen porto was bijgevoegd, ligt het stuk hier nog ter beschikking van de schrijfster.’

Gunst, hoe jammer voor Toos! Dat spijt me nu toch echt. Ze moet er zich nu maar mee troosten, dat haar Wilhelm-Tell-gedeelte dan toch is aangenomen.

‘Zal ik 't meenemen?’ vraag ik opstaande, ‘'t is van mijn zuster en...’

Nu is het de beurt van mevrouw om verbaasd te kijken.

‘Ah zoo,’ zegt ze, ‘u komt voor uw zuster... ik dacht ook al, u is nog wel wat jong...’

‘'k Ben zelf ook schrijfster,’ zoo snijd ik alle verdere, mijn waardigheid krenkende bespiegelingen af; ‘mijn genre is meer 't schrijven van *boeken*, ofschoon ik ook wel eens een enkelen keer wat in een tijdschrift wil bijdragen,’ voeg ik er minzaam aan toe.

'k Geloof, dat de redactrice van ‘De Meibloem’ niet weet hoe ze het met mij heeft.

Ik ben weer gaan zitten, want ik heb me bedacht, dat ik nog een schriftelijke beöordeeling van *mijn* stuk moet hebben, - is 't niet van haar, dan maar van de vriendin - en vraag haar dit meteen, terwijl ik het afgekeurde stuk in ontvangst neem.

Nauwelijks heb ik er een blik op geslagen, of ik geef een gil. 't Is het mijne! De bladzijden reisbeschrijving uit ‘Josephines Memoires’ zijn het!

Maar dat kàn toch niet! Dat moet een vergissing wezen!

Tranen van boosheid, meer nog dan van teleurstelling, springen mij in de oogen. Dat komt er van, als redactrices uitgaan en alles aan een ander overlaten; dan loopt de heele boel in 't honderd.

Ik ben zoo verontwaardigd, dat ik haar dit zeg ook.

Verbeeld je eens, als ik nu niet zelf was gekomen zouden ze het afgekeurde stuk per ongeluk geplaatst hebben en zou 't mijne zijn blijven liggen; dat is toch te mal! Zoo iets moest toch niet kunnen voorkomen!

Mevrouw Geelster is erg aardig; - ik denk, dat ze verlegen met het geval is, nu dat mag ook wel - ze zegt, 't best te kunnen begrijpen, dat het een teleurstelling voor mij is en doet de moeite ook de beide andere, door juffrouw van Harpen gezonden stukken, voor mij op te zoeken.

Een heel werk is het; 't duurt zoo lang, dat mijn boosheid al den tijd heeft af te koelen.

Als ik haar zooveel papieren zie omhalen, voel ik

me een beetje ontnuchterd. Er zijn er toch nog meer die schrijven, behalve ik; dit wist ik natuurlijk ook wel eerder met mijn verstand, maar als je 't eens *ziet*, is het toch weer heel wat anders.

Eindelijk, daar zijn ze, in twee gedeelten gehouden, de keurig net beschreven vellen, zonder smetje, oppervlakkig gezien zelfs zonder doorhaling en zeker zonder fouten.

Ik herken Mies' hand.

'Ja, dat zijn ze.'

Ik leg er 't mijne naast. Wat een verschil!

Toch zou ik ondanks de doorstrepingen, de kladden en de ontelbare vergissingen, die dan met cijfertjes er onder weer goed zijn gemaakt, mijn werk verkiezen. 't Ziet er veel flinker uit; met edelen zwier zijn de letters op 't papier geworpen, *artistiek*, juist, dàt is het woord. Als je alleen maar eens op de onderteekening let: met ferme, dikke letters staat het er voluit: 'mejuffrouw van Harpen.' 'Josephine' wou ik er niet bij zetten, 'k vond dat te familiaar voor een tijdschrift en 'van Harpen' alleen ging toch ook niet.

Onder dat van Toos staat: 'C.v.H.' heel kleintjes en fijntjes. 'C.v.H.'! wat heeft je dàt nu te zeggen?

Daar kan je wel allerlei namen uit maken. Neen hoor, ik houd het met 't mijne!

Mevrouw Geelster ziet het verschil ook wel. Ze kijkt naar mijn vetten naam, glimlacht, en zegt, er op wijzend: 'dit is zeker het uwe.' Hierop pikt ze er een paar bladzijden uit, begint te lezen, schudt het hoofd:

'Veel te gezwollen van taal, beeldspraak te gezocht,'

prevelt ze; ‘juist de eenvoud, die in 't andere stukje zoo aantrekt, ontbreekt hieraan.’

‘Maar u hebt het nog niet heelemaal gelezen,’ roep ik uit; ‘verderop is het heusch veel mooier! Als u eerst maar aan die natuurbeschrijvingen toe bent!’

‘Ik zal het spoedig eens rustig doorlezen en u dan precies mijn meening schrijven; vindt u dat ook niet het beste?’ vraagt mevrouw Geelster vriendelijk, terwijl zij opstaat.

'k Begrijp dat ik haar nu niet langer mag ophouden en sta ook op. Hoe het komt weet ik niet, maar echt boos kan ik niet op haar blijven, ondanks haar voorbarig oordeel. 't Lijkt me een eerlijk mensch toe. Als ze na lezing inziet dat ze ongelijk heeft, zal ze het mij wel schrijven, daarvan ben ik zeker.

Zoo scheiden wij dus als de beste vrienden.

Zesde Hoofdstuk.

Vanmorgen toog buurman Jan naar school.

Mies en ik zagen hem met zijn boeken onder den arm voorbijgaan. Op dat oogenblik voelde ik mij een heele piet, dat ik niet meer zoo in 't gareel behoef te loopen. Anders kan ik tegenwoordig soms werkelijk verlangen naar onze oude H.B.S., niet zoozeer om de leeraressen of om de meisjes, ook niet speciaal om de lessen, maar och, om alles bij elkaar genomen, geloof ik.

'k Verveel mij tusschenbeide geducht; 't is thuis nu zoo stil en saai. Ik zal blij wezen als Toos terug is; Coba is weer beter, waarom komt ze dan nu niet thuis? Ze is anders zoo'n plichtmensch.

't Huis hiernaast schijnt vrijwel op orde te zijn. Mies en ik zijn er benieuwd naar of ‘luie Els,’ zooals we haar noemen, zich nu ook eindelijk eens uit haar rustige rust

zal opmaken om òf naar school te gaan, òf haar moeder te helpen. Dat goede mensch zien we opendoen, stofdoeken uitslaan, op boodschappen gaan, maar prinses Else past er wel voor op haar handjes te bezoedelen of haar voetjes te vermoeien. Hoogstens dat ze 's middags een half uurtje met haar moeder wandelt.

Als ze voorbijkomen groet mevrouw altijd, *zij* nooit... 't spook! -

En wat kòn dat nu toch gezellig voor mij zijn, zoo'n meisje naast de deur! Ik heb letterlijk niemand voor een aanspraakje.

'Josephines Memoires' zijn een heele vervulling; als ik *die* niet had...

't Wordt nu te koud op 't zolderkamertje; een petroleumkachel bezitten we niet, dus, als Mies naar school is, haal ik al mijn hebben en houden naar beneden, in de huiskamer.

Dien eersten morgen keken Jans en Antje wel raar op, maar ze zeiden toch niets. De groote vellen papier, die daar zoo gewichtig op de tafel lagen uitgespreid, maakten indruk, geloof ik. Bovendien zette ik een gezicht, dat er geheel bij paste.

Dat de nieuwe omgeving nu juist zoo bevorderlijk was voor het werk, zal ik niet beweren. Ik was nu al zoo gewend aan de soberheid van mijn verblijf op zolder, dat zelfs de bescheiden comfort van onze huiskamer mij al hinderlijk werd, en dan is de gedachte dat er plotseling iemand binnen kan komen met een slagers- of kruideniersboekje dat je 'opschrijven' moet, ook niet geschikt om je rustig te doen voortpennen, maar ik durf de deur toch

niet op slot te doen om Jans, die niets van zulke buitensporigheden hebben moet en in staat zou wezen den smid te laten komen, als het al te lang naar haar zin duurde.

Tegen twaalven pak ik mijn boeltje dan weer bij elkaar. Voor Mies is het bestaan van mijn boek nu wel geen geheim meer, maar ik vind het toch ook niet goed haar nieuwsgierigheid al te veel te prikkelen. Ik weet net hoe Mies is; ze zou niet ophouden, voordat ze er een paar bladen van had gelezen, ging 't niet goedschiks, dan maar kwaadschiks, en dat wil ik niet. 't Moet een verrassing blijven, totdat het in zijn geheel is gedrukt. O ja, de reisbeschrijving, als die in ‘De Meibloem’ komt, - - nu, dan kan ze zich dáármee vast amuseeren, maar overigens ben ik onverbiddelijk, geen lettertje *meer* zal ze vooruit van mijn boek lezen.

Ik denk wel, dat ik gauw bericht zal krijgen van mevrouw Geelster; ze beloofde me 't spoedig te zullen lezen en dat zal ze wel doen ook, maar ik begrijp - gedachtig aan die kastvol bijdragen - dat ze nog wel wat anders te doen heeft dan enkel en alleen *mijn* stukje te lezen. Zoo groen ben ik nu niet meer.

Als de brief komt, trakteer ik; dat moet dan maar van het honorarium in de toekomst, waarop ik van Mies een voorschot zal vragen. Dit kan ik best doen, want 't is zoo zeker als de bank. Ik kan er haar desnoods een copy van den brief voor geven, bij wijze van borg.

‘Mies,’ zeg ik onder de koffie tegen haar, ‘als ik je nu eens een tractatie aanbood, wat zou je dan kiezen?’

‘'t Hangt er van af hoeveel je kunt besteden,’ antwoordt Mies, voorzichtig als altijd.

‘Wat vindt je van... een gulden,’ opper ik royaal; dit kan ik wel verantwoorden, dunkt me.

‘Ik wist niet dat je zoo rijk was,’ begint Mies, maar wijselijk glijd ik daaroverheen en breng het weer op de tractatie zelf; voet bij stuk houden, zeg ik altijd. Als de brief er *is*, vraag ik een voorschot, eerder niet.

‘Nu dan,’ zegt Mies, ‘een roomtaart; een heel groote zal het wel niet kunnen zijn voor een gulden, maar enfin... zal ik 'm straks maar meteen bestellen?’

Zoo is Mies nu altijd. Eerst heb je moeite haar op een onderwerp te brengen, maar heeft ze het eenmaal te pakken, dan draaft ze maar door en is er geen houden meer aan.

Ik heb werk haar de roomtaart-idylle uit het hoofd te praten en vind het een bijzondere toer daarbij niets van den brief te verraden.

‘Je maakt iemand blij voor niets,’ bromt Mies, terwijl ze zich aan gaat kleeden voor school, en dan opeens met een berouwvol gezicht: ‘'t is zonde, wij praten hier over roomtaart of het maar zoo niets is en die arme stakkerds van Jansen hebben aan alles gebrek... Neen Joost, weet je, als je me tracteeren wilt, geef me er dan liever 't geld voor, om er de kinderen Jansen blij mee te maken.’

‘Hm,’ zeg ik. Dat is nu niet precies de bedoeling. Ik gun de Jansens graag wat, zóó niet, en ik heb ook wel medelijden met hen...

‘Weet je wàt, Mies,’ herneem ik, ‘voor de Jansens zal ik je dan ook nog een gulden geven, buiten de roomtaart om; wat zeg je nou?’

‘Dat je een snoes bent,’ beweert Mies geestdriftig en ze geeft mij zelfs een zoen. De stumperd, ze moest het eens weten, dat mijn royaliteit vooralsnog geheel op haar zak steunt.

Maar ze krijgt het later terug als het honorarium komt, dat 's een troost.

'k Heb weer eens een buurpraatje over de schutting gehouden met Jan; Elsje is er natuurlijk te grootsch voor, dat nest.

'k Kan best met hem opschieten, dat moet ik zeggen en ik weet, dat moeder ook schik aan hem zal hebben; hij is zoo voorkomend en beleefd en daarbij toch niets aanstellerig.

Jan gaat op de H.B.S. met vijfjarigen cursus en zit al in de vierde klas, een kraan hoor! Ik vond 't bepaald griezelig toen ik het hoorde. Even vóór zijn twaalfde jaar is hij er op gekomen en hij is nooit blijven zitten, ‘dus...’ zei hij, ‘natuurlijk zit ik nu in de vierde.’

Ja, als je dat zoo hoort, lijkt het heel gewoon, maar ik, die zelf met struikelingen tot en met de derde gestrompeld ben, - en dat was nog maar op de meisjes H.B.S. - weet wat dit zeggen wil. Ik maakte er hem dus mijn compliment over, maar o heden, daar was hij niet van thuis.

‘'t Zou een schande wezen als ik niet extra mijn best deed voor moeder en Els,’ beweerde hij en zag er toen op eens zoo ernstig, weer zooveel ouder dan bijna vijftien uit. ‘Ze hebben niemand anders dan mij om later voor haar te zorgen. Nu helpt een oom in Indië ons nog, maar je begrijpt, dat we er naar verlangen op eigen

beenen te staan. Daarom moet ik zien dat ik zoo gauw mogelijk wat word. 't Liefst zou ik in de medicijnen willen studeeren, maar die studie is te lang en te kostbaar. Ik denk dus dat ik maar naar Indië zal gaan, in den handel; oom heeft er veel connecties.'

Vol bewondering keek ik den jongen aan, die zoo ferm sprak als een groot mensch. Van hèm kan zijn moeder nog plezier beleven, maar van die luie dochter...

Ik kòn 't niet nalaten er wat van te zeggen en al pratend wond ik me zóó op dat ik - 't overkomt mij wel meer - verder ging dan ik eerst wel van plan was. 'k Zei het royaal weg hoe Mies en ik over haar denken; Jan mocht het best eens hooren, hoe 'n indruk dat verwende kind - want verwend wordt ze door haar moeder en ook door Jan, daarvan ben ik overtuigd - op vreemden maakt. Misschien kan het nog tot haar verbetering strekken, dacht ik en 'k vond het wel gewichtig, daaraan op deze manier mee te werken.

Jan liet mij kalmpjes uitpraten. Hij werd niet boos, waarvoor ik nog even gevreesd had, omdat hij zijn zuster immers laatst zoo ophemelde.

'Joost,' zei hij toen ik klaar was, en er lag iets droevigs in zijn blik, 'jullie beöordeelen onze Els heelemaal verkeerd. Kom maar eens bij ons, wil je, dan zal je haar wel beter leeren kennen. Ik heb haar al van jou verteld; zij zal het heel prettig vinden als je komt en moeder ook.'

't Brandde me op de tong te zeggen: 'als Elsje er zoo naar verlangt kennis met mij te maken, waarom komt ze dan niet hier?' maar ik bedacht intijds dat dit niet volgens de orde zou wezen. Iemand, die ergens is komen

wonen, *ontvangt* bezoeken, maar *maakt* ze niet eerst - 'k was blij, dat ik er op kwam; Jan heeft zulke goede manieren en zou het zeker heel gek van me vinden.

'k Hield me eerst nog wat stijf. ‘Och,’ zei ik, ‘'k weet niet...’

Al te happig wou ik niet doen; als Jan 't thuis over vertelde, zou die Els er nog maar meer verbeelding door krijgen dan ze nu al heeft.

‘Doe 't maar,’ zoo drong Jan met warmte aan; ‘zal ik zeggen dat je vanmiddag komt of heb je les?’

‘Ja, en ik moet ook voor mezelf werken.’

‘Vanavond dan? Dadelijk na het eten bijvoorbeeld? - Ik moet wel gaan repeteeren met een vrind, maar dat hindert niet, je komt toch om Elsje. Hoe laat zijn jullie klaar?’

‘Om kwart voor zessen, - zes uur...’

‘Mooi; wij ook. Nu, dag Joost, dan tot vanavond!’

Weg was Jan.

Even werd ik kwaad. 'k Had het nog niet eens vast beloofd en hij deed toch maar net alsof het vanzelf sprak, dat het precies zóó zou gebeuren als hij het voorstelde. - ‘Zeker is hij gewend dat zijn haan koning kraait,’ dacht ik, ‘maar ik ben er ook nog!’

Zoo juist vertelde ik het aan Mies.

Doordat Jan haar altijd zoo beleefd groet, is ze geheel met hem ingenomen en vindt er ook geen bezwaar meer in, dat ik met hem over de schutting praat. Natuurlijk kon ze zich nu ook niet begrijpen, dat ik beleedigd was door zijn manier van doen. Zij vond het heel gewoon en raadde me aan die ‘malle kwalijknemendheid’ maar gauw op zij te zetten.

Toen volgde er een paedagogische verhandeling over dit onderwerp, waarvan mij niets anders is bijgebleven dan de stelling dat menschen, die direct iets kwalijk nemen en beleedigd zijn om wissewasjes, bepaald niet veel verstand hebben.

Aangezien ik meen, dat ik er, ondanks mijn tegenspoeden op school, wèl een behoorlijke portie van bezit, wist ik dus toen niets beters te doen dan maar zoo gauw mogelijk weer ‘goed’ op Jan te worden. Er kwam ook wat gemakzucht bij. Boos *zijn* is iets, maar boos *blijven* is zoo lastig; je vergeet het telkens en moet er jezelf gedurig met een zetje aan herinneren.

Mies zei, dat ze al van plan was geweest Woensdagmiddag in optima forma met mij, of als Toos dan thuis is, met Toos, een visite bij mevrouw Verhagen te gaan maken. Het huis is nu geheel op orde en de nieuwe meid is ook gekomen - ‘een stille’ zegt onze Antje, ‘ze wil heelendal niet prate’ - dus het kàn, vond Mies. Maar dit is geen bezwaar voor mijn bezoek van vanavond, volgens haar. Ze beschouwt dat meer als ‘kinderspul’ om het in mijn eigen woorden uit te drukken. 't Buurjongetje vraagt aan 't buurmeisje: ‘kom je eens met mijn zusje spelen?’ En zoo maken de kinderen vast kennis; de plechtstatige visite van de grootemenschen komt later wel.

Deze opvatting van de zaak is nu juist een, die mij niets niemendal aanstaat.

Ik ben haast zestien! Laat Mies dit toch alsjeblieft niet vergeten!

Goed, ik *zal* er heengaan, maar volgens mijn *eigen*

opvatting. Ik zal eens probeeren of ik die luie, trotsche Els tot rede kan brengen, een goeden invloed op haar kan hebben; deze gedachte streelt me - nu begin ik plezier in 't bezoek te krijgen! Wie weet hoe dankbaar haar moeder mij later zal wezen en Jan ook, als hij bemerkt, dat mijn oordeel over haar toch wel degelijk juist is geweest...

Na 't eten hol ik naar boven om mijn handen te wasschen, me op te knappen... ik strik zelfs een nieuw, breed lint in mijn haar en doe mijn netste blouse aan met een kanten strik; dan krijg ik de aardige broche, die Toos voor me meegebracht heeft van de reis en steek 'm voor. Dat kan een leuk aanloopje voor een gesprek geven!

Ik ben van plan mijn familie en mijzelf op het voordeeligst te laten uitkomen om die nuf maar dadelijk te imponeeren en zal dan ‘de Zwitsersche reis, die een van mijn zusters gemaakt heeft,’ prachtig als versiering van het geheel kunnen gebruiken.

Het is alsof 'k naar een partijtje ga, zoo netjes ben ik, vind ik, als 'k mezelf ten slotte in den spiegel bekijk.

Mies, wie je 't nooit naar den zin kunt doen, vindt dat ik te veel werk heb gemaakt van mijn toilet - 't is immers maar voor een buurpraatje!

‘Ja, een beetje met de pop spelen, een kopje slappe thee met een koekje en een ganzebordje om pepernoten tot besluit,’ zeg ik driftig, ‘dat is net iets voor ons, kindertjes, hé? Ik weet best hoe jij er over denkt! Maar *ik* bedank er voor in mijn oude schoolblouse bij die

vreemde menschen te komen. Juist tegenover “dat spook” wil ik er gedistingeerd uitzien en...’

‘Als je er dan ook maar aan denkt wat “gedistingeerd” te praten, anders wisch je door je woorden den indruk, dien je verschijning heeft gemaakt, direct weer uit,’ raadt Mies mij heel wijs aan.

't Verstandigste is het, dunkt me, de schouders maar eens op te halen. Als Mies in zoo'n bui is, kan men niet met haar redeneeren.

'k Sla mijn cape om. ‘Nou dag, - ik ga!’

‘Joost, zal je netjes met twee woorden spreken en er aan denken de rechterhand te geven,’ roept Mies mij plagend na.

‘Ja en bij 't weggaan niet vergeten mevrouw te bedanken voor 't plezierig avondje,’ roep ik terug, terwijl ik de deur achter mij dichttrek.

Nauwelijks heb ik bij de buren gebeld, of de voordeur vliegt open.

‘Dát 's aardig,’ zegt Jan hartelijk terwijl hij me zijn hand toesteekt; ‘ik hoorde bij jullie in de gang loopen, toen de deur dichtslaan - wacht, dacht ik, daar zal je Joost hebben, en ja hoor, 't was zoo.’

‘Och ja,’ begin ik onverschillig - 'k wil vooral van mijn kant niet te toeschietelijk doen, niet om Jan, maar om Elsje, - ‘och ja, 'k wist toch niets beters uit te voeren en toen dacht ik, 'k kon wel eens even naar jullie gaan. We hadden 't wel niet voor *vast* afgesproken, maar -’

‘Ik had er wel hoop op dat je zoudt komen. Doe je goed maar af. We zitten vóór. Na 't eten schemeren

we daar altijd een poos, dat's zoo gezellig met de lantaren voor de ramen.'

Hij hangt mijn cape voor mij op en doet dan de deur van de voorkamer open.

'Hier is Joost!'

Even heb ik moeite wat te onderscheiden; 't is erg schemerachtig in de kamer, hoewel achter 't licht op is en de suitedeuren openstaan.

Mevrouw komt naar mij toe; ik geef haar de hand en Elsje -

'Willen we de lamp hier nu ook opsteken of in de achterkamer gaan zitten?' vraagt mevrouw.

'Hé neen, liever hier blijven schemeren als 't Joost goed is,' zegt Jan haastig en zet al een stoel voor mij klaar bij het raam, waarvoor Elsje heeft gezeten.

Natuurlijk maak ik geen drukte om zoo'n kleinigheid en schemer nu maar mee, hoewel ik mij liever in 't volle licht had vertoond voor den eersten indruk.

We zitten al gauw gezellig te praten. Elsje doet niets uit de hoogte en is eigenlijk een heel gewoon kind.

Wat heeft ze een lieve stem! Daar zou je nu wel den heelen dag naar kunnen luisteren.

'Zing je ook?' vraag ik plotseling, als het mij bijzonder treft hoe melodieus het klinkt.

'Vroeger wel, zelfs heel veel,' zegt Elsje ietwat droevig; 'toen heb ik er een *heelen, heelen* tijd niets aan gedaan, maar nu begin ik weer zoo'n beetje,' voegt ze er opgewekter aan toe.

''k Hoop, dat je er weer hoe langer hoe meer aan zult gaan doen,' valt Jan in; 'als onze nachtegaal

niet zingt is het zoo stil door huis, hè moeder?'

Nachtegaal! Toe maar, maak haar 't hoofd maar op hol!

'Ik zal er mij innig in verheugen,' zegt mevrouw zachtjes; 'doet Joost ook aan muziek?'

'O neen. Wij vinden twee in één huis voor 't zelfde vak te veel; bovendien heb ik nooit geduld gehad om te studeeren.'

'Hoe vreeselijk jammer,' zegt Elsje met een zucht; 'ik zat al te bedenken dat wij samen zoo prettig muziek zouden kunnen maken, jij accompagneeren en ik zingen - hè, wat spijt mij dat!' -

'Ja, daaraan is nu eenmaal niets te verhelpen,' antwoord ik wat ongeduldig. 'k Houd er niet van te zeuren over bestaande toestanden. Men moet zich in 't leven boven zulke kleinigheden kunnen verheffen.

Ik steek mijn neus in den wind; sneu, dat ze er niet veel van zullen kunnen zien in de schemering!

Als iemand mee kan praten over teleurstellingen, dan ben *ik* het toch zeker wel: de reis naar Zwitserland, die mijn zuster ten deel viel, terwijl ik er zoo stellig op had gerekend, mijn struikeling op den drempel tusschen de derde en de vierde klas, de letterkundige brief, die voor Toos bestemd was terwijl ik 'm al open had in 't idee dat hij aan mij was gericht... ik doe maar een enkelen greep - en dan daar tusschendoor gestrooid nog honderdduizend kleine teleurstellinkjes, die een ander, zooals Elsje bijvoorbeeld, zeker al heel erg zou vinden, maar die door mij niet eens meer worden meegerekend.... Neen, op dàt punt heb ik wel ondervinding!

‘Maar onze Els kan haar eigen liedjes ook heel aardig zelf accompagneeren,’ herneemt mevrouw opbeurend.

‘Toe Elsje, 't is er juist zoo'n schemeruurtje voor; zing nù eens wat! Moeder wil 't zoo graag en we hebben je in 't nieuwe huis nog heel niet gehoord,’ zegt Jan.

‘Als Joost het niet vervelend vindt...’

‘O welnee, vooruit maar,’ begin ik, en dan, om mijn onbeleefden toon weer goed te maken - die Jan kijkt me zoo verbaasd aan alsof hij nooit zoo iets zegt - ‘zal ik de bladen voor je omslaan?’

Maar Elsje zit al voor de piano en speelt, zònder muziek.

De toetsen liggen in 't donker; ik sta op om de kaarsen aan te steken, maar Jan houdt me terug. Om niet te storen, ga ik nu maar weer zitten.

Wat speelt ze met gevoel! Zoo onmuzikaal ben ik nu niet of ik kan wel hooren dat het heel, heel mooi is. Ik wou, dat moeder er bij was.

Nu begint ze te zingen. Een eenvoudig liedje is het, maar het gaat je regelrecht naar 't hart. Ik word er stil van, zoo heel rustig van binnen, alsof ik nooit van mijn leven ben opgestoven.

Mevrouw veegt haar oogen af; Jan, die naast zijn moeder zit, grijpt haar hand.

Elsje zingt maar door. Als dit lied uit is, begint ze een ander. Ik zie niets meer van haar dan haar blonde krullen als een lichte plek in de donkerte.

Alles uit 't hoofd, ja, op 't gevoel, - - toch wel heerlijk het zóó te kunnen...

Ik doe mijn oogen dicht en geniet. Als ik dit altijd kon hooren, zou ik nooit meer driftig en onaardig zijn... Verrukkelijk om dát door je zang te kunnen bewerken!

Zou ik met mijn schrijven ook ooit andere menschen zooveel goed kunnen doen?... En plotseling flitst als een lichtstraal mij de gedachte door 't hoofd: als je zoo'n invloed hebt, moet je zelf toch in de allereerste plaats hoog staan en - - ik schaam mij... Neen, de voorstelling, die wij ons van ons buurmeisje hebben gevormd, moet zeker een verkeerde zijn geweest, hoewel ik nog niet begrijp...

Mevrouw staat op en zoekt in 't donker haar weg naar de piano.

Als Elsje even pauseert nadat een lied uit is, legt zij haar de hand op den schouder. ‘Kind, 't was heerlijk, weer net als vroeger,’ fluistert zij, ‘maar zou je nu niet ophouden? Wordt je niet te moe?’

‘Dit ééne dan nog, dat vader zoo graag hoorde,’ zegt ze en speelt een voorspel. 't Klinkt als een koraal, gedragen en plechtig.

Nu zingt zij. 't Is een Duitsch avondlied, een bede om onderwerping aan God's wil.

't Klinkt zóó schoon, zoo innig vroom, maar tegelijkertijd zoo aandoenlijk, dat ik er zachtjes van schreien moet. De tranen druppelen mij op mijn mooien kanten strik, maar ik sla er geen acht op, ik weet ternauwernood dat ik een strik aan heb...

Het slot klinkt jubelend, spreekt van *blijdschop* door berusting... Ik begrijp het wel niet volkomen, o, maar een klein puntje er van zie ik als een sterretje in de

duisternis, maar het moet heerlijk zijn als je het zóó, echt, heelemaal voelt! Net als moeder en - Elsje, ja, *zij* ook, anders kon ze het niet zoo zingen. -

Ik krijg een gevoel van eerbied voor haar. Er zweeft iets om haar, iets, dat ik nog niet weet, maar dat mij met ontroering vervult.

De piano zwijgt. Elsje staat op en gaat naar haar moeder.

Ik voel mij opeens een vreemde eend in de bijt en maak aanstalten om naar huis te gaan, maar daar willen ze niets van weten.

‘'k Moet nu weg, repeteeren met van Slochteren,’ zegt Jan; ‘blijf jij moeder en Els dan nog wat gezelschap houden? 'k Zal het wel even bij je thuis zeggen.’

‘Toe Joost, laat je vermurwen! Er is nog zooveel, waarover we het samen moeten hebben! Of vindt je het te vervelend en te saai bij me?’ voegt Elsje er bezorgd bij.

Ik haast mij het tegendeel te verklaren en ga weer naar mijn plaatsje terug.

Mevrouw spreekt weinig mee; ze lijkt me heel stil te wezen, triestig... Mijnheer is zeker nog niet lang geleden gestorven.

Even na Jan gaat mevrouw de kamer uit.

Elsje en ik zitten samen te praten voor het raam met de lantaren. Ik weet niet hoe het komt, maar ik voel me zoo eigen met haar, alsof ik haar jaren gekend heb. We spreken ook over mijn werk; we hebben het eigenlijk heelemaal alleen over mij. Elsje vraagt en vraagt en ik vertel haar graag - natuurlijk wat mijn boek betreft onder belofte van geheimhouding van haar kant - wat

ze maar weten wil, blij, dat ik eindelijk een belangstellend iemand heb gevonden. Mijn heele denken en zijn kan ik voor haar bloot leggen. Toos begrijpt dat zoo niet, Mies spot er dadelijk mee en moeder, nu ja, moeder is *moeder;* 'k vind het ook heerlijk met *haar* te praten, maar dat is toch weer wat anders dan nu, nu ik eindelijk eens iemand van mijn leeftijd heb gevonden, een... *vriendin.*

Want ja, zoo noem ik Elsje nu al in gedachte en ik hoop, ik *weet*, dat wij echte vriendinnen zullen worden.

'Is moeder weggegaan?' vraagt zij plotseling; ''k meende, dat ik haar boven hoorde loopen.'

'Ja, dadelijk na Jan. Heb je dat niet gezien? Maar het is ook zoo donker.'

'Weet je wat, Joost, dan moesten wij nu achter gaan zitten bij het licht; dat is gezelliger voor jou. En als moeder dan weer beneden komt, is het ook wat fleuriger...

Je moet er niet om geven, dat moeder wegging; ik had dat lied in zoo lang niet kunnen zingen, en...'

Ik knik zachtjes in begrijpen.

'Is 't nog maar kort geleden dat je vader...'

'Ruim twee jaar en dadelijk daarop ben ik zoo erg ziek geworden. Moeder heeft er vreeselijk onder geleden. Nu moeten Jan en ik maar doen wat we kunnen om haar wat afleiding te bezorgen; daarom heb ik ook dadelijk gezongen toen Jan er op zinspeelde, dat het moeder plezier zou doen. Anders zou ik het natuurlijk niet gedaan hebben, om jou.'

'Om mij?'

'Ja, want daarvoor was je toch niet gekomen!'

'O, maar ik vond het heerlijk!'

‘Heusch?’

‘Jazeker.’

‘Dat doet mij plezier; ik ben altijd zoo blij als ik toch nog een klein beetje voor iemand kan zijn. Kan je dat wel begrijpen?’

‘Nou en òf - ik hoop later ook een heeleboel goed te kunnen doen met mijn boeken,’ beäam ik volmondig.

Elsje zucht. ‘Ik weet, dat het slecht van mij is dat ik je benijd, maar ik doe het toch, Joost.’

‘O lieve deugd, daar is anders nu nog niet veel reden voor. Ik ben maar een arme stumperd, die van de eene ongelegenheid in de andere verval en volgens de familie voor niets deug.’

‘Maar als je boek...’

‘Ja juist, als mijn boek af is, dán slaat het blaadje om,’ verklaar ik met trots en 'k ga er op door, zonder het te bemerken dat Elsje hoe langer hoe stiller wordt.

We zitten nu in de achterkamer aan de ronde tafel. Eerst moeten je oogen aan het licht wennen als je zoo uit de donkerte komt. Op weg er heen heb ik mij tenminste al gevoelig gestooten. Elsje gleed daarentegen als een wezeltje zoo behendig tusschen de meubels door.

Als ik over ‘Josephines Memoires’ begin, weet ik van geen uitscheiden.

Elsje staart peinzend voor zich uit; ze luistert, maar vraagt nu niet meer zooveel.

Dat behoeft ook niet; ik ben toch zeker van haar belangstelling en dit is zoo heerlijk.

Het meisje brengt theewater binnen, krijgt het blad klaar en zet thee.

Even vind ik het vreemd, dat Elsje het niet zelf doet, maar het ergert mij toch niet en aan gemakzucht denk ik niet meer; ik weet zelf niet hoe dat zoo komt. Ze heeft breiwerk uit een mandje, dat bij haar staat, gekregen en begint te breien. Gruwelijk ouderwetsch vind ik dat. Wie breit er nu tegenwoordig nog?

Maar ik gun mij den tijd niet er lang bij stil te staan; 'k ben bij het binnenkomen van het meisje midden in de Memoires blijven steken. Ik vertel er Elsje namelijk den inhoud van en juist was ik in Zwitserland.

Elsje wordt weer wat levendiger.

‘Daar zijn we voor vaders gezondheid geweest,’ zegt ze, ‘o Joost, wat was het daar toch heerlijk! Ik zie ze gedurig nog vóór me, die majestueuse sneeuwbergen en die blauwe meren; 'k ben toch zoo dankbaar, dat ik al dat schoone nog heb mogen zien, voordat -’

Hè vervelend, daar is 't meisje, - Aaltje heet ze, geloof ik - al weer; nu met de krant. - We zijn zoo prettig aan 't praten en ik wou Els juist mijn broche laten bewonderen. Ik heb er een hekel aan, gestoord te worden.

‘Moeder, komt u theeschenken?’ vraagt Elsje zachtjes.

‘Ik ben het juffrouw, met de krant,’ antwoordt Aaltje en verdwijnt weer.

‘O, ik meende dat moeder 't was,’ zegt Elsje kalm; ‘nu Joost, vertel dan maar verder.’

Maar het is mij niet mogelijk door te gaan. Ontzet staar ik Els aan, let op de onnatuurlijk groote pupillen van haar zachtblauwe oogen, op den lijdenden, weemoedigen trek om haar mond en... *begrijp.*

't Is een weldaad voor me, dat mevrouw Verhagen op dit oogenblik binnenkomt om thee te schenken. Ik drink nog een kopje mee, neem gedwongen deel aan het gesprek en ben meer dan blij als ik vrij spoedig hierop mijn kans schoon zie om weg te komen.

't Is zóó vreeselijk, ontzettend... ik kan het mij nog niet indenken!

De opeenvolging van indrukken van dezen avond verwart me.

Thuis doet Mies mij open.

'Nu, jij hebt het er ook lang uitgehouden,' zoo begroet ze mij vroolijk; ''k hoorde nog pianospelen en zingen ook! Wel, en hoe was ze nu, die Els? Nog even lui en trotsch en...?'

'O Mies,' zeg ik, terwijl ik in tranen uitbarst, 'wij zijn spoken geweest, nare, slechte kinderen... want Elsje... Elsje is... *blind!*'

Zevende Hoofdstuk.

Onze Toos is geëngageerd!

En... mevrouw Geelster-Gilse heeft mij Josephines reisbeschrijving teruggestuurd met een vriendelijk briefje er bij, waarin ze mij den raad geeft eerst nog eens beter in 't leven rond te kijken en er niet zoo'n haast mee te maken mijn gedachten wereldkundig te maken. Later misschien, als ik nog veel geleerd heb van het leven en door het leven, veel gelezen heb, dan...

Als een donderslag heeft dit eerste nieuws ons uit ons kalm leventje opgeschrikt. Mies en ik zijn er geheel van overbluft; aan zoo iets hadden wij in de verste verte niet kunnen denken.

Het tweede nieuwtje staat meer gelijk aan het gerommel dat achter aan komt, maar waarop na dien ergen slag

zoo geen acht wordt geslagen, behalve in dit geval in stilte door mij.

Onze aanstaande zwager, dr. Johan Souterinck, is een neef van Coba. Hij woont ook in den Haag en is daar leeraar in Nederlandsche letterkunde en geschiedenis aan 't Gymnasium en de H.B.S.; hij moet vreeselijk knap wezen en is wel twaalf jaar ouder dan Toos.

Ik vind het benauwend, Mies wel leuk; 't is dan ook zoo wat in haar vak.

Oom Louis schreef er ons over; ze zijn er allen erg mee ingenomen, moeder ook. Nu, dit laatste geloof ik nog niet zoo grif. Hoe kan moeder het nu prettig vinden, dat ze één van ons zal moeten afstaan, want ja, of je er nu al om heen praat en er allerlei poëtische gedachten bij hebt, de werkelijkheid is dan toch maar dat wij *onze* Toos kwijt zullen raken. Als Toos getrouwd en wel in den Haag woont, is ze ‘onze’ Toos niet meer, zeg ik, en zoo zal moeder het ook wel voelen, diep in haar hart.

Daardoor is moeder nu zeker ook weer minder goed, al schrijven oom en tante het toe aan den ‘schok door deze blijdschap veroorzaakt.’ Moeder zat anders al halve dagen op en moet nu weer volkomen rust in bed houden. Erg triestig, dat het zoo weinig opschiet.

Als ik Toos was geweest, had ik er nog maar wat mee gewacht, of als dát niet kon,'t nog maar niet publiek gemaakt, voordat moeder weer heelemaal beter is.

Mies zegt, dat ik niet zoo eigenwijs moet redeneeren.

Altijd als ik wat beweer, heeft Mies er iets op te

vitten en zoo is het dus 't beste, dat ik maar zwijg en mee vaar in het schuitje.

Toos logeert natuurlijk nog bij Coba en zal er nog wel een poos blijven ook. Mies en ik waren al in den Haag om kennis te maken. Een plechtstatige receptie was er niet, omdat moeder er niet bij kon zijn. Ik voelde mij zoo vreemd tegenover Toos, haast verlegen; 't lijkt ook zoo raar, maar Toos vond het klaarblijkelijk niet en deed heel hartelijk tegen ons.

'k Heb anders zoo 't gevoel, dat dit haar van ons zal vervreemden. Ze schijnt nu zoo heelemaal buiten onze sfeer te zijn; ternauwernood ging ze er op in toen ik ‘De Meibloem’ op de proppen bracht, om dien geleerden meneer Souterinck - ‘Han’ moeten we nu zeggen, dat gaat mij nog zoo onhandig af - eens te laten bemerken, dat onze familie toch ook niet geheel van literairen aanleg ontbloot is.

Het kostte mij heusch genoeg opoffering het te doen en Toos zoo in de hoogte te steken na mijn eigen nederlaag, maar gewaardeerd werd het niet eens. Toos deed net, alsof ze 't niet begreep, en Han begon te lachen en vroeg of hij zoo'n beroemde ‘Meibloem’ eens mocht zien.

Toen werd ik boos. Voordat ik mij ooit weer voor een ander uitsloof!

Overigens was onze nieuwe zwager heel geschikt; dat viel geducht mee. 't Heeft ons altijd zoo prettig toegeschenen een broer te hebben, nu bezitten we er dus een; toch wel een leuk idee!

Die bruiloft in zicht vind ik ook een prettig iets om

op te kijken. Ik heb er nog nooit een meegemaakt en 't lijkt mij heel interessant toe om bruidsmeisje te zijn. Als ik dan ooit een vervolg schrijf op ‘Josephines Memoires’ kan die beschrijving er ook mooi in. Me dunkt, hoe ouder je wordt, des te beter zal je kunnen schrijven, want dan heb je ook des te meer gelegenheid gehad allerlei te ondervinden. Zou mevrouw Geelster het zóó soms ook bedoelen?

Deze gedachte moet ik vast houden en nog eens te pas zien te brengen.

Aan den anderen kant volgt hieruit, dat het dan ook des te meer eer voor je is, als je dadelijk na je schooltijd al een boek schrijft, waarvan de uitgave ‘met ingenomenheid begroet’ wordt, luidt zoo de term niet? Ik *hoop* tenminste, dat het met ingenomenheid begroet zal worden - het is al naar een uitgever uit 't blauwe schrift verzonden - maar in den laatsten tijd, zeker komt het door de ondervonden teleurstelling, ben ik daar niet meer zóó zeker van, staat het niet meer zóó onomstootelijk bij mij vast dat het zoo wezen zal, als een poos geleden. Daarom heb ik het ook in alle stilte weggestuurd, zonder het Elsje eerst voor te lezen, zooals mijn plan aanvankelijk was.

Veel tijd heb ik door den dag niet er over te philosofeeren, want juffrouw Rader zet me geducht aan 't werk.

We kunnen tegenwoordig heel goed samen overweg en ik vind haar lessen - wie had dat in 't begin durven denken - werkelijk prettig. - Ze behandelt literatuurgeschiedenis met me, verbazend interessant. Als ik in de

vierde klas H.B.S. was gekomen, zou ik het ook hebben gekregen en dan - dit weet ik zeker - zouden ze een beste leerling aan mij hebben gehad.

We lezen veel, in de talen natuurlijk en ook Hollandsche literatuur. Dikwijls mag ik de boeken mee naar huis hebben en dan genieten Elsje en ik er samen van. Ik lees haar dan voor en daarna praten we er samen over; dat zijn onze heerlijkste uurtjes.

Elsje en ik zijn nu *echte* vriendinnen geworden!

Hoe is het toch mogelijk, dat ik eerst zulke leelijke gedachten van haar heb gehad! Ik kan er niet aan terugdenken zonder mij vreeselijk te schamen en heb dit ook direct aan Jan gezegd. Hij was niets boos, zei alleen maar dat hij 't wel verwacht had, maar toen ik daarop beweerde het aan mijn eerlijkheid verplicht te wezen het ook aan Els, precies zoo, op te biechten, kreeg ik den wind van voren.

'Jij altijd met je eerlijkheid; ik noem het zelfzucht. Als jij maar een royalen, fermen indruk maakt, dán ben je tevreden! Of je er een ander pijn door doet, kan je niet schelen, of dacht je soms, dat Elsje het niet heel naar zou vinden als ze hoorde, dat ze op jullie, - dus mogelijk ook op anderen - een trotschen, luien indruk heeft gemaakt? Jullie weten 't nu wel beter, anderen misschien niet. 't Zou juist iets voor Els wezen daardoor aan 't tobben te komen, terwijl ze er zich nu gelukkig heelemaal niet van bewust is. Maar daar geef jij niet om! Als de menschen jou maar prijzen om je oprechtheid!'

Ik schrikte geweldig toen Jan dit zoo zei. Daar had

ik nooit zoo bij stil gestaan. 'k Dacht altijd maar: ‘eerlijkheid bovenal’ en trok me van de rest niets aan. De gedachte dat er aan mijn eenige deugd ook nog ongerechtigheid kleeft, was vreeselijk ontmoedigend, dat wil ik wel bekennen. Natuurlijk heb ik er nu met Elsje nooit een woord over gesproken, en Jan is er ook niet meer op terug gekomen. Toch denk ik er nog vaak aan en doe eerlijk mijn best het in praktijk te brengen ook.

Hoe meer je Elsje leert kennen, des te meer moet je wel van haar houden. Moeder, aan wie ik alles haarfijn over haar geschreven heb, is er ook zoo blij om, dat ik zoo 'n vriendin heb gevonden.

‘Dit was 't juist wat mijn Joost ontbrak,’ schrijft moeder in een van de korte briefjes, waar Mies en ik haast om kibbelen, omdat ze nog maar zoo zeldzaam zijn. Toch is 't al heerlijk moeders hand weer te zien.

Elsje heeft mij nu ook alles van zichzelf verteld. Het is zoo treurig, ik kan er haast niet over spreken.

Zij heeft vroeger kunnen *zien*, - net zoo goed als ik, - tot in haar veertiende jaar. Toen is haar vader, die maanden lang gesukkeld heeft, gestorven, en heel gauw daarop heeft zij die ernstige ziekte gekregen, waaruit zij haar blindheid heeft gehouden. - Ik zou liever ook gestorven zijn. -

Er is toen natuurlijk van alles aan gedaan, maar niets hielp. Elsjes moeder heeft mij verteld hoe kranig en moedig zij zich onder die dikwijls pijnlijke behandelingen gehouden heeft en hoe geduldig zij altijd is gebleven. 't Spreekt van zelf, dat ze vaak ook heel bedroefd was, maar ze heeft het er haar moeder nooit lastig mee gemaakt,

zich integendeel nog goed trachten te houden voor haar.

Als ik probeer mij in te denken hoe *ik* onder zulke omstandigheden zou zijn geweest...

Ik zei Elsje laatst in haar gezicht hoe ik haar bewonder; toen werd ze bedroefd. Ze telt zichzelf zoo heel, heel weinig en vindt zich een lastpost voor haar moeder en voor Jan. Maar ze is juist het tegenovergestelde, ze is het zonnetje in huis, het zangvogeltje... de nachtegaal.

Deze benaming vind ik nù niet meer overdreven.

Ik heb moeder over haar zingen geschreven en die verlangt er nu ook zoo naar haar te hooren.

Elsje neemt nu geregeld les op de Muziekschool. Ze vindt het heerlijk. Dikwijls breng ik haar of ga haar halen als haar moeder geen tijd heeft. Ik ben dan altijd doodsbenauwd als we een straat moeten oversteken, maar laat er haar niets van bemerken. 't Zou haar bezwaren en dat wil ik voor geen geld van de wereld.

Els zou dolgraag voor den zang worden opgeleid. Er is nu over geschreven aan haar oom in Indië of dat kan. Ik hoop maar van wel. Als zij zingt, zegt Elsje, vergeet zij geheel en al dat zij blind is.

't Spijt mij nu erg, dat ik mijn pianostudie zoo heb laten sloffen. 't Zou zoo prettig zijn geweest als ik haar nu had kunnen accompagneeren. Mies doet het nog wel eens, als ze er tenminste tijd voor heeft.

Zij is tegenwoordig erg groot met Lize van Klaveren en gaat dikwijls naar haar toe. Ik kan niet zeggen, dat ik erg op Lize ben; ze doet zoo beschermend en wil mij altijd raad geven voor de schrijverij; daar heb ik niets geen behoefte aan, ik kan wel voor mijzelf zorgen. Door

Mies weet ze van het boek en nu is ze er bar nieuwsgierig naar aan welken uitgever ik dat wel heb gezonden. Gedurig als ze mij ziet, maakt ze er toespelingen op, maar, ik houd me taai, 'k vertel het haar toch niet; niemand weet het. Lize van Klaveren heeft ook een boek geschreven, voor kinderen - bah - ik wou nog liever, 'k zou het zonde vinden voor mijn talent. Mies is natuurlijk verrukt over Lize's boek en wil er - 't zijn losse verhaaltjes - uit voorlezen in haar klas.

't Ziet er aardig uit, van *buiten*, 't bandje en zoo. *Lezen* wil ik het niet, dat is mij te min.

Bij nader inzien kan het mij toch ook niet zooveel schelen dat ‘De Meibloem’ mijn bijdrage niet heeft aangenomen. Zoo'n kinderblad, wat heeft dat eigenlijk voor literaire waarde!

Eerst - dat wil ik nu wel bekennen - was ik er erg door teleurgesteld en zat ik te tobben over mevrouw Geelsters briefje, of ze toch mogelijk gelijk zou hebben en ik dus de schrijverij maar op zou geven, ja, ik was er zelfs huiverig voor, mijn heele boek naar een der uitgevers uit het blauwe schrift te zenden, maar nu ben ik over dit alles heen.

Mevrouw Geelster is zeker een lief mensch, dat het best meent, o ja, maar heeft ze ooit wat geschreven behalve artikeltjes en verhaaltjes in haar eigen blad? Kan zij eigenlijk wel meepraten? -

't Is dom van mij geweest, dat ik zoo'n paar losse bladen uit mijn boek heb gelicht. Om een goeden indruk van iets te krijgen, moet je het in zijn *geheel* lezen. Wel beschouwd kòn mevrouw ook, om consequent te blijven,

mijn pittig reisverhaal niet opnemen, nadat ze 't prulletje van Toos zoo uitbundig om z'n eenvoud had geprezen; dat's zoo klaar als een klontje. Dat ik daar niet eerder op ben gekomen! Toen moest ze er natuurlijk wel een mouw aan passen en om zich een houding te geven, schreef zij zooals ze schreef....

Ik schaam me over mijzelf, dat ik mij zoo gauw heb laten overbluffen, maar 't zal mij niet meer gebeuren.

'k Heb grootsche plannen! Als dit boek goed en wel is uitgegeven, stuur ik er weer een de wereld in, maar daarvan zal niemand, *niemand* vooruit iets weten. 't Is er heel anders mee dan met 'Josephines Memoires'! Als ik *hieraan* denk, trilt er zoo'n wonderlijk blij gevoel door mijn hart, ik zou kunnen schreien en ben toch zoo gelukkig, - 't zijn *verzen.* -

Mijn eerste schreef ik 's avonds in bed na de kennismaking met Elsje, toen ik dat vreeselijke van haar wist. 'k Had er een onweerstaanbaren aandrang toe, de woorden kwamen vanzelf en werden zinnen, zangerige zinnen, poëzie! - Ik heb 't gelezen en herlezen en moest schreien, niet meer zoo wanhopig bedroefd als eerst, toen ik Mies dat van Elsje vertelde, maar zachtjes, bijna getroost, zooals het klonk uit het laatste lied, dat Elsje zong.

Na dien avond zijn er nog meer gekomen. Ik ben er 't best voor in de stemming als ik Elsje pas heb hooren zingen.

't Zijn niet allemaal treurige verzen, o heden neen! Eén is er bij, dat handelt over de lente, 't ontwaken der natuur - je ziet als 't ware de weiden vol bloemen en hoort de vogels zingen, dat's een en al zonneschijn en

vroolijkheid; ik heb er ook een over lentestormen gemaakt, dat is er 't pendant van.

Een ander is op Toos en Han, natuurlijk met andere namen: eerstens dacht ik, dat ze 't niet prettig zouden vinden zoo met naam en al in een boek te komen en tweedens waren hun namen me ook niet poëtisch genoeg voor een gedicht. Dit is natuurlijk uit den aard der zaak ook een fleurig vers geworden en ik geloof, met alle bescheidenheid gezegd, dat 't ook nogal goed is gelukt.

Zoo zijn er meer bij. Hier zullen de lezers een traan moeten wegpinken, daar zal er een lach om hun lippen zweven. 'k Denk dat ik mijn bundeltje daarom ‘Maartsche buien’ zal noemen of, als dat te ‘guur’ klinkt: ‘Aprillachjes’. Ik zou ook deze beide titels kunnen vereenigen, ja, dat moest ik maar doen: ‘Maartsche buien en Aprillachjes’; 't klinkt niet kwaad, dunkt me.

Lize van Klaveren heeft, met al haar drukte, dan toch maar nooit een verzenbundel geschreven.

Gisteren hadden ze het bij de Verhagens over haar boekje.

Mevrouw moest een presentje hebben voor een nichtje en bij de boeken, die op zicht waren gebonden, was ook dat van Lize.

Ze hadden er 's avonds uit voorgelezen, vertelde Elsje me heel opgetogen; ze vond 't alleraardigst en zei, onder het luisteren gedacht te hebben: ‘hè, als dàt nu eens 't boek van Joost was, wat zou dàt leuk wezen!’

Op Elsje kàn ik, dunkt me, niet boos worden, anders...

Had *Mies* zoo iets gezegd, dan zou ik haar zijn aangevlogen.

'k Had eerder verwacht van Els te zullen hooren: ‘'t was wel aardig, maar natuurlijk erg kinderachtig; als jouw boek eerst eens komt, Joost, dàt zal heerlijk zijn,’ of zoo iets dergelijks. Ze schijnt dus haar verwachting aangaande mijn boek niet zoo heel hoog te hebben gespannen.

Een oogenblik heb ik er spijt van haar zoo in 't vertrouwen te hebben genomen. Elsje bemerkte het, geloof ik, wel aan mij, dat ik wat uit mijn ‘hum’ was en werd er stil tegen in.

Toen verviel ik in een ander uiterste en begon allerlei dwaasheden te verkoopen, net zoolang, totdat zij ook weer begon te lachen.

Bij 't weggaan nam mevrouw mij apart in de gang en gaf mij een kus. Ik schrikte er van; mevrouw schiet anders nooit zoo uit de slof.

‘Joost, kind,’ zei ze, ‘ik kan je niet genoeg danken voor 't geen je voor mijn arme Elsje bent. God zal er je voor zegenen, dat je haar treurig, donker leventje zoo vervroolijkt en opheldert.’

Haar oogen stonden vol tranen. Daar kan ik nooit tegen; ik begon zelf ook te snuffen... een standje krijgen is akelig, maar onverdienden lof inoogsten is nog erger...

Ik liep maar gauw weg en hoop nu achteraf, dat mevrouw dit maar niet als bescheidenheid zal hebben beschouwd.

‘Zestien jaar!’

Met groote, vette letters schrijf ik het in mijn dagboek, dat met den steeds aangroeienden verzenbundel mijn schat uitmaakt.

Ik ben vandaag zestien jaar geworden!

Wat heb ik daarnaar verlangd! Als iemand je vraagt hoe oud je bent en je moet dan ‘vijftien’ zeggen... vijftien jaar, 't klinkt nog zoo kinderachtig, maar *zestien*, kijk, dat lijkt dadelijk zoo heel veel ouder; dan begin je wat te beteekenen!

Ik ben tenminste erg in mijn nopjes bij 't idee, dat ik nu niet ‘ruim vijftien’ of ‘bijna zestien’ op zoo'n gewetensvraag zal behoeven te antwoorden, maar volmondig zal kunnen zeggen: ‘*zestien* jaar.’

Dit zal wel 't eenige pretje wezen dat ik vandaag heb, verbeeld ik me. Moeder nog in Amsterdam, wel opknappend, maar toch nog lang niet de oude, Toos in den Haag, geheel vervuld van Han en het ternauwernood wetend, dat er zoo'n onbelangrijk wezen als haar zuster Joost bestaat, - laat staan dat ze zich den datum zal herinneren, waarop genoemde Joost het eerste levenslicht heeft aanschouwd - en Mies één en al ‘klaver,’ zooals ik 't minder hoffelijk dan wel duidelijk pleeg uit te drukken - als ze jarig is, krijgt ze een klaver-vier van mij, netjes tusschen twee ronde glaasjes in geperst, om aan haar horlogeketting te hangen. - Ze *is* tegenwoordig bij de van Klaverens, of ze *komt* er. Lizes broer is met een half jaar verlof uit Indië thuisgekomen met zijn vrouw en vier kleine ‘klavertjes,’ leuke kinderen, dat moet ik zeggen, vooral de twee kleintjes, Freddie en Njo. Als gelukkige tante sleept Lize ze natuurlijk vol trots overal mee heen en zoo genieten wij ook nogal eens de eer de jongelui te mogen bezighouden. Mijn geduld schiet er geregeld bij te kort. Als ik alles uit de rommelkast op zolder naar

beneden heb gehaald wat wij aan spelletjes bezitten, vind ik, dat 'k me genoeg heb uitgesloofd.

Ik kan niet met kinderen spelen, maar *Mies*... wel, met de grootste ambitie, alsof ze het zelf dolprettig vindt, doet zij het eene spelletje vóór, het andere na, met hen en is dan heel niet bedrillig en wijs, zooals ik 't me had voorgesteld. Mies heeft er toch wel slag van met kinderen om te gaan, ja, als je Mies in haar element wilt zien, moet je eigenlijk eens om een hoekje kijken als ze met kinderen bezig is. Dan zie je een andere Mies dan de studeerende, die wij thuis voornamelijk kennen. Nu kan ik mij ook wel begrijpen, dat de kinderen van haar school dol op haar zijn, zooals ik laatst van buitenaf hoorde. Die Mies is zoo'n rare; dat zal ze nu nooit eens zelf thuis vertellen!

De ‘klavertjes’ roepen ook altijd het eerst om ‘juffrouw Mies’ als ze bij ons komen. ‘Joost’ is minder in tel, alleen als er heelemaal geen kans op is dat ze hun juffrouw Mies te pakken kunnen krijgen, nemen ze 't met Joost voor lief. Door geen bedreigingen en beloften zijn de beide oudsten er toe over te halen mij den verschuldigden eerbied te bewijzen en me den titel te geven, waarop ik tegenover zulke kleine kleuters recht meen te hebben.

‘Je bent zelf nog maar een meisje,’ zei Nonnie laatst beslist en Loutje voegde er met een donkeren blik op mijn pruik bij: ‘je hebt je haar net als ikke; juffrouws doen het in een toetje,’ en beiden verklaarden ze zonder eenigen samenhang direct daarop, veel meer van hun eigen juffrouw Mies te houden.

Omdat het voor dit half jaar niet de moeite loont ze

naar school te sturen en hun moeder het niet goed vindt dat ze geheel zonder onderwijs blijven, heeft ze Mies gevraagd of zij den kinderen 's Woensdags- en 's Zaterdagsmiddags wat les zou willen geven; daar Mies er natuurlijk niet het minste bezwaar tegen had - ze verdient er nog aardig wat mee - gebeurt dit nu.

Zoodat ik maar zeggen wil dat mijn oudste zuster, hoewel mijn jaardag op een halven schooldag valt, toch ook wel niet veel fleurigheid zal aanbrengen. Neen, 't zal wel een saaie dag wezen.

Een beetje triestig stemt mij deze gedachte wel, maar ik doe mijn best er niet aan toe te geven om mijn nieuwe jaar tenminste niet zelfzuchtig te *beginnen.*

Gisteravond kreeg ik van moeder zoo'n hartelijken, maar ook tegelijkertijd zoo'n ernstigen brief, bij wijze van Oudejaarspraatje. Vanmorgen in bed heb ik hem nog eens overgelezen en nu speld ik 'm aan den binnenkant van mijn blouse, om moeders woorden altijd bij de hand te hebben. 'k Zal het wel noodig hebben ze telkens over te lezen, vrees ik. Wat is het toch moeilijk goed te zijn! 'k Ben jaloersch op Elsje; het gaat haar zoo natuurlijk af.

Daar heb je Mies! Voorzichtig kijkt ze om het hoekje van de deur, alsof ze denkt dat ik nog slaap.

Ik moet lachen om 't verbaasde gezicht, dat zij zet als ze me, met mijn blouse al half aan, bij de tafel ziet staan.

‘Al òp?’

‘'k Wou mijn nieuwe jaar eens goed beginnen!’

Mies komt naar me toe en zoent me dat het klapt.

‘Alles goeds gewenscht, Joost, een gelukkig, voorspoedig jaar!’

‘Dank je, wat 't laatste aangaat, dat zal wel schikken! Ik heb alle mogelijke goede voornemens!’ zeg ik glunder, terwijl ik mijn toilet voltooi en - prik me meteen aan de speld, waarmee de brief is vastgestoken.

Is dit soms een waarschuwing om niet zooveel praats te hebben?

Ik houd 't er maar voor en begin gauw over wat anders.

Er staan beneden bloemen op tafel, mooie chrysanten, die op dezen grauwen Novembermorgen de heele kamer vervroolijken.

‘Van Els,’ zegt Mies, terwijl ze bedrijvig doet om 't mij gezellig te maken. Er liggen pakjes bij mijn bord en brieven.... echt leuk. Ik geniet van het uitpakken der cadeautjes, alsof ik zes ben geworden in plaats van zestien.... vrees ik.

Van moeder is er een mooie plaat gekomen voor mijn kamertje en het boekje, waarover moeder mij in den brief van gisteravond schreef. ‘Stille oogenblikken’ heet het; 't zijn - de titel duidt het al aan - kleine stukjes, goede gedachten, om zoo eens in een stil oogenblikje voor jezelf te lezen. Ik ben er wezenlijk erg blij mee, want zoo'n steuntje heb ik wel noodig.

Mies kijkt er verwonderd naar. ‘Hé,’ zegt ze, ‘heb je dat van moeder?’ en meteen wil ze het in de hand nemen.

‘Blijf er af,’ zoo vaar ik uit, terwijl ik het terugtrek, en, op 't zelfde oogenblik heb ik 't land voor tien.

Dáár, de eerste dag van mijn nieuwe jaar is pas begonnen, en nu ben ik al weer aan den gang. 'k Voel

even naar moeders brief en kijk naar 't boekje - mijn beide talismannen - en schuif Mies dan over tafel de ‘Stille oogenblikken’ toe.

't Kost mij wel moeite, want als Mies er nu over wil praten, weet 'k zeker dat alles weer mis zal wezen; over zulke dingen kán ik niet hardop met een ander spreken, hóógstens met moeder....

Maar 't loopt goed af. Mies is te veel vervuld van haar eigen cadeau om hieraan veel attentie te geven, en dringt er op aan, dat ik nu 't hare zal uitpakken.

't Is ‘der Waldschulmeister’ van Rosegger. Dat's een ware verrassing! Ik wou het zoo dolgraag hebben, maar was bang, dat het te duur zou wezen.

Mies heeft er schik in, dat haar verrassing zoo geslaagd is.

‘Je wordt ook *zestien* jaar,’ zegt ze, ‘dan mag het wel wat extra's zijn,’ en ze weert mijn dankbetuigingen voor de leus af.

Van Toos is er warempel ook wat gekomen - ze heeft er dus tóch aan gedacht - een mooie ceintuur en zakdoekjes met mijn monogram, echt Toos, wat degelijks er bij; Han heeft 't pakket aangevuld met chocola, heerlijk!

Toos' briefje, 't zijn maar een paar krabbeltjes, zegt niet veel; ze schijnt tegenwoordig weinig tijd tot schrijven te hebben.

Mies verdedigt haar en zegt, dat ik het haar niet kwalijk moet nemen - wel lieve mensch, ik denk er ook niet aan. 'k Ben vanochtend heel niet in een stemming om zoo iets kwalijk te nemen!

Jans en Antje komen binnen om mij te feliciteeren.

Wij schudden mekaar de hand en Jans zegt aldoor

met nadruk: ‘juffrouw.’ Ze vindt zeker, dat die titel nu bestendig bij mijn zestien jaren past.

Antje wenscht mij toe, dat ik dezen dag nog menigmaal zal mogen vieren in den kring van allen, die mij lief en dierbaar zijn. Dit heeft ze zeker uit een boekje; ze zegt het op, alsof ze het van buiten heeft geleerd en doet - dat kan je bemerken - haar best om toch vooral zoo deftig mogelijk te spreken.

Ik kan niet nalaten te bedenken, dat we nu wel een zieligen ‘kring’ vormen en als Jans en Antje weer verdwijnen en wij met ons tweebeidjes overblijven, moet ik een paar maal wat wegslikken.

'k Neem gauw een slokje thee, waarop ik begin te hoesten. Mies meent dat het gewoon verslikken is. Ik laat dit nu maar zoo; 't lijkt anders zoo ondankbaar tegenover haar; ze doet zoo haar best het prettig voor me te maken.

Na het ontbijt komen de buren. Dat's ook nog een gezellig oogenblik, maar dan....

Mies en Jan naar school, mevrouw Verhagen met Els naar de zangles, Jans en Antje aan 't werk.... ik denk er aan, hoe 't op andere jaardagen was.... 'k vrees dat ik toen die honderdduizend kleine gezelligheidjes, die ik nu zoo mis, niet eens gewaardeerd heb. 't Was zoo gewoon, zoo vanzelf sprekend....

't Is een erg stille ochtend, waarin de elf-uurs-post alleen even een aangename afwisseling brengt. Oom Daniël stuurt mij een postwissel van vijf gulden en van tante Clé krijg ik een brief met belofte van een verrassing.

Flauw, waarom stuurt ze mij die niet meteen?

Met de vijf gulden ben ik boven de wolken! Nu kan ik mijn belofte aan Mies ook houden. Ik was al bang, dat er door mijn teleurstelling bij ‘De Meibloem’ niets van zou kunnen komen.

Voor de Jansens zal ik haar twee gulden geven; 't is gauw St. Nicolaas. Nu ik geld heb, moet ik er ook maar van profiteeren.

Wij zullen voor ons zelf dit jaar niet aan St. Nicolaas doen. Moeder heeft er ons over geschreven en hoopt, dat wij er ons in zullen schikken en ook zullen inzien, dat het verstandiger is onder deze omstandigheden. 't Zal heel, heel lang duren voordat moeder weer les zal mogen geven, en moeders ziekte heeft zooveel gekost....

Verstandig is het, ja, dat begrijp ik, maar *saai* ook, want we moeten het met St. Nicolaas van elkaar hebben; de familie houdt zich alleen aan verjaardagen.

‘En wat ga jij nu vanmiddag uitvoeren?’ vraagt Mies heel vroolijk als we samen aan de koffie zitten.

‘Niks,’ antwoord ik wrevelig.

‘'k Vind het geen manier van doen iemand zulke onnoozele vragen te stellen! Ik *doe* mijn best er niet om te geven dat het zoo'n nuchtere jaardag is, maar laat Mies mij dan ook alsjeblieft niet tot het uiterste drijven.

‘Ik ga naar Amsterdam,’ verklaart Mies doodkalm, ‘moeder feliciteeren met haar jongste dochter.’

‘Wat?’ - Ik meen het niet goed te verstaan, ‘en de “klavertjes” dan?’

‘O, die krijgen vacantie; dat kan best voor zoo'n keer,’ begint Mies onverschillig en dan opeens, lachend: ‘kom Joost, ik zou maar meegaan, je hebt vrij reizen.

Neen, alle gekheid op een stokje, we zijn bij oom en tante te eten gevraagd, Toos en Han ook. 't Wordt dus een heele familie-reunie, alles ter eere van jou!'

Nu dringt het pas goed tot mij door! Ik zal dus toch mijn jaardag in den kring - hoe zei Antje het ook weer? - in den kring van 'allen, die mij lief en dierbaar zijn,' kunnen vieren! Wat een eenig leuke verrassing van tante Clé!

'k Ga het gauw even aan Els vertellen en dan is het tijd om ons klaar te maken voor 'de partij.'

Mies, anders wars zijnde van allen ijdelen opschik, doet een zijden blouse van Toos aan, die hier is achtergebleven om uitgestoomd te worden. Chemisch gereinigd bij ons teruggekeerd, is dit sierlijke pronkje nu een heele vervulling voor Mies, die in haar eigen kast enkel zeer stemmige blousjes met hooge, stijve boorden en gladde japonnen zonder versiersel heeft. Ze is er bijster mee ingenomen en als ze 'm aan heeft, roept ze mij er bij om haar te bewonderen.

't Is een toer Mies' eigenliefde niet te krenken en toch eerlijk te blijven. De lange, magere Mies in het blousje van ons kort, dik propje te zien, is wel een dubbeltje waard.

Ze vindt zelf nu ook de mouwen wel wat kort en steekt haar armen uit om te zien of 't raar staat.

'k Stel voor, er kanten verlengstukken aan te maken - er is nog mooie kant in moeders kast, dat weet ik - Mies wil manchetten aandoen, maar dit praat ik haar gauw uit 't hoofd. Die zouden toch niet lang genoeg

wezen en zoo den uitgegroeiden indruk, dien 't geheel maakt, dus maar versterken.

Mèt de kant ziet Mies er dragelijk uit, van voren. De rug van de blouse zit bepaald gedraaid en raar, is te kort van taille, maar Mies verkeert daaromtrent in gelukkige onwetendheid en vindt zichzelf heel netjes. Ik zeg er dus maar niets van, doch neem mij voor het er met een beetje handigheid naar toe te sturen, dat tante Clé uitsluitend den voorkant der blouse te zien zal krijgen. 'k Wil mijn zuster niet aan spot blootstellen.

Toos en Han zijn even eerder aangekomen dan wij en staan ons aan den trein op te wachten met bloemen voor mij.

Dit geeft me al dadelijk zoo'n feestelijk gevoel!

Han roept een Atax aan, - fijn, - en zoo tuffen we eerst een eindje door de stad en dan naar de Keizersgracht. Al wat ik er van zeggen kan is, dat ik 't vreeselijk jammer vind, als we er zijn.

Als ik later rijk ben geworden door mijn schrijverij, moet ik noodzakelijk een auto hebben! Misschien zijn ze tegen dien tijd ook wel goedkooper.

Op mijn eentje, of met Mies samen, had ik nooit in een auto bij oom en tante durven voorrijden, zelfs nu, met Han, ben ik bang dat ze 't veel te royaal zullen vinden, - oom is zoo zuinig, neemt zelfs geen rijtuig - maar Han ziet er nogal ondernemend uit. Ik zal er mij dus ook maar niets van aantrekken; in ieder geval heb *ik* dit nu eens niet verzonnen, dus als er wat van komt, kunnen ze mij niet tot verantwoording roepen. 't Is een

ongewoon gevoel voor mij eens *niet* de schuldige te zijn.

Maar er gebeurt niets. We worden allervoorkomendst door tante Clementine ontvangen, een tikje meer terughoudend, maar toch voor zijn doen ook heel aardig, door oom Louis. Ze durven zeker niet zoo tegen Han; 't is toch maar heerlijk, als je een gevestigde positie hebt, dat helpt. Ik wou, dat het met mij ook al zoover was om me de noodige stevigheid te verleenen bij zulke gelegenheden!

Moeder is gekleed en wel op, maar mag nog niet beneden komen. 'k Breng een heerlijk uurtje heel alleen met moeder boven door...

Dan is er diné te mijner eer.

Tante Clementine noemt het een huiselijk onderonsje en straalt van plezier, dat haar verrassing zoo mooi is opgegaan.

Aan het dessert wordt er getoast, op mij, op Joost van Harpen, verbeeld eens! Dat is mij nog nooit overkomen!

Ik ben blij, dat die akelige Suze 't nog net hoort hoe oom aan zijn glas tikt en zegt, even het woord tot de hoofdpersoon van dezen dag te willen richten.

Ze heeft gediend, en telkens als ze bij mij kwam voelde ik, dat ze dacht aan dien ongelukkigen thee-morsboel van toen. 't Maakte mij bepaald onhandig, maar er zijn geen catastrophen voorgevallen, gelukkig; alles is goed afgeloopen.

Oom spreekt een ernstig woordje en maakt daarin een toespeling op mijn toekomstige loopbaan als onderwijzeres. Mies wordt er even bijgehaald en krijgt een

pluim. Zij richt zedig de oogen op haar bord. *Ik* kijk oom aan, recht in 't gezicht; waarom ook niet? 'k Heb grooten lust er even tusschenin te praten. Dat ik onderwijzeres zal worden, is nog volstrekt geen uitgemaakte zaak; ik koester andere plannen!

Schrijfster zijn blijft bij mij nummer één en dan als bijvak zou ik graag mijn studie van de literatuur willen maken - de Hollandsche en de Duitsche trekken mij 't meest aan - niet om later examen te doen en er les in te geven, neen, enkel maar voor mijn eigen plezier om er steeds beter en dieper in door te dringen. Dat kan niet anders dan de schrijverij ook ten goede komen, dunkt me. De heerlijke lessen van juffrouw Rader hebben mij op dit idee gebracht.

Zie, dit zou ik oom zoo dolgraag toeroepen, maar het gaat niet, 't zou niet staan. - 'k Zal er later wel eens ernstig met hem over praten, als ik bericht op mijn boek heb.

En onderwijl spreekt oom maar door, langzaam en afgemeten... wij komen er allemaal van onder den indruk.

Hans vroolijke toast brengt daarna weer wat leven en beweging. 't Wordt erg genoeglijk; als moeder er nu ook maar bij had kunnen zijn...

Bij moeder op de kamer drinken wij thee, aan troepjes; dat is weer zoo thuisachtig!

Moeder verlangt er erg naar, dat alles maar weer bij 't oude zal zijn, hoe goed zij 't ook bij oom en tante heeft. Als het zoo vooruit blijft gaan, kan zij aanstaande week wel hier weg, maar de dokter staat er op, dat zij voor overgang nog een poos in Baarn gaat logeeren bij

kennissen van tante Clé, die 's zomers pension houden en 's winters wel dames ontvangen, die rust noodig hebben.

Dat 's een tegenvaller voor ons; we hadden zoo gehoopt, dat moeder nu gauw thuis zou komen!

Ik tracht mij nu maar te troosten met de gedachte, dat ik moeder dan misschien zal kunnen opwachten met een verblijdend bericht aangaande mijn boek. 't Is nu al weer een heel tijdje geleden, dat ik het verzonden heb en nog hoorde ik er niets van. Die dingen gaan toch niet zoo gauw als ik vroeger wel dacht. 't Kan op de post niet weggeraakt zijn, want ik heb het voor alle zekerheid laten aanteekenen voor honderd gulden waarde. Achteraf denk ik, dat 't misschien dom is geweest een som te noemen. Als die uitgever er mij eens twee of driehonderd gulden voor had willen geven, zal hij het nu misschien niet doen, omdat ik het zelf zooveel lager heb geschat. Al doende leert men; bij een volgende gelegenheid zal ik al weer wijzer op dit punt zijn geworden.

Om deze verrassing voor moeder nu niet te bederven, roer ik met geen enkel woord de schrijverij aan, óók niet als we alleen zijn. 't Heeft ook nog een andere reden: ik zie er tegenop het gesprek op dit onderwerp te brengen, omdat moeder er voor 't eerst van heeft gehoord *op dien bewusten middag*, vóór dien tijd niet anders dan in vage aanduidingen, en nà dien tijd in 't geheel niet. Soms denk ik, dat moeder er alles van vergeten is gedurende haar ziekte; ze heeft er nog nooit tegenover mij een toespeling op gemaakt.

Met bloemen en allerlei lekkers beladen komen Mies

en ik 's avonds thuis. 't Is te laat om nog bij de buren aan te gaan; morgen zal ik Elsje wat van mijn schatten brengen. Ze heeft zoo graag bloemen en deze geuren heerlijk; dat is net wat voor haar.

Meer dan dankbaar voor mijn heerlijken jaardag, zoek ik mijn mandje op. 'k Zie de toekomst in een rozerood licht...

'k Zet een Verkade-nachtlichtje op den stoel voor mijn bed en zoo, met een brokje potlood op een afgescheurd stukje papier, schrijf ik een vers, het eerste in mijn nieuwe levensjaar!

Achtste Hoofdstuk.

Op St. Nicolaasdag gaan Elsje en ik met Mies mee naar haar school; er zal feest voor de kinderen wezen. Verleden jaar ben ik er ook geweest; 't is zoo leuk die pret bij te wonen!

Onderweg vertel ik er opgewonden van; dan op eens houd ik mij stil, geërgerd over mezelf. Hoe kàn ik er zoo onnadenkend op los praten en geheel vergeten dat Els...

Ik kan mij eigenlijk niet begrijpen waarom ze zoo graag mee wou; me dunkt, ze zal er niets aan hebben; *ik* zou het vreeselijk vinden al die pret van anderen aan te hooren en zelf niets te hebben, *niets*.

Juist haar onzelfzuchtig ingaan op de dingen, die een ander interesseeren, zou je geheel doen vergeten wat ze mist.

'Toe Joost, vertel je verder?' vraagt Elsje opgewekt. ''k Vind het zoo eenig er van te hooren; als ik er

dan straks bij sta, zal ik het mij precies kunnen voorstellen; dan is het haast, alsof ik het *zie*.'

Maar Mies vervolgt nu de beschrijving; gelukkig, 't zou mij niet mogelijk wezen. Op sommige oogenblikken voel ik zoo heel erg wat Els ontbreekt en heb dan zoo'n diep medelijden met haar, dat 'k mij niet goed kan houden...

'k Weet wel, dat Jan dit er aan toegeven egoïstisch vindt, 't is het misschien ook wel, maar...

Op 't schoolplein wordt Mies al omzwermd door kinderen, de meesten met erg witte gezichtjes en roode neusjes van de kou. Een heeleboel verkleumde pootjes worden haar toegestoken en ons ook meteen maar. Zij zien mij misschien wel voor een nieuwe juffrouw aan - sinds kort draag ik mijn haar opgestoken. -

Ik knik rechts en links en schudt handjes om mij maar dadelijk populair te maken en dan gaan wij naar binnen.

De andere onderwijzeressen hebben ook 'familie' mee.

In Mies' klas stellen we ons op.

Het ziet er daar feestelijk uit! Vlaggetjes tusschen het bord gestoken, een groote plaat van St. Nicolaas op zijn schimmel, met Zwart-Jan er naast, op een standaard vóór in de klas, de banken allen op zij geschoven om in 't midden van 't lokaal ruimte te maken voor groote tafels, waar allerlei lekkers, speelgoed en kleurige wollen bouffantes, rokjes, schortjes en-zoo-voort op uitgestald zijn...

Ik ga er met Elsje langs en moet haar precies vertellen wat ik zie. Ze bevoelt de kleertjes, het speelgoed, en heeft grooten schik.

Lize van Klaveren komt ook met haar nichtjes en neefjes.

We hebben maar werk de kinderen in toom te houden.

De kleine jongens zijn verrukt over al het tentoongestelde en kunnen hun handjes niet thuishouden. Freddie heeft een trompet te pakken en begint hard te toeteren, Njo strikt een bouffante om en beweert, dat hij ‘'t mooie dasje’ wil houden; Loutje is verrukt over de voorstelling van St. Nicolaas en zijn knecht en doet honderderlei vragen met haar hoog, helder stemmetje, die allemaal betrekking hebben op den goeden Sint. Non alleen is stil. Ze dringt tegen haar tante aan als de kinderen nu de klas komen binnenstormen en haalt haar neusje op voor de kleine jongens en meisjes die ‘niet eens schoenen’ aan hebben. Lize legt haar uit, dat hun klompjes allemaal op een rij in de gang staan en dat St. Nicolaas daar misschien straks lekkers in zal brengen. Dit doet haar die nuffige maniertjes een beetje vergeten.

Met belangstelling kijkt ze naar de kinderen, die nu in de banken zitten en elkaar de uitgestalde schatten al wijzen met het noodige lawaai.

De bel luidt.

Dit brengt even stilte, waarvan Mies handig gebruik maakt om haar troepje toe te spreken.

Mies voor de klas en Mies thuis, 't zijn twee verschillende personen, dat moet toch maar gezegd worden. Ze springt leuk met de kinderen om.

Nu gaan ze zingen. -

Om het zoo eens bij te wonen, is 't aardig genoeg, maar o, lieve menschen, verbeeldt je toch eens, dat ik mijn dagen moest slijten voor zoo'n klas, week in, week uit, *zonder* feestomgeving of feeststemming, om aan Pietje en Mietje de letters en de onnoozelste dingen in te stam-

pen! - - 'k Hield het niet uit, gerust, ik hield het niet uit!

‘Sst, sst,’ doet Mies, ‘zachtjes wat!’

Ze denken zeker: hoe harder des te mooier en schreeuwen het uit, 't oude Sinterklaaslied: ‘Zie, de maan schijnt door de boomen.’

Als dit uit is, wordt er uit volle borst een strooiliedje gezongen. De kinderen kijken allen met groote oogen naar de deur; St. Nicolaas zal zelf komen en Zwart-Jan laten strooien, dat weten ze....

'k Sta vlak bij het raam, dat uitzicht geeft in de gang en kan 't niet nalaten eens even te kijken. In de pauze tusschen 't zingen hoorde ik er wat beweging, praten.... ja hoor, daar heb je den Sint! Hij wordt rondgeleid door het hoofd der school en gaat nu een klas in, die naar den anderen kant ligt.

Ik kàn me niet stilhouden, - 'k moet die kinderen eens even blij maken!

‘Jongens,’ roep ik zoo hard ik kan, ‘St. Niklaas is er al, hoor! *Ik* heb hem gezien!’

Dáár heb je het lieve leven gaande. Ze roepen allen door elkaar: ‘wáár juffrouw? wáár?’ - - ‘is de knecht der ook bij, juffrouw?’ - - ‘juffrouw,’ zegt er een, z'n vinger opstekend, ‘verlejen jaar is Sunterklaas der ook geweest en toen most Dirk vóór komme omdat ie altijd te laat was.’ - - ‘Sunterklaas is een goeie man, niewaar juffrouw?’ vraagt een mager, klein ding - 'k geloof, dat het er eentje van Jansen is - en ze kijkt me een beetje angstig aan.

‘Nou en òf,’ beäam ik volmondig, ‘'t is nog een oom van me!’

‘'t Is de juffrouw der oome,’ zoo gaat het nu door de klas; sommigen kijken mij met ontzag, anderen met verwondering aan, alleen een heel, heel enkel kind glimlacht wijs met ouwelijk gezichtje en werpt me een blik van verstandhouding toe - ‘nou juffrouw, dat kan je mij niet op m'n mouw spelden,’ lees ik er uit.

Mies probeert de orde te herstellen, maar het gelukt haar niet; de kinderen zijn net kwikzilver. Ze staan op in de banken om ook door het gangraam te kunnen kijken, verbeelden zich, dat zij den mijter van den Sint al zien en wijzen elkaar: ‘kijk Bet, daar gunter! Nee, nou is 't ie weer weg!’

‘Ik zie 'm, ik zie 'm!’

‘Och meid, dat is Sunterklaas niet, dat's een gewone meheer!’

‘Sunterniklaas het een langen, witten baard, is 't niet juffrouw?’

‘Juffrouw, het ie ook niet zoo'n langen, gouwen stok in z'n hand?’

Ze wenden zich allemaal tot mij; ik ben de juffrouw, die het weten kan, natuurlijk, als ‘Sunterklaas’ mijn ‘oome’ is...

Mies vindt deze plotseling opgekomen populariteit van haar zuster maar zoo-zoo, dat zie ik aan haar gezicht. Straks zal ze er mij wel voor onder handen nemen, nu laat ze het - heel verstandig - maar langs haar kant gaan.

Elsje geniet van al die uitroepen en vragen, en daarom lok ik het ook nog meer uit.

Gelukkig voor Mies, komt St. Nicolaas nu werkelijk

de gang door. Hij wuift voor het raam al tegen de kinderen.

Dit doet hen een oogenblik verstommen van ontzag. Hun oogen gelijken wel zoo groot als theekopjes; ze stooten elkaar aan - ‘daar is't ie,’ fluistert er één, die meer ‘durf’ heeft dan de anderen. -

Mies slaat de maat, telt hardop: ‘een, twee, drie’ - ze moeten een welkomsliedje zingen, exprès voor deze gelegenheid geleerd.

't Gaat wat beverig; sommige kleintjes zingen heelemaal niet mee, zoo wordt hun aandacht afgeleid.

St. Nicolaas, die de klas is binnengetreden, waardeert evenwel de goede bedoeling. Zwart-Jan volgt hem op den voet en trekt grimassen tegen de kinderen, die vooraan zitten. De dappersten beginnen er om te lachen; een paar kleine meisjes kijken benauwd naar de roe en den zak, dien hij onder den arm heeft.

Als het versje uit is, spreekt St. Nicolaas hen toe: - de ondeugendheidjes worden berispt - ze kijken op 't oogenblik allemaal even zoet, die kleine bengels - en hun goede eigenschappen worden geprezen - nu klaren al de gezichtjes als door tooverslag op.

St. Nicolaas krijgt een stoel van het hoofd der school, die vindt dat hem dit na zijn vermoeiende reis toekomt.

Nu is het gewichtige tijdstip aangebroken, waarop St. Nicolaas meer in 't bijzonder zijn vermaningen zal uitdeelen.

Fluisterend houd ik Elsje op de hoogte van wat er gaande is.

Mies komt naar St. Nicolaas toe om hem een lijst te geven van de namen der kleine ondeugden en de

stoutigheden, waaraan zij zich het meest schuldig maken.

Eén voor één moeten ze voorkomen...

Ik krijg heusch even medelijden met de stumperds, ze kijken zoo bedrukt, maar St. Nicolaas behandelt hen heel schappelijk; met een grootvaderlijke berisping komen ze er af. Dan moeten ze hem een hand geven en beloven beter te zullen oppassen.

'Ja Sunterklaas,' klinkt het dan bedremmeld; een kleine, dikke baas zegt: 'ja meester,' waarop de heele klas gichelt.

De 'klavertjes' kijken dit tooneeltje met de grootste aandacht aan, maar durven St. Nicolaas toch niet goed een hand te gaan geven... Nu nog weer eens zingen, - 't klinkt heel wat fermer dan zooeven - en St. Nicolaas vertrekt, want, zooals hij zegt, moet hij ook nog in andere klassen wezen.

Zwart-Jan blijft even achter om te strooien. Nu komt de bende los - ik breng Elsje in een veilig hoekje, ze zou in de verdrukking komen.

De kinderen rollen over elkaar heen en bergen de pepernoten en suikertjes in hun blouses en schortjes.

Ik help druk mee grabbelen, Mies ook. Onzen buit stoppen we den Jansentjes toe, die niet zoo recht durven en dus aan het kortste eind zouden trekken.

Toch wel zielig zien die Riekje en Teuntje er uit; in een hoogere klas zitten hun broertjes en thuis is er nog een heel troepje kleine kleuters, wel vier, meen ik. Vandaag wordt er een pak aan huis bezorgd, dat wij met vereende krachten hebben klaargemaakt en er is nog iets op til - Mies heeft de eer van het bedenken -

waardoor de Jansens, als 't goed gelukt, een flinken steun voor den winter zullen krijgen.

Als al het strooigoed opgeraapt is en geen muis meer een kruimeltje zou kunnen vinden, worden de presenten uitgereikt.

Onder groot gejubel neemt ieder het zijne in ontvangst.

Riekje en Teuntje krijgen elk een warm rokje en een pop, waarmee ze overgelukkig zijn. Ze uiten zich wel niet zoo, maar je kunt het zien aan 't stralen van hun gezichtjes, als ze hun poppekinderen aan 't hart drukken. Ik zit bij het tweetal op de hurken en al pratend worden ze minder schuw.

‘'k Dacht, dat jij zoo'n hekel aan kinderen hadt,’ fluistert Mies mij lachend toe, als ik even later in haar buurt kom.

‘Kinderen, die onder leiding van de oudste juffrouw van Harpen hebben gestaan, zijn ook modelkinderen; die kan je niet met anderen over één kam scheren,’ zeg ik complimenteus.

Waar is het, 'k beweer altijd niet om kinderen te geven en meen het dan ook, maar dit gedoe vind ik toch leuk - enfin, een mensch is wel eens meer inconsequent!

Als Els en ik even later met de van Klaverens buiten zijn - Mies kan natuurlijk nog zoo gauw niet mee, want ze moet het eind van de pret afwachten - verklaart Elsje, dat ze erg veel plezier heeft gehad.

Dàt vind ik nu toch zóó heerlijk! 't Is een heel ander gevoel, veel warmer, dan dat je er alleen maar om geeft of je *zelf* pret hebt gehad, en de rest je onverschillig laat.

Sedert ik Elsje ken, heb ik dit gevoel, dit warme, veel sterker dan vroeger en - 'k ben er zelf gelukkiger door!...

Als ik Elsje thuis heb gebracht, haast ik mij naar ons. Ik weet met mijn verstand heel goed, dat we voor ons zelf dit jaar niet aan St. Nicolaas doen en toch heb ik een kinderachtige hoop op een pakje. Je zoudt het toch nooit eens kunnen weten!

Wat ik eigenlijk verwacht, zou ik niet eens duidelijk kunnen omschrijven, maar ik *verwacht* wel wat; 'k heb niet tevergeefs den heelen ochtend in een atmosfeer van hopen en verwachten, en blij verrast worden, doorgebracht. 't Heeft mij ook aangestoken en ik zou als de kinderen kunnen zingen: ‘vol verwachting klopt mijn hart!’ - Waarvoor is het dan St. Nicolaasdag? -

‘Is er ook wat gekomen?’ vraag ik haastig, nog voordat ik goed en wel binnen ben.

‘Ja, een pakje,’ antwoordt Jans met een doodkalm gezicht, alsof dat bij ons zoo dagelijksch werk is: pakjes in ontvangst te nemen. ‘'t Leit binnen, op tafel,’ deelt ze nog mee; dan sloft ze naar de keuken.

Met mijn goed nog aan ben ik de huiskamer al in gevlogen. Een pakje krijgen vind ik zoo iets dolgezelligs!

Zou ik het dicht laten totdat Mies komt? Als 't aan ons beiden is, zal het wel moeten.

Hoera, 't is voor mij; mijn adres staat er op: ‘Mejuffrouw J. van Harpen;’ nu kan ik het maar gerust opendoen!

Ik ken de hand niet. Ze hebben zeker een ander het adres laten schrijven.

Wie ik mij onder die ‘ze’ eigenlijk voorstel, weet ik zelf niet.

Even talm ik nog, bekijk het van alle kanten..... voorpret is ook leuk... 't Voelt stevig aan, als een boek.

Dan tracht ik het touwtje los te peuteren, à la zuinige Toos.

Als het niet gauw genoeg gaat, knip ik het door... knip, knap... hier en daar... Wie mij toch wel een boek zou sturen?... 't Papier er af... rits... Neen, 't is geen boek; dat stijve zijn twee stukken karton; daar is iets tusschen gepakt... Wat?...

Mijn boek, dat wil zeggen het *manuscript* van ‘*Josephines Memoires*’!

Dat is, dat is... 'k heb er geen woorden voor om uit te drukken, hoe ik dàt vind. Valsch is het, onkiesch om mij dat juist vandaag terug te sturen, treiterig!... Geen van de boeken, die ik nog hoop te schrijven, laat ik bij dien man uitgeven, dat staat vast!... Ik snuif van woede.

Dan lees ik het briefje, dat er bij is. Den 2^{den} December is het geschreven, zie ik. Dit nu doet mijn verontwaardiging een beetje luwen; 't is zeker blijven liggen buiten z'n schuld... enfin, dat kàn...

‘Gëachte Mejuffrouw,’ staat er, ‘tot onze spijt moeten wij u bijgaand manuscript, onder beleefden dank voor de aanbieding, terugzenden.’

Hm, 't is in ieder geval aardig dat hij mij bedankt voor de aanbieding; hij heeft het dus zeker toch wel met genoegen gelezen, maar misschien voegt het hem op dit oogenblik niet iets nieuws uit te geven en vindt hij het

sneu mij dit te moeten zeggen. Daarom laat hij de reden maar in 't midden.

Ja, dit komt mij nogal aannemelijk voor. Het spijt hemzelf ook, dat staat er uitdrukkelijk; hij begint er zelfs mee.

Ik voel mij nu verteederd en druk den mij persoonlijk onbekenden schrijver van dit briefje - mijn eerste letterkundige epistel, want dat van mevrouw Geelster-Gilse geldt niet mee - in gedachte de hand. Hèm spijt het, mìj spijt het ook, ziedaar wat ons verbindt.

Dit is nu alles goed en wel en ik ben heel blij, dat er geen redenen voor mij bestaan om boos te blijven, maar ondertusschen zit ik met de gebakken peren, alias de Memoires van Josephine! Hoe wil het toch zoo treffen, dat 'k nu juist terecht moest komen bij dezen stumperd, die wel *wil*, - hij schrijft tenminste niet het tegendeel - maar niet *kan*, en dat, terwijl ik er een kleine twintig in mijn blauwe schrift heb staan!

Ik besluit nu voortaan de methode van om 't langste eind te trekken, die mij niet veel geluk schijnt aan te brengen, maar niet meer te zullen volgen en liever zelf een keus te doen. Gedachtig aan mijn geliefden stelregel: ‘het ijzer te smeden enz.’ hol ik naar boven om het schrift te halen.

'k Ken ze haast uit het hoofd, die namen, zoo dikwijls heb ik er mij in verdiept.

Namen, die mij niets zeggen, sla ik over....

Hier heb ik er een, waar je je wat bij denken kunt: K. Sterrenwinkel en E.G. van Arkel.

Sterrenwinkel klinkt heel poëtisch, vind ik, als je

‘winkel’ opvat in de Duitsche beteekenis van het woord; zoo wordt het een stil hoekje om te droomen en te peinzen met den blik naar den sterrenhemel gericht, en van Arkel doet je aan den riddertijd denken.... top - ik zal er maar niet langer over zeuren, Sterrenwinkel en van Arkel neem ik.

'k Keer het papier, waarin ‘Josephine’ gekomen is, om, pak er haar weer in en betreur het dan dat ik het touwtje zoo roekeloos heb verknipt. 't Veroorzaakt maar oponthoud en ik wil graag met mijn bestel klaar wezen voordat Mies thuis komt.

Hé, Sterrenwinkel en van Arkel, dat 's hier in de stad, zie ik in mijn schrift en nu weet ik het ook wel, jazeker.

Nu, dan zou het zonde van 't geld wezen het weer aangeteekend over de post te sturen; ik moest het er zelf maar liever even brengen, 'k heb mijn mantel toch nog aan.

Even in 't adresboek kijken; de zaak is op de Gracht als ik 't wel heb, maar ik moet het huis hebben, 't huis van mijnheer *Sterrenwinkel*; zijn naam staat voorop, dus hij zal wel de voornaamste van de twee wezen.

In vliegende haast zie ik 't na en schrijf dan zijn adres in een vaart: ‘Den WelEd. Geb. Heer K. Sterrenwinkel, Singel 37, Alhier.’ - Mooi zoo! -

Neen, ik zou het, nu 't niet aangeteekend is, niet graag aan 't kantoor bezorgd willen hebben; daar raakt het maar zoek onder al die papieren - ik denk aan ‘De Meibloem’ en bij een echten uitgever zal het, dunkt me, in den overtreffenden trap wezen - of er gaan bedienden zonder literaire kennis over, die het onverhoeds in de

prullenmand stoppen. Het aantal mogelijkheden is groot en om nu dit alles te voorkomen, breng ik het doodeenvoudig bij hem aan huis, dan is het in eens bij den persoon, die 't hebben moet en kunnen er geen onbevoegde handen aan komen.

Dat's dunkt mij slim overlegd. Al doende leert men.

De techniek van 't schrijven, - ik druk mij misschien verkeerd uit, maar ik bedoel den rompslomp, die er aan verbonden is en geen poëtische waarde heeft, - zal ik mettertijd ook wel geheel onder de knie hebben. Ik moet ook alles maar alleen uitvinden en bedisselen! Wij hebben geen uitgevers in de familie, ook geen schrijvers; niemand is er, die mij een beetje op streek helpt. Mevrouw Geelster, ja, 't mensch schreef vriendelijk en ze meende het zeker heel goed, maar ik vond den toon van haar brief nu eigenlijk meer alsof ze het tegen een schoolkind had, dan tegen een schrijfster. Mogelijk kwam het, doordat ze een verkeerden indruk van mij gekregen heeft op dien dag; 'k had toen ook mijn haar nog niet opgestoken, dat scheelt dadelijk veel. *Nu* zie ik er wel uit als iemand van twintig jaar, daarop durf ik een weddingschap aan te gaan.

'k Kom meer menschen met pakjes tegen, terwijl ik mij voortspoed met mijn dierbaar pakketje onder den arm.

‘Jullie denken natuurlijk bij jezelf dat het mijne ook een onnoozel Sinterklaas-presentje is,’ zeg ik in gedachte tegen al die zich reppende, glunder kijkende lui, ‘maar dat heb je toch mis, *ik* ben voor beroepsbezigheden uit; 'k heb geen tijd, om “aan St. Niklaas te doen” - en dit, wat ik nu onder mijn arm heb, geven jullie elkaar

misschien op een volgend St. Nicolaasfeest cadeau; dan is het verhonderd- neen verduizendvoudigd!'

Ik geniet van 't idee alleen. - Over deze laatste teleurstelling ben ik toch gauw heen gekomen; dat ligt zeker aan mijn veerkrachtige, hoopvolle natuur, die gestaald is door de vele tegenspoeden.

Eigenlijk moet ik er maar blij om wezen, dat ik mijn boek terug heb! Een uitgever in een andere plaats te hebben, is op den duur te lastig en te kostbaar ook; reken alleen de postzegels maar eens, die er *op* en die er *in* moeten. Dit laatste heb ik dan toch door mijn ondervinding bij 'De Meibloem' geleerd; als je je oogen en ooren goed openzet, kan je overal wel wat opsteken, dat je later te pas komt, dat is toch maar waar.

Ik ben op 't Singel. - Aardige huizen! Hè, 'k wou dat wij hier ook konden wonen of dat we toch in ieder geval maar uit die nare 'achteraf' buurt kwamen; natuurlijk moesten de Verhagens dan mee verhuizen! Deze kwestie is nu de eenige, waarover Elsje en ik het niet eens kunnen worden. Hoofdzakelijk komt het, doordat Els het natuurlijk niet *ziet* hoe 't is en er zich daardoor ook niet aan kan ergeren. Maar toch, zoo zijn er zooveel toestanden en dáárin kan zij zich zóó levendig verplaatsen, er zoo met haar heele hart op ingaan, dat je totaal vergeten zoudt wat zij mist. Dit kan er dus niet de eigenlijke reden van zijn. - Zij vindt de buren vriendelijk en hoewel ze evengoed als ik hoort dat de uitspraak van de kleine jongens aan den overkant, bijvoorbeeld, erbarmelijk plat is, hindert haar dit niet, of, ze houdt zich maar zoo om niemand te kwetsen; ze spreekt er nooit over tenminste.

Op dit punt heeft Els ook eigenlijk veel van moeder, die zoo stilletjes haar gang gaat en zonder veel woorden aller hart weet te winnen. De heele buurt is dol op Elsje, net als op moeder. Op mij niet, daar maak ik mij geen illusies van; 't kan me ook niets schelen, als ze bij mij thuis en bij Verhagen maar van mij houden. *Veel* vrinden heb 'k niet noodig, maar *die* ik bezit, moeten ook van me houden door dik en dun. Toen ik dit laatst tegen Els zei, begon ze te lachen. ‘Wat ben jij toch een rare Joost,’ zei ze, ‘daar denk ik nooit aan of de menschen wel van me houden en hoeveel precies; ik houd van hun allemaal en verder verdiep ik er mij niet in.’

Els meende het echt, ze zegt nooit iets dat ze niet meent; ze is even oprecht als ik, maar op een lieflijker manier... *Els* zal nooit iemand kwetsen door haar eerlijkheid...

Nummer zeven-en-dertig moet ik hebben... Hier is het... Sterrenwinkel, 't staat op de deur.

Stel je voor, dat hij er juist uit kwam!...

Zou ik mij dan voorstellen als ‘juffrouw van Harpen, letterkundige’ of niet?... In 't eerste geval zal hij me stellig vragen mee naar binnen te gaan en daar ben ik niet op gekleed met mijn gehaakte wit wollen muts op mijn bol en dikke, grove handschoenen aan...

‘Heden Joost, ben jij daar?’ klinkt het op eens achter me.

't Is Jan Verhagen met zijn boeken onder den arm.

‘Was het leuk op de school van Mies? Had Elsje er schik in?... Wij hebben eerder vrij gekregen ter eere van den Sint. Ga je mee naar huis?’

‘Ja... nee, 'k moet hier even wezen.’

‘Hier?... O, bij Nanda Sterrenwinkel! Ken je die dan?’

'k Vind niet dat ik verplicht ben Jan tekst en uitleg van mijn doen en laten te geven, wip de stoep op en trek zwijgend aan de bel.

Hij blijft wachten...

Vervelend; hoe moet dat nu als meneer zelf in de gang is - 't wil altijd op 't malst treffen - als Jan er bij is, durf ik niet te zeggen ‘letterkundige’, dat 's vast; hij zou me zoo aankijken, zóó alsof hij dacht: ‘wat bezielt je nou?’... dat weet ik...

'k Had me niet zoo ongerust behoeven te maken; een klein meisje doet open, zeker het dochtertje.... geen meneer is er in de gang te zien.

‘O, een pakje,’ juicht ze, als ik haar het mijne plechtstatig overreik en wil er mee wegvliegen.

‘Zeg ereis,’ begin ik haastig en grijp haar boezelaar nog juist bijtijds, ‘'t is geen *pakje*, ik bedoel 't is geen St. Nicolaaspakje, hoor!’...

't Kind draait zich om, kijkt mij verbluft aan en heel haar gezichtje teekent teleurstelling.

‘Flauw, een pakje op St. Nicolaas te bezorgen, dat geen St. Nicolaaspakje is,’ denkt ze zeker.

Dit 's nu al de tweede maal dat ‘Josephines Memoires’ deze teleurstelling veroorzaken. Ik kan er in komen; 'k heb het immers pas zelf ondervonden!

‘'t Spijt je zeker,’ zeg ik. ‘Mij ook, maar ik kan 't heusch niet helpen. Je moet het dadelijk aan je vader geven.’

‘Paatje is niet thuis.’

‘Waar is hij dan?’

‘Op 't kantoor.’

‘Komt hij niet thuis koffiedrinken?’

‘Nee, vandaag niet.’

‘Christientje, waar blijf je toch?’ klinkt het uit de kamer. ‘Wie is daar?’

‘Iemand met een pakje,’ roept 't kind terug, ‘maar 't is voor Paatje.’

‘Dan zullen we het bij de anderen leggen voor vanavond; breng het maar aan Sjoukje,’ raadt de stem achter de schermen aan.

Dit is nu niet precies de bedoeling, maar voordat ik 't Christientje kan uitleggen, is ze al weggetrippeld.

Ze heeft de deur opengelaten...

Zou ik het wagen naar binnen te gaan?

‘Kom nu Joost, waar sta je nog op te wachten?’ vraagt Jan ongeduldig.

Hij heeft de handen in de zakken gestoken en stampt met de voeten; 't is koud.

‘Ga jij maar naar huis,’ zeg ik kortaf en stap den drempel over; verder durf ik toch niet te komen; 'k steek mijn hand om den deurpost heen naar buiten en bel weer.

Nu verschijnt er een meid met een Friesche kap.

‘Juffer,’ begint ze met een hoofdknik, 't zeker wat vreemd vindend, dat de juffer al op de mat staat.

‘Hoor eens meisje,’ zeg ik haastig, want ik wil nu maar spoedig een eind aan de zaak maken, ‘ik heb aan Christientje een pakje voor meneer gegeven; wil jij er nu voor zorgen, dat het niet onder den St. Nicolaasrommel komt?’

‘Zeker wel juffer, waarom niet?’

'k Voel mij wel honderd pond lichter; 't gezicht onder de Friesche kap ziet er zoo betrouwbaar uit. Ik bedank haar vriendelijk en hol dan de stoep af, waarbij ik tegen een meisje van mijn leeftijd aan bons. Ze komt zeker uit school, heeft een zeiltje boeken onder den arm.

‘Hola,’ zegt ze lachend. 'n Vroolijk, prettig gezicht heeft ze. Ik lach ook.

Jan, die op straat is blijven wachten, neemt zijn pet af. ‘Dag Nanda!’

‘Zoo Jan; leuk he, eerder vrij!’

‘Nou! - Dat 's Nanda Sterrenwinkel, Joost,’ en dan tegen Nanda: ‘Joost van Harpen!’

Na deze voorstelling lachen wij weer tegen elkaar.

‘'k Zit bij Jan Verhagen in de klas,’ vertelt Nanda bij wijze van toelichting.

‘Wij zijn buren,’ zeg ik, ‘en zijn zus is mijn vriendin.’

Dan weten we mekaar op eens niets meer te vertellen, maar 't is toch niet benauwend; we lachen maar eens.

‘Joost en ik moeten nu naar huis,’ begint Jan.

‘En ik moet naar binnen.’ Nanda knikt vroolijk tegen Jan en ook tegen mij, alsof we elkaar sinds jaar en dag kennen. ‘Nu bonjour! Veel plezier verder!’

‘Dag,’ roepen wij terug en stappen door.

'n Leuk kind, die Nanda! ik wil Jan zoo'n beetje uithooren of ze knap is, gezellig doet op school en zoo, maar hij zegt alleen maar dat ze heel aardig is, verder niet, - vindt 't zeker niet beleefd zooveel over een ander te praten. -

‘Kende jij Nanda dan niet?’ is zijn wedervraag.

‘Nee! Hoezoo?’

‘Omdat je er een pakje bracht en...’

Nu is het mijn beurt om terughoudend te zijn.

‘Dat 's een geheim; je behoeft niet te denken, dat ik het je vertellen zal!’

‘Gunst, 't kan me ook niets schelen!’

‘Jawel, dat kan 't je wèl! Ik zie het aan je gezicht. 't Is net iets voor jou, dat zoo stiekum te weten te willen komen.’

‘Och - zeur niet.’ -

We zijn onze straat ingegaan. 't Laatste eind hebben we vreeselijk ongezellig, zwijgend, afgelegd. Jan is zeker beleedigd.

Zóó meende ik 't nu ook al weer niet.

‘Zeg Jan,’ begin ik, als 'k ons hekje open duw, ‘je moet er niet om geven, dat 'k een geheim heb...’

‘Welnee,’ zegt hij gauw en kijkt weer gewoon, ‘dat 's heel natuurlijk op St. Nicolaas. Maar dàt was het 'm ook niet!’

‘Wat dan wel?’

‘Dat weet je zelf net zoo goed,’ zegt hij, weer zoowat lachend en gaat naar binnen.

‘Compliment aan Els!’ roep ik hem nog na.

Ik ben toch blij, dat Jan niet meer boos is; hij heeft er zoo'n manier van het je te laten voelen als je vervelend bent, zonder dat je er iets tegen zeggen kunt.

Mies maakt er in zoo'n geval dadelijk zooveel drukte bij; dàn stuif ik op, natuurlijk!

Negende Hoofdstuk.

Toos is den dag na St. Nicolaas thuisgekomen. 't Is heusch wel eens goed een poos van huis te zijn; kom je dan weer terug, dan wordt je gezelschap des te meer gewaardeerd. Dát heeft Toos in ruime mate ondervonden.

Mies en ik behandelden onze pas teruggekeerde zus geheel als logée en vlogen voor haar, om haar op 'r minste wenken te bedienen.

Ze liet het zich kalmpjes aanleunen, - het Haagsche leventje had haar gemakkelijk gemaakt, - maar na een paar dagen kwam haar oude aard toch boven en nu is ze weer geheel Toos, die voor anderen reddert, voor anderen zorgt, en zelf tevreden is met een plaatsje op den achtergrond.

'k Geloof dat juist dit ook de Verhagens zoo in haar aantrekt. Ze loopt er in en uit, evenals wij, en is vooral met Elsje erg bevriend.

'k *Moest* er blij om zijn, om *Els*, dat die nu nog een aanspraakje meer heeft, maar 't is niet zoo, ik *ben* er *niet* blij om, allesbehalve! Elsje is *mijn* vriendin; ik kan mijn vriendin niet met een ander deelen. Dit heb ik haar gezegd ook.

Els begon te lachen en vond het weer ‘echt Joostachtig.’ Toch trekt ze zich nu een beetje van Toos terug, wat ik erg aardig van haar vind. Om Elsje te toonen dat ik het waardeer, wijd ik ieder vrij oogenblikje aan haar en ben zelfs weer begonnen piano te studeeren, om haar te kunnen accompagneeren.

't Is nu beslist, ze mag doorgaan voor zang; haar oom in Indië zal het bekostigen!

We waren allen zoo blij toen het bericht kwam, zelfs mevrouw Verhagen was fleurig en deed mee aan 't bouwen van luchtkasteelen.

We zagen Elsje al als een beroemde zangeres, maar al te mooi mochten we het niet maken. Els beweerde, dat ze dit ‘griezelig’ vond. Ze verheugt zich nu eerst maar op de studie, zei ze, dat ze iets heeft waaraan zij zich geheel kan wijden...

Mij zou de roem in de verte meer aantrekken dan de studie dichtbij, maar ik ben nu eenmaal anders dan Els.

Het is overigens heel gezellig, dat Toos er weer is! Als moeder nu ook nog thuis was, zou het volmaakt wezen! Misschien komt ze nog vóór Oudejaar, als het zoo goed blijft gaan.

We hebben moeder laatst opgezocht in Baarn, bij de dames Wieling. 't Bevalt er haar uitstekend, maar toch verlangt moeder er erg naar, dat ze weer thuis zal mogen komen, en wij verlangen natuurlijk niet minder.

'k Geloof, dat we er ons al dien tijd wel aardig door hebben geslagen; toch is 't maar lapwerk, zulk huishouden zonder moeder. Voor het oog lijkt het misschien heel wat, maar op de keper beschouwd, hangt het van flaters, vergissingen en onpractische bedenksels aan elkaar. Jans kan er soms hartroerend over zuchten; ze doet wat in haar vermogen staat, maar zij alleen kan het scheepje toch ook niet in de rechte baan sturen.

We zijn ook niet heel zuinig geweest, vrees ik. 'k Zie Mies tenminste telkens met een vreeselijk bedenkelijk gezicht in het huishoudboek turen.

Dat in den Haag zijn van Toos heeft ook veel gekost; ze zit er nu zelf over in zak en asch. Van nature is Toos zuinig genoeg, maar Coba had ruim zakgeld en tegenover haar kon ze dan toch niet zoo kaal doen; daar kan ik in komen. Mies houdt zich wel alsof dergelijke overwegingen voor haar niet zouden gelden, maar 't gaat haar nu feitelijk al precies eender met Lize van Klaveren. Terwille van Lize en van de Indische familie doet Mies ook wel eens dingen, die haar bescheiden beurs niet passen, dat zie ik wel, maar ik zeg er maar niets van. Dat kibbelen en elkaar ieder oogenblik in 't haar zitten is zoo vervelend, zoo *kinderachtig.* - Elsje zou 't nooit doen, zelfs al had ze oudere zusters, zooals ik - dat weet ik.

Mies is oud en wijs genoeg om te weten wat ze doet, denk ik maar, en *ik ook.* Als ze mij dus ook maar met rust wil laten, alsjeblieft! -

Naar mijn boek, dat's heel aardig, vraagt Mies nooit; daaraan kan ik juist zien dat het indruk op haar heeft

gemaakt, anders zou zij er mij mee plagen. Toos weet er niets van; dit moet voorloopig maar zoo blijven ook. Als ik antwoord van meneer Sterrenwinkel heb, is het tijds genoeg.

Ik ben bar nieuwsgierig naar het lot van ‘Josephine,’ maar zal nog geduld moeten hebben. 't Is pas weg.

In afwachting houd ik mij nu maar met mijn verzenbundel bezig, die gestadig aangroeit.

Niemand vermoedt er het bestaan van.

't Is toch zoo heerlijk, alles wat je ziel beweegt in verzen uit te spreken. Deze week schreef ik de laatste coupletten van een lang, werkelijk aandoenlijk gedicht, dat ik op Mies' beschermelingen, de Jansens, maakte. Ze worden er natuurlijk niet met naam en toenaam in genoemd, maar het is toch echt op hen toepasselijk: de vader sinds maanden zonder werk, de moeder ziekelijk en een huis vol klein grut, dat ook al zoo slapjes en sukkelend is. Ik kon 't zelf haast niet met droge oogen lezen.

Morgenavond hoop ik het voor te dragen op de soirée, die de van Klaverens te hunnen bate geven. Mies is vuur en vlam voor de zaak. 't Idee is van haar uitgegaan, maar zonder de hulp en de medewerking van Lize en haar familie, zou 't wel bij de gedachte alleen zijn gebleven, vrees ik.

De van Klaverens, die een groot, ouderwetsch huis bewonen, geven er hun ruime zaal voor en zorgen voor de ontvangst van het publiek, dat uitsluitend zal bestaan uit familieleden, vrienden en kennissen van de medewerkenden. Er zullen muzikale voordrachten zijn, levende beelden vertoond worden en ik heb ook zoo iets

hooren zeggen van een tooneelstukje of zangspel voor kinderen, dat Lize gemaakt heeft. Wat het precies is, weet ik niet; Mies doet erg geheimzinnig, zeker om onze verwachting hoog te spannen. Ik haal mijn schouders dan maar eens op; - 't zal wel niet veel bijzonders wezen als het van Lize is....

Overigens maakt het ‘klaverveld’ zich zeer verdienstelijk. Er hebben zich al negen ‘klavers’ aangemeld om een meer of minder belangrijk aandeel in de uitvoeringen te hebben.

Natuurlijk wil Mies nu van haar kant ook graag medewerkenden aanbrengen. Elsje heeft beloofd te zullen zingen; dat zal een glansnummer worden! Toos, Jan en ik doen mee in de levende beelden en bovendien heb ik mij opgegeven om te reciteeren.

'k Ben van plan, behalve het vers over de Jansens, nog een paar anderen uit mijn bundel voor te dragen, maar ik zeg het er niet bij, dat het de mijne zijn. 'k Heb er juist schik in ‘incognito’ te genieten van den indruk, dien ze op de toehoorders zullen maken....

Misschien dat ik dan, zoo tegen 't eind van den avond, er eens een woordje over laat vallen.... En dàn die verbaasde gezichten!... O, 't zal eenig wezen!.... Ik zie Mies en Toos al, verbluft, trotsch op haar zuster... En dan die vreemde menschen onder elkaar: ‘van juffrouw van Harpen, zeg je? Welke juffrouw van Harpen is dat dan? Er zijn er hier immers drie?’

‘Wel, de jongste, die de verzen zelf heeft voorgedragen! Er is ook een boek van haar ter perse, hoorde ik haar oudste zuster vertellen.’

En-zoo-voort!

Wel honderdmaal heb ik mij dit al voorgesteld en telkens kreeg ik er meer lust in.

Voor den spiegel studeer ik de verzen in, met de deur op slot, zeer tot ongerief van Toos, die natuurlijk juist op zoo'n oogenblik in haar kast moet wezen of er behoefte aan heeft in haar lâ te rommelen.

Het aandoenlijke vers bewaar ik voor het laatst. Dat zal een pakkend slot geven.

Mies is er niet heel gerust op, of ik mijn krachten ook overschat.

'Zeg Joost,' begon ze, aan de thee, 'kàn jij eigenlijk wel reciteeren? Je hebt het toch nooit gedaan...'

Ze is altijd bang, dat haar familie geen goed figuur zal maken.

'Welzeker,' zei ik, gepiqueerd, omdat er aan mijn bekwaamheden getwijfeld werd, 'ik doe het zelfs heel mooi!' Dit laatste voegde ik er natuurlijk alleen maar aan toe om Mies te plagen, zóó pedant ben ik nu nog niet...

Toos bemoeide zich er ook mee. Sedert haar engagement, 'voelt' ze zich meer; 't is alsof zij zich verbeeldt ook deel te hebben aan Hans knapheid.

'Kan je ze ons niet eerst eens laten hooren?' stelde ze voor.

Ik zond haar een vernietigenden blik toe.

'Geen denken aan! Dat zou den indruk op den avond zelf te veel verzwakken.'

'Alleen ons beidjes maar!'

'Nou en ik doe het *niet*! Jij gaat je toch ook niet

voor mijn plezier vooruit als levend beeld verkleeden? Dat kon ik dan evengoed verlangen.'

'Dat's niet hetzelfde.'

'Neen, mijn kunst staat hooger,' flapte ik er uit, haast mijn geheim verradend.

Gelukkig bemerkten ze 't niet, zoo zaten ze te peinzen op middelen, die hun weerbarstige zuster er toe zouden kunnen overhalen toch hun zin te doen.

'Joost, luister eens,' zei Mies toen heel wijs, 'je begrijpt toch wel, dat het voor mijn verantwoording opkomt; de menschen zullen er mij op aankijken...'

'Nu, is dat niet heerlijk, dan deel je in den roem van je zuster!'

'Je begrijpt heel goed hoe ik het bedoel' - Mies trok haar meest strenge gezicht - 'in ieder geval moet ik weten *welke* verzen je zult voordragen.'

'Ik heb een nieuwen bundel op 't oog en daar zal ik er een paar uit nemen.'

'Hoe heet die bundel? En van wien is hij?'

'Maartsche buien en Aprillachjes' door - eh - Anonymus,' zei ik gauw en moest in mezelf lachen; Anonymus, hoe wou 't mij zoo invallen, maar *waar* is 't immers!

'Dien ken ik niet,' sprak Mies na lang gepeins.

'Ja, dat kan ik niet helpen. Zal ik eens wat titels uit dien bundel opnoemen?' bood ik bereidwillig aan en begon op te dreunen:

'Dageraad,' 'Lentestorm,' 'Vogelzang,' 'Woudbeekje,' 'Klacht,' 'Mijn droom,' 'Dauwdroppels...'

''t Zijn zeker voornamelijk verzen over de natuur,'

zei Toos goedkeurend. ‘Mag ik 't boek later eens van je lezen?’

‘Zeker, ik zal er je zelfs één cadeau doen.’

‘O nee, dat behoeft niet,’ zei Toos gauw, verschrikt door mijn royaliteit.

Ze wist ook niet, dat ik de presentexemplaren op het oog had.

Mies scheen ook wat gerustgesteld omtrent mijn keuze. Om haar evenwel de maat vol te meten, wou ik haar ook nog een proefje van mijn reciteerkunst geven en ging ‘The last rose of summer’ opzeggen. Dat had ik pas bij juffrouw Rader gehad en ik wist, dat ik het in mijn macht had.

Met pathos droeg ik het voor.

Toos luisterde aandachtig; ik zag aan haar gezicht, dat zij het mooi vond. - Mies vertrok geen spier.

> ‘So soon may I follow
> when friendships decay
> and from love 's shining circle
> the gems drop away!’

eindigde ik met een tremblementje in mijn stem, dat zeer natuurlijk klonk.

Toos zuchtte. ‘Heel mooi,’ zei ze met nadruk en het wou mij voorkomen, dat er een traan glinsterde in een hoekje van haar oog.

Mies, de nuchtere, hanteerde als altijd de glazenspuit om koud water uit te gieten over ons hoog oplaaiend dichterlijk vuur.

‘'t Vers op zichzelf is mooi, maar Joost bederft het totaal,’ zei ze. ‘'k Kan mij niet begrijpen, waarom je er

zoo bij gillen en steunen moet, en 'k zou ook maar niet zoo met mijn armen zwaaien, dat staat niet netjes.'

'Nee, jij zoudt zeker een aangekleede hark op 't tooneel willen zetten,' antwoordde ik kwaad, 'als je dan iemand achter de coulissen wat liet opdreunen, was je klaar. Van reciteeren heb jij niet het flauwste besef.'

Toos, nog onder den indruk, kwam me te hulp.

'Zoo'n beetje gestes er bij mag ik wel zien. Je moet het gevoel toch ook niet heelemaal wegcijferen. Mies!'

Braaf zoo, Toos!

Ik knikte haar goedkeurend toe.

'Nu, en ik hoop, dat Joost er aan zal denken dat ze een zuster van ons is en alles wat zij doet tenslotte op ons hoofd neerkomt.'

Ik knikte toestemmend.

'Goed gezien, lauwerkransen en alles! In plaats van mij dus dankbaar te zijn...'

'Flauw kind,' zei Mies en haalde haar neus daarbij ontzettend minachtend op.

Dat kan ze zoo, die oudste zuster van me!

Netjes aangedaan zitten we met ons vijven, mijn zusters, de buurtjes en ik, in 't rijtuig gepropt, dat ons naar de van Klaverens zal brengen. Mevrouw Verhagen heeft bedankt; zij gaat 's avonds niet meer uit. 't Is zulk bar weer, dat je geen hond naar buiten zoudt jagen. Sedert vanmorgen sneeuwt het, maar 't zijn geen blanke, donzige vlokken, die liggen blijven en de stad tot een witte sprookjesveste maken, 't is waterige sneeuw, die afdruipt langs de portierraampjes en een vieze modderpap op den grond vormt.

We huiveren in onze capes. 't Is zoo echt waterkoud en de wind, die om de hoeken der straten giert, blaast door de kieren der slecht sluitende raampjes.

Wij zitten gepakt en gezakt: ieder neemt wat mee. Els heeft dennegroen en Jan hulst voor 't Kersttableau; ik zit tegenover Jan en prik me gedurig aan de stekelige blaadjes. Toos houdt een reiszak op haar schoot, waarin ze allerlei dingen gepakt heeft, die voor de levende beelden moeten worden gebruikt. Ik doe er ook in mee en ben Pomona. Tot dat doel heb ik een mandje appels bij me, waarvan ik evenwel de grootsten ingepalmd heb voor Elsje, Jan en mezelf.

Mies vindt ons ‘kinderen,’ dat we daar nù zoo smakelijk in kunnen bijten - ze is wat zenuwachtig over haar partij - maar Toos' hand glijdt stilletjes achter haar om en trekt mij aan mijn cape, bedelend...

Een stroom van warmte en licht komt ons tegemoet als we uit nattigheid en kou de feestelijk versierde vestibule bij de van Klaverens binnenwippen.

Van dat eindje de stoep op is ons gezicht nog kletsnat geworden; de wind zwiepte er de watersneeuw net in.

't Is een genot die heerlijke atmosfeer hier te voelen.

In de kleedkamer worden we uit onze omhulsels gepeld door Letta, het tweede meisje, en Clasien, de huisnaaister.

Daar is Nanda Sterrenwinkel ook! Ze schopt net haar overschoenen uit, druk pratend met Corry van Klaveren, Lizes jongste zuster.

Nu komt ze binnen, knikt mij toe als een oude bekende.

In de groote zaal is het een en al drukte en beweging,

een gegons van vroolijke stemmen, gelach, begroeting...

Mies is in een oogwenk door het heele ‘klaverveld’ omringd. Voor de rest van den avond is zij voor ons verloren, dat zie ik wel.

Toos brengt Elsje door de drukte naar mijnheer en mevrouw. Ik heb mijn compliment al gemaakt en ga eens achter de schermen kijken met Jan, die er Toos' reiszak, het groen en mijn appelmandje heen sjouwt.

't Is hier een bonte kermis, waar de Indische mevrouw van Klaveren - *Indische* bij wijze van spreken, - ze is uit Zwolle en heeft enkel de laatste acht jaren in Indië gewoond - den schepter zwaait.

Een vroolijk, kittig persoontje, die Gusta, - iedereen zegt ‘Gusta,’ ik ook, in gedachte tenminste - klein en bewegelijk, altijd klaar naar ieders belangen om te zien.

‘Gusta, waar is de vaas, die ik noodig heb?’ - ‘'k Zie mijn spinnewiel nergens.’ - ‘Weet je ook waar ze de wattenpruik voor den winter hebben gelaten, Gusta?’ - ‘Hè, nu is die kant nóg niet aan mijn costuum genaaid! Toe Gusta, kom eens even kijken!’ - ‘Ik doe doodeenvoudig niet mee als 'k zoo in die soepjas moet optreden!’ ‘Gusta, kom je mij even helpen? Ik kan de draperie niet goed krijgen.’

Zoo gaat het onophoudelijk.

't Is Gusta vóór en Gusta ná en - Gusta weet voor alles raad. Hier helpt ze met een paar spelden een weerbarstige draperie vast steken, dáár met een vroolijk woordje en een lach, een humeur, dat in de contramine is, weer tot rede brengen, geen moeite is haar te veel om verloren dingen op te sporen, of het pruttelaars naar den zin te maken.

Als ze ons ziet, knikt ze ons vriendschappelijk toe.

Jan biedt dadelijk zijn diensten aan. Ik ga liever nog wat rondsnuffelen; 'k vind het zoo'n eenig leuke boel hier...

Daar heb je ook een paar meisjes van school, lieflijker gedachtenis; ze komen naar mij toe.

'Hé Joost, *jij* ook hier?' zegt Hermien, met nadruk op dat 'jij,' alsof het haar verwondert mij bij de toonaan-gevende van Klaverens te ontmoeten.

Marianne bekijkt me van top tot teen, maar doet dan op eens verbazend toeschietelijk en hartelijk, als ze bemerkt hoe eigen ik met Lize ben, die haar schoonzuster helpt. Ik ga er natuurlijk niet op in; voor zulke vriendschap geef ik geen duit; laten zij zich met haar eigen kliek bemoeien!

Tòch vind ik het geschikt dat ze hier zijn, om *straks*! Wat zullen ze voor oogen opzetten, als ze gewaar worden dat Joost, die op school niet meetelde, Josephine van Harpen, de dichteres, is.

'k Heb de copy van mijn verzen in den zak en klop er eens even veelbeteekenend op. - Ik voel mij heel zeker van mijn zaak en verlang al naar het oogenblik, waarop ik zal kunnen beginnen.

Op het tooneel zelf is Gusta's man de baas. Naar zijn aanwijzingen wordt er nog druk gehamerd, gesjouwd met planten in potten en kuipen; zelf maakt hij de geleiding van het electrische licht in orde.

Het gordijn is dicht.

'k Ga er vóór staan en stel mij voor, dat 't open is... 'k Zal niets verlegen zijn, al kijken er nog zooveel oogen naar me, dit weet ik vast!

‘Och, juffrouw van Harpen, zoudt u wel wat uit den weg willen gaan?’ vraagt mijnheer van Klaveren, beleefd wel, maar toch ook eenigszins gehaast.

Ik spring op zij, trap op den draad voor de electrische geleiding en gooi een paar äaronskelken in potten om.

- Hè, vervelend! - Een paar nichtjes van Lize gichelen.

Dit maakt mij kwaad! Zulke wichten, die nog niet eens goed begrijpen welken stand ze moeten aannemen in de tableaux - dat heb ik op de repetities bijgewoond - meenen het recht te hebben mij uit te lachen! - En 't was niet eens stoffelachtigheid van me, maar verstrooidheid, zou ik denken, dichterlijke verstrooidheid, waarvan die nesten geen flauw besef hebben.

Met het air van een beleedigde koningin loop ik ze voorbij en vraag dan aan Gusta, met opzet heel hard, wanneer mijn reciteeren aan de beurt komt.

Het is het laatste nummer voor de pauze. - Mooi zoo! -

In de zaal teruggekomen, zie ik Elsje nog steeds met Toos samen. Met een vaart ga ik op haar af en doe haar schrikken door 't plotselinge van de beweging, waarmee ik mijn arm door den hare steek.

‘Ga je mee naar de muziekkamer?’

‘Daar ben ik zoo juist al met Toos geweest.’

‘Flauw! hadt je niet op mij kunnen wachten?’

‘Je hadt er heelemaal niet van gesproken of je gauw terug zoudt komen; dat kon ik toch niet weten?’ zegt Elsje, zacht verwijtend.

Ik brom zoowat. Els heeft gelijk, maar ik ben uit mijn hum, omdat ze weer zoo lang met Toos samen is geweest.

Daar komt Corry van Klaveren aan; nu nog mooier, moet die Elsje ook al hebben?

Ze begint over Elsjes zingen, en over de liederen, die ze gekozen heeft; - ik kan er geen speld tusschen krijgen. Corry is muzikaal, of verbeeldt zich dat ze 't is; nu troont ze Els mee, vraagt terloops of ik ook van de partij ben... nee hoor, ik dank je, 't vijfde rad aan den wagen wil ik niet zijn.

Vrij zielig blijf ik in de groote zaal achter; om mij heen is het een geroezemoes en gegons van stemmen...

'k Trek mij in een hoekje terug en lees mijn verzen maar eens over. Niemand let op me; neen, nú ben ik nog onbekend, één onder velen; wacht maar, straks, in de pauze al, zal ik anders staan tegenover al deze menschen!

Als Pomona heb ik lof ingeöogst - de avond is met een serie levende beelden geöpend - maar ik lach er zoo'n beetje om; 't laat mij vrijwel onverschillig en schouderophalend hoor ik de complimentjes aan, als ik me weer onder het publiek begeef.

Toos, die eenvoudige ziel, is overgelukkig dat zij het er als Ceres zoo goed heeft afgebracht.

Nu is het kinderzangspel aan de beurt, waarvoor Gusta zich vooral zooveel moeite heeft gegeven. Lize heeft er de versjes bijgemaakt. 'k Heb ze niet gelezen, maar het zal wel erg laag bij den grond wezen, denk ik. Op wat Mies er zoo in vertrouwen aan deze en gene van zegt, terwijl we voor het gesloten gordijn zitten te wachten, ga ik niet af; Mies is natuurlijk bevooroordeeld...

De toebereidselen duren dezen keer lang. Ik kort me

den tijd door mee het boek in te kijken, dat Corry van Klaveren aan Nanda, die op de rij vóór mij zit, laat zien ondanks de tegenwerpingen van Mies, die vindt, dat wij niet bevoorrecht mogen worden boven de andere toeschouwers. Het is een Duitsch plaatwerk: ‘Etwas von den Wurzelkindern’ door Sibylle v. Olfers.

Naar enkele platen uit dit boek hebben Gusta en Lize hun kinderzangspel ‘Lentesprookje’ in elkaar gezet. Op de eerste plaat zie je de kinderen, die de worteltjes der bloemen voorstellen, nog slapend onder den grond en komt moeder Aarde hen wekken, omdat Lente in aantocht is; de beestjes, die in den grond overwinterd hebben, krabbelen dan ook naar 't licht.

De andere platen zijn ook zoo aardig! Me dunkt, Lize had er maar geen versjes bij moeten maken; dat kan niet anders dan tot schade van 't geheel wezen.

Er wordt driemaal gescheld...

Nu gaat het gordijn open.

Een zachte kreet van verrassing ontsnapt ieder.

't Is dan ook een schattig gezicht: al die kleine peuzels in hun aardkleurige pakjes, slapend in een holte onder den grond, waarin boomwortels afhangen.

Moeder Aarde, een klein, oud vrouwtje, ook al in zoo'n zandkleurig pakje, staat met een brandend kaarsje in de hand vóór hen; zij heeft twee groote glimwormen bij zich, die licht uitstralen in de donkerte, en draagt een mandje met kleurige lapjes, stof voor de lentekleedjes der wortelkindertjes, aan den arm.

Dat lichtgeven der glimwormen is eenig. Gusta's man heeft eer van zijn moeite, hoor! Daarvoor waren

dus die electrische geleidingen, waar ik nog op trapte! De glimwormen zelf zijn ook kunstig gemaakt, evenals de kevers, die je in winterslaap ook onder den grond ziet...

Corry fluistert me in, dat dit allemaal het werk is van haar nichtje Betsy, een verbazend handige knutselaarster. - De wortels van de boomen zijn van gevlochten en dan uitgeplozen einden touw gemaakt en de achtergrond wordt gevormd door op elkaar gestapelde, losjes met zand gevulde zakken.

Een zacht voorspel van Gusta, wier piano gedeeltelijk achter hooge planten verborgen is, dan zingt moeder Aarde:

‘Wordt wakker nu, kindertjes snel!
De Winter is nu weer verdwenen!
Hoort, hoort ge de feestklokjes wel?
Zij luiden blij de Lente in:
dingedondo - dingedondin!’

De wortelkindertjes worden wakker. Ze rekken zich uit, wrijven zich in de oogjes en zingen dan, eerst nog wat slaperig, maar allengs opgewekter:

‘Hoorden wij reeds in ons droomen
Klokjes, zoo lieflijk en zacht?
Is er de Lente gekomen,
Lang reeds door ons hier verwacht?
Moeder, wij gaan o, zoo graag naar haar feest,
Zijn wij toch Lentes speelnootjes geweest, - -
Ja, o zoo gaarne nu keeren
Wij naar haar rijk weer terug!’

Moeder Aarde.

‘Komt dan vlug!
Komt dan vlug!’

De wortelkindertjes, nu klaar wakker, zingen opgewekt:

‘Hoort toch die klokjes eens galmen,
Blijde met vroolijk geluid!
Nu niet meer treuz'len of talmen,
Wrijven w' onz' oogjes maar uit;
Springen wij vlug op onz' voetjes, komaan,
IJv'rig dan eerst aan den arbeid gegaan,
Zijn wij eerst vlijtig geweest,
Wacht ons straks 't heerlijke feest!’

Het gordijn gaat dicht.

Op herhaald, luid, geestdriftig applaus wordt het weer even opengetrokken. Een der wortelkindertjes staat nu overeind en kijkt met groote oogen de zaal in.

Dit vergissinkje brengt een luid gelach te weeg en als het gordijn dadelijk daarop wordt dichtgetrokken, klappen de menschen nog eens en nog eens weer in de handen, maar ditmaal blijft het gesloten tot het tweede tooneeltje.

We behoeven nu niet zoo lang te wachten.

Vrij gauw gaat het belletje en als 't gordijn open is, zien wij een deel der wortelkindertjes, nog wel in dezelfde aardkleurige pakjes onder den grond zitten, maar nu druk naaiend aan de hun door moeder Aarde gebrachte roode, witte, blauwe, groene, rose en lila lapjes om straks in fleurige, nieuwe kleedjes Lentes komst te kunnen meevieren.

Zij zingen daarbij vroolijk op de melodie van een der ‘Miniatuurtjes’ van Catharina van Rennes:

‘Wat of wij kleuterkes nu toch wel naaien gaan?
Toch wel naaien gaan?
Wel, kijk ons, kleuterkes, dan maar eens beter aan,
Zie, wij naaien mooie, feest'lijke kleertjes!

Wij, kleuters, zijn vandaag al heel vroeg op geweest!
Heel vroeg op geweest!
Want 't is de blijde dag van 't wondermooie feest,
Daarvoor zijn nu deez' mooie, feestlijke kleertjes!

Op en neer gaat de naald met vingertjes vlug!
Vingertjes vlug!
Straks kent ge ons zoowaar bepaald niet meer terug
Want dan zijn wij in bloemetjes veranderd!'

Het volgende tooneeltje is er een pendant van.

Hier zien we de andere wortelkindertjes met palet en penseel, borstel en schuier druk aan 't werk om de beestjes uit de insectenwereld ook een voorjaarsschoonmaakbeurt te geven, opdat zij straks Lente ook waardig zullen kunnen begroeten. Enkele kevers en vlinders, die al klaar zijn, kruipen naar boven, den grond reeds uit.

Vóór op het tooneel staan potten vol verf van allerlei kleur en daar zitten me die wortelkereltjes lustig er op los te schilderen, terwijl ze uit volle borst zingen:

'Wij, jongens, hebben 't ook nog verbazend druk,
Wij houden veel van werken, dat is 'n geluk!
De kevers en de rupsen, de sprinkhaan en de spin,
Die krijgen eerst een schoonmaakbeurt naar onzen zin;
Want zij zijn onze kameraadjes al-te-gaar
En daarom gaan naar Lentes feest wij met elkaar!

Met spons en schuier en een verfpot met penseel,
Zijn wij aan 't werk en verven lustig rood en geel!
Zij vinden het niet prettig, maar dat is minder, hoor,
Wij boenen, schuieren, schilderen er tòch om door!
Wij, jongens, hebben het ook nog verbazend druk,
Wij houden veel van werken, dat is 'n geluk!'

Beide tooneeltjes worden hartelijk toegejuicht.

Ik klap ook uit alle macht mee, niet om de woorden

der versjes - die vind ik niet veel zaaks - maar om 't geheel.

't Is toch eenig bedacht van Gusta, die platen zoo precies te volgen en Betsy is een kraan, dat ze al die beesten zoo prachtig kon namaken. Haar beiden geldt dan ook mijn applaus.

Nu komt het vierde tooneel. Jammer, dat 't al het laatste is.

Neen, dit is nog 't mooist van alles!

De menschen zijn in extase, vooral de moeders, die er kinderen bij hebben.

Al de wortelkindertjes zijn nu tot bloempjes opgegroeid en doen een ommegang over het tooneel...

Aan de kostuumpjes kan je zien welke bloem wordt voorgesteld, bovendien draagt ieder kind zijn eigen bloem, reusachtig groot, in de hand: een feeëriek gezicht.

Lente ligt in een met sneeuwklokjes versierd kleedje in het bosch; haar geldt de hulde der bloempjes, die in een kleurige rij langs haar heen trekken met vroolijk gezang op een alleraardigste, opgewekte wijs.

Corry fluistert mij in dat het weer een melodie uit ‘Miniatuurtjes’ is, net als de beide vorigen... Ik sla de maat met mijn voet en zou zóó mee hebben kunnen zingen van:

‘Ringel, reien, rozenkrans! Schittert de zonne met gouden glans!
Wij komen met ons allen en doen ons liedje schallen,
Wij hupp'len en wij springen, met blijdschap w' u omringen!
Nu Lente weer haar intocht doet, vallen de bloempjes haar te voet!’
(*De bloempjes maken een kniebuiging voor Lente.*)

Refrein:

Tra-la-la-la-la-la-la, Tra-la-la-la-la-la, enz.
Ringel, reien, zonneglans! Is dit geen vroolijke bloemendans?’
(*De bloempjes dansen om Lente heen.*)

De menschen in de zaal staan allen op, klappen vol geestdrift in de handen.

't Gordijn wordt nòg eens en nòg eens weer opengetrokken. Neen maar, wàt een enthousiasme!

De kleine ‘klavertjes,’ die ook mee hebben gedaan, wuiven met hun bloemen naar hun familie. De andere kinderen komen ook los. Een aardig geel krokusje roept heel hard: ‘hoezee!’ terwijl een krullebol, die met zijn groen pakje aan een grasspriet voorstelt, met zijn langen halm het achter een anemoon weggescholen maartviooltje in den hals kriewelt.

Er wordt om Gusta en Lize geroepen; Betsy moet ook voorkomen....

Lachend nemen ze met haar drieën de huldebetoogingen in ontvangst. Lizes aandeel is het minst van beteekenis, vind ik.

Ik hoor een oude dame achter mij vol waardeering praten over ‘die aardige versjes, zoo kinderlijk van toon,’ en haal mijn neus op.

‘Prulletjes, mevrouw,’ denk ik bij mijzelf; ‘als u een sikkepitje gevoel voor poëzie hadt, zou u het zelf ook inzien.’

'k Ben blij, dat ik nu aan de beurt kom met *mijn* verzen; 't kan niet anders of ze moeten gunstig afsteken bij dit gerijm! -

‘Joost, vondt je 't niet schitterend?’ vraagt Mies mij opgetogen, en dan, wat knorrig: ‘hè, wat ben je een raar kind! Nu is iedereen toch verrukt en jij kijkt zoo, zoo -’

‘Ik vond die *tooneeltjes* erg mooi,’ antwoord ik

met den nadruk op dit woord; ‘de kostuums en zoo waren prachtig,’ stem ik verder toe.

‘En de versjes -?’ valt Mies in.

‘Hm’ - er om jokken kan ik toch niet.

Mies neemt me apart.

‘Joost, je moest je schamen,’ zegt ze driftig, ‘er is niemand in de heele zaal, die ze niet kinderlijk en aardig vindt en -’

Ik kijk haar spottend aan; ‘niemand in de heele zaal’.... alsof Mies dat zoo in de gauwigheid heeft kunnen constateeren....

‘Maar jij, jij verbeeldt je zeker weer de wijsheid in pacht te hebben,’ vervolgt ze.

‘Ik kan niet tegen mijn overtuiging in spreken; als je 't precies weten wilt - je lokt het zelf uit - *ik* vind ze laag bij den grond; geen kruimeltje poëzie zit er in.’

‘Zoo, maar daarom kunnen ze toch wel aardig zijn voor zoo'n gelegenheid? Maak jij maar eerst eens zulke versjes!’

‘Dat's me te min,’ zeg ik, draai me om en laat Mies met haar verontwaardiging staan.

Ik stap naar de kleedkamer om te kijken of ik er netjes uitzie; 'k moet zóó optreden.

Ik voel mij nù toch wel een beetje zenuwachtig! Even gauw mijn verzen nalezen... 't zou afschuwelijk zijn als ik bleef steken.... Zoo... ik kan er niet toe komen ze in mijn zak te steken; telkens en telkens lees ik ze over. Ze bevallen me heel goed, dat is het 'm niet - ik heb exprès de meest gevoelvolle uitgezocht

voor dezen avond - maar ik wou toch, dat 'k het maar goed en wel achter den rug had!

Jan komt mij roepen met Nanda.

‘Joost, het wordt je tijd!’

‘Je reciteert hè?’ vraagt Nanda: ‘O foei, dat zou 'k nooit kunnen. 'k Zou zoo moeten proesten als ik al die menschen op 'n rij zag zitten, dat 'k er geen woord verstaanbaar zou kunnen uitbrengen. Neen, ik doe straks mee in het slottableau. Zoo'n zwijgende rol is beter voor mij geschikt.’

‘Zijn het bekende verzen?’ vraagt Jan, als we de gang doorloopen.

‘Neen.’

‘Wie is de dichter?’

Ik neem maar weer de toevlucht tot het antwoord, dat ik Mies en Toos gaf.

‘Anonymus,’ zeg ik en lach er zoo'n beetje bij.

Nanda kijkt me onderzoekend aan.

‘Joost,’ roept ze dan uit, ‘ik denk, nee, 'k weet het zeker, jij bent het *self*!’

Verschrikt keer ik mij om. Er is, behalve Jan, gelukkig niemand in de buurt, die het heeft kunnen hooren.

‘Je behoeft er niet om te jokken! ik zie het aan je gezicht,’ juicht Nanda, die schik in haar ontdekking heeft.

Jan staart mij sprakeloos aan.

‘Ziet een dichteres er zóó uit?’ denkt hij zeker.

‘Nu ja,’ zoo geef ik toe en laat mijn stem tot een gefluister dalen, ‘'t is zoo, maar niemand weet het nog, zelfs mijn zusters en mijn beste vriendin niet!’

‘Joost,’ zegt Nanda, terwijl ze me tegenhoudt als

ik meteen de deur van de kamer, die achter 't tooneel omloopt, wil ingaan - ‘het pakje, dat je op St. Niklaas bij ons hebt gebracht....’

‘Ja?’ breng ik er haast ademloos uit, terwijl ik haar vol verwachting aankijk.

‘Wat dáár in was, hadt je dat ook....’

Ik knik; spreken kan ik niet, 'k hang letterlijk aan haar lippen. Jan is al naar binnen gegaan; er werd om hem geroepen.

‘Ik heb er wat van gelezen en 'k vind het zoo verschrikkelijk leuk,’ fluistert Nanda; ‘dat jij zoo iets hebt kunnen schrijven,’ - en ze kijkt me vol verwondering aan.

Mijn hart zwelt van trots.

‘Verschrikkelijk leuk,’ is nu wel juist niet de benaming, die ik er voor zou kiezen - Josephines Memoires zijn zoo ernstig als iets, of is dat niet een ernstig geval als iemand verkeerd wordt begrepen? - maar een mensch gebruikt wel eens meer zoo'n stopwoord zonder aan de eigenlijke beteekenis er van te hechten.

‘Mijn oudste broer Karel kreeg het,’ vervolgt Nanda, ‘er was geen briefje of iets bij - hij wist dus niet van wien 't kwam en dacht dat 't een St. Niklaas-ui was...’

Geen brief er bij? O lieve deugd, dat heb ik in de haast vergeten! -

‘En toen?’ zoo dring ik aan.

‘Toen keken we het later eens beter in en ontdekten, dat het zeker in vergissing bij ons was bezorgd. Pa dacht, dat het misschien bij Sterrenwinkel & van Arkel had moeten wezen....’

‘Ja, - is - is je Pa dan niet *die* meneer Sterrenwinkel, niet de uitgever?’

Nanda schudt van neen. ‘Pa heeft een effektenkantoor.’

Jan steekt zijn hoofd naar buiten.

‘Joost, of je nu maar wilt komen!’

Ja, er is niets aan te doen, ik moet nu wel gaan. Dolgraag was ik nog wat met Nanda blijven praten.

‘'k Zal het je straks verder vertellen,’ belooft ze mij, ‘goed succès, Joost’ - ze knijpt mijn hand heel hard.

Ik voel mij zoo trotsch en gelukkig door de ontdekking, dat Nanda mijn werk bewondert, dat ik zoo fier als een pauw het tooneel betreed. Mijn verzen houd ik opgerold in de hand; dat staat ‘echt,’ vind ik.

Het gordijn is nog dicht.

Gusta wijst me waar ik moet staan.

't Is net of ik een standbeeld in een tuin ben; achter me heb ik een dikken muur van *laurierboomen* - zou dit een voorteeken wezen? - op zij van mij, aan beide kanten, staan groene heestertjes in kuipen en bloeiende planten: mimosa's, azalea's en aäronskelken....

'k Zet me in postuur en doe eens ‘hm, hm,’ om te probeeren hoe dat klinkt.

‘Juffrouw van Harpen, is u klaar?’ vraagt Gusta's man, die 't gordijn zal opentrekken.

Op eens overvalt me een dwaze angst.

‘O nee, nee, wacht u nog even,’ smeek ik, terwijl ik naar het gordijn staar en mij probeer voor te stellen hoe het straks wel zal wezen, als daar die hoofdenzee voor me zal oprijzen....

‘Komaan, nu wordt het tijd,’ zegt Gusta even later.

‘Maar ongedwongen doen, je zult zien, dan valt het mee.’

Ik heb geen tijd er wat op te antwoorden, want meteen begint het gordijn te bewegen - het schuift weg - - en - - ik sta tegenover die zaal vol menschen. -

Even draait alles me voor mijn oogen rond. Dan verman ik mij.

'k Richt den blik vast op een punt achter in de zaal en begin.

De buiging vergeet ik, enfin - maar niet er aan denken, dan zou ik in de war kunnen komen.

Het eerste gedicht heet ‘Lentestorm.’

> ‘De knop, ternauwernood ontloken,
> buigt voor den ruwen stormwind 't hoofd;
> de takken worden afgebroken,
> van 't jonge groen zoo wreed beroofd.’ -

Vol moed zet ik het tweede couplet in.

Ik zeg nu niet enkel op, ik *draag voor*, en 'k doe het met pathos.

't Vers is uit. Ik ga maar dadelijk over tot het volgende; 't zou anders wezen alsof ik op applaus wachtte.

'k Ben nu volkomen op mijn gemak; ik durf de menschen zelfs aankijken.

Nanda zit vooraan. - Als dit ook uit is, let ik op haar gezicht.

Ik lees er verbazing op. - Ze had misschien versjes á la Lize verwacht.

Weer ga ik direct door....

Nu nog één en dan *het* gedicht, waarop ik al mijn hoop heb gevestigd.

Een klein beetje meer belangstelling konden de

menschen nu al wel toonen, dunkt me. Ik heb nog niemand 'n poging tot applaudiseeren zien doen, maar misschien behoort dat ook niet bij reciteeren, voordat je heelemaal klaar bent.....

Ziezoo, ik ben genaderd tot mijn slotnummer.

Nu vervolg ik niet direct, maar wacht even om de aandacht hoog te spannen.....

De menschen beginnen heen en weer te draaien, om te kijken, met stoelen te schuiven....

Dat's nu niet precies de bedoeling!

Een paar dames klappen flauwtjes in de handen en staan dan op; ze meenen zeker dat het uit is.

Mijnheer van Klaveren komt mij te hulp.

'Sst, sst, sst,' doet hij en wenkt met de hand.... weer zitten gaan!...

Langzamerhand komt er weer rust en kalmte.

Innerlijk kook ik, maar ik laat mij niet van de wijs brengen, integendeel, ik zal ze verpletteren met mijn hartroerend vers, die ongevoelige menschen!

'k Wacht nu met opzet totdat alles muisjes-muisjes-stil zal wezen, doe alsof ik Gusta's wenk niet zie, dat ik nu maar beginnen zal.

De toehoorders kijken verwonderd, weten eigenlijk niet waarop het wachten is;... een enkele kucht ongeduldig.

'Wat een pretentieus nest,' hoor ik iemand fluisteren, juist als ik van wal wil steken.

Dit maakt mijn stemming niet bepaald lieflijker, maar met een geweldige krachtsinspanning bedwing ik me en tracht mij geheel te verplaatsen in den toestand, dien mijn gedicht schildert.

Ik schraap mijn keel en zeg dan met nadruk den titel:

'Ellende.'

Even pauzeer ik... Iedereen let op... Ja, je moet je maar doen gelden!...
Nu vervolg ik:

'De moeder, moe van 't waken,
met roodgekreten wang -
doet niets dan zuchten slaken,
het is haar ach, zoo bang.'

Een onderdrukt geproest klinkt achter den groenen wand van laurierboomen. Ik zie om, maar Gusta wenkt me geruststellend toe; ik moet maar kalm doorgaan.

Zeker zijn het de groote jongens van Klaveren! Ongemanierde bengels! Neen, ik zal er me niets van aantrekken.

'Het wichtje in het wiegje
woelt rustloos heen en weer,
het kreunt niet en het krijt niet,
want zie, het kan niet meer.'

Nu wordt het toch wezenlijk te erg! Ze lachen zóó, dat de menschen het in de zaal kunnen hooren. Hier en daar zie ik er zelfs één glimlachen, zoo aanstekelijk werkt het.

Ze bederven de geheele stemming...

Gusta verdwijnt achter de laurierboomen om hen tot de orde te roepen.

Om er de stemming weer in te brengen, herhaal ik het tweede couplet - er is alliteratie in: - *w*ichtje, *w*iegje, *w*oelt, - *kr*eunt, *kr*ijt, - maar och, kunnen ze

't wel waardeeren? Hebben ze zelfs wel ooit van alliteratie gehoord? zoo vraag ik mezelf af.

Er valt nu geen stoornis voor; ik kan rustig doorgaan tot aan 't eind van het lange gedicht...

Het laatste woord is gesproken... Ik maak een buiging... Benauwend, zoo stil als 't blijft...

Nu begint de oude meneer van Klaveren in de handen te klappen, heel hard. Dit is 't sein voor een applaus, dat evenwel maar kort aanhoudt. Veel animo is er niet.

Als 'k dàt vergelijk bij zooeven, na de kindertooneeltjes met die *prullen* van versjes.... Niet ieder heeft verstand van ware poëzie, zal ik maar denken, maar sneu is het.

'k Verlang naar een hartelijk, waardeerend woordje van Nanda of Elsje en ga zoo gauw als 't gordijn dicht is, achter de planten om, het tooneel af.

‘Blij dat het achter den rug is?’ vraagt Gusta vriendelijk, als ze mij zoo haastig voorbij ziet stappen. ‘Je behoeft er je niet voor te schamen; 't eerste optreden heeft wel aan ouderen dan jij hartkloppingen bezorgd.’

‘O neen, volstrekt niet,’ zeg ik gepiqueerd. ‘'k Was geen oogenblik verlegen toen ik goed en wel aan den gang was, maar...’

‘Je hebt er je flink doorheen geslagen,’ herneemt Gusta, doelend op de stoornis door de jongens veroorzaakt, ‘en je voordracht was ook goed...’

‘Ja wezenlijk? Dat doet me plezier.’

‘Misschien een tikje te gewild hier en daar...’ - Gusta's waarheidsliefde is spreekwoordelijk bij de van

Klaverens - ‘maar dat is gewoonlijk zoo bij beginnelingen. Mogelijk lag het ook aan de verzen; je keuze was nu niet zoo heel gelukkig, dunkt me... Maar dat's niet zoo erg,’ haast ze zich er bij te voegen als ze mijn verbluft gezicht ziet, ‘de bedoeling was goed en daar zien we vanavond maar op, nietwaar?...’

Ik laat mij evenwel niet met een kluitje in het riet sturen. Aan Gusta's oordeel hecht ik veel. Ze is heel ontwikkeld, ook op literair gebied...

‘Waren de verzen misschien te hoog, te poëtisch voor zoo'n avond?’

Ik kijk haar met gespannen verwachting aan.

Gusta begint te lachen. ‘Mijn lieve Joost, te hoog? te poëtisch? Kind, er was immers geen greintje ware poëzie in! Hoogdravende nonsens was het, en anders niet. Dat moet je toch zelf ook inzien! Om je de waarheid te zeggen had ik van jou - niet boos worden, Joost - een betere keus verwacht. Hoe kwam je er eigenlijk aan? Van wien zijn ze?’

‘Van *mij*,’ zeg ik kortaf en met een kleur als vuur storm ik de verbaasde Gusta voorbij.

Tiende Hoofdstuk.

Nog nooit in mijn leven - den eersten middag van moeders ziekte misschien uitgezonderd - heb ik mij zoo ellendig gevoeld als op dit oogenblik.

Ik heb me teruggetrokken in 't uiterste hoekje van de zaal en verberg me in een nis, waarvoor een dik gordijn hangt.

Daar laat ik mijn droefheid den vrijen loop.

‘Geen greintje ware poëzie, hoogdravende nonsens en anders niet’... onophoudelijk klinkt het mij in de ooren, dat vreeselijke, dat wreede wat Gusta heeft gezegd.

Ze meende het, ze meende het van harte, dat is er juist het ergste van! Gusta zal nooit iets zeggen dat ze niet meent, evenmin als Elsje.

Ik zou Elsjes oordeel ook zoo dolgraag eens willen weten, maar 'k durf haar niet te gaan opzoeken om het

haar te vragen. 'k Blijf maar 't liefst hier stilletjes alleen zitten, beschaamd en vernederd als ik mij voel!...

En dan, - hoewel ik haar telkens af wijs - komt deze vraag zich toch weer gedurig bij me opdringen, lastig áánhoudend: ‘zóu Gusta gelijk hebben? Zijn je verzen *niets*?’...

O, ik wil er niet naar luisteren, neen, neen, maar toch... ik moet er over denken en dan... komt ook bij mij boven datgene wat ik laatst, heel voorbijgaand slechts, gevoeld heb na een heerlijk literatuur-uurtje bij juffrouw Rader, toen wij wel echte poëzie hadden gelezen... toén was het dat ik... éven... twijfelde... aan *mijn* verzen...

Maar vlijmend scherp komt de pijn, die ik toen, een ondeelbaar oogenblik slechts gevoeld heb, nu bij mij boven en... duurt voort, hoewel ik er me tegen verzet.

Neen, neen, het kan niet zijn! Is het dan geen poëzie, wat ik neer heb geschreven in oogenblikken als ik hooggestemd was door Elsjes muziek, ook dàt niet?... Het kan toch niet zijn, dat dit *allemaal* niets is geweest?...

Als het... áls het zoo is, dan heb ik alles verloren, alles van het heerlijke, dat ik meende te bezitten! Mijn verzen zijn voor mij veel, veel meer dan ooit Josephines Memoires voor me geweest zijn.... Als ik die moest verliezen, dat zou ik kunnen dragen, kunnen *leeren* dragen, tenminste, maar mijn verzen...

De menschen, die vroolijk lachende en pratende menschen, moesten het eens weten, dat ik hier zoo diep ongelukkig zit....

...En ik heb honger ook, honger en dorst. 'k Snak

naar een kopje thee met een stuk of wat sandwiches...

Ik gluur om den hoek van 't gordijn.

Dicht bij mijn schuilplaats staan een paar stoelen. Daar zitten Jan en Nanda zich te goed te doen aan allerlei lekkere dingen; ze missen mij niet eens, wil 'k wedden. Niemand vraagt naar mij, niemand geeft om mij, zelfs Elsje niet. Op mijn weg hierheen zag ik haar arm in arm met Corry in geänimeerd gesprek; zeker weer over muziek!

...Hoor ik daar mijn naam? ...Dus toch?

'Zeg, begrijp jij eigenlijk hoe Joost het heeft durven doen?' vraagt Nanda gichelend.

'Wat heeft durven doen?'

'De menschen zoo voor den gek houden met die malle verzen!'

'Maar ik geloof niet dat ze er dàt mee bedoelde,' zegt Jan; 'ze meende wel echt, dat het mooi was.'

'Och wel nee, maak dat een ander wijs! Dan hadt je maar eens moeten lezen wat ze per ongeluk bij ons thuis heeft bezorgd met St. Nicolaas! Om te gillen, zoo leuk als ze dat malle kind, die Josephine, beschrijft!

We gierden 't uit toen Karel 't ging voorlezen. K. Sterrenwinkel, stond er op, zie je: - hij dacht dat 't een St. Niklaasmop was. Later begrepen we pas, dat 't bij Sterrenwinkel & van Arkel had moeten wezen, 't een *echt boek* was. - Dat 's ook een K. Sterrenwinkel, een verre neef nog, geloof ik... maar we spreken elkaar nooit.'

'Een boek van Joost? Hoe heette het dan?'

'Memoires van Josephine van Harpen.' Zie je, dat

bracht me op 't idee dat het van Joost zou wezen. Pa vroeg ons of we ook iemand van dien naam kenden - van Harpen, van Harpen, dacht ik; toen schoot me Joost te binnen en ik combineerde het met 't pakje, dat ze 's morgens bij ons had afgegeven. Toen we de vergissing gewaar werden, hebben we het dadelijk weer ingepakt en aan Sterrenwinkel & van Arkel gezonden met een briefje er bij, om uit te leggen hoe dat allemaal zoo geloopen is. Als 't maar geen St. Niklaasdag was geweest, hadden we wel direct begrepen, dat 't niet voor ons was. O Jan, 't eindje dat Karel er ons uit voorgelezen heeft, dat malle kind op reis... 't was te dwaas!' Nanda proest het weer uit.

'Vertel er eens wat van!'

'Neen, dat kan ik niet, dat moet Joost zelf maar doen! 'k Wou dat ze hier ook was, dan konden we er samen eens om lachen. Waar zit ze toch?'

'Misschien is ze nog achter 't tooneel, of bij 't buffet! 'k Zal eens even kijken. En dan moet ze opbiechten, hoor,' zegt Jan jolig.

'Wacht, 'k ga met je mee!'

Daar gaan ze met hun beiden.

Ik weet niet of ik verbaasd, boos of verdrietig moet wezen. In een ondeelbaar oogenblik doorloop ik alle drie deze stemmingen.

Een grap? - Josephines Memoires een grap? - De reisbeschrijving om te gillen? - ik sta verbluft; 't is mij alsof ik droom, ja, alsof ik alles gedroomd heb, óók dat, wat Gusta heeft gezegd...

Vastberaden schuif ik het gordijn op zij en kom te voorschijn. De zaal is bijna leeg.

Ik loop naar de aangrenzende kamer waar het buffet is opgesteld en bedien me eens flink.

‘Net doen of 't me niets kan schelen,’ is mijn motto.

Jan en Nanda komen naar binnen hollen.

‘Hé, daar is Joost!’

‘Joost, nu moet je er aan gelooven!’

‘Opbiechten moet je!’

Lize, Corry en Elsje komen er ook bij; daar is Betsy ook, - 't kringetje wordt steeds grooter.

‘Wat is er? Wat heeft Joost uitgevoerd?’ vraagt Corry nieuwsgierig.

‘Ze heeft ons allemaal voor den mal gehouden,’ verklaart Nanda luidruchtig, ‘en dan is er nog iets. Mag ik 't zeggen, Joost?’

Ze popert om het te vertellen, dat zie ik wel.

‘Och jawel,’ zeg ik.

Nu vertelt Nanda in geuren en kleuren hoe Josephines Memoires op St. Nicolaasavond met andere pakjes in hun huiskamer zijn beland en hoeveel pret ze er mee gehad hebben, vooral door 't voorlezen van haar oudsten broer, die ze als een surprise beschouwde en maar steeds verwachtte een bankje tusschen twee bladen geplakt te zullen vinden als cadeau, waar 't eigenlijk om ging.

Maar eindelijk had haar vader er zich mee bemoeid en toen was het gebleken, dat ze die pret niet aan een St. Niklaasgrap, maar aan een vergissing hadden te danken.

‘En was dat een boek van Joost?’ vraagt Betsy vol verbazing.

Hoor ik daar mijn naam?.... Dus toch?....

‘O, 't bewuste boek, hé?’ Lize doet alsof ze er volkomen van op de hoogte is. ‘Daarvan heeft Nanda dus 't eerste snufje gehad. 'k Benijd je kind!’

‘'t Is vreeselijk leuk,’ vertelt Jan.

‘Heb jij het dan ook gelezen?’

‘Neen, maar ik weet het van Nanda.’

‘O, 't is om te gieren - ja Joost, 't is waar, hoor! - eenig leuk heb je dat malle kind beschreven. Je moet weten’ - zoo gaat ze met de noodige drukte voort - ‘dat de hoofdpersoon een draak van een kind is, zooveel verbeelding heeft ze van zichzelf; ze meent, dat ze minstens een genie is!’

Kreten en uitroepen, gelach van alle kanten.

‘Ik had dolgraag willen kijken hoe 't verder met haar ging,’ vervolgt Nanda, ‘maar Ma heeft het dadelijk ingepakt en verzonden. Ma wou volstrekt niet dat we er verder in lazen; 't was al erg genoeg dat we zonder opzet zoo onbescheiden waren geweest, zei Ma.’

‘Joost kan 't ons zelf wel vertellen,’ stelt Jan voor. ‘Vooruit Joost, steek van wal! Laat ons ook eens lachen.’

‘Zooals om die verzen,’ valt Greta de Wijk in; ‘ik stond met Corry en de jongens van Klaveren achter dat boschje en dacht, dat ik stikken zou toen je ze zoo theatraal voordroeg. Gerard en Piet dachten eerst nog dat je 't meende, maar ik zei dadelijk dat je een veel te leuk kind was om zulken, “verheven,” onzin mooi te vinden. Je hadt ze zeker uit zoo'n gelegenheidsboekje?’

Toe maar; 't wordt hoe langer hoe erger.

In mijn hart schrei ik, maar om dit te overstemmen

doe ik uiterlijk zoo luchtig en vroolijk mogelijk.

't Is alsof ik niet meer mezelf ben. 'k Doe er uitgelaten en dwaas tegen in.

‘Uit een gelegenheidsboekje? - Wel nee hoor, al dien onzin heb ik hier’ - ik wijs op mijn hoofd - ‘vandaan gehaald’ - en dan begin ik hard te lachen.

De anderen lachen ook mee, op Elsje na. Staat haar gezicht treurig, of verbeeld ik 't me?

'k Heb geen tijd er over na te denken. Op algemeen verzoek moet ik nog eens ‘zoo'n mal vers’ reciteeren en ik doe het, ik *doe* het met overdreven gebaren en opzettelijk te sterk aangedikten klemtoon.

De kring toehoorders wordt steeds grooter; 't zijn hoofdzakelijk de jongere leden van het gezelschap, die zich er bij voegen. Ze hebben onbedaarlijk veel pret en ik ...ik raak door 't dolle heen en stel me steeds dwazer aan.

Succès heb ik nù wel, dat 's zeker, maar onder al die luidruchtigheid door, schrijnt het in mijn hart; ik ben blij, dat moeder er niet bij is en... en... 'k wou dat Elsje hier ook maar niet stond.

De pauze is uit.

In optocht gaan we naar de zaal, ik in 't midden, gevierd en wel.

Mies, die ik na 't ‘Lentesprookje’ niet meer heb gesproken, doet moeite mij te bereiken, maar ze kan er niet door.

Toos redt Elsje uit het gedrang en brengt haar achterom naar het tooneel, want ze moet zoo dadelijk

zingen. Lize en Corry maken zich ook los uit de luidruchtige bende, echte muziekliefhebsters als ze zijn.

Met mijn escorte ga ik achter in de zaal zitten. We maken zoo'n spektakel, dat de oudere menschen omkijken.

'Waar is Elsje?' vraagt Jan opeens verschrikt. - Ik denk, dat het hem niet vaak is overkomen, dat hij zijn zus vergat.

'Met Toos van Harpen naar 't tooneel,' zegt er een; 'kom, blijf nou hier, 't is juist zoo jolig!'

Maar Jan staat op. Aan zijn gezicht zie ik dat hij het land heeft.

Hij gaat de zaal door, zeker naar Els.

O, ik wou dat ik ook weg was!

Ik walg op eens van dien vroolijken boel om me heen, *van mezelf*...

Als ik mijn kans schoon zie, even voordat Elsje zal beginnen, verdwijn ik naar de achterhoede - de weg naar de nis is versperd, doch nu sluip ik achter de laatste rij stoelen om naar een stil, donker hoekje bij de deur, waar ik weer mijzelf zal kunnen worden.

Elsje zal haar eigen liederen begeleiden.

Haar optreden is zoo eenvoudig, zoo zonder eenige pretentie; toch is het direct stil, zelfs de bende, die ik ontvlucht ben, houdt zich bedaard.

Ieder weet van Elsjes gemis; dàt is het 'm wat haar al vooruit van aller sympathie verzekert. Ik gun het haar echt.

... Een kort voorspel, dan zingt Elsje...

Neen, zóó heeft ze thuis nog nooit gezongen, zóó

vol, zóó schoon heb ik haar stem nog niet gehoord! Zeker ligt het ook aan de groote ruimte hier, die haar geluid beter tot z'n recht doet komen.

Iedereen is er van onder den indruk, dat voel je, dat zie je, - en was het eerst bij haar optreden 't medelijden met het blinde meisje, dat den boventoon voerde, uit het daverend applaus, dat losbarst nu de laatste klanken van dit lied zijn weggestorven, klinkt boven alles warm, geestdriftig huldebetoon aan de *kunstenares*, want ja, dat *is* onze Els; ik heb het lang vermoed, maar nu weet ik het.

Haar verder zingen is een voortdurende triomf, een onafgebroken succès. Als zij aan 't eind van haar repertoire gekomen is, wordt zij er door een storm van bijvalsbetuigingen toe genoopt nog een toegift te geven. 't Is het lievelingslied van haar vader, dat ze toen op den avond van onze kennismaking ook heeft gezongen.

Dit maakt diepen indruk. 't Is alsof er een stille wijding over de toehoorders komt.

Haast eerbiedig dankt men er haar voor...

En Elsje? - och, zoo eenvoudig buigt zij even en gaat dan aan den arm van Toos weg.

Dikke tranen biggelen langs mijn wangen.

Dit, ja, dit is poëzie en mijn verzen waren prullen! 't Kost me ontzettend veel dit eindelijk toe te geven; ik voel mij zoo onuitsprekelijk arm daardoor en - 'k verlang op eens zoo vreeselijk naar moeder, om haar alles te vertellen, door haar getroost te worden.

Gusta komt recht op mijn hoekje af.

Gauw veeg ik mijn tranen weg en probeer gewoon te kijken.

‘Je behoeft je er niet voor te schamen, Joost,’ zegt ze vriendelijk terwijl ze bij me gaat zitten. Haar stem beeft en in haar oogen zie ik ook tranen glinsteren. Dàt brengt mij direct nader tot haar.

‘'t Was onuitsprekelijk heerlijk,’ vervolgt ze. ‘Wat zal je er trotsch op wezen *haar* vriendin te zijn!’

Ik knik onstuimig van ja; spreken kan ik niet.

Gusta praat nu zachtjes door over Els. Haar woorden hebben een sussenden, bedarenden invloed op me...

De menschen in de zaal spreken met elkaar; niemand let op ons... Dan opeens grijp ik Gusta's hand. ‘Dat van Elsje... is... wel echt *gave*?’ breng ik er met moeite uit.

Gusta begrijpt dadelijk hoe ik 't bedoel.

‘Ja Joost,’ zegt ze hartelijk, ‘Elsje heeft een groot talent ontvangen; dat is voor haar dubbel heerlijk, niet waar?’

Het volgende nummer is het Kersttableau. Er is reeds voor den eersten keer gescheld.

Gusta staat al op om naar haar plaats terug te gaan. Eén vraag moet mij evenwel nog van het hart: ‘Die versjes van Lize... was dáárin dan poëzie?’

't Is alsof Gusta mijn gedachtengang mee door heeft gemaakt; ze kijkt niet in 't minst verbaasd bij dit schijnbaar van de hak op den tak springen van me.

‘Niet wat ik poëzie zou noemen, Joost,’ antwoordt ze eenvoudig, ‘maar dáárvoor geeft Lize het ook niet uit. Ze woekert blijmoedig met haar kleine gave en wil niet meer toonen dan ze is.’

Dit is al wat Gusta er op zegt. Zij *noemt* mijn

ongelukkige verzen zelfs niet, zinspeelt niet in 't geringste op wat er zooeven tusschen ons is voorgevallen, en toch buig ik beschaamd het hoofd.

Ik ben bezig een harde les te leeren.

Op den terugrit zijn we allen stil. Elsje is moe, Jan slaperig, en Mies en Toos voelen ook terdege nu de opwinding voorbij is, dat ze zooveel dagen in 't touw zijn geweest om het zoover te brengen.

Zij kunnen met voldoening op haar werk terugzien - de avond is boven verwachting geslaagd - maar ik, ik zit er zoo ongelukkig bij, dat zelfs Mies het niet over haar hart kan verkrijgen mij het standje toe te dienen, dat ze - ik zie 't aan haar gezicht - al den heelen avond voor mij in petto heeft gehad.

Bij het afscheid met Elsje is het niet zooals anders: ‘tot morgen, kom je morgen vooral bij me, Joost?’ Ze zegt enkel heel zacht ‘wel te rusten, Joost!’ en er klinkt iets droefs door in haar stem of verbeeld ik het mij, omdat ik zelf zoo miserabel ben?...

Zoo gauw we in huis zijn, zeg ik Mies en Toos goedennacht en loop naar boven.

Ik wil maar 't liefst in bed wezen voordat Toos op de kamer komt; ik kan toch vanavond niet praten. Laten de zussen er maar van denken wat ze willen, 't kan me niets schelen.

De gedachte, dat Elsje mij veracht is me onverdragelijk - ik weet dat ze het doet - waarom heb ik mij ook zoo dwaas aangesteld tegenover Nanda en de anderen? Waarom niet eerlijk gezegd: ‘Nanda, je vergist

je, Josephines Memoires zijn wel degelijk in ernst bedoeld en de verzen ook, al zijn het maar *prullen.*' - Ik snik hardop. - En dan laat ik mij nog wel zoo voorstaan op mijn oprechtheid! - -

'Joost, wat is er toch? - Huil je?' -

't Is Toos, die op den tast naar me toe komt.

'k Heb de kaars al uitgeblazen. Duisternis past bij mijn hopelooze stemming.

Ze gaat op den rand van mijn ledikant zitten en scharrelt op het beddetafeltje om den blaker te zoeken.

'Laat 't licht alsjeblieft uit,' steun ik.

Toos is erg lief voor me. Ze blijft in 't donker bij mij zitten en hoewel ze niet veel zegt, vind ik haar nabijheid al een troost.

Mies kijkt op weg naar haar kamer ook even bij ons in.

'St,' doet Toos, alsof ik haar ziek kind ben, bij wie ze waakt.

'Wat heeft ze?' vraagt Mies ongerust. Haar gedachten gaan zeker terug naar 't verleidelijke buffet met z'n schier onuitputtelijken voorraad ijs en gebak.

Meteen steekt ze, doortastend als ze is, de kaars aan zonder op Toos' tegenwerping te letten. -

Ik geloof niet, dat ze mijn toestand bij licht zoo heel onrustbarend vindt. Van buiten is er ook niets aan mij te zien dan een beschreid gezicht, maar van binnen.... o, als ze 't eens wisten hoe miserabel ik ben...

'Ga maar naar bed; jullie kunnen me toch niet helpen,' zeg ik, terwijl ik mij naar den wand keer en de dekens over mijn hoofd haal.

'Joost,' spreekt Mies streng, 'ik moet je één ding

vragen, - 't heeft me al lang op de tong gezweefd, - en dán zal ik je verder met rust laten: waren die verzen, - Nanda Sterrenwinkel bazuinde 't overal uit, dat je ze zelf hebt gemaakt - in ernst bedoeld of om te spotten?'

'In ernst,' kreun ik onder de dekens.

'Wat zeg je?' -

Ik herhaal het.

'Dat doet mij plezier,' verklaart Mies daarop, tevredengesteld. 'Een dichteres ben je niet, Joost, maar de hoofdzaak is, dat je het goed hebt bedoeld. Ik zou het dan ook schandelijk van je hebben gevonden als je eens anders ellende gebruikt hadt om op een goedkoope manier zoogenaamd geestig te zijn.'

'Hè?' - Ik ga plotseling overeind zitten en staar Mies met groote oogen aan. Van dezen kant heb ik de zaak nog niet bekeken.

Dubbel schaam ik me nu over mijn malligheid met Nanda en den heelen vroolijken troep. Ik kan het niet langer alleen dragen en biecht mijn zusters de heele geschiedenis op.

Toos heeft de kieschheid de kaars dadelijk uit te blazen; daarvoor zal ik haar altijd dankbaar blijven.

Wat is het toch veel prettiger als je geen geheimen voor elkaar hebt.

Mies en Toos weten nu alles van Josephines Memoires en den verzenbundel af en zijn heel belangstellend en deelnemend.

Mies bood aan over een poosje voor mij naar de Memoires te gaan informeeren; 'k heb dit maar dankbaar

aangenomen, want ik ben op 't oogenblik beu van uitgevers en alles en wat mijn verzen betreft, die heb ik Toos ter bewaring gegeven; de wijding is er voor mij nu tòch af. Ze wil ze eens aan Han laten lezen, eens zien wat hij er van zegt; zoo juist vertelde ze mij in vertrouwen, dat ze sommige toch wel aardig vindt. Ik maak me evenwel geen illusies meer; van al mijn mooie plannen komt toch niets, *niets*; alles is totaal in rook opgegaan.

Oom Louis is bij ons geweest en heeft ernstig met ons gesproken. Moeder is nog eens weer onderzocht en het resultaat is, dat zij nu wel genezen is verklaard, maar 't haar toch beslist ontraden is in 't eerste jaar haar lessen te hervatten om een herhaling der ziekte te voorkomen en daarna zal moeder het toch in 't gunstigste geval nooit meer zoo druk mogen hebben, als zij het voorheen heeft gehad.

Wat dit voor ons zeggen wil is duidelijk. Daar moeder zooveel mogelijk van zorg ontheven moet worden, zullen oom en tante ons in 't huishouden blijven steunen, maar 't spreekt van zelf, dat ik maken moet zoo gauw mogelijk op eigen beenen te kunnen staan, net als Mies. Ik zal op de vlugste manier moeten worden klaargemaakt voor de acte Lager Onderwijs en er de heerlijke literatuurlessen van juffrouw Rader aan moeten geven.

Oom is ook bij haar geweest en heeft haar precies gezegd hoe het met mij staat. Na de Kerstvacantie gaat het er in ernst op los. Ik zal het flink moeten aanpakken om op tijd klaar te zijn.

Dit nu vindt Mies volstrekt niet erg. Toos kan er

beter in komen hoe vreeselijk het voor mij is, zoo maar met één slag alles te laten varen en mij voor te bereiden op een slavenleven: dag aan dag voor een klas met ondeugende, woelige kinderen, brr. -

In mijn brief aan moeder zoek ik er de lichtste puntjes maar van op en dit is geen huichelarij; ik meen 't terwijl ik schrijf, heusch, 'k probeer tenminste oprecht het in dit licht te beschouwen.

Moeder doet zelf ook haar best blijmoedig te schrijven, maar tusschen de regels door lees je wel hoe bezorgd moeder zich maakt, voornamelijk om ons, om *mij*. -

't Is nu vastgesteld, moeder zal op Oudejaarsdag thuiskomen.

Één van ons mag de Kerstdagen bij moeder in Baarn gaan doorbrengen. Ik *hoop* dat ik 't zal zijn; van ons drieën heb *ik* er 't meeste behoefte aan eens heel stil met moeder samen te wezen, haar alles te zeggen. - Ik denk 't ook wel, want Mies zal graag bij de uitdeeling aan de Jansens willen zijn - een gedeelte van de soirée-opbrengst is er voor bestemd en van 't overige geld zullen ze tot 't voorjaar geregeld ondersteuning krijgen - en Toos gaat allicht naar den Haag. In dat geval zal Mies wel bij de van Klaverens logeeren en zoo is het dus voor ieder prettig als ik ook goed onder dak ben.

Den ochtend na de soirée was het met Elsje al weer in orde.

Ik ben dadelijk naar haar toegegaan om het met haar uit te praten.

Els wou 't eerst niet zeggen, maar eindelijk kwam ze er toch mee voor den dag: ze was niet boos op me

geweest, maar ik was haar zoo erg tegengevallen en dit had haar bedroefd gemaakt..

Maar nu was Joost ‘Joost’ weer, zei ze.

Naar Nanda ben ik ook meteen geweest om nu ook *alles* uit den weg te ruimen. We begrepen elkaar opperbest. Nanda had er ook zelf het land over, dat ze zich zoo had aangesteld.

Zij, Elsje en ik zijn nu eerst recht echte vriendinnen geworden. Dit heb ik er tenminste bij gewonnen.

Ik schaamde mij wel voor Nanda over ons eenvoudig buurtje, onze ‘achteraf’-straat - zij woont zelf zoo mooi en in zoo'n deftige omgeving - maar toen ik er met een enkel woord op zinspeelde bleek 't mij, dat Nanda den toestand precies begrijpt zooals hij eigenlijk is.

‘Weet je,’ zei ze, ‘ik kan er best in komen dat je het hier afschuwelijk vindt; nu snap ik ook beter hoe je dat in Josephines Memoires hebt bedoeld. De Verhagens en jullie passen hier eigenlijk niet, dat zie je aan alles.’

Mies plaagt er me mee, dat ik veel meer op mijn manieren let dan vroeger en mijn best doe geen ruwe woorden meer te gebruiken. Laat ze maar lachen!

Wáár is het, dat ik tegenover Nanda graag wil toonen ook van goede familie te zijn. Daar steekt toch geen kwaad in! Een gepast gevoel van eigenwaarde moet ieder mensch bezitten, las ik laatst op den kalender en daarmee ben ik het volkomen eens.

Ik wil 't wel weten, dat ik 't prettig vind haar van Toos' Zwitsersche reis te kunnen vertellen - Oom Daniël laat ik er natuurlijk bij uit 't spel - en mijn voogd, die in Amsterdam op de Keizersgracht woont, in 't gesprek

te pas te kunnen brengen, terwijl we nu, over mijn toekomst pratend, naar de Muziekschool wandelen om Elsje af te halen. - 't Is toch wel leuk familie te hebben, die wat toont! ...Arm in arm loopen Nanda en ik voor 't gebouw op en neer.

't Is vroeger dan wij dachten, maar dat 's niets. We hebben elkaar zooveel te vertellen en 't is het prachtigste weer van de wereld: zonneschijn, onbewolkte lucht, vorst,... hé, als 't zoo ook eens met Kerstmis is, en ik dan met moeder in 't Baarnsche bosch zal kunnen wandelen! - Den dag vóór Kerstmis ga ik - dat 's overmorgen - ik verheug er me dol op, en dan nog één week, dàn komt moeder thuis!

'k Verlang er naar, dat moeder en mijn vriendinnen elkaar over en weer zullen leeren kennen! Nanda bewonderde laatst moeders portret zóó! Zij vond 't zoo'n lief gezicht met zulke fijne, sprekende trekken en - zij zei 't er niet bij, maar ik kon 't aan alles bemerken - zij zag wel, dat moeder ook zoo echt ‘dame’ is.

‘Maar Joost,’ zegt Nanda, als wij voor de vierde maal omkeeren, ‘je weet 't toch niet zeker, dat je je boek terugkrijgt! Als het nu toch nog eens gehouden wordt, zou je oom het dan niet goedvinden, dat je met schrijven doorgaat?’

‘Kan je begrijpen! Ten eerste houden ze het niet en ten tweede...’ ik breek plotseling af en staar recht voor me uit.

‘Wat ten tweede?’ vraagt Nanda verbaasd, ‘wat heb je Joost? Waarom doe je zoo raar?’

Maar ik kan niet antwoorden.

Daar - komt - oom Daniël aan - plompe, boersche oom Daniël met zijn goed-rond, rood gezicht...

In 't eerste oogenblik als ik het korte mannetje om den hoek zie stappen, meen ik een nachtmerrie te hebben, zoo onzinnig komt het mij voor, dat oom Daniël, aan wien ik den laatsten tijd juist liefst zoo weinig mogelijk heb willen denken, ja, wiens bestaan ik zelfs wel graag geheel zou vergeten, daar op eens op van alle oogenblikken het allerongunstigste moment, mijn weg zal komen kruisen.

Ik schaam me dood voor Nanda!

Als zij oom ziet, mag ze denken dat hij 't type van mijn heele familie is, ja, dat mijn verhalen over oom Louis en tante Clementine van de Keizersgracht minstens schromelijk overdreven zijn.

Nanda zou er wel reden toe hebben mij van overdrijving - of - om 't nu maar eens precies zoo te zeggen als 't is - van onoprechtheid te verdenken - laatst immers bij de van Klaverens.... Dáárom juist.... omdat 'k dit zoo afschuwelijk zou vinden, moet ik alles in 't werk stellen dat ze hem niet zal zien, tenminste niet als *mijn oom.*

Gelukkig is hij nog op tamelijken afstand en heeft mij nog niet in het oog gekregen, anders zou hij me dit wel door een stokzwaai of zoo hebben laten bemerken; oom Daniël is niet voor een klein geruchtje vervaard en of hij je in huis of op straat ziet, dat kan hem niets schelen.

In een ondeelbaar oogenblik vliegt dit alles mij door 't hoofd. Ik trek de verbaasde Nanda mee de gang in

van de Muziekschool en probeer de voordeur, die altijd open staat, te sluiten.

Hè vervelend, er zit een ketting aan en ik kan 'm niet van den haak krijgen!

‘Joost, wat is er toch? Wat bezielt je opeens?’ vraagt Nanda een en al verwondering.

‘Niks; ik - ik vind het te koud om zoo te blijven loopen.’

‘Nu, hier is 't anders ook niet warm; buiten hadden we de zon tenminste nog,’ zegt Nanda op een toon, die me duidelijk verraadt, dat zij deze reden niet voor klinkende munt aanneemt.

Ik krijg een kleur, blijf exprès wat langer aan den ketting peuteren dan strikt noodig is. ‘Hè, wat zit dat ding stijf...’

‘Ziezoo!’ - Met veel vertoon duw ik de zware deur dicht en slaak een zucht van verlichting als deze barricade tusschen oom Daniël en ons is opgeworpen. Toch, hoewel ik nu uit den brand ben, heb ik het land om dien jokken - maar, dat kon nu niet anders.

Nanda, pruttelend over mijn dwaasheid, stampt met de voeten om ze warm te krijgen; de steenen geven koud op.

Ik zou dolgraag even om 't hoekje willen kijken om te zien of de baan al weer vrij is, maar durf het nog niet goed. Verbeeld je dat hij juist op dat oogenblik passeerde, dan zou al mijn voorzorg tevergeefs zijn geweest.

'k Probeer te beramen hoeveel tijd oom noodig zal hebben om dit eindje af te leggen en kijk op mijn horloge.

‘'k Wou dat Elsjes les maar uit was,’ bromt Nanda; ‘'t is me een pretje hier te staan kleumen en dat alleen om een gril van jou!’ - -

'k Sta met 't horloge in de hand voor het glazen kastje aan den muur en lees kwansuis de mededeelingen, die daarin aangeplakt zijn, over het verschikken der lesuren van juffrouw zús en 't afwezig zijn van meneer zóó - wat mij natuurlijk geheel onverschillig laat, maar ik wil mij een houding geven tegenover Nanda.

‘Nu hoor, ik ga weer naar buiten, in de zon; mijn voeten worden hier als blokjes ijs,’ pruttelt ze - ‘als je niet mee wilt, dan laat je 't maar.’

‘Boe!’ doe ik, haar gebrom nabootsend. -

Op 't zelfde oogenblik wordt er gescheld en als Nanda de deur opendoet om zelf meteen naar buiten te gaan, wie stapt er dan naar binnen? -

Natuurlijk oom Daniël!

‘Natuurlijk’ zeg ik, niet omdat het zoo iets gewoons is oom Daan in een Muziekschool aan te treffen, maar wèl omdat 't immers vanzelf spreekt dat mij, wie alles tegenloopt, nu dít weer moet overkomen.

Met een ruk keer ik mij om, weer naar het kastje. Ik zie nog net met een glimp, dat oom met zijn hoed in de hand op Nanda af komt.

Nu zal je het hebben! Hij heeft ons zeker daarnet tóch gezien en het wel degelijk bemerkt, dat wij de Muziekschool binnenschoten.

In mijn angst loop ik een eindje de trap op, ja, ik ben in staat een kamer, waar les is, binnen te gaan om de ontmoeting nog maar, zoo mogelijk, te vermijden. - -

‘Kunt u mij ook - e - zeggen - e - op welk uur - e - de - e - de directeur te spreken is, juffrouw?’ hoor ik oom Daniël ietwat stotterend aan Nanda vragen.

Ik val haast de trap af, zoo verbaasd ben ik; toch werk ik me nog een paar treden omhoog.

‘Het spijt mij wel, mijnheer, maar ik ben zelf niet een leerling van de Muziekschool,’ antwoordt ze. ‘Joost, kijk jij eens even of het daar op 't eerste portaal aangeplakt staat!’

‘Joost’ - dat moet er nog bijkomen! Wie heet er nu Joost! Vervelend als je zoo'n kenteekenenden naam hebt! Als oom Daan mij nog niet mocht hebben gezien, wat trouwens meer dan onwaarschijnlijk zou wezen, dan is hij nù tenminste ingelicht.

Gemelijk keer ik mij om.

Er is toch niets aan te doen; 't schijnt, dat ik nu eenmaal 't ongeluk niet zal kunnen ontloopen.

Oom Daniël laat 't evenwel niet blijken, dat hij mij kent.

Hij wrijft met zijn grooten zakdoek over zijn glimmend gezicht en ziet er verlegen uit.

‘Neem me niet kwalijk - e - dames - ik wilde u - e - geen - e - moeite veroorzaken, ik - e - ik dacht, dat ik hier een - e - een nichtje van me zou ontmoeten, maar - e - - buitengewoon warm is het voor dezen tijd van 't jaar -’ en hij veegt nog eens over zijn voorhoofd. - ‘Enne, en wat 't spreekuur betreft van den directeur - e - dat kan ik wel eens aan den concierge vragen; - ik dacht - e - ik meende - neem mij niet kwalijk, jongejuffrouw’ - dit tegen Nanda - ‘ik

kon niet weten, dat u geen leerling van de Muziekschool was, nietwaar? Ha-ha-ha-ha!'

Oom Daniëls lachen klinkt wat zenuwachtig, onnatuurlijk; 't heeft niets van het rondborstig geschater, dat ik zoo goed ken.

Nanda zegt: 'o nee, heelemaal niet,' en 'de concierge woont om den hoek, meneer,' terwijl ze zoo'n beetje mee gichelt.

Ik zeg niets; 'k sta als aan de trap geklonken; de spanning van zooeven werkt nog na.

Nauwelijks is de deur achter hem dichtgevallen of Nanda barst in lachen uit.

'Heb je ooit zoo'n mal portret gezien, Joost? 't Lijkt wel het mannetje uit de maan, met zijn ronde, bolle wangen! Wat deed hij gek, hè? 't Idee, dat *hij* hier een nichtje zou zoeken - 't zal ook wat bijzonders wezen, dat nichtje, als 't waar is! Wat jij?'

'Nou,' zeg ik, ook lachend; nu 't gevaar zoo plotseling is afgewend, slaat mijn stemming, zooals dat meer bij me gebeurt, in een ander uiterste over. Ik doe luidruchtig en maak pret met Nanda over 'dat bespottelijke mannetje met zijn kleine, bruine oogjes, net krenten;' 'k verbeeld me, dat ik echt schik heb, terwijl toch al die drukte eigenlijk geen ander doel heeft dan de stem in mijn binnenste te overschreeuwen, de stem, die mij toefluistert, dat ik me schandelijk gedragen heb en oom Daniël, de goeierd, die mij nog heeft willen sparen, nu bedroefd over mij is.

We proesten nog, als Elsjes les uitgaat.

Els wil natuurlijk weten, waar we zoo'n pret om

hebben en op weg naar huis schildert Nanda haar 't gebeurde in geuren en kleuren. Ze denkt er niet meer aan op mijn overhaaste vlucht, de Muziekschool in, terug te komen, en 't spreekt van zelf, dat *ik* ook niet stil blijf staan bij dit gedeelte van 't verhaal.

Nu, in het oververtellen, lijkt het mij niet half zoo aardig meer, ons avontuur, en ik betrap mij op een gevoel van medelijden met ouden oom Daan.

Elsje gaat er ook niet erg op in. Ze zegt alleen maar op haar zachte manier: ‘Nu, maar 't kan toch wel, dat er een nichtje van hem op de Muziekschool is? Waarom vindt je dat eigenlijk zoo mal?’

‘Omdat 't zoo'n vreeselijk boersch mannetje is, o een type, Els! Toen hij dien rooden, grooten zakdoek uithaalde dacht ik, dat 'k zou stikken van den lach,’ verklaart Nanda.

‘Misschien is zijn nichtje ook een heel eenvoudig meisje, dat van een beurs studeert,’ meent Elsje en begint dan over wat anders. Bij Elsje moet je nooit aankomen met 't bespottelijk maken van anderen, waar Nanda nogal een handje van heeft.

Vlak bij huis komen wij Toos tegen.

‘Oom Daniël is hier geweest,’ is het eerste wat zij zegt als ze mij ziet. ‘Hij vroeg zoo naar jou en het speet hem erg, dat je niet thuis was.’

‘Zoo,’ brom ik wrevelig.

Zal ik dan telkens vervolgd worden door oom Daniël?

‘Ja,’ gaat Toos voort, ‘'t verwondert me dat je hem niet hebt gezien; we zeiden dat je naar de Muziekschool was om Els af te halen en toen is hij dien kant om naar het station gegaan; hij had niet veel tijd.’

‘Zoo,’ mompel ik weer. Wat zal ik er ook al anders op antwoorden.

‘Hè, wat spijt het me, dat je nu door mij 't bezoek van je oom hebt gemist,’ zegt Elsje.

‘O, dat 's niets,’ verklaar ik luchtigjes weg en meteen krijg ik een geduchte kleur. Nanda kijkt er naar, dat voel ik; nu wordt het nog erger.

‘Zeg eens Toos,’ vraagt Nanda, ‘hoe ziet die oom Daniël er eigenlijk uit?’

‘Hoe oom Daniël er uitziet?’ herhaalt Toos verwonderd, ‘hij is klein en dik en heeft nogal een rood gezicht - ja, voor 't uiterlijk heeft hij niet veel aantrekkelijks’, vervolgt ze glimlachend, ‘maar hartelijk dat hij is en gul, neen, zoo is er geen tweede oompje in de wereld; dat heb ik van den zomer ondervonden toen we op reis waren! Niets was oom te veel om Coba - 't andere nichtje, dat mee is geweest - en mij plezier te doen.’

Nu Toos dit zoo eenvoudigweg vertelt, vind ik mijn angst van daarnet eigenlijk vreeselijk laf. Ik wou, dat ik maar ongedaan kon maken wat er zooeven gebeurd is.

‘Ik zou wel willen, dat ik ook zoo'n oom had, die me mee op reis nam,’ zegt Nanda, terwijl ze mij spotachtig van terzijde aankijkt; ‘als hij weer eens komt, moet je mij vooral roepen, Joost, ik wil hem dolgraag eens in levenden lijve zien.’

De tranen springen me in de oogen. Ik begrijp het heel best, Nanda wil mij laten voelen dat ze 't heele geval doorziet.

Gelukkig brengt Toos ongezocht wat afleiding door met Elsje nu een opgewekt gesprek over haar muziek te

beginnen. 't Is de laatste les geweest vóór de Kerstvacantie; Elsje vertelt Toos, dat zij 't liefst maar door zou willen gaan zonder vacantie, zoo heerlijk vindt zij die lessen.

Bij 't afscheid nemen zegt Nanda: ‘Joost, als je dat prachtexemplaar van een oompje schrijft, doe hem dan mijn groeten.’ Daarop loopt zij lachend weg en laat mij tamelijk beteuterd staan.

'k Heb het land, 'k ben beschaamd en verdrietig, alles tegelijk.

Toos is met Elsje meegegaan; ik heb er nu geen lust in.

Antje onthaalt me ook al op 't verhaal van ‘uwes oome, die uwe nou net, hoe wil 't zoo kasuweel komme, misgeloope het.’

Wrevelig keer ik haar den rug toe en ga de huiskamer binnen.

In den haard flikkert een vroolijk vuurtje; 't ziet er echt knus en gezellig uit, *thuisachtig*, daarmee is alles gezegd. - - 'k Val op een laag stoeltje neer en tuur in de spelende vlammen. - - Heb ik het voorgevallene eerst hoofdzakelijk van *mijn* kant bekeken, nù zie ik pas duidelijk in wat het voor oom Daniël moet zijn geweest zoo verloochend te worden en dat nog wel door zijn ‘liefste nichtje,’ zooals hij mij altijd zoo graag noemt. - Ik geef mezelf de leelijkste namen en vind de ergste straf nog lang niet erg genoeg voor me.

Voordat Toos nog thuis is, heb ik mijn besluit al genomen: ik wil oom Daniël om vergiffenis vragen en dat niet per brief, wat veel te gemakkelijk voor me zou

wezen, maar in persoon. Morgen zal ik naar hem toegaan; als 't kon deed ik het vandaag nog, maar dat gaat niet, 't is al te laat.

Dit plan geeft me een beetje rust.

Maar er is nog iets, nòg een zure appel, waar ik doorheen moet bijten... Al weet Nanda nu wel hoe de vork in den steel zit, *zelf* wil ik 't haar toch ook nog zeggen; dat is al 't minste wat ik kan doen tegenover oom Daniël, dien ik zoo beleedigd heb. En dáárvoor is het vandaag nog niet te laat.

Als ik aanschel bij 't welbekende huis op 't Singel, moet ik aan dien St. Nicolaasmorgen denken, toen ik hier ook stond. Wat kort nog geleden en toch is 't daarna nu al de tweede maal, dat ik bij Nanda kom om een onoprechtheid goed te maken.

Dezen keer kost het mij meer moeite dan toen na de soirée bij de van Klaverens; eerstens kende ik Nanda toen nog niet zoo, was ze mijn *vriendin* nog niet en tweedens had ze zelf ook schuld. - Nu niet, nu ben *ik alleen* een draak, een vervelend spook geweest - neen, dat zijn nog veel te makke benamingen voor mij. Was het toen op dien avond meer onnadenkendheid, speelschheid, nu ben ik *slecht* geweest, heb als 't ware verraad gepleegd aan oom Daniël, over wien moeder altijd met zooveel waardeering spreekt.

Nanda doet mij open; ze kijkt verbaasd als ze me ziet en 't schijnt wel, dat ze het niet prettig vindt ook.

Ik val maar ineens met de deur in huis. ‘Nanda, dat was oom Daan, dat bespottelijke mannetje; je hebt 't zeker wel begrepen, maar ik wou het je toch nog even zeggen

ook. Ik heb me schandelijk aangesteld - en nu ga ik maar weer weg - -’

‘Gunst, Joost, kom even binnen!’

‘Neen, dank je; je wilt natuurlijk nu toch niet meer met me omgaan; nu moet 't dan ook maar dadelijk uit wezen.’ Met moeite bedwing ik een snik, roep nog ‘dag’ en maak dat ik weg kom. Ik heb mijn vriendin verloren en - 't is mijn eigen schuld.

'k Snuf zoo hard, dat de menschen op 't Singel naar me omkijken. - - 'k Heb heusch niet meer de kracht ook nog bij Elsje hetzelfde door te maken. Het kleine beetje fut, dat ik nog over heb, moet ik voor morgen bewaren. 'k Zal Toos straks vragen of zij het vast voor me aan Elsje wil vertellen.

Wat ben ik toch een ongelukkige stumperd! Eerst al die tegenspoed in mijn werk, nù in mijn vriendschap, en 't feit, dat van deze laatste ramp niemand anders dan Joost van Harpen de schuld draagt, overtreft nog al de misère, die ik tot dusver heb doorgemaakt. Mies en Toos hooren raar op van mijn plan als ik er onder 't eten mee voor den dag kom.

‘Zoo vlak voor Kerstmis,’ zegt Mies; ‘ga liever als je van Baarn terug bent.’

‘Nee, ik wil 't *juist* vóór Kerstmis in orde hebben,’ zeg ik met een manmoedige poging om me goed te houden en, om me nu dan ook maar tot het uiterste te vernederen, vertel ik mijn zusters de heele geschiedenis.

Als ze alles weten, maken ze geen tegenwerpingen meer.

Beiden kijken ze heel ernstig. Mies vaart zelfs niet uit; 't geval is er tè erg voor.

‘Ja Joost, dan moet je morgen maar dadelijk gaan,’ zegt ze alleen.

Verder wordt er geen woord gesproken. 't Is alsof ze mij bij onderlinge, stilzwijgende overeenkomst dood hebben verklaard.

We maken haastig een eind aan onzen maaltijd en voelen het als een verlichting, alle drie, als we op kunnen staan.

Elfde Hoofdstuk.

Het is grauw, triestig weer, zooals 't den donkeren dagen vóór Kerstmis veelal eigen is. Zwaar hangt de nevel neer.

Mijn stemming past geheel en al bij de omgeving; ik ril in mijn cape terwijl ik op mijn eentje naar 't station loop, dankbaar voor den mist, die mij aan aller blik onttrekt. 't Is mij alsof de menschen het me moeten kunnen aanzien wat ik op mijn geweten heb!

Stilletjes ben ik 't huis uitgeslopen, terwijl Mies en Toos naar de van Klaverens zijn om 't gekochte goed voor de Jansens in oogenschouw te nemen. Ieder, die meegewerkt heeft om den avond te doen slagen en er belang in stelt, mag komen kijken. 't Zal er wel een vroolijke troep wezen. Scherper tegenstelling is er dunkt me op 't oogenblik niet, dan tusschen mijn zusters en

mij - *zij* de vruchten plukkend van een goede daad, *ik* van een slechte. -

‘Hei juffie, kijk waar je loopt,’ zoo word ik uit mijn gepeins opgeschrikt.

't Scheelde warempel niet veel, of ik zou in de Singelgracht zijn getuimeld; met dien mist kan je haast geen hand voor je oogen zien.

De agent, die mij nog juist bijtijds gewaarschuwd heeft, is zoo vriendelijk een eindje met mij mee te loopen om verdere misstappen te verhoeden.

Ik zie zijn helm naast mij blinken - alsof ik word opgebracht.... De man moest het eens weten hoe symbolisch mij dit voorkomt.

Als ik op 't veilige trottoir van de Stationsstraat beland ben, keert mijn gehelmde vriend om; ik grabbel in mijn zak om een fooitje, maar hij weigert dit zoo beslist, dat ik mij haast schaam het hem te hebben durven aanbieden. Ik prevel dus nu enkel maar een bedankje en vervolg dan haastig mijn weg om toch vooral maar niet te laat te komen.

In de derde klas dames is het propvol; je kunt zien, dat het tegen Kerstmis loopt.

In mijn hoekje gedoken, kijk ik zoo de gezichten eens aan; ze staan allemaal fleurig en opgewekt.

‘Met vacantie naar huis!’ is duidelijk op dat van het meisje tegenover me te lezen. Ik benijd haar, al ziet ze er nog zoo sjoveltjes uit.

Als ik 't doel van mijn reis nader, begint de mist op te trekken; 't wordt lichter.

Mijn stemming wordt ook een weinigje minder somber;

toch zal ik meer dan dankbaar wezen als ik straks weer langs deze boerderijen en weilanden spoor en dus alles achter den rug heb.

Mijn overbuurtje stapt met mij uit aan de halte.

Vader, moeder en een paar broertjes staan haar op te wachten. 't Is zoo'n echt hartelijke begroeting, zoo'n blijdschap van beide kanten, dat ik dubbel hard het zielige voel van hier zoo alleen, onder deze omstandigheden, aan te komen.

Ik ga maar gauw het stationnetje uit en sla den landweg in, die mij langs kale velden, waar groote, zwarte kraaien deftig voortstappen, naar 't huis van oom Daniël brengt.

De nevel is nu geheel verdwenen; ik kan een groot stuk van den weg overzien. Ginds steekt het kerktorentje boven de boomen uit; daartegenover is de pastorie met de oude, breedgetakte linden er voor, die het heele dorp van lindebloesem plachten te voorzien.

Sedert ik hier als klein kind met moeder logeerde, ben ik hier niet meer geweest.

Tal van herinneringen komen nu bij me boven!

't Is me, alsof ik de bijen weer in de bloeiende linden hoor zoemen, zooals op die warme zomeravonden, als moeder mij niet naar bed kon krijgen en ik telkens ontsnapte naar buiten, waar de dorpskinderen krijgertje speelden op 't pleintje voor de kerk.

In plaats van de kale velden zie ik akkers, waar 't goudgele koren haast op manshoogte staat. Oom Daniël loopt met de handen op den rug langzaam over 't paadje, dat er zich tusschendoor kronkelt; hij meesmuilt tevreden, want het belooft een goede oogst te zullen worden.

Een klein dreumesje dribbelt achter hem aan, dat ben *ik.* - 'k Heb mijn schortje vol korenbloemen, die ik ginds heb geplukt en ben teleurgesteld, omdat er op oom Daniëls akkers zoo weinig bloempjes tusschen 't koren staan. Als ik dit hardop zeg, blijft oom staan en lacht; dan vertelt hij me, dat dit juist heel goed is - minder bloemen, meer koren - en hij laat mij de korrels in de volle aren zien, waar het brood van komt.

Ik weet nog heel goed, hoe ik het toch voor de korenbloemen en de klaprozen opnam; die vond ik veel mooier en ik zei het ook. Oom Daniël prees er me voor en zei, dat ik maar altijd zoo ferm voor mijn meening moest uitkomen...

Oom Daniël en ik konden het toen opperbest samen vinden. Ik hield veel van hem en dat niet alleen om zijn grooten tuin vol vruchten, het sikje in de schuur, waarmee ik spelen en de duiven, die ik voeren mocht, al wou Mies dit wel eens beweren.

Neen, ik hield van oom om *hemzelf.*

Later is dat veranderd. Toen kon ik soms erg nesterig tegen hem doen; 'k haalde den neus op voor zijn eigenaardigheden en - 't logeeren werd telkens meer bekort, bleef er eindelijk heelemaal bij...

Ik ben zoo verdiept in mijn herinneringen, dat ik voor het welbekende, witte houten hekje sta, voordat ik het weet.

't Met klimop begroeide, kleine huis ziet er nog precies zoo uit als toen, ja, ook de aanleg van het voortuintje is onveranderd gebleven.

't Grint knerst onder mijn voeten, als ik het pad oploop. Een verwoed gekef klinkt uit de gang.

Leeft Fidel dus ook nog, of is het zijn opvolger?

Ik weet nog hoe bang ik eerst, als kleine peuzel, voor zijn blaffen was; later wende dat en werden wij zelfs de beste vrienden; Fidel liep me overal na. - - De voordeur was vroeger nooit op slot bij oom Daniël. Nu ook niet; ik kan er dus zelf inkomen.

Een oude hond sukkelt grommend naar mij toe, snuffelt, nog twijfelend, maar als ik hem aanspreek, hem aai, kwispelstaart hij toch even en licht er een blik van herkenning op in die van ouderdom glazigblauw geworden oogen.

'Leg de krant maar op de trap,' zoo klinkt een welbekende stem uit de huiskamer.

Even weifel ik, dan doe ik de deur open en sta met Fidel, die zijn neus tegen mij aanwrijft, op den drempel.

Oom Daniël zit in zijn leuningstoel bij de groote kachel en kijkt niet op; hij is druk aan 't cijferen, zijn kalotje is achterover gegleden, zijn pijp houdt hij uitgebrand in de linkerhand.

Dat de pijp evenwel nog niet lang uit is, kan je zien aan den dikken rook, die in de kamer hangt.

Vastberaden loop ik op hem toe en - - geef hem plotseling een zoen, net als vroeger, toen ik nog zoo'n kleine kleuter was...

Verschrikt kijkt oom Daniël op; de pijp valt op den grond, de pen spat inkt uit over het papier.

Oom, die in de meening verkeerde dat de krantenjongen er was, kan nu zoo gauw niet deze gedaanteverwisseling thuisbrengen. Hij schuift den bril op het voorhoofd, wrijft zich de oogen uit, staart mij aan.... dan

ontspannen zijn trekken zich - hij steekt allebei zijn armen uit.

‘Fientje, mijn Fientje, ben jij het?’

‘Fientje,’ zoo noemde oom mij vroeger altijd. Met den naam ‘Joost’ heeft hij nooit overweg gekund; die was hem te jongensachtig.

‘Fientje’ klonk hem als een herinnering aan zijn eigen dochter, en dat oom mij nu weer zoo noemt, nù, is er mij het bewijs voor, dat hij zich ook weer verplaatst waant in de dagen van vroeger, toen ik nog zijn Fientje, zijn liefste nichtje was.

Helaas, wij kunnen ons dit nu wel verbeelden, maar 't is daarom nog niet zoo...

De kinderherinneringen verdwijnen, ik zie mezelf zooals ik nù ben en... oom Daniël ziet mij zoo ook; 'k bemerk het aan de ietwat verlegen, droevige uitdrukking, die zijn gezicht nu aanneemt. Hij haalt zijn zakdoek voor den dag en veegt zich over het voorhoofd, alsof hij 't warm heeft.

't Valt me heel moeielijk, mijn bekentenis te stamelen, maar toch doe ik het; ik vergoeilijk niets, 'k spaar mijzelf geen zier...

Oom Daniël zegt niets, zit met gebogen hoofd te luisteren.

Fidel duwt zijn snuit in mijn slap neerhangende hand als om me te bemoedigen...

Alles, alles biecht ik op, ook dat van dezen zomer, toen ik me schaamde voor de meisjes, op 't perron, en ooms rijksdaalder me in den zak brandde.

Gaandeweg valt het mij gemakkelijker; ik heb er God zoo ernstig om gebeden mij den moed er voor te geven en nu helpt Hij me, dat voel ik...

Eindelijk slaak ik een diepen zucht. Er is niets meer - alles heb ik verteld. - Nu zal oom mij wel de les lezen, mij met schande overladen wegjagen - - ik ben op alles voorbereid...

Op *alles*? - Neen, *niet* op zooveel liefde, zooveel medelijden, als er uit oom Daniëls blik spreekt, nu hij mij aanziet...

Ik ga bij zijn stoel op den grond zitten, zooals vroeger, en barst in snikken uit.

Oom zegt eerst niets; hij wacht, totdat ik wat tot bedaren ben gekomen en streelt mij zachtjes over 't haar.

'Nu heb ik mijn Fientje weer,' is 't eerste woord dat ik van hem hoor, 'en ze is uit zichzelf gekomen - kind, kind, wat is dit een gelukkige dag voor me!'

'Hebt u - - mij dan - vergeven?' stamel ik onder snikken en tranen.

'Och kind, dadelijk al! Ik wist wel, dat mijn Fientje niet slecht was, alleen maar onnadenkend en speelsch.

En nu is alles in orde, *alles*... Wat heb ik er naar verlangd, dat je weer eens hier zoudt komen! Ik kan het haast nog niet gelooven, dat je het werkelijk zelf bent!

Fidel, oude jongen, ken je haar nog? Wel wat grooter geworden, hè? Ha-ha-ha-ha, toen was ze een hummel en nu is ze een jonge dame, die ons over 't hoofd is gegroeid! Ha-ha-ha-ha!'

Dat lachen van oom Daniël - ik ben toch zoo blij, dat ik 't weer hoor! 't Vertelt me duidelijker dan veel woorden 't zouden kunnen doen, dat oom mij werkelijk volkomen heeft vergeven en 't meent, als hij zegt er zelfs heel niet meer aan te willen denken.

Zoo gemakkelijk kan *ik* het nu evenwel niet van mij afzetten.

Ik ben stil, en toch, in 't diepst van mijn hart ben ik blij, zoo wonderlijk blij; wat *is* vergiffenis krijgen toch heerlijk!

Oom Daniël en ik zitten samen aan tafel, alsof ik er weer logeer.

Toen juffrouw Betje, de huishoudster, kwam dekken - oom eet vroeg - keek ze wel heel vreemd op van 't onverwachte bezoek; ze kende mij niet meer terug - op 't eerste gezicht tenminste niet - maar toen het tot haar doordrong dat ik ‘Josefientje’ was, die het haar vroeger lastig genoeg kon maken, deed ze toch zoo hartelijk. Je zag 't haar aan, dat ze schik had in de verrassing voor haar meneer.

Fidel heeft zijn kop op mijn schoot gelegd. Innig trouw toch, dat zoo'n dier je in al die jaren niet vergeet.

Na het eten gaan oom en ik naar de andere, de ‘mooie’ kamer, waar juffrouw Betje gauw 't vuur heeft moeten aanleggen.

't Ruikt er muf, zooals dat wezen kan in kamers, vooral in buitenhuizen, die niet veel worden gebruikt en 't is er ook nog kil. Ik was maar liever in de huiskamer gebleven; zoo'n nuf ben ik niet, dat de rook mij zou hinderen.

Zoo gauw we deze kamer zijn binnengegaan, heeft oom Daniël een heel plechtig gezicht gezet, dat hem niets staat. Hij wijst me een plaatsje op de canapé aan, een

zwarte, met paardehaar gevulde is het; ik weet nog van vroeger hoe ongemakkelijk je er op zit.

Fidel, die achter ons aan is gedribbeld, wordt weggestuurd. Dan sluit oom de deur zorgvuldig en gaat op een stoel aan den anderen kant van de tafel zitten.

Wat zullen we nu hebben?

Dat er iets bijzonders op til is, kan een klein kind wel zien, zoo gewichtig doet oom.

Als we beiden zitten, kucht hij eens en veegt met zijn zakdoek over zijn gezicht. - 'Buitengewoon...' begint hij, maar vervolgt dan zijn lievelingsuitdrukking niet; wat *mij* betreft, ik bibber in deze kille kamer.

'Josefientje, ik moet eens ernstig met je spreken,' zegt oom, na nog eens gekucht te hebben; 'neen, 't is niets ergs,' voegt hij er bij als ik een verschrikt gezicht zet, en zijn kleine, bruine oogjes zien mij vriendelijk aan, 'heelemaal niets ergs - ik - e - ik wou alleen wel eens weten, wat heeft oom Louis eigenlijk met je afgesproken?'

'Oom Louis? Met mij?' herhaal ik verbaasd.

'Over de lessen,' zoo helpt oom Daniël mij op weg; 'je hebt nu immers les bij - e -'

'Bij juffrouw Rader.'

'Juist, bij juffrouw Rader; en - enne - vindt je dat nogal plezierig?'

''t Wàs heerlijk,' zeg ik, 'maar nu - -' en dan begin ik uit te pakken: hoe ik juist de literatuurlessen zoo prettig vond en er zoo graag mee door wou gaan voor eigen studie, maar nu alles heb moeten opgeven.

Oom Daniël leunt achterover in zijn stoel en heeft zijn handen over zijn vest gevouwen.

Ik ga bij zijn stoel op den grond zitten zooals vroeger en barst in snikken uit.

Er is iets in zijn gezicht, iets vertrouwenwekkends, dat er mij onwillekeurig toe brengt mijn hart geheel voor hem uit te storten, ja, ook zelfs over de Memoires en de verzen te spreken.

Ik voel de kilheid van de kamer niet meer, ik word warm van het praten, zoo ben ik er in. -

Oom Daniël wordt heel niet ongeduldig; hij lokt het zelfs door een enkele vraag nog uit en ik vertel - - vertel - - van ‘De Meibloem’ en Toos' reisbeschrijving en mevrouw Geelster - van den uitgever, die mijn boek op St. Nicolaas terugzond, van Nanda Sterrenwinkel, de soirée - - Elsjes zingen en - - mijn verzen. - -

‘Zie je kind,’ zegt oom als ik eindelijk ophoud omdat er niets meer te vertellen is, ‘dáárover zijn je voogd en ik het nooit eens geweest, en toen ik 't toch door dreef, dat je naar de Hoogere Burgerschool zoudt gaan, hebben we er woorden over gehad. Later is dat door bemiddeling van je lieve moeder wel weer bijgelegd, maar toch, iets is er van blijven zitten. Oom Louis heeft het nooit goed kunnen velen, dat ik je boven je zusters vóórtrok. Mogelijk was 't ook niet verstandig van me, maar och, 't was terwille van Fientje, mijn eigen Fientje; zij was zoo begaafd en als ze sterk en gezond was geweest, zou ze het zeker ver hebben gebracht. Daarom had ik er schik in toen ik zag, dat jij zoo'n kleine bijdehande hummel was, waar wat in zat - och drommels, dat wou ik niet zeggen -’ Verlegen breekt oom plotseling zijn zin af.

Maar ik heb het al begrepen.

‘Oom Daniël,’ roep ik uit, ‘oom Daan, hebt *u*

mij op de H.B.S. laten gaan? - - *Ja*? -’

Oom knikt alsof hij op iets slechts betrapt is.

‘Maar we waren overeengekomen het je niet te zeggen, nòg niet te zeggen. Oom Louis vond het beter 't je niet te gemakkelijk te maken en 't was mij goed, zelfs bèst. 't Zou de verhouding ook zuiverder maken, vat je; ik heb aan niets zoo'n hekel als aan plichtplegingen en als ik bij een vriendelijk woord van je had moeten denken dat het dáárom was - - basta. - - Je moeder wist het natuurlijk en dat was voldoende.’

‘Was u dan niet vreeselijk boos toen - toen ik weêr niet overging?’ fluister ik, beschaamd en getroffen door wat ik hoor.

‘Boos niet, maar wel teleurgesteld en toen kwam oom Louis weer terug op zijn plan om je voor 't onderwijs op te leiden. Hij beweerde dat die burgerschooljaren verspilde tijd waren geweest en zie je, daar kon ik toen niets tegen zeggen.

Toch had ik er geen vrede mee, dat mijn mooie droom zoo op niets zou uitloopen. Ik wist, dat het je niets aanlacht, onderwijzeres te worden; Mies is het met hart en ziel, dat's uitstekend, maar als je 't met tegenzin doet, wordt het misère voor jezelf en voor de kinders. Ik ben maar een domme, oude man, maar dit weet ik toch wel - ha-ha-ha-ha.

Daarom wou ik er me ook niet bij neerleggen; menigen avond heb ik er hier zoo stilletjes over zitten denken, dat kan je gerust gelooven, kind - en nu, gisteren, ben ik nog eens bij oom Louis geweest om er over te praten. Op weg er heen stapte ik bij jullie af -

'k wou een trein overblijven om je eens te polsen - want kijk, ik ben een koppige kerel, ha-ha dát ben ik al m'n levensdagen geweest en ik had 't er nu eenmaal op gezet, verder voor je te zorgen...'

Ik ben oor en aandacht; - - terwijl oom dit zoo eenvoudigweg vertelt is er een sprankje hoop ontgloeid, het wordt aangeblazen, meer en meer, door wat ik hoor, om dán op eens, na een laatste opflikkering, totaal uit te dooven.

Door mijn eigen schuld, al weer door mijn eigen schuld zijn mijn vooruitzichten hopeloos bedorven, weg.

- - 't Is er mee als toen met de Zwitsersche reis, maar neen, dit is oneindig veel erger! Dàt was om een paar weken te doen, hier is mijn heele toekomst mee gemoeid. -

Ik begin bitter te schreien.

'Kind, wat is er? Josefientje, ik wou je niet bedroefd maken,' roept oom Daniël verschrikt uit. 'Heb je dan toch nog zoo'n hekel aan je ouden oom, dat je hem 't plezier niet gunt voor je te zorgen?'

Heftig schud ik van neen.

'Ik - - ik vind het vreeselijk aardig van u, dat u 't wou, maar... maar - 't is maar, dat het nu alweer door mijn eigen schuld mis - misloopt,' stotter ik snikkend, 'net als toen met die reis en - en - ik was toch zoo dolgraag naar Zw... Zwitserland gegaan; ik snakte er naar - -'

'Dan zal je van den zomer gaan, met moeder,' belooft oom Daniël, 'schrei dan niet meer Fientje, daar kan ik niet tegen.'

Deze onverwachte schitterende belofte overbluft mij, maar kan me toch niet troosten over 't verlies van mijn illusies. Als ik dan niet schrijfster zal kunnen worden omdat de gave me schijnt te ontbreken, zou ik zoo dolgraag verder literatuurlessen hebben willen nemen; misschien dat ik 't dan mettertijd tot een Middelbare acte had kunnen brengen! Les te geven op een H.B.S. in één enkel vak, lijkt me lang niet zoo vreeselijk toe als dag in, dag uit, voor dezelfde klas te staan op een Lagere school. - -

''t Spijt me zoo vreeselijk van gisteren,' snik ik.

'Maar daarover zouden we immers niet meer spreken; die geschiedenis is in den doofpot gestopt, - ha-ha,' lacht oom Daniël. 'Nú hebben we het over je toekomst! Waar was ik ook weer gebleven? O ja, dat 'k naar oom Louis ging. We hebben de zaak in 't breede besproken, maar je voogd bleef er op staan dat je allereerst je acte Lager Onderwijs zoudt halen; nu, dat kan wel goed zijn, daar wil ik dan ook niets tegen zeggen. Maar als je zoover bent, behoef je niet direct naar een betrekking aan een school te solliciteeren - dat heb ik toch van hem gedaan gekregen - dan kan je je wijden aan een studie, die je 't meest aantrekt, aan een of andere liefhebberij, zonder allereerst op geldverdienen te zien. Ik beschouw je als mijn dochtertje en zal voor alles zorgen - -'

'O oom Daan, goeie, beste oom Daan,' roep ik buiten mezelf van verrassing uit, 'meent u het? Meent u het heusch en dát nog wel nadat - -'

'Tut, tut, tut,' zegt oom Daniël haastig, terwijl de

groote zakdoek weer te voorschijn komt, ‘natuurlijk meen ik het; wanneer ik zoo wat in mijn hoofd heb, moet het al raar loopen als ik 't er niet door krijg. Ik heb er juist vanmorgen aan je moeder over geschreven en nu treft het drommels mooi - ha-ha-ha-ha - dat ik 't jou nu mondeling kan vertellen; brieven schrijven, Fientje m'n kind, is niet precies mijn fort. Mijn vingers zijn er te stijf voor, ha-ha!’

Sprakeloos van verrukking zit ik het kleine, dikke mannetje met 't roode, glimmende gezicht aan te staren. Als je hem zoo ziet, zou je allerminst aan een Engel denken en toch noem ik hem op dit oogenblik zóó in gedachten.

We drinken samen thee in de huiskamer, die juffrouw Betje heeft gelucht. Fidel is van de partij en verdeelt zijn gunst eerlijk tusschen zijn baas en mij.

Ik kan mij niet begrijpen, dat ik dezelfde Joost van Harpen ben, die een paar uur geleden hier zoo diep ongelukkig de deur in kwam, zoo'n groote verandering heeft er met mij plaats gegrepen.

Wat is God toch goed voor me! 'k Word er klein onder en zie nu eerst recht in hoe 'n spook van een kind ik al mijn leven geweest ben. Maar 't zal anders worden; dit neem ik mij vast voor en tot bezegeling daarvan knik ik oom en Fidel eens hartelijk toe.

Met z'n beiden brengen ze mij naar den trein.

Ik moet oom beloven in de eerstvolgende vacantie bij hem te komen logeeren. Nu kan het niet; ik ga immers morgen naar moeder!

Wat zullen dàt heerlijke Kerstdagen zijn! Vergeving gekregen, in vrede nu met iedereen, en een toekomst vol licht voor me.

Alles juicht en jubelt in me als ik terugspoor naar huis. Er zit een praatzieke, oude juffrouw tegenover me.

'Je hebt zeker een buitenkans gehad, juffie; je kijkt zoo glunder,' zegt ze tegen me.

'Nou en òf,' antwoord ik vroolijk en bedenk bij mezelf dat ze de plank nog niet zoo ver mis slaat.

Is het dan ook niet een buitenkans, de ontdekking: zoo'n besten, braven oom te hebben als ik bezit in oom Daniël?

Twaalfde Hoofdstuk.

Dertig December! Nog niet eens meer twee volle dagen en dan is dit jaar al weer uit!

't Heeft mij in zijn laatste helft vooral velerlei gebracht... veel narigheid - veel blijdschap en ik geloof, ja, ik meen zeker te kunnen zeggen, dat ik er ook veel in heb geleerd, meer misschien dan in al mijn schooljaren te zamen.

'k Heb er hoofdzakelijk mijzelf in leeren kennen; 'k heb gezien, dat Joost van Harpen ondanks al haar verbeelding toch eigenlijk een bedroefd klein beetje beteekent. Dit is wel een harde les om te leeren en ik ben er ook nog lang niet mee klaar, maar, morgen komt moeder thuis en zij zal mij helpen; dat heeft ze mij beloofd toen ik bij haar was.

Heerlijke Kerstdagen waren het, stille dagen, waarop ik aldoor met moeder samen was en moeder met me heeft gesproken, zooals zij het alleen maar kan.

Gesterkt om met nieuwen moed te beginnen en al wat achter mij ligt te vergeten, er tenminste niet over te zeuren, ben ik gisteren thuis gekomen.

'k Ben van plan flink aan het werk te gaan om op tijd klaar te zijn voor mijn examen; dit ben ik in de eerste plaats aan oom Daniël verplicht, die al zooveel teleurstellingen door mij heeft gehad. Moeder zegt, dat ik eerst maar hierop moet kijken, den tijd niet te ver vooruit moet loopen. Heb ik eerst de Lagere acte, die door oom Louis als voorwaarde is gesteld, dan kan ik zien welke taal mij ten slotte 't meest aantrekt om in door te studeeren of... wie weet...

Terwijl ik uit was, is Mies voor mij naar de Memoires gaan informeeren. Ik meende dat ze het vergat, maar wou er haar niet aan herinneren; voor mezelf had ik ze toch al opgegeven - uitgeschrapt - maar Mies dacht er wèl aan; ze wou alleen maar niet te gauw gaan, zei ze. Mies is daar wezenlijk heel aardig in geweest! Niemand had mijn belangen eigenlijk beter kunnen behartigen dan zij.

Met mijnheer Sterrenwinkel, van de firma Sterrenwinkel & van Arkel, heeft zij een heel gesprek over mijn werk gehad en dit bracht ze mij - zoo iets is Mies wel toevertrouwd - gisteren dadelijk haarfijn over. Hij noemde het onrijp, over 't geheel te veel opgeschroefd en gewild-mooi, hoogdravend, maar toch - nu komt het - meende hij er een kern in te ontdekken, die niet geheel zonder beloften voor de toekomst is, om het zoo maar eens uit te drukken.

Mijnheer Sterrenwinkel, dit had Mies gehoord, staat

bekend voor zijn bereidwilligheid om beginnelingen goeden raad te geven en voort te helpen. Zoo heeft hij nu ook de moeite genomen met blauw potlood de passages aan te schrappen, die naar zijn inzien wel *iets* goeds bevatten, al laat de stijl over 't geheel veel te wenschen over.

'k Was er natuurlijk vreeselijk benieuwd naar, wat er toch wel aangestreept zou zijn; 'k dacht de reisbeschrijving in de allereerste plaats, maar neen, 't waren juist doodgewone dingen, huiselijke tooneeltjes, de moeite van 't lezen niet waard. Hij legde zoo den nadruk op eenvoud, vertelde Mies, *eenvoud* in taal, in stijl, in voorstelling, in alles. Daar zit het 'm juist bij mij in, dat ik *niet* eenvoudig ben in mijn werk. Mijnheer Sterrenwinkel raadde mij aan, de schrijverij eens een heelen tijd te laten rusten, goed in 't leven rond te kijken, veel te lezen vooral van de beste hedendaagsche literatuur en dàn, als ik 't verschil heb leeren kennen tusschen opgeschroefdheid en verhevenheid, gewild-mooi-schrijven en een stijl, die schoon is door eenvoud en soberheid, - dàn, maar alleen wanneer een innerlijke drang er mij ook toe aanspoort, de pen nog eens weer ter hand te nemen, eerder niet.

Ik dacht bij mezelf, toen ik dàt eerst zoo hoorde, dat 'k dan wel tot mijn vijftigste jaar zou moeten wachten, zoo onbereikbaar ver kwam me dit alles voor, maar Mies bemoedigde me en zei, dat ik er ook nog maar eens met Han over moet praten als hij Oud en Nieuw met ons komt vieren. Toen vertelde ze mij meteen, dat Toos mijn verzen aan Han ter lezing heeft gegeven.

Die kritiek wacht mij dus ook nog.

De ‘Memoires van Josephine’ heb ik zooeven

zorgvuldig weggesloten in de kist bij mijn oude schoolboeken. Ze hebben mij veel teleurstelling gebracht, maar ten slotte ook een kleine hoop, en daarom deed ik er een *groen* lintje om.

Moeder komt morgen tegelijk met Toos en Han, die hun reis over Baarn zullen nemen.

Ik ben met opzet twee dagen eerder naar huis gegaan om Mies te kunnen helpen alles gezellig in orde te maken voor de ontvangst. De Verhagens helpen ook mee. Ik kan me haast niet voorstellen, dat zij moeder nog niet persoonlijk kennen.

De heele buurt weet, dank zij Antje, dat moeder wordt verwacht. 't Zou me niets verwonderen als ze de vlag uitstaken. Gedurig komt er een boodschap of de dames alsjeblieft eens willen zeggen of 't heusch waar is, dat mevrouw den 31^{en} thuiskomt en hoe laat? - 'k Vind het leuk al die belangstellende menschen te woord te staan; ze zijn zoo hartelijk, meenen het zoo ècht - gezamenlijke blijdschap geeft toch wel een band, net als zorg en angst, dien je deelt, dat hebben we toen met moeders ziekte ondervonden!

Ik betrap er mij op, dat ik minder dan vroeger afgeef op onze saaie straat, onze achteraf-buurt. Ik geloof, dat dit ook nog behoort bij wat ik in 't laatst geleerd heb, n.l. dat wezen boven schijn gaat.

Moeder en Elsje hebben dit haar heele leven al geweten, maar ik sukkel natuurlijk weer achteraan, met de trekschuit.... enfin, als ik er dan eindelijk maar kom!

't Lijkt wel of moeder jarig is, zooveel presenten worden er gestuurd!

Wij hebben ook ieder een handwerkje gemaakt en zijn nu druk bezig alles op z'n voordeeligst uit te stallen tusschen het groen, dat Jan zooeven heeft gebracht.

Ik ben in een dolle bui van louter blijdschap, dat moeder straks komt, en zeg allemaal dwaasheden, waar Antje, die de groote blauwe trap naar binnen zeult, onbedaarlijk om lachen moet. Tot mijn groote verbazing blijft Mies er heel zachtzinnig onder; als Antje weer weg is krijg ik zelfs niet eens een standje, zooals ik dit gewend ben, wanneer ik de perken der terughouding met betrekking tot onze hittepetit heb overschreden.

Dit vind ik verdacht.

'Heb je kiespijn?' vraag ik belangstellend, terwijl ik een tak hulst boven den spiegel vasthecht.

'Neen,' antwoordt Mies zachtjes, maar het klinkt erg benepen. Ik stap een tree lager, buk me en zie in den spiegel, dat ze gauw een traan afveegt.

Dit is zoo iets ongewoons voor Mies, dat ik van schrik haast met trap en al omval.

In een wip ben ik op den beganen grond en sta naast haar.

'Mies, wat heb je? Wat is er? O, pas alsjeblieft op met mijn mooie kleedje,' voeg ik er haastig bij, als ik haar 't met tranen zie bevochtigen. Dat 's nu wel heel poëtisch, maar mijn werk is er mij toch te lief voor.

'Ik zal 't je maar zeggen, Joost - je moet het toch ééns hooren; ik loop er al lang mee rond,' begint Mies met een bibberstem, terwijl ze haar gezicht nu

begraaft in de bloemen, die de van Klaverens zoo juist voor moeder hebben gezonden.

Angstig staar ik haar aan. Wat ter wereld zal er nu komen? - Mies, schreiend in de bloemen!

‘Je bent toch soms niet óók geëngageerd?’ vraag ik dan plotseling, denkend aan de verrassing, die Toos ons bezorgd heeft; ik zou wel niet weten te bedenken met wien, maar je kunt het toch nooit eens weten.

't Hoofd in de bloemen schudt van neen.

‘O gelukkig,’ zeg ik opgelucht, want *twee* geëngageerde zusters te hebben, lijkt mij bar ongezellig toe; ‘vertel dan maar op!’

‘Ik heb het moeder geschreven,’ zucht Mies, ‘en... en nu zie ik er zoo vreeselijk tegenop haar straks te ontmoeten.’

De zaak schijnt toch ernstiger te zijn dan ik dacht. Zou Mies, de pijnlijk nauwgezette, de brave, iets hebben uitgevoerd, dat ze moeder moet bekennen? 't Is haast ondenkbaar, en toch...

Ik kom dichter bij Mies; zelf heb ik 't zoo dikwijls bij de hand gehad, ik kan er dus in komen hoe je je voelt in zoo'n geval.

‘O, maar moeder zal er niet meer over spreken,’ zoo troost ik haar; ‘ze zal je alleen maar eens echt toeknikken en dan is alles weer goed.’

Tot mijn groote verwondering begint Mies nu eerst recht te schreien. ‘Ik ben zoo bang, dat het zelfzuchtig is en ik dacht toch dat ik het moest doen; Lize zei ook, dat ik 't niet mocht afslaan nu 't mij werd aangeboden,’ snikt zij, ‘maar als moeder er erg tegenop ziet, zal ik het toch maar niet doen.’

‘Wat niet doen?’

‘Meegaan naar Indië, met de van Klaverens.’

‘Naar Indië? Ben je nu heelemaal,’ zeg ik verontwaardigd. ‘Wat zou jij in Indië doen?’

‘Gusta wil een gouvernante voor de kinderen meenemen als ze weer weggaan en nu vroeg ze mij laatst of ik soms...’

O zoo, dat verandert de zaak. ‘En verdien je er wat mee?’ informeer ik belangstellend.

‘'t Is een prachtig salaris en overigens, je weet wel hoeveel ik van Gusta houd; we zullen geheel als vriendinnen op en neer gaan, zei ze; de kinderen zouden 't ook zoo heerlijk vinden.’

‘Wel, dan zou ik 't maar doen,’ raad ik haar, aangelokt door deze schitterende vooruitzichten; ‘je werkkring zal er heel wat prettiger en voordeeliger op worden.’

Mies kijkt op uit de bloemen. Met zoo'n beschreid gezicht lijkt ze niets op onze flinke Mies.

‘Dat scheen mij eerst ook allemaal zoo mooi toe, maar nu, ik weet niet hoe ik er met moeder over zal *kunnen* praten. - 't Is al zoo gauw.’

‘Wanneer?’

‘Eind April. Dadelijk na 't examen.’

‘Maar dan ben je niet bij 't trouwen van Toos!’

‘Van Klaveren kan niet langer blijven om zijn zaken. Toos is er zoo lief in, zij zegt: wat het zwaarste is moet 't zwaarste wegen.’

‘Dus weet Toos het al?’ zeg ik wat vinnig; ‘waarom heb je er mij dan nog niets van verteld? Ik hoor er toch ook bij, al rekenen jullie me niet mee!’

‘Ik reken je juist wèl mee, Joost, daarom praat ik er over met je voordat moeder komt. Joost, als - als ik weg ben en Toos - getrouwd is, dan ben je moeders eenige dochter thuis,’ zegt Mies zachtjes.

Ik knik... en voordat ik 't weet vallen er een paar groote tranen op tafel.

Eigenlijk vind ik het afschuwelijk, 't idee dat Mies... Aan dat van Toos was ik nu al gewend, 'k vond de gedachte een getrouwde zuster te zullen hebben zelfs wel aardig, maar dit...

Mies slaat haar arm om mij heen.

‘Het kan je dus toch nog wel een beetje schelen?’ fluistert ze. ‘Ik dacht, dat je er eigenlijk wel blij om zoudt zijn, 't prettig zoudt vinden me kwijt te raken. 'k Ben dikwijls erg bedrillerig tegen je geweest, Joost...’

Ik kan niets zeggen, blijf zoo maar onbewegelijk staan, terwijl de tranen me langs mijn wangen druppelen.

Nu pas weet ik hoeveel ik ook van Mies, van mijn oudste zus, houd en... ik voel ook mijn verantwoordelijkheid moeders *dochter* te wezen als zij en Toos weg zijn, moeders *steun.* - - Voor het verdere van den dag blijven we in een Oudejaarsavond-stemming, ondanks de bloemen en het groen.

Voordat wij naar den trein gaan, boenen we ons gezicht duchtig af en wasschen het na met eau-de-cologne. Dan vragen we mekaar: ‘kan jij nog iets aan mijn oogen zien?’ - ‘Nee - en jij aan de mijne?’ - ‘Ook niet.’ ‘Vooruit dan maar! Jans, we gaan! Steek jij straks alle lichten aan dat 't er feestelijk uitziet? Antje, meid, zet je muts recht, anders schrikken de menschen van je!’

‘Och juffrouw, dat 's van me zenuwe,’ verklaart Antje; ‘'t is me, alsof me eigenste moeder thuiskomt, zoo veraltereerd ben ik.’

Als dàt nu geen echt meeleven is!

Mies en ik zijn ook erg ‘veraltereerd,’ om met Antje te spreken, al probeeren we het elkaar niet te laten bemerken. Onderweg begin ik een vroolijk verhaal, dat ik in Baarn heb gehoord, maar of Mies er naar luistert? - Dan schei ik ook maar uit.

Daar *is* de trein!

Ik knijp Mies in haar arm. Allerlei mogelijkheden vliegen me door 't hoofd. Verbeeld je, dat ze te laat zijn gekomen, of dat er wat met moeder is, zoodat ze de reis moesten uitstellen - of - of - ja, wat kan er niet al gebeurd wezen! Ik zie Mies en mij al saampjes onverrichterzake naar huis terugkeeren.

Maar neen, dáár, daar heb je Han voor het portierraampje en Toos, en - en - *moeder*!

Ik duw en dring, worstel me door de menschen heen; ongemanierd of niet, dat kan me niet schelen, ik moet naar moeder.

We willen haar uit den trein helpen, - 't behoeft niet; moeder komt er zelf zoo vlug uit, alsof ze nooit ziek is geweest.

Een lange omhelzing, eerst voor Mies, dan voor mij, en we omringen haar en houden haar vast als een herwonnen schat.

In optocht wordt zij naar het rijtuig gebracht; wij kruipen er bij in. Toos en Han zullen loopen.

We kunnen geen van drieën veel zeggen gedurende

den rit, er gaat te veel bij ons om, maar ook zonder woorden verstaan we elkaar en de grondtoon van dit onuitgesproken gesprek is wel dankbaarheid, groote dankbaarheid, omdat thuis nu weer *thuis* zal wezen. - -

- - Ik houd van den Oudejaarsavond! Je voelt je zoo één met je huisgenooten, zoo dankbaar dat je ze nog bezit. Van 't jaar hebben we dit gevoel al bijzonder sterk, na al wat we doormaakten aan zorg en blijdschap, en - - en - - als je dan het kringetje zoo rondziet, bedenkt, dat het volgende jaar twee van ons... hè, lastig, die tranen! Niemand ziet het gelukkig; ieder kijkt opgewekt, ook moeder, en voor haar is 't nog véél erger, dat van Mies....

Anders gaan we op Oudejaarsavond altijd naar de kerk; nu niet, 't zou voor moeder te vermoeiend wezen en wij blijven natuurlijk in dit geval ook liever bij haar thuis.

We genieten allen van moeders bijzijn; 't is alsof het vuur helderder brandt, de planten voor de ramen tieriger staan, nu zij er maar weer is; zelfs Jans ziet er heel anders uit, bepaald jonger, en 't gezicht van Antje, dat juist om de deur komt kijken om ons goedenavond te zeggen voordat ze naar huis gaat, glimt letterlijk van blijdschap - - en van zeep.

Na de thee gaat moeder voor de piano zitten en zingen we samen, zooals we dit iederen Zondagavond gewend zijn geweest, van dat we heel kleine peuzels waren, af.

Mies heeft niet veel stem. 't Valt dus niet op dat zij halverwege moet uitscheiden, omdat de gedachte aan de

groote verandering, die het Nieuwe jaar zal brengen, haar te machtig wordt. Na het eten is ze een heele poos boven, alleen met moeder geweest. Ik weet natuurlijk niet precies wat er besproken is, maar ik kan het mij wel voorstellen! Moeder, die altijd alleen ons geluk op 't oog heeft, zal Mies zeker hebben geraden dit prachtige aanbod aan te nemen, al heeft het haarzelf ook nog zooveel gekost hiertoe te komen. Ik bewonder moeder; er gaat zoo'n kracht van haar uit. 't Is geen kleinigheid twee dochters in één jaar te moeten afstaan, al is 't ook voor haar eigen welzijn, en juist alleen maar diegene over te houden, aan wie ze 't minst heeft. Maar dit *zal* anders worden! 'k Heb het mij vast voorgenomen: in de allereerste plaats wil ik een goede dochter voor moeder worden. Vroeger zou ik dit geen hoog ideaal noemen en er den neus voor ophalen maar nu, 't is wonderlijk, wil het mij voorkomen, alsof dit toch wel iets is, waarvoor 't de moeite waard is te leven.

Toen moeder met Mies boven was, heb ik er een vers opgemaakt, ik kon 't niet laten; dat speld ik vanavond stilletjes aan moeders laken, niet om te pronken, werkelijk niet - van poëzie heeft het, dunkt me, bitter weinig - maar als een belofte voor het Nieuwe jaar van haar ‘zorgenkind.’ ‘Mooi’ is het niet, maar 't kwam regelrecht uit mijn hart en daarom krijgt moeder het.

Een Oudejaarsavond is zoo recht geëigend tot 't vormen van goede voornemens en op *dezen* Oudejaarsavond vooral ben ik er zoo vol van, dat ik er haast niet stil van kan blijven zitten.

Nadat we gezongen hebben en moeder ons nog een

kort, mooi stukje uit een dagboek heeft voorgelezen, moet ik me eens even vertreden; 'k loop naar boven om 't vers aan 't laken te spelden.

Als 'k weer binnen kom, ligt er een pakje op mijn plaats.

‘Dit had ik nog van je, Joost,’ zegt Han, in antwoord op mijn verbaasden blik.

Ik begrijp, dat hij mijn ongelukkige verzen bedoelt en krijg een kleur.

‘O zoo,’ begin ik gemaakt-onverschillig, ‘ik - - ik dacht, dat je ze al in de prullenmand hadt gestopt, maar ik kan 't zelf ook wel doen.’

Vervelend, dat 'k mijn stem niet beter in bedwang heb; er komt een brok in mijn keel en ik moet hard met mijn oogen knippen, anders zou er wel eens een traan...

‘Welnee, ik wou je juist voorstellen ze aan moeder te bewaren te geven,’ herneemt Han vroolijk. ‘Voor de prullenmand heb je ze toch niet bepaald geschreven, is 't wel?’

Ik schud onstuimig van neen; mijn verzen *zijn* nog een teer punt voor me en, al hebben ze nu wel geen waarde als poëzie voor een *ander*, voor *mij* toch... Al het knippen mag niets baten, een paar dikke tranen vallen op 't pakje.

‘'t Zou je veel kosten ze te moeten missen, hè Joost?’ vraagt Han hartelijk; ‘allen zonder onderscheid, of is daar nog verschil bij?’ -

Deze vraag verrast me. Hierbij heb ik nooit zoo stilgestaan, maar toch, nu ik 't naga, spreek ik 't voor mezelf uit wat ik al lang in mijn hart gevoeld heb: niet allen zijn me even lief. 't Is vreemd, goed bekeken

kunnen juist de ‘mooisten’ mij 't minst schelen; die komen mij nu, als ik eerlijk wil zijn, als holle klanken voor, als wind. Feitelijk zijn 't maar enkelen, maar een paar, die 'k zoo echt als een stuk van mijzelf voel.

Deze ontdekking verwart me. -

Ik kijk Han aan, alsof hij een toovenaar is, die mijn diepste gevoelens voor mij uitspreekt, mij helpt ze zelf onder de oogen te zien....

‘Je behoeft er niet op te antwoorden Joost, nu niet, en mij behoef je 't heelemaal niet te zeggen. Later, als je 't geheel met jezelf eens bent geef je er moeder maar 't antwoord op en dan zal zij je wel den rechten weg wijzen.’

‘Geef mij je kindertjes tot zoo lang maar te bewaren, Joost,’ zegt moeder hartelijk; ‘waar zouden ze beter bezorgd kunnen zijn dan bij hun grootmoeder?’

Ik glimlach even door mijn tranen heen.

‘Maar 't zijn er maar een paar, die heusch mijn “kinderen” zijn,’ antwoord ik, terwijl ik moeder 't pakje overreik, ‘en 't zijn juist de minst mooie.’

Moeder trekt mij naar zich toe.

‘Is mijn Joost dus bezig de groote levensles te leeren, dat eenvoud en waarheid schatten zijn, die geen vertoon naar buiten maken, maar in 't diepst van hun wezen een schoonheid bezitten, waartegen pracht niet opweegt?’ vraagt zij zachtjes.

‘O moeder, maar zoover ben ik nog lang niet,’ fluister ik, ‘'k zie nu alleen nog maar hoe 't *niet* moet zijn en ik hoop....’

‘Dit's de goede stemming voor een Oudejaarsavond,’

valt moeder in, ‘*ik hoop*, en als we dit niet maar zoo losweg zeggen, maar het blij uitspreken in vertrouwen op God, kunnen we ons Nieuwe jaar vroolijk tegengaan!’

- - - - - - - - - - - - - -

Wij zitten het Oude jaar niet uit, om moeder, die nog veel rust noodig heeft.

Tegen half elf pakken we ons boeltje bij elkaar. Han is zoo juist weggegaan naar 't hôtel, waar hij logeert.

Als ik de voordeur op slot doe, zie ik wat wits op de mat liggen - een brief.

Zeker met de laatste post gekomen; tegenwoordig stoppen ze onze brieven in de bus zonder te bellen.

Voor mij? Ik ga 'm op de trap zitten lezen.

Hij is van Nanda! Dàt doet menu toch zoo'n plezier!

Ze schrijft zoo hartelijk en vraagt of ik het goed vind dat ze mij morgen Nieuwjaar komt wenschen. Deze vriendin heb 'k dus ook niet verloren, net zoo min als Els - - Dit is 't druppeltje blijdschap, dat nog aan mijn geluk ontbrak.

Voordat ik mijn mandje opzoek, kijk ik bij moeder in, die al met Mies vooruit is gegaan; ik moet het haar toch even vertellen.

Heelemaal denk ik niet meer aan 't vers, totdat ik door de halfgeöpende deur moeder en Mies met de armen om elkaar heen zie, in tranen over een stukje papier.

Dan trek ik mij haastig terug en ga stilletjes naar bed, bedroefd om Mies, - blij, o, om honderderlei dingen, óók om dit vers, dat niet ‘mooi’ is, maar recht uit mijn hart kwam.

Wat moeder gezegd heeft over eenvoud en waarheid

herhaal ik zachtjes bij mezelf en als ik in bed lig, en Toos zich al lang te slapen heeft gelegd, denk ik er nog over.

Neen, neen, zóóver ben ik nog niet, dat weet ik maar al te goed, maar ik hoop...

'k Denk aan de Memoires met 't groene lintje er om, boven, en de verzen bij moeder, beide welbewaard, en ik zie het nu heel duidelijk in, eerst moet ik *zelf* veel leeren, *zelf* rijper zijn, en dan - - dàn misschien...

- - - - Langzaam en plechtig doet de torenklok twaalf slagen hooren. Een Nieuw jaar is begonnen!

Ik ga overeind zitten, klaar wakker; '*ik hoop, ik hoop*,' zeg ik zachtjes en 'k vouw er mijn handen bij als voor een gebed. -

- - - - 'Een gelukkig Nieuwjaar, Joost!' klinkt het vroolijk fluisterend uit het andere bed.

Toos is dus ook wakker, heeft ook gewacht.

Geschuifel van voeten in slofjes - - - daar is Mies óók!

We geven elkaar een kus en voelen het, alle drie: wàt het Oude jaar ook voor verandering heeft gebracht, de liefde onderling is gebleven, ja, is er zelfs meer door bevestigd, en ook de scheiding in dit Nieuwe jaar zal hierin geen verandering kunnen brengen.